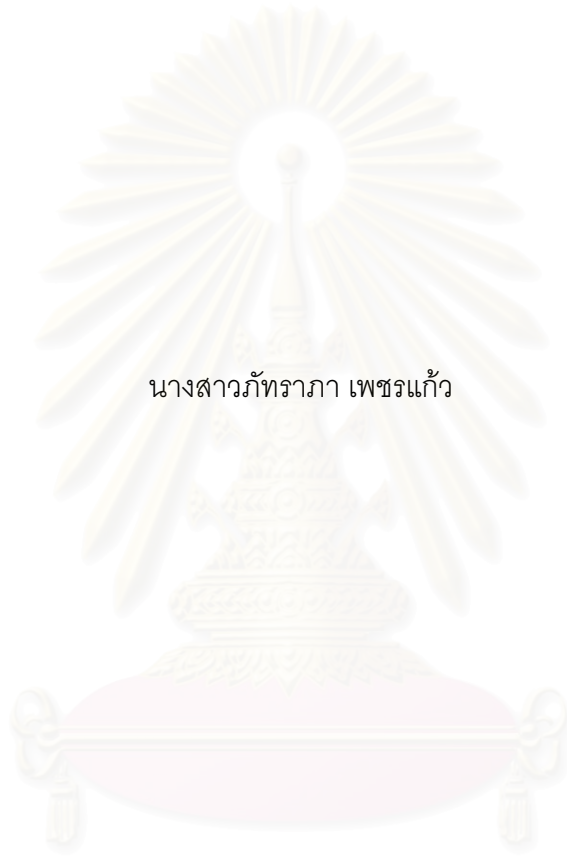

กระบวนการสื่อสารในโครงการ “โรงเรียนรักการอ่าน” ของโรงเรียนในสังกัดกรุงเทพมหานคร

นางสาวภัทราภา เพชรแก้ว

สถาบันวิทยบริการ

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาโทศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต

สาขาวิชาศึกษาศาสตร์พัฒนาการ ภาควิชาการประชาสัมพันธ์

คณะศึกษาศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ปีการศึกษา 2548

ISBN 974-53-2525-2

ลิขสิทธิ์ของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

COMMUNICATION PROCESS IN "READING SCHOOL PROJECT" OF SCHOOLS
UNDER THE BANGKOK METROPOLITAN ADMINISTRATION

Miss Patrapa Petchkaew

สถาบันวิทยบริการ

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Master of Arts Program in Development Communication

Department of Public Relations

Faculty of Communication Arts

Chulalongkorn University

Academic Year 2005

ISBN 974-53-2525-2

ภัทรภา เพชรแก้ว : กระบวนการสื่อสารในโครงการ “โรงเรียนรักการอ่าน” ของโรงเรียนในสังกัดกรุงเทพมหานคร. (COMMUNICATION PROCESS IN “ READING SCHOOL PROJECT” OF SCHOOLS UNDER THE BANGKOK METROPOLITAN ADMINISTRATION) อ. ที่ปรึกษา : รศ. อุบลวรรณ ปิติพัฒนะโฆษิต, 162 หน้า.
ISBN 974-53-2525-2.

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1.กระบวนการสื่อสารของครูและนักเรียนผู้ช่วยครูในโครงการโรงเรียนรักการอ่าน 2.การใช้สื่อและกิจกรรมส่งเสริมนิสัยรักการอ่านในโรงเรียนรักการอ่าน 3.ปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จของโรงเรียนรักการอ่าน โดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ ดำเนินการเก็บข้อมูลด้วยการสัมภาษณ์ประชากร 3 กลุ่ม ได้แก่ ครู นักเรียนผู้ช่วยครู และนักเรียนทั่วไปในโรงเรียนรักการอ่าน 6 แห่ง จำนวนทั้งสิ้น 42 คน

ผลการวิจัยพบว่า

1.กระบวนการสื่อสารในการดำเนินงานโรงเรียนรักการอ่านประกอบด้วย 4 ขั้นตอน คือ (1) ขั้นตอนวางแผนงาน (2) ขั้นตอนเปิดตัวจัดกิจกรรม (3) ขั้นตอนประเมินผล และ(4) ขั้นทบทวนเพื่อพัฒนาแผนงาน โดยครูผู้รับผิดชอบหลักในการดำเนินงานเป็นผู้ทำการสื่อสารในทุกขั้นตอน ส่วนนักเรียนผู้ช่วยครูได้ทำการสื่อสารในขั้นเปิดตัวจัดกิจกรรมเพียงขั้นตอนเดียว

2. สื่อที่ครูใช้เพื่อส่งเสริมนิสัยรักการอ่านมี 2 ประเภท ได้แก่ สื่อบุคคลและสื่อเฉพาะกิจ ด้านการจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมนิสัยรักการอ่าน ในแต่ละโรงเรียนได้จัดขึ้นไม่ต่ำกว่า 13 กิจกรรม

3. ปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จของโรงเรียนรักการอ่าน คือ (1) การให้ความสำคัญต่อการดำเนินงานจากบุคลากรภายในโรงเรียน ได้แก่ ผู้อำนวยการ ครู และนักเรียนทุกคน (2) การให้ความสำคัญต่อการดำเนินงานจากบุคลากรภายนอกโรงเรียน ได้แก่ ศึกษานิเทศก์ และผู้ปกครอง

ภาควิชา.....การประชาสัมพันธ์..... ลายมือชื่อนิติ.....
สาขาวิชา.....นิเทศศาสตร์พัฒนาการ..... ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา.....
ปีการศึกษา.....2548.....

4785104428 : MAJOR DEVELOPMENT COMMUNICATION

KEY WORD: COMMUNICATION PROCESS / READING / SCHOOL / PROJECT

PATRAPA PETCHKAEW: COMMUNICATION PROCESS IN "READING SCHOOL PROJECT" OF SCHOOLS UNDER THE BANGKOK METROPOLITAN ADMINISTRATION. THESIS ADVISOR: ASSOC. PROF. UBOLWAN PITIPATTANACOSIT, 162 pp. ISBN 974-53-2525-2.

The objectives of this qualitative research were to examine (1) the communication process of teacher and student leaders in reading school project; (2) the use of media and activities to support reading habit, and (3) the achievement factors of reading schools. To collect the data, an interview was used with the 42 samples consisted of three groups. They were working teacher teams, student leaders, and other students in the 6 schools participated in the reading school project.

The findings were as follows:

1. Communication process in the reading school project was composed of 4 steps: (1) planning, (2) launching the activities, (3) evaluating, and (4) reviewing for the next plan. Working teacher teams communicated in every step whereas student leaders communicated at the launching activities step.

2. Two types of media used by the working teacher team to support reading habit were mediated persons and specialized media. More than 13 activities were also used by working teacher team in each school to support reading habit.

3. Two major factors which effected the success of each school participated in the reading school project were (1) the realizing the significance of carrying out the project from internal public, they were directors, teachers and every student, and (2) from external public, they were educational supervisors and parents.

Department.....Public Relations..... Student's signature.....

Field of study...Development Communication... Advisor's signature.....

Academic year.....2005.....

กิตติกรรมประกาศ

ขอขอบคุณ รศ.อุบลวรรณ ปิติพัฒนะโฆษิต อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ที่กรุณาให้คำแนะนำในการจัดทำวิทยานิพนธ์ให้แก่ผู้วิจัยด้วยความเอาใจใส่อย่างดีเสมอมา รวมทั้งขอขอบคุณ รศ.พัชนี เขยจรรยา ประธานกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ และรศ.ดร.จิตราภรณ์ สุทธิวรเศรษฐ์ กรรมการสอบวิทยานิพนธ์ ที่กรุณาตรวจทานและให้คำแนะนำแก่ผู้วิจัยในการปรับปรุงวิทยานิพนธ์เล่มนี้ให้สมบูรณ์มากยิ่งขึ้น

ขอขอบคุณ ผู้อำนวยการโรงเรียนทั้ง 6 แห่ง ที่อนุญาตให้ผู้วิจัยได้เข้าไปเก็บข้อมูลทำวิทยานิพนธ์ ครูผู้รับผิดชอบด้านการดำเนินงานโรงเรียนรักการอ่านทั้ง 12 คน นักเรียนผู้ช่วยครูทั้ง 6 คน และนักเรียนทั่วไปทั้ง 24 คน ที่น่ารักและให้ความร่วมมือกับผู้วิจัยเป็นอย่างดี

ขอขอบคุณ อ.พิจิตรา เรืองอนันต์ จากสำนักการศึกษา กรุงเทพมหานคร ที่เอื้อเฟื้อรายชื่อโรงเรียนรักการอ่านและให้คำปรึกษาเรื่องการเขียนจดหมายขออนุญาตจากสำนักการศึกษา เพื่อให้ขั้นตอนการเก็บข้อมูลเป็นไปอย่างถูกต้อง และขอบคุณเจ้าหน้าที่จากบริษัท พี เซเวนอีเลฟเวน จำกัด มหาชน ที่เอื้อเฟื้อข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับโครงการนี้เป็นอย่างดี

ขอขอบคุณเพื่อนนิเทศศาสตร์พัฒนาการทุกคนที่คอยติดตาม และส่งข่าวสารเรื่องการทำวิทยานิพนธ์มาให้ผู้วิจัยอยู่เสมอ

ขอขอบคุณน้าบุญญิตี น้าพรศรี และน้าสุวัฒนาผู้ใจดีที่คอยช่วยเหลือผู้วิจัยในด้านต่าง ๆ ทำให้วิทยานิพนธ์เล่มนี้สามารถเสร็จสมบูรณ์ได้ด้วยดี รวมทั้งพ่อ แม่ และน้องชายที่คอยให้คำปรึกษา โดยเฉพาะแม่ที่เดินทางไปเป็นเพื่อนผู้วิจัยในการสัมภาษณ์ครูที่อยู่ในโรงเรียนไกล ๆ จากบ้านของเรา และขอขอบคุณบุคคลทั้ง 2 ท่านอีกครั้ง ที่อดทนทำงานหนักเพื่อส่งลูกเรียนต่อ ทั้งที่ความจริงเราไม่ควรจะมาถึงจุดนี้

สารบัญ

หน้า

บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
สารบัญ.....	ช
สารบัญตาราง.....	ฅ
สารบัญภาพ.....	ญ
บทที่	
1 บทนำ.....	1
ความสำคัญและความเป็นมาของปัญหา.....	1
วัตถุประสงค์.....	4
ปัญหำนำการวิจัย.....	5
ขอบเขตการวิจัย.....	5
นิยามศัพท์.....	5
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	6
2 แนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	7
ทฤษฎีกระบวนการสื่อสาร.....	7
ทฤษฎีการโน้มน้าวใจ.....	15
แนวคิดเกี่ยวกับการเลือกและการใช้สื่อ.....	21
แนวคิดเกี่ยวกับสื่อบุคคล.....	23
แนวคิดเกี่ยวกับสื่อเฉพาะกิจ.....	27
แนวคิดเกี่ยวกับกิจกรรม.....	29
แนวคิดเกี่ยวกับการอ่าน.....	35
แนวคิดเกี่ยวกับทีมงานที่มีประสิทธิภาพและความล้มเหลวของโครงการ.....	42
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	47
3 ระเบียบวิธีวิจัย.....	50
การกำหนดรูปแบบการวิจัย.....	50
การกำหนดกลุ่มเป้าหมายในการวิจัย และทำการสุ่มตัวอย่างจากกลุ่มเป้าหมาย.....	50

บทที่	
การกำหนดเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	52
การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	53
การตรวจสอบความเชื่อถือได้ของข้อมูล.....	54
การวิเคราะห์ข้อมูล.....	54
4 ผลการวิจัย.....	55
สภาพทั่วไปของโรงเรียนทั้ง 6 โรงเรียน.....	55
ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่างผู้ให้สัมภาษณ์.....	62
กระบวนการสื่อสารของครูและนักเรียนผู้ช่วยครูในโครงการโรงเรียนรักการอ่าน.....	66
การใช้สื่อและกิจกรรมส่งเสริมนิสัยรักการอ่านในโรงเรียนของครู.....	78
ปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จของโรงเรียนรักการอ่าน.....	92
5 สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ.....	101
สรุปผลการวิจัย.....	101
อภิปรายผล.....	108
ข้อเสนอแนะ.....	124
รายการอ้างอิง.....	127
ภาคผนวก.....	130
ภาคผนวก ก.....	131
ภาคผนวก ข.....	143
ภาคผนวก ค.....	145
ภาคผนวก ง.....	149
ภาคผนวก จ.....	155
ภาคผนวก ฉ.....	157
ประวัติผู้เขียนวิทยานิพนธ์.....	162

สารบัญตาราง

ตาราง

หน้า

ตารางที่ 1 ที่ตั้งของโรงเรียนที่ผู้วิจัยได้เข้าไปเก็บข้อมูลทั้ง 6 โรงเรียน.....	56
ตารางที่ 2 จำนวนครูในโรงเรียน ครูภาษาไทย บรรณารักษ์ และนักเรียนทั้งหมด.....	57
ตารางที่ 3 การใช้สื่อส่งเสริมนิสัยรักการอ่านในโรงเรียน.....	78

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สารบัญภาพ

ภาพ

หน้า

แผนภาพที่ 1 แผนภาพแสดงกระบวนการสื่อสารในการดำเนินงานโรงเรียนรักการอ่าน.....	65
แผนภาพที่ 2 แผนภาพแสดงปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จของโรงเรียนรักการอ่าน.....	100

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 8 และ 9 ได้กล่าวถึงการเรียนรู้ตลอดชีวิต เป็นแนวทางในการพัฒนาคนให้มีคุณภาพและรู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลง ซึ่งเป้าหมายของการเปลี่ยนแปลงดังกล่าว ก็คือการปลูกฝังคนไทยให้เป็นผู้ที่ใฝ่รู้อยู่เสมอ เพราะในปัจจุบันคนไทยได้รับการศึกษาขั้นพื้นฐานมากขึ้น แต่ก็ยังขาดความกระตือรือร้นอยู่มากที่จะแสวงหาความรู้เพิ่มเติม หลังจากจบการศึกษาในระบบโรงเรียน ทำให้การเรียนรู้ของประชาชนขาดช่วงไป ซึ่งจะส่งผลกระทบต่อความคิดค้น หรือการสร้างสรรค์สิ่งใหม่ ๆ ที่จะเป็นประโยชน์ต่อสังคมได้ ดังนั้นในแผนพัฒนาดังกล่าวจึงต้องการให้คนไทยมีการค้นคว้าหาความรู้เพิ่มเติม เพื่อให้ประชาชนสามารถนำความรู้มาใช้ในการพัฒนาตนเองและสังคมได้มากยิ่งขึ้น

การอ่านหนังสือเป็นวิธีหนึ่งในการเรียนรู้ตลอดชีวิต เป็นวิธีที่ง่าย สามารถศึกษาหาความรู้เองได้โดยลำพัง และสามารถศึกษาได้ตามความชอบใจของแต่ละคน เพียงแค่คนคนนั้นมีความสามารถในการอ่านออก เขียนได้ กับหนังสือหนึ่งเล่มก็สามารถที่จะศึกษาหาความรู้ใหม่ ๆ ได้ แต่จากการสำรวจพฤติกรรมการอ่านหนังสือของคนไทยเมื่อปี พ.ศ.2540 พบว่าคนไทยอ่านหนังสือเฉลี่ย 3 นาที ต่อคน ต่อปี (www.nso.go.th/thai/news/june/read.html) ซึ่งเป็นอัตราการอ่านหนังสือที่อยู่ในระดับต่ำ ไม่เพียงพอต่อการเรียนรู้ตลอดชีวิต ฉะนั้นในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 8 พ.ศ.2540 ถึง พ.ศ.2544 จึงได้มีการสนับสนุนการเรียนรู้ตลอดชีวิต โดยการอ่านหนังสือไว้อย่างชัดเจน ในส่วนของการปฏิรูปกระบวนการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต ดังข้อความข้างล่างนี้

กระตุ้นและสนับสนุนการค้นคว้าหาความรู้ผ่านหนังสือและแหล่งการเรียนรู้ในชุมชน ควบคู่กับการใช้มาตรการภาษีสนับสนุนให้มีหนังสือ อุปกรณ์สร้างเสริมการเรียนรู้และอุปกรณ์กีฬาที่มีคุณภาพและราคาถูก (www.nesdb.go.th/plan/data/plan8/data/M2_4doc)

ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 9 พ.ศ.2545 ถึง พ.ศ.2549 ก็ยังมีการกล่าวถึง การเรียนรู้ตลอดชีวิตไว้ด้วย สืบเนื่องมาจากแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับ

ที่แล้ว เพราะการส่งเสริมให้คนไทยมีการเรียนรู้ตลอดชีวิตนั้น เป็นสิ่งที่ไม่สามารถทำได้ในระยะเวลาอันสั้น และไม่สามารถทำได้หากปราศจากความร่วมมือจากทุกฝ่ายที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการส่งเสริมการเรียนรู้ในสังคม อันได้แก่ ครู อาจารย์ ศึกษานิเทศก์ และหน่วยงานอื่น ๆ ในการส่งเสริมและปลูกฝังให้คนไทยมีการเรียนรู้ตลอดชีวิต

วิธีการส่งเสริมให้คนไทยมีการเรียนรู้ตลอดชีวิตนั้นควรเริ่มตั้งแต่ในวัยเด็ก เพราะเด็กจะเป็นกำลังสำคัญของชาติต่อไปในอนาคต การที่จะให้เด็กมีนิสัยใฝ่รู้ติดตัวไปตลอดชีวิตจึงจำเป็นต้องปลูกฝังเด็กให้มีความรักการอ่านเสียก่อน เพราะนิสัยรักการอ่านจะเป็นสะพานที่สำคัญในการเชื่อมโยงไปสู่การเรียนรู้ตลอดชีวิต

เนื่องจากการอ่านหนังสือเป็นวิธีการหนึ่งในการเรียนรู้ตลอดชีวิต หน่วยงานต่าง ๆ จึงได้ส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตโดยการจัดตั้งโครงการเพื่อส่งเสริมการอ่านขึ้นมากมาย ทั้งในระดับชุมชน และในระดับสังคม ในส่วนของกรุงเทพมหานครก็ได้สนับสนุนให้โรงเรียนในสังกัดทำการส่งเสริมการอ่านให้กับนักเรียน และมีการจัดตั้งโครงการโรงเรียนรักการอ่านขึ้น เมื่อปี พ.ศ.2545

โครงการโรงเรียนรักการอ่าน

โครงการโรงเรียนรักการอ่านเกิดขึ้นจากฝ่ายนิเทศกลุ่มภาษาไทย ของหน่วยศึกษานิเทศก์ สำนักงานการศึกษา ร่วมกับ บริษัท ซี.พี. เซเวนอีเลฟเว่น จำกัด (มหาชน) โดยก่อนหน้านี้ ทางสำนักงานการศึกษาได้ดำเนินโครงการส่งเสริมนิสัยรักการอ่านมาเป็นเวลากว่า 10 ปี ในรูปของโครงการต่าง ๆ จนกระทั่งปี พ.ศ. 2542 ทางบริษัท ซี.พี. เซเวนอีเลฟเว่น จำกัด (มหาชน) ได้ให้การสนับสนุนงบประมาณโครงการส่งเสริมการอ่าน ทำให้โครงการต่าง ๆ ด้านการส่งเสริมการอ่านของสำนักงานการศึกษา สามารถดำเนินไปได้อย่างรวดเร็ว และเป็นรูปธรรมชัดเจนมากยิ่งขึ้น เช่น โครงการอ่านเฉลิมพระเกียรติ โครงการค่ายครูและผู้นำเยาวชนรักการอ่าน และในปี พ.ศ.2545 โครงการโรงเรียนรักการอ่านก็เกิดขึ้นเป็นโครงการต่อยอดจากโครงการค่ายผู้นำเยาวชนรักการอ่าน และยังคงดำเนินอยู่จนถึงปัจจุบัน ขณะนี้มีโรงเรียนในสังกัดกรุงเทพมหานครที่ได้รับการประเมินแล้วว่าเป็นโรงเรียนรักการอ่านทั้งสิ้น 274 โรงเรียน

การจัดตั้งโครงการโรงเรียนรักการอ่านมีวัตถุประสงค์ดังต่อไปนี้

1. เพื่อส่งเสริมให้โรงเรียนตระหนักในความสำคัญของการส่งเสริมการอ่านที่ต้องดำเนินการให้เป็นรูปธรรมคือ ให้นักเรียนมีนิสัยรักการอ่าน

2. เพื่อกระตุ้นและผลักดันให้นักเรียนกรุงเทพมหานครมีนิสัยรักการอ่าน เพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพ
3. เพื่อส่งเสริมให้บุคคลที่เกี่ยวข้องกับเยาวชนทุกฝ่าย เช่น ครอบครัว ชุมชน ตระหนักในความสำคัญของการส่งเสริมการอ่าน และให้การสนับสนุนส่งเสริม

ขั้นตอนการดำเนินงาน โครงการโรงเรียนรักการอ่าน

ขั้นตอนการดำเนินงานโครงการโรงเรียนรักการอ่านมีดังนี้

1. การจัดอบรมครู จาก 236 โรงเรียน เมื่อวันที่ 6 มิถุนายน พ.ศ.2545 หน่วยศึกษานิเทศก์ จากสำนักงานศึกษา กรุงเทพมหานคร ร่วมมือกับ บริษัท ซี.พี. เซเวนอีเลฟเว่น จำกัด (มหาชน) จัดอบรมครูจาก 236 โรงเรียน ที่ผ่านการอบรมครูส่งเสริมนิสัยรักการอ่านในโรงเรียนให้ทราบถึงการจัดโครงการโรงเรียนรักการอ่าน โดยถือว่าตัวแทนครูจากโรงเรียนที่เข้ารับการอบรมนี้เป็นโรงเรียนทดลองระดับประถมศึกษาในการส่งเสริมนิสัยรักการอ่าน และเป็นแหล่งข้อมูลในการดำเนินกิจกรรมส่งเสริมการอ่านที่มีความชัดเจนในการปฏิบัติงาน และในช่วงปลายปี พ.ศ.2545 สำนักงานศึกษาก็ได้จัดตั้งคณะกรรมการไปประเมิน เพื่อคัดเลือก และมอบป้ายสัญลักษณ์ โรงเรียนรักการอ่าน จำนวน 60 โรงเรียน (สืบเนื่องจากโครงการก่อน)
2. การจัดประชุมผู้อำนวยการโรงเรียน ที่เข้าร่วมโครงการ เมื่อวันที่ 6 มิถุนายน พ.ศ.2546 หน่วยศึกษานิเทศก์ จากสำนักงานศึกษา กรุงเทพมหานคร ร่วมมือกับ บริษัท ซี.พี. เซเวนอีเลฟเว่น จำกัด (มหาชน) จัดประชุมผู้อำนวยการโรงเรียนที่เข้าร่วมโครงการ เพื่อชี้แจงวัตถุประสงค์เกณฑ์การประเมิน จำนวน 371 โรงเรียน
3. การประเมินผล แบ่งได้เป็น 2 ขั้นตอนได้แก่ การประเมินในขณะดำเนินโครงการ และการประเมินในรอบปีการศึกษา โดยศึกษานิเทศก์ประจำโรงเรียน หรือบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานโครงการโรงเรียนรักการอ่าน
4. การจัดพิธีมอบรางวัลโรงเรียนที่ได้รับคัดเลือก และจัดแสดงนิทรรศการผลงานในวันครู โรงเรียนที่ได้รับการประเมินให้เป็นโรงเรียนรักการอ่านในปีที่ผ่านมา จะได้รับการประกาศเกียรติคุณในวันนี้
5. การติดตามและประเมินผล หลังจากที่ได้รับการประเมินให้เป็นโรงเรียนรักการอ่านเรียบร้อยแล้ว จะมีขั้นตอนการติดตามผลงานของโรงเรียนที่ได้รับรางวัลให้รักษาคุณภาพให้สูงขึ้น และทำประโยชน์เผยแพร่จัดเครือข่ายเพิ่มเติม รวมทั้งการจัดทำรายงานสรุปการดำเนินงานโครงการ และกิจกรรมโรงเรียนรักการอ่านโดยหน่วยศึกษานิเทศก์

นอกจากนี้ทางสำนักการศึกษา และบริษัท ซี.พี. เซเว่นอีเลฟเว่น จำกัด (มหาชน) ยังได้เผยแพร่ข้อมูลโครงการโรงเรียนรักการอ่านในเว็บไซต์ของทั้ง 2 แห่ง เพื่อเป็นการประชาสัมพันธ์โครงการดังกล่าวให้เป็นที่รู้จักแก่บุคคลอื่นอีกด้วย

โครงการโรงเรียนรักการอ่านนี้เป็นโครงการใหญ่ คล้ายกับโครงการประกันคุณภาพทางการศึกษาของโรงเรียนในสังกัดกรุงเทพมหานครทั้ง 433 โรงเรียน การจะดำเนินโครงการนี้ให้แล้วเสร็จ จำเป็นต้องอาศัยความร่วมมือจากบุคคลทั้งหลายที่เกี่ยวข้องในการดำเนินงานครั้งนี้ ตั้งแต่ระดับผู้วางแผนในสำนักการศึกษา ศึกษาพิเศษ ไล่เรียงมาจนถึงผู้อำนวยการโรงเรียน ครูในโรงเรียนที่เป็นผู้รับแผนงานมาปฏิบัติโดยตรง และยังรวมถึงนักเรียนผู้ช่วยครูซึ่งเป็นผู้มีหน้าที่ปฏิบัติงานแทนครูในการดำเนินงานโรงเรียนรักการอ่าน ซึ่งความร่วมมือร่วมใจจะเกิดขึ้นได้ก็ต่อเมื่อทุกฝ่ายมีอุดมการณ์ร่วมกัน และเล็งเห็นถึงประโยชน์ที่จะได้รับร่วมกัน จากขั้นตอนการดำเนินงานโครงการโรงเรียนรักการอ่านที่ได้กล่าวไว้ข้างต้น ก็จะได้เห็นได้ว่าการติดต่อสื่อสารนั้นมีบทบาทสำคัญอย่างยิ่งในการดำเนินงานให้ประสบความสำเร็จ เพราะการสื่อสารช่วยให้เกิดความเข้าใจที่ตรงกัน ระหว่างผู้วางแผนงาน ผู้เป็นคนกลางและผู้ปฏิบัติ โดยเฉพาะกระบวนการสื่อสารในส่วนของผู้ปฏิบัติงานนั้น เป็นส่วนที่ผู้วิจัยคิดว่ามีความน่าสนใจศึกษามากที่สุด เพราะผู้ที่มีหน้าที่ปฏิบัติงานโดยตรงนั้น มีส่วนเกี่ยวข้องกับความสำเร็จของโครงการนี้เป็นอย่างมาก ฉะนั้นผู้วิจัยจึงคิดว่าการศึกษาวิเคราะห์กระบวนการสื่อสารของครู และนักเรียนผู้ช่วยครูในโรงเรียนรักการอ่านจะเป็นแนวทางที่ดีต่อการนำแผนงานอื่น ๆ ไปปฏิบัติในโรงเรียนให้ประสบความสำเร็จเช่นโครงการนี้

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษากระบวนการสื่อสารของครู และนักเรียนผู้ช่วยครูในโครงการโรงเรียนรักการอ่าน
2. เพื่อศึกษาการใช้สื่อและกิจกรรมส่งเสริมนิสัยรักการอ่านในโรงเรียนรักการอ่าน
3. เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จของโรงเรียนรักการอ่าน

ปัญหานำการวิจัย

1. ครูและนักเรียนผู้ช่วยครูมีกระบวนการสื่อสารในโครงการโรงเรียนรักการอ่านอย่างไร
2. ครูมีวิธีการใช้สื่อและกิจกรรมส่งเสริมนิสัยรักการอ่านในโรงเรียนอย่างไร
3. ปัจจัยอะไรบ้างที่มีผลต่อความสำเร็จของโรงเรียนรักการอ่าน

ขอบเขตการวิจัย

งานวิจัยนี้ทำการศึกษาเฉพาะโรงเรียนระดับชั้นประถมศึกษา ในสังกัดกรุงเทพมหานครที่ได้รับการประเมินจากสำนักงานการศึกษา กรุงเทพมหานคร แล้วว่าเป็นโรงเรียนรักการอ่านในระหว่างปี พ.ศ.2545 - 2547

นิยามศัพท์

กระบวนการสื่อสารในโครงการโรงเรียนรักการอ่าน หมายถึง วิธีการสื่อสารของครูผู้รับผิดชอบหลักในการดำเนินงานโรงเรียนรักการอ่านต่อผู้อำนวยการ ผู้ช่วยผู้อำนวยการ ครูคนอื่น และนักเรียนในโรงเรียน รวมทั้งวิธีการสื่อสารของนักเรียนผู้ช่วยครูต่อนักเรียน โดยมีวัตถุประสงค์ของการสื่อสารให้การดำเนินงานเป็นไปอย่างมีระบบ และประสบความสำเร็จในการดำเนินงาน

การดำเนินงานโรงเรียนรักการอ่าน หมายถึง การสื่อสาร และการจัดกิจกรรมต่าง ๆ โดยมีผู้อำนวยการ ผู้ช่วยผู้อำนวยการ ครู และนักเรียนผู้ช่วยครู เป็นผู้ร่วมมือกันดำเนินงาน เพื่อให้ นักเรียนในโรงเรียนมีนิสัยรักการอ่าน และเพื่อให้ผ่านการประเมินจากสำนักงานการศึกษาเป็นโรงเรียนรักการอ่าน

ครู หมายถึง บรรณารักษ์ หรือครูที่สอนวิชาภาษาไทยที่เป็นผู้รับผิดชอบหลักในการดำเนินงานโรงเรียนรักการอ่าน

นักเรียนผู้ช่วยครู หมายถึง นักเรียนที่ทำหน้าที่เป็นผู้ช่วย หรือเป็นตัวแทนของครูในการสื่อสาร หรือจัดกิจกรรมส่งเสริมนิสัยรักการอ่านให้กับนักเรียนในโรงเรียน

นิสัยรักการอ่าน หมายถึง ลักษณะของนักเรียนที่สนใจอ่านหนังสือ โดยการถามถึงหนังสือกับครูและผู้ปกครอง พร้อมทั้งยืมหนังสือจากห้องสมุดของโรงเรียน และอ่านหนังสือในเวลาว่างของตนอย่างสม่ำเสมอตลอดภาคการศึกษา โดยความต้องการอ่านและพฤติกรรมเหล่านี้เป็นไปตามความสมัครใจของตัวนักเรียนเอง

ปัจจัย หมายถึง องค์ประกอบที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานโรงเรียนรักการอ่าน ได้แก่ บุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงาน

โรงเรียนรักการอ่าน หมายถึง โรงเรียนในระดับประถมศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร ที่มีการสื่อสาร และการจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมนิสัยรักการอ่านในโรงเรียน รวมทั้งผ่านการประเมินจากสำนักการศึกษา กรุงเทพมหานคร ให้โรงเรียนนั้น ๆ เป็นโรงเรียนรักการอ่าน ซึ่งเมื่อผ่านการประเมินแล้วก็หมายความว่า โรงเรียนนั้นประสบความสำเร็จในการดำเนินงานโรงเรียนรักการอ่าน

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. เพื่อให้การศึกษาเรื่องกระบวนการสื่อสารของครู และนักเรียนผู้ช่วยครูในโครงการนี้ เป็นแนวทางในการสื่อสารเพื่อการพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์อื่น ๆ ของนักเรียน
2. เพื่อให้ครูในโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานครที่ยังไม่ได้รับการประเมินให้เป็นโรงเรียนรักการอ่าน ได้รับทราบถึงกระบวนการสื่อสาร และปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จในการดำเนินงานโรงเรียนรักการอ่าน เพื่อจะได้นำข้อมูลในส่วนนี้มาปรับใช้กับที่โรงเรียนได้อย่างเหมาะสม
3. เพื่อให้ผู้วางนโยบายทางการศึกษาทราบถึงปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จในการดำเนินงานโรงเรียนรักการอ่าน เพื่อจะได้ให้การสนับสนุนที่เหมาะสมแก่โรงเรียนอื่น ๆ ที่ยังไม่ได้เป็นโรงเรียนรักการอ่านต่อไป

บทที่ 2

แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาเรื่อง กระบวนการสื่อสารในโครงการ “โรงเรียนรักการอ่าน” ของโรงเรียนในสังกัดกรุงเทพมหานคร นี้ ผู้วิจัยได้นำแนวคิด ทฤษฎีต่าง ๆ มาใช้เป็นกรอบในการศึกษาดังต่อไปนี้

1. ทฤษฎีกระบวนการสื่อสาร
2. ทฤษฎีการโน้มน้าวใจ
3. แนวคิดเกี่ยวกับการเลือกและการใช้สื่อ
4. แนวคิดเกี่ยวกับสื่อบุคคล
5. แนวคิดเกี่ยวกับสื่อเฉพาะกิจ
6. แนวคิดเกี่ยวกับกิจกรรม
7. แนวคิดเกี่ยวกับการอ่าน
8. แนวคิดเกี่ยวกับทีมงานที่มีประสิทธิภาพและความล้มเหลวของโครงการ
9. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ทฤษฎีกระบวนการสื่อสาร (Communication Process Theory)

การสื่อสารมีความสำคัญต่อมนุษย์ทั้งในด้านการดำเนินชีวิต สังคม เศรษฐกิจ และการศึกษา จนอาจกล่าวได้ว่าการสื่อสารเป็นฟันเฟืองของเครื่องจักรกลแห่งสังคมที่ทำให้สังคมดำเนินไปอย่างไม่หยุดยั้ง เนื่องจากการสื่อสารเป็นกระบวนการที่มีการเคลื่อนไหว (dynamic) ดำเนินต่อไป (on-going) เปลี่ยนแปลงตลอดเวลา (ever changing) อย่างต่อเนื่อง (continuous) เมื่อเราเรียกสิ่งใดว่าเป็นกระบวนการ ก็หมายความว่าสิ่งนั้นไม่ได้หยุดอยู่กับที่ (static) แต่สิ่งนั้นมีการเคลื่อนไหว (moving) องค์ประกอบต่าง ๆ มีปฏิสัมพันธ์กัน (interact) แต่ละองค์ประกอบมีผลกระทบ (effects) ซึ่งกันและกัน (ปรมะ สตะเวทิน 2538) ฉะนั้นในการศึกษาเรื่องกระบวนการสื่อสารจึงจำเป็นต้องดูถึงองค์ประกอบของการสื่อสารแต่ละอย่างด้วย เพราะองค์ประกอบเหล่านั้นจะเป็นตัวบ่งชี้ได้ถึงความสำเร็จหรือความล้มเหลวของการสื่อสาร

องค์ประกอบของการสื่อสาร

การสื่อสารประกอบด้วยองค์ประกอบที่สำคัญ ๆ 5 องค์ประกอบ คือ ผู้ส่งสาร สาร สื่อ ผู้รับสาร และผลของการสื่อสาร

ผู้ส่งสาร (Sender) หมายถึง บุคคลหรือกลุ่มบุคคลที่ต้องการจะทำการสื่อสารความคิด ความรู้สึก ความต้องการ ข่าวสาร และวัตถุประสงค์ของตน ดังนั้น ผู้ส่งสารจึงอาจเป็นคน ๆ เดียวหรือคนหลายคน เช่น กลุ่มนักเรียน กลุ่มผู้ถูกเวนคืนที่ดิน หรืออาจเป็นสถาบัน เช่น พรรคการเมือง บริษัท รัฐบาล หรือหน่วยงานราชการก็ได้ ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับผู้ส่งสารได้แก่ ทักษะในการสื่อสาร ทักษะคติ ความรู้ ระบบสังคม และวัฒนธรรม

สาร (Message) หมายถึง ผลผลิตของผู้ส่งสาร ที่ถ่ายทอดความคิด ความรู้สึก ความต้องการ ข่าวสาร และวัตถุประสงค์ของตนที่ปรากฏออกมาในรูปของรหัส เช่น เมื่อเราพูด สารก็คือถ้อยคำที่เราพูด เมื่อเราเขียน สารก็คือตัวหนังสือที่เราเขียนเป็นคำ เป็นประโยค เมื่อเราแสดงกิริยาท่าทาง สารก็ปรากฏอยู่ในกิริยาท่าทางที่เราแสดงออกมา เมื่อเราอ่านหนังสือพิมพ์ สารก็คือ ข่าวข้อความ และภาพที่ปรากฏในหน้าหนังสือพิมพ์ ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับสารประกอบด้วย รหัส เนื้อหา และการจัดเสนอ

สื่อ (Channel) หมายถึง สิ่งที่น่าหรือถ่ายทอดสารของผู้ส่งสาร เช่น เมื่อเราพูด สื่อก็คือคลื่นเสียงในอากาศ เมื่อเราอ่านหนังสือพิมพ์ คลื่นแสงในอากาศและกระดาษหนังสือพิมพ์เป็นสื่อ เมื่อเราดูโทรทัศน์ สื่อก็คือ คลื่นแสง คลื่นเสียง และจอโทรทัศน์ ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับสื่อได้แก่ การเห็น การได้ยิน การสัมผัส การได้กลิ่น และการลิ้มรส

ผู้รับสาร (Receiver) หมายถึง บุคคลหรือกลุ่มบุคคลที่รับสารของผู้ส่งสาร ดังนั้นผู้รับสารจึงอาจเป็นคน ๆ เดียว หรือคนหลายคน เช่น กลุ่มผู้ฟังการอภิปราย มวลชน หรืออาจเป็นสถาบัน เช่น บริษัท องค์กร พรรคการเมือง เป็นต้น ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับผู้รับสารได้แก่ ทักษะในการสื่อสาร ทักษะคติ ความรู้ ระบบสังคม และวัฒนธรรม

ผลของการสื่อสาร (Effect) หมายถึง สิ่งที่เกิดขึ้นหลังการสื่อสาร อาจเป็นไปได้ตั้งแต่ผลในทางลบจนถึงผลในทางบวก หรืออาจเป็นผลในระยะสั้น หรือผลระยะยาวก็ได้ ซึ่งผลดังกล่าวมาจากการตีความสาร และเป็นสิ่งที่ช่วยพิสูจน์ว่าผู้ส่งสารและผู้รับสารมีการรับรู้ความหมายของสาร

ในกระบวนการสื่อสารร่วมกันหรือไม่ มากน้อยเพียงใด ผลของการสื่อสารนี้อาจเป็นผลทางด้านความนึกคิดหรือปัญญา (cognitive or intellectual) ผลทางด้านอารมณ์และความรู้สึก (affective) และผลทางด้านพฤติกรรมหรือการกระทำ (behavioral) ฉะนั้นหลังการสื่อสารใด ๆ ผู้สื่อสารจึงควรพิจารณาถึงสิ่งต่อไปนี้

- หลังการสื่อสาร เกิดการเปลี่ยนแปลงอย่างหนึ่งอย่างใดในกระบวนการสื่อสารหรือไม่ อย่างไร
- จากการสื่อสารนั้น ผู้สื่อสารสามารถสร้างอิทธิพลบางอย่างเหนือตัวผู้รับสารได้หรือไม่ อย่างไร
- การสื่อสารประสบความสำเร็จตามที่ผู้สื่อสารมุ่งหวังไว้หรือไม่ อย่างไร

รูปแบบของการสื่อสาร

รูปแบบของการสื่อสารนั้นได้มีการจำแนกไว้หลายลักษณะ ตามหลักเกณฑ์ที่ใช้ในการพิจารณา ในที่นี้จะกล่าวถึงรูปแบบของการสื่อสาร 3 ลักษณะ คือ จำแนกตามทิศทางการสื่อสาร จำแนกตามลักษณะการใช้ และจำแนกตามการไหลของข่าวสาร

1. จำแนกตามทิศทางการสื่อสาร แบ่งออกเป็น 2 แบบ คือ

1.1 การสื่อสารทางเดียว (One way Communication) หมายถึง การสื่อสารที่ผู้ส่งสารถ่ายทอดสารไปยังผู้รับสารแต่เพียงฝ่ายเดียว โดยไม่เปิดโอกาสให้ผู้รับสารได้ซักถามข้อสงสัยหรือแสดงความคิดเห็น จึงไม่มีปฏิกริยาย้อนกลับจากผู้รับสาร การสื่อสารแบบนี้มีลักษณะเป็นเส้นตรง ทำให้ปริมาณของข้อมูลสะท้อนกลับ (feedback) จากผู้รับสารมีน้อยหรือไม่มีเลย โดยทั่วไปการสื่อสารในลักษณะนี้จะไปในรูปของนโยบาย แผนงาน คำสั่งต่าง ๆ ของผู้บริหาร หรือผู้นำ และมักจะเกิดขึ้นกับการสื่อสารมวลชน เช่น วิทยุ โทรทัศน์ หนังสือพิมพ์ เป็นต้น

1.2 การสื่อสารสองทาง (Two way Communication) หมายถึง การสื่อสารที่ผู้ส่งสารส่งข้อมูลข่าวสารไปยังผู้รับสารทางหนึ่ง ในขณะที่เดียวกันเมื่อผู้รับสารได้รับข้อมูลแล้วก็ส่งข้อมูลข่าวสารตอบกลับมายังผู้ส่งสารด้วยอีกทางหนึ่ง จึงเป็นการสื่อสารที่ทั้งผู้ส่งสารและผู้รับสารต่างก็สามารถรับและส่งข่าวสารซึ่งกันและกัน มีการเปิดโอกาสให้ผู้รับสารได้ซักถามข้อข้องใจหรือข้อสงสัยต่าง ๆ มีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกัน มีการโต้ตอบกัน ทำให้ผู้รับสารและผู้ส่ง

สารมีความเสมอภาคกันในการติดต่อสื่อสาร ซึ่งจะก่อให้เกิดการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานไปได้ด้วยดี

Harold J. Leavitt (1964) ได้กล่าวถึงการทดลองเปรียบเทียบระหว่างการสื่อสารทางเดียวกับการสื่อสารสองทางพบว่า

- การสื่อสารทางเดียวเหมาะกับสถานการณ์ที่ผู้ส่งสารคนใดคนหนึ่งเป็นผู้ที่มีความเชี่ยวชาญในเรื่องที่จะทำการสื่อสารนั้นมากกว่า
- การสื่อสารทางเดียรรวดเร็วกว่าการสื่อสารสองทาง
- การสื่อสารสองทางสามารถสร้างความมั่นใจแก่ผู้รับสารมากกว่าการสื่อสารทางเดียว
- การสื่อสารสองทางมีความถูกต้องแม่นยำกว่าการสื่อสารทางเดียว แต่ก็มักมีการรบกวนและยุ่งเหยิงมากกว่า

2. จำแนกตามลักษณะการใช้ แบ่งออกเป็น 2 แบบ คือ

2.1 การสื่อสารแบบเป็นทางการ (Formal Communication) หมายถึง การติดต่อสื่อสารที่คำนึงถึงบทบาทหน้าที่ และตำแหน่งระหว่างผู้ส่งสารและผู้รับสาร ซึ่งเป็นการสื่อสารที่มีระเบียบแบบแผนที่กำหนดไว้ชัดเจน อาจจะเป็นการสื่อสารที่ใช้ลายลักษณ์อักษร หรือไม่ใช้ลายลักษณ์อักษรก็ได้

2.2 การสื่อสารที่ไม่เป็นทางการ (Informal Communication) หมายถึง การติดต่อสื่อสารโดยไม่พิจารณาถึงตำแหน่งหน้าที่ และมีได้ดำเนินไปตามระเบียบแบบแผนที่กำหนดไว้ แต่เป็นการสื่อสารที่เกิดขึ้นจากความสนิทสนมคุ้นเคย และจากความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลในทางส่วนตัวมากกว่า การติดต่อสื่อสารในลักษณะนี้ส่วนใหญ่จะเป็นการสื่อสารโดยใช้คำพูด ได้แก่ การพบปะพูดคุยสนทนากัน

3. จำแนกตามการไหลของข่าวสาร แบ่งออกเป็น 3 แบบ คือ

3.1 การสื่อสารจากบนลงล่าง (Downward Communication) หมายถึง การส่งข่าวสารจากบุคคลที่มีตำแหน่งสูงกว่าลงมายังตำแหน่งที่ต่ำกว่า เป็นลักษณะการเคลื่อนไปตามสายการบังคับบัญชา รูปแบบการสื่อสารอาจเป็นด้วยคำสั่งที่เป็นวาจา เป็นลายลักษณ์อักษรหรือภาพ การสื่อสารในลักษณะนี้จะทำให้ตัวสารมีน้ำหนักความน่าเชื่อถือ เนื่องจากผู้ส่งสารเป็นผู้ที่ได้รับการยอมรับ มักจะเป็นการสื่อสารประเภทการแจ้งนโยบาย ระเบียบ ข้อบังคับ คำสั่ง คำเตือน เป็นต้น

3.2 การสื่อสารจากล่างขึ้นบน (Upward Communication) หมายถึง การส่งข่าวสารจากบุคคลที่มีตำแหน่งต่ำกว่ากลับขึ้นไปตามสายการบังคับบัญชาสู่ตำแหน่งที่สูงกว่า ข้อมูลข่าวสารในลักษณะนี้มักจะเป็นในรูปของการรายงานผลการปฏิบัติงาน ข้อเสนอแนะ การปรึกษาหารือ การร้องทุกข์ เป็นต้น ซึ่งการสื่อสารในรูปแบบนี้เป็นการพัฒนาเสริมสร้างให้เกิดความคิดสร้างสรรค์ ผู้ที่มีตำแหน่งสูงกว่าสามารถนำข้อมูลที่ได้ไปใช้ประโยชน์ได้ และทำให้สมาชิกของสังคมมีโอกาสเข้ามามีส่วนร่วมอย่างเต็มที่

3.3 การสื่อสารในแนวนอน (Horizontal communication) หมายถึง การติดต่อสื่อสารของบุคคลในระดับเดียวกัน เป็นการสื่อสารที่ไม่เป็นทางการโดยอาศัยความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล เช่น เพื่อนฝูง ญาติพี่น้อง เป็นต้น การสื่อสารรูปแบบนี้ขึ้นอยู่กับบรรยากาศของความไว้วางใจซึ่งกันและกัน ทั้งยังช่วยเสริมสร้างความรับผิดชอบร่วมกันของหมู่คณะ ก่อให้เกิดความสัมพันธ์ที่ใกล้ชิดกัน

ประเภทของการสื่อสาร

การสื่อสารมีมากมายหลายประเภท ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับเกณฑ์ที่ใช้ในการพิจารณาเกี่ยวกับสถานการณ์การสื่อสาร (Communication Situations) ที่เกิดขึ้น ในที่นี้ผู้วิจัยจะกล่าวถึงประเภทของการสื่อสารเพียง 2 ประเภท ที่สามารถนำมาใช้ในการวิเคราะห์งานวิจัยนี้ได้แก่

1. การสื่อสารระหว่างบุคคล (Interpersonal Communication)

การสื่อสารระหว่างบุคคล คือ การสื่อสารที่ประกอบด้วยบุคคลตั้งแต่ 2 คนขึ้นไป มาทำการสื่อสารกันในลักษณะตัวต่อตัว (person-to-person) กล่าวคือ ทั้งฝ่ายผู้ส่งสารและผู้รับสารสามารถที่จะติดต่อแลกเปลี่ยนสารกันได้โดยตรง ในขณะที่คนหนึ่งจะทำหน้าที่เป็นผู้ส่งสารคนอื่น ๆ จะทำหน้าที่เป็นผู้รับสาร ดังนั้นการสื่อสารระหว่างบุคคลจึงเกิดขึ้นได้ทั้งในกรณีคน 2 คน เช่น การพูดคุยกันระหว่าง 2 คน การเขียนจดหมายถึงกัน และการใช้โทรศัพท์คุยกัน เป็นต้น ในทำนองเดียวกัน การสื่อสารระหว่างบุคคลก็เกิดขึ้นได้ในกรณีของกลุ่มย่อย (small group) ซึ่งมีคนมากกว่า 2 คนขึ้นไปมารวมตัวกันในลักษณะที่สามารถติดต่อแลกเปลี่ยนสารกันได้โดยตรง เช่น การประชุมกลุ่มย่อย การเรียนในชั้นเรียน เป็นต้น (ปรมะ สตะเวทิน 2538)

จากนิยามข้างต้นจะเห็นได้ว่า การสื่อสารระหว่างบุคคลครอบคลุมถึงการสื่อสารกลุ่มย่อย ฉะนั้นผู้วิจัยจึงได้เพิ่มเติมเรื่องของการสื่อสารกลุ่มย่อยได้ด้วยดังนี้

การสื่อสารกลุ่มย่อย (Small Group Communication) เป็นการสื่อสารระหว่างคนที่มีจำนวนตั้งแต่ 3 คนขึ้นไป หรือมากกว่านั้นแต่ไม่ควรเกิน 7 คน ซึ่งการสื่อสารกลุ่มย่อยนี้อาจเป็นลักษณะของการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารซึ่งกันและกันระหว่างผู้ส่งสารและผู้รับสาร การรักษาผูกความสัมพันธ์เพื่อให้เกิดความสามัคคี หรือการรวมกลุ่มกันเพื่อแก้ไขปัญหาอย่างใดอย่างหนึ่ง ซึ่งสมาชิกภายในกลุ่มแต่ละคนจำเป็นจะต้องทำความรู้จักเกี่ยวกับอุปนิสัยซึ่งกันและกันของคนในกลุ่มให้ถูกต้อง การสื่อสารภายในกลุ่มจึงจะประสบความสำเร็จ (กิติมา สุรสนธิ 2545)

ทั้งนี้เรายังสามารถแบ่งประเภทของการสื่อสารระหว่างบุคคลได้อีกดังนี้ (เมตตา กฤตวิทย์ 2532)

1. การแบ่งประเภทการสื่อสารระหว่างบุคคลตามเป้าหมาย

การสื่อสารระหว่างบุคคลเป็นการสื่อสารที่อาจเกิดขึ้นเอง โดยไม่ได้คาดการณ์หรือวางแผนล่วงหน้า เช่น การคุยกับคนแปลกหน้าในลิฟต์ การเข้าไปถามทางจากคนในละแวกหนึ่ง ๆ การทักทายเพื่อนหรือคนที่รู้จักในร้านอาหาร การกล่าวสวัสดิกับผู้บังคับบัญชา แต่ขณะเดียวกันการสื่อสารระหว่างบุคคลก็อาจเกิดขึ้นอย่างตั้งใจ มีเป้าหมายและการวางแผนล่วงหน้า เช่น การมอบหมายงานให้แก่ผู้ใต้บังคับบัญชา การสนทนาทางธุรกิจกับลูกค้า การออกไปสัมภาษณ์เพื่อขอข้อมูล หรือการโทรศัพท์เพื่อนัดหมายบุคคล เป็นต้น

เป้าหมายหลักโดยทั่วไปของการสื่อสารระหว่างบุคคลแบบตั้งใจหรือแบบมีการวางแผนล่วงหน้า มีดังนี้

- 1.1 เพื่อค้นหาข้อเท็จจริงหรือเพื่อขอข้อมูล เช่น การสัมภาษณ์เกี่ยวกับความเป็นไปของเหตุการณ์
- 1.2 เพื่อบอกหรือแจ้งให้ทราบ หรือให้นำไปปฏิบัติ เช่น การสั่งงาน
- 1.3 เพื่อชักชวนหรือโน้มน้าวใจ เช่น การเจรจาต่อรองทางธุรกิจ
- 1.4 เพื่อให้ความเพลิดเพลินหรือความสบายใจ เช่น การสนทนาทั่วไป หรือการปรึกษาหารือเกี่ยวกับปัญหาบางอย่าง

2. การแบ่งประเภทการสื่อสารระหว่างบุคคลตามสื่อที่ใช้

2.1 การสื่อสารระหว่างบุคคลแบบผ่านสื่อหรือสิ่งคั่นกลางระหว่างผู้สื่อสาร เช่น การเขียนจดหมาย การพูดผ่านโทรศัพท์ภายใน (intercom) การพูดทางโทรศัพท์ การติดต่อผ่านเครื่องคอมพิวเตอร์ เป็นต้น ไม่ว่าจะเขียนจดหมาย โทรศัพท์ภายใน โทรศัพท์หรือเครื่องคอมพิวเตอร์ ต่าง

ล้วนเป็นสื่อที่นำสารจากผู้สื่อสารคนหนึ่งไปยังผู้สื่อสารอีกคนหนึ่ง ทั้งนี้ผู้ส่งสารอาจได้รับปฏิกิริยาตอบสนองจากผู้รับสารในทันที เช่น การโทรศัพท์ หรือปฏิกิริยาตอบสนองนั้นอาจเป็นการตอบสนองซึ่งต้องอาศัยเวลาหรือแบบประวิงเวลา เช่น การเขียนจดหมาย เป็นต้น

2.2 การสื่อสารระหว่างบุคคลแบบไม่ผ่านสื่อใด ๆ หรือแบบเห็นหน้ากันโดยตรง เช่น ในการพูดคุยกับคนอื่นหรือในการสัมภาษณ์ คู่สื่อสารจะมีปฏิสัมพันธ์กันโดยตรง ฉะนั้นจึงสามารถแสดงปฏิกิริยาตอบสนองต่าง ๆ ได้ในทันทีและทันควัน และเป็นปฏิกิริยาตอบสนองที่เราสามารถรับรู้ได้โดยผ่านประสาทรับรู้ทั้ง 5 มากกว่าประเภทแรก

2. การสื่อสารกลุ่มใหญ่ (Large Group Communication)

การสื่อสารกลุ่มใหญ่เป็นการสื่อสารระหว่างคนจำนวนมากซึ่งมารวมอยู่ในที่เดียวกัน หรือในที่ที่ใกล้เคียงกัน โดยการเข้ามารวมกันของคนจำนวนมากนี้ทำให้ผู้ส่งสารสามารถควบคุมสถานการณ์ได้น้อย เนื่องจากผู้รับสารมีลักษณะในเรื่องความแตกต่างของบุคคลค่อนข้างมาก ปฏิกิริยาตอบกลับที่เกิดขึ้นจึงเกิดขึ้นได้ค่อนข้างช้า และเกิดขึ้นได้ยากกว่าการสื่อสารประเภทที่แล้ว อย่างไรก็ตามตามลักษณะของการสื่อสารกลุ่มใหญ่อาจปรากฏออกมาในทางสร้างสรรค์ เช่น การฟังอภิปรายการสอนของอาจารย์ที่มีผู้เข้าเรียนจำนวนมาก ๆ หรือในทางที่อาจก่อให้เกิดความสับสนวุ่นวายทางสังคมที่เรียกว่าม็อบ (mob) เช่น การเดินขบวนประท้วง การก่อการจลาจล เป็นต้น

อุปสรรคของการสื่อสาร

สิ่งที่เป็นเป้าหมายของการสื่อสาร คือ การสื่อสารที่มีประสิทธิผล (effective communication) ซึ่งจะเกิดขึ้นได้เมื่อผู้ส่งสารและผู้รับสารมีความหมายต่อสาร (common meaning) ร่วมกันหรือตรงกัน แต่เนื่องจากบุคคลแต่ละคนมีความแตกต่างกัน มีประสบการณ์ที่แตกต่างกัน จึงทำให้บางครั้งเกิดการสื่อสารที่ผิดพลาด หรือการสื่อสารที่ล้มเหลว อันเนื่องมาจากอุปสรรคต่าง ๆ ในการสื่อสารดังนี้

1. กรอบแห่งการอ้างอิง

คนเราทำการสื่อสารกันโดยอาศัยประสบการณ์ (field of experience) เป็นกรอบแห่งการอ้างอิง (frame of reference) นั่นคือเมื่อได้รับสารอย่างใดอย่างหนึ่ง ผู้รับสารก็จะใช้ประสบการณ์ที่ตนมีมาใช้ในการสร้างภาพ สร้างความนึกคิด ตีความ และตัดสินใจกระทำอย่างใดอย่างหนึ่งภายใต้กรอบอ้างอิงของตนเอง หรือจากประสบการณ์ที่มีอยู่ ซึ่งเป็นอุปสรรคประการหนึ่งที่ทำให้เกิด

การสื่อสารที่ล้มเหลว ทั้งนี้เพราะคนเรามีประสบการณ์ไม่เหมือนกัน จึงทำให้ความคิด ความเข้าใจ ที่มีต่อสารที่สื่อสารกันอาจไม่ตรงกันหรือเท่ากันได้ทั้งหมด คนเราจะสื่อสารได้เท่าที่ประสบการณ์ของตนมี ถ้ามีประสบการณ์ร่วมกันน้อย โอกาสที่การสื่อสารจะเกิดความล้มเหลวจะมีมาก

2. ความแตกต่างกันทางการศึกษา

การศึกษาของคู่สื่อสารเป็นอุปสรรคอย่างหนึ่งของการสื่อสารที่ทำให้การสื่อสารดำเนินไปด้วยความไม่ราบรื่น หากคู่สื่อสารมีระดับภูมิความรู้ที่แตกต่างกันมาก อาจสื่อสารกันให้เกิดความเข้าใจได้ยากกว่าผู้ที่มีระดับการศึกษาที่ใกล้เคียงกัน ความแตกต่างกันทางการศึกษาจึงเป็นอุปสรรคต่อการสื่อสารทางด้านเนื้อหาสาระหรือข่าวสารไปยังผู้รับสาร ซึ่งมีพื้นฐานความรู้ไม่เท่ากัน ทำให้ผู้รับสารแปลความหมายของสารได้ไม่ตรงกัน หรือเข้าใจความหมายของสารได้ไม่เหมือนกัน โดยเฉพาะเมื่อมีการสื่อสารผ่านทางสื่อมวลชนที่ประกอบไปด้วยผู้รับสารจำนวนมาก และมีความแตกต่างกันทางการศึกษา การรับสารให้เกิดความเข้าใจจึงแตกต่างกันมาก

3. ความแตกต่างกันของระดับภาษาและการใช้ภาษา

อุปสรรคของการสื่อสารบางครั้งเกิดจากที่ผู้ส่งสารใช้ภาษาในการสื่อสารที่ยากต่อความเข้าใจของผู้รับสาร โดยคิดว่าผู้รับสารคงเข้าใจภาษาที่ตนใช้เช่นเดียวกับที่ตนเองเข้าใจ จึงทำให้เกิดความล้มเหลวในการสื่อสาร เพราะผู้ส่งสารใช้ภาษายาก คลุมเครือ หรือใช้ศัพท์ต่าง ๆ ที่ผู้รับสารไม่เข้าใจ

4. ความแตกต่างกันของเพศ วัย และชนชั้น

ปัจจัยต่าง ๆ เช่น เพศ วัย ชนชั้น ย่อมเป็นอุปสรรคของการสื่อสารได้เสมอ ทั้งนี้เพราะคนที่มีเพศแตกต่างกันจะมีความสนใจต่อข้อมูลข่าวสารแตกต่างกัน มีทัศนคติต่อสิ่งต่าง ๆ ต่างกัน การวิจัยทางด้านจิตวิทยาแสดงให้เห็นว่าผู้หญิงกับผู้ชายมีความแตกต่างกันอย่างมากในเรื่องของความคิด ค่านิยม และทัศนคติ จึงทำให้การรับข่าวสารมีความแตกต่างกันด้วย และเป็นอุปสรรคต่อการสื่อสารของผู้สื่อสาร อุปสรรคของการสื่อสารกับคนต่างวัยกันอาจจะสื่อสารกันเข้าใจได้ยาก เพราะความสนใจและทัศนะการมองโลกแตกต่างกัน คนสูงวัยสนใจเรื่องอดีตและอาจเป็นผู้ไม่ยอมเปลี่ยนแปลงความคิดเห็นได้ง่าย ในขณะที่เด็กสนใจเรื่องปัจจุบันและอนาคตมากกว่า นอกจากนี้ชนชั้นก็เป็นอุปสรรคของการสื่อสารอย่างหนึ่ง เพราะชนชั้นของคนอาจแบ่งแยกให้คนสื่อสารกันไม่เข้าใจ เพราะต่างฝ่ายต่างมีความแตกต่างกันในแต่ละชนชั้น

ทฤษฎีการโน้มน้าวใจ (Persuasion Theory)

การโน้มน้าวใจคือ การสื่อสารที่จงใจที่จะมีอิทธิพลต่อการเลือก คำว่า “การสื่อสาร” แสดงว่ามีการใช้สัญลักษณ์และมีการปฏิบัติต่อกัน คำว่า “จงใจ” แสดงว่าการโน้มน้าวใจมีวัตถุประสงค์ ส่วนคำว่า “มีอิทธิพล” แสดงถึงความมุ่งหมายที่จะเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม และคำว่า “การเลือก” แสดงว่าผู้รับมีสิทธิที่จะเลือกได้ (กรรณิการ์ อัครวตรเดชา 2546)

การโน้มน้าวใจคือ วิธีการที่มนุษย์พยายามจะมีอิทธิพลเหนือพฤติกรรมของบุคคลอื่น (อรวรรณ ปิลันธน์โอวาท 2546)

กระบวนการโน้มน้าวใจ

การโน้มน้าวใจเป็นการสื่อสารรูปแบบหนึ่งซึ่งเป็นกระบวนการ เพราะมีการเคลื่อนไหวเปลี่ยนแปลงจากจุดหนึ่งไปยังอีกจุดหนึ่ง ดำเนินกิจกรรมต่อเนื่องกันไป กระบวนการโน้มน้าวใจประกอบด้วย (วาสนา จันทรสว่าง และทัศนีย์ อินทรสุขศรี 2532)

- ผู้ส่งสารต้องมีเป้าหมายที่แน่นอน มีวัตถุประสงค์ตั้งไว้เด่นชัด
- วิเคราะห์ผู้รับสารอย่างถ่องแท้ เพื่อทำการเตรียมสาร
- ผู้รับถอดรหัสของสารและตีความ
- การมีปฏิกริยาตอบสนอง

กระบวนการโน้มน้าวใจจะเกี่ยวข้องกับหลักจิตวิทยา คือ การโน้มน้าวใจจะเป็นไปได้เมื่อ

- ผู้รับสารมีความตั้งใจรับ
- ใช้สัญลักษณ์ที่เห็นได้และฟังได้ เพื่อให้สารง่ายแก่การเข้าใจ
- ได้รับความต้องการและความจำเป็นของผู้รับ
- ให้การตอบสนองผู้รับได้ตามที่ต้องการ

องค์ประกอบขั้นพื้นฐานในการโน้มน้าวใจ

1. มองจากภายนอกของผู้รับสาร องค์ประกอบในการโน้มน้าวใจมีอยู่ 4 ประการคือ

1.1 ความแตกต่างภายในผู้ส่งสาร ผู้ส่งสารแต่ละคนมีปัจจัยต่าง ๆ กัน ซึ่งทำให้มีความน่าโน้มน้าวใจไม่เหมือนกัน อาทิ ความน่าเชื่อถือ อำนาจทางสังคม บทบาทในสังคม สัมพันธภาพกับผู้รับสาร และลักษณะทางประชากรอื่น ๆ เช่น อายุ เพศ อาชีพ

1.2 ความแตกต่างภายในสาร สารแต่ละชิ้นจะมีความน่าโน้มน้าวใจแตกต่างกัน การพูดหรือการเขียนมีความน่าโน้มน้าวใจไม่เหมือนกัน ความแตกต่างในหัวข้อหรือเนื้อหาของสาร ลักษณะของการโน้มน้าวใจที่ใช้ การจัดเรียงเรียงสาร ข้อโต้แย้งที่ใช้ ภาษาตลอดจนลักษณะของท่วงทำนองลีลา

1.3 ความแตกต่างของสื่อ ความน่าโน้มน้าวใจของสารจะแตกต่างกัน เมื่อเป็นการสื่อสารระหว่างบุคคลเปรียบเทียบกับ การสื่อสารโดยผ่านสื่อ เช่น วิทยุ โทรทัศน์ เป็นต้น

1.4 ความแตกต่างภายในสภาพการณ์ สภาพการณ์ที่มีบุคคลหนึ่งบุคคลใดหรือขาดบุคคลหนึ่งบุคคลใด ความคุ้นเคยหรือไม่คุ้นเคยของผู้รับสารต่อสภาพการณ์หนึ่ง ๆ การมีตัวเร้าหรือลบในสภาพการณ์ เช่น การโน้มน้าวใจให้บริจาคเงินโดยมีสื่อมวลชนคอยถ่ายทอดภาพรายละเอียดน่าจะเป็นตัวเร้าบวกในการโน้มน้าวใจก็เป็นได้

2. สำหรับตัวผู้รับสารเอง การที่ผู้รับสารคนหนึ่ง ๆ จะมีความละเอียดอ่อน (susceptible)

ต่อการถูกโน้มน้าวใจเพียงใดอาจพิจารณาได้จาก

- ลักษณะของประชากร ได้แก่ เพศ อายุ เชื้อชาติ การศึกษา อาชีพ
- ทรรศนะ และทัศนคติ
- ความรู้ซึ่งผู้รับสารมีเกี่ยวกับสารนั้น ๆ
- ลักษณะด้านอารมณ์
- ความสำคัญที่ผู้รับสารให้แก่หัวข้อหนึ่ง ๆ
- วิธีการที่ผู้รับสารรับรู้สภาพการณ์หนึ่ง ๆ

สารที่มุ่งจุดประสงค์เพื่อเปลี่ยนทัศนคติเป็นสำคัญ การเปลี่ยนแปลงจะเป็นการเปลี่ยนในแง่ของตำแหน่งบนสเกลการยอมรับการปฏิบัติ (Acceptance-Rejection Scale) หรือเปลี่ยนในแง่ของความรุนแรง (Intensity) นั่นคือเปลี่ยนความเชื่อมั่นที่มีอยู่เดิม ดังนั้นผู้ทำการโน้มน้าวใจที่สนใจในการเปลี่ยนทัศนคติ หรือการสร้างทัศนคติจะมีจุดประสงค์อยู่ 3 ประการ คือ

1. ย้ำทัศนคติที่มีอยู่แล้วให้คงมีอยู่ต่อไปโดยไม่เปลี่ยนตำแหน่ง
2. ประสงค์จะเปลี่ยนตำแหน่งความเชื่อหรือทัศนคติ เช่น จากยอมรับธรรมดา ๆ เป็นยอมรับเต็มที่ จากการไม่ยอมรับเลยมาเป็นเฉย ๆ หรือจากไม่ยอมรับมาเป็นเฉย ๆ และยอมรับในที่สุด
3. สร้างทัศนคติใหม่ขึ้นมามากกว่าเปลี่ยนทัศนคติที่มีอยู่แล้ว ทัศนคติใหม่อาจเกิดขึ้นและยอมรับหากเขามีข้อเสนอแนะที่เขาไม่เคยได้รับมาก่อนเลย ในโอกาสเช่นนี้ ผู้ทำการโน้มน้าวใจมีโอกาสที่จะสร้างความคิดที่สดใหม่ และมีโอกาสที่จะได้รับการตอบรับที่ต้องการมากกว่าในโอกาสอื่น ๆ

ส่วนสารที่มุ่งจุดประสงค์เพื่อเปลี่ยนพฤติกรรมเป็นสำคัญ เป้าหมายก็คือให้มีการเปลี่ยนแปลงการกระทำไม่ว่าจะต้องการให้เปลี่ยนทันที (ส่วนมากเป็นแบบนี้) หรือให้เปลี่ยนในเวลาต่อมา การกระทำที่ต้องการให้ผู้รับทำจะต้องระบุไว้อย่างชัดเจน ตัวอย่างเช่น คำแนะนำที่ว่า “เพื่อศึกษาต่อ” อาจจะกว้างเกินไปและนำไปสู่การตอบหลาย ๆ อย่าง การระบุจุดประสงค์อย่างกว้าง ๆ ทำให้ได้รับการตอบสนองหลาย ๆ อย่าง ต่าง ๆ ไป ทั้งนี้จุดประสงค์ของการเปลี่ยนทัศนคติและการเปลี่ยนการกระทำก็เป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกัน อาศัยกัน การโน้มน้าวใจจึงมักจะระบุจุดประสงค์ไว้ไม่อันใดก็อันหนึ่ง

ความสัมพันธ์ระหว่างทัศนคติ ความเชื่อกับความรู้ หรือจิตสำนึก อารมณ์ความรู้สึกและพฤติกรรม

เราสามารถรับรู้เกี่ยวกับทัศนคติหรือความเชื่อได้ด้วยการทำข้อสรุปจากวาจา หรือพฤติกรรมซึ่งเป็นสิ่งที่สังเกตได้ นักจิตวิทยาได้นำแนวคิดนี้ไปวิเคราะห์ทัศนคติและความเชื่อ และมีความเห็นว่าทัศนคติ ความเชื่อ ความรู้ หรือจิตสำนึก (cognition) อารมณ์ความรู้สึก (affection) และพฤติกรรม (behavior) ต่างก็สัมพันธ์กันไปในแนวเดียวกัน (positive relationship) อย่างไรก็ตามความสัมพันธ์ที่เกิดขึ้นไม่ได้เกิดขึ้นในลักษณะหนึ่งต่อหนึ่ง คือ ความชอบหนึ่งอย่างหรือความไม่ชอบหนึ่งอย่างจะนำไปสู่พฤติกรรมหนึ่งอย่าง เช่น การวิจัยของสหรัฐอเมริกาที่ให้คนผิวขาวที่รังเกียจคนผิวดำหรือพวกยิวทำแบบสอบถาม เมื่อคนผิวดำเหล่านั้นตอบแบบสอบถาม เขายังคงแสดงทัศนคติทางลบอยู่ แต่ไม่ได้หมายความว่า เมื่อพวกเขาเจอพวกผิวดำหรือพวกยิว เขาจะเข้ามทำร้ายซึ่งเป็นพฤติกรรมที่แสดงออกมา แสดงให้เห็นว่าทัศนคติ และความเชื่อของบุคคลจะถูกควบคุมด้วยตัวแปรอื่น ๆ เช่น กฎหมาย คำดำหนิจากสังคม เงื่อนไขทางเศรษฐกิจ และอื่น ๆ ที่สอดแทรกอยู่ระหว่าง ความเชื่อ ทัศนคติ และพฤติกรรมที่แสดงออกมา

เนื่องจากเราไม่สามารถติดตามดูพฤติกรรมของผู้รับสารทุกคนได้ ฉะนั้นถ้าเราต้องการวัดความโน้มแน้วใจของสาร เราสามารถให้ผู้ฟังทำแบบสอบถามซึ่งแสดงทัศนคติ ความเชื่อ ซึ่งเป็นตัวบ่งชี้ถึงความรู้หรือจิตสำนึก อารมณ์ ความรู้สึก และพฤติกรรมของคนนั้น ๆ ได้

วิธีการโน้มน้าวใจ

วิธีในการโน้มน้าวใจ ปกติแล้ววิธีหนึ่งวิธีใดเพียงอย่างเดียวไม่เป็นการเพียงพอ วิธีการที่ผู้พูดมักจะใช้คือ (อรวรรณ ปิลันธน์โอวาท 2540)

- โน้มน้าวใจด้วยความต้องการของผู้ฟัง
- โน้มน้าวใจด้วยบุคลิกของผู้พูด
- โน้มน้าวใจด้วยข้อมูลที่เตรียมมา
- โน้มน้าวใจด้วยเหตุผล

1. การโน้มน้าวใจด้วยความต้องการของผู้ฟัง

เราทราบว่า เราต้องการที่จะมีสุขภาพดี ต้องการมีทรัพย์สินสมบัติ สิ่งของ มีอำนาจ มีเพื่อน หลีกหนีสิ่งที่น่ากลัว ต้องการรักและคุ้มครองบุคคลอื่น ต้องการที่จะทั้งเหมือนและแตกต่างจากผู้อื่น มีสันติภาพและทำทุกอย่างที่จะสนองความพอใจส่วนตัว ผู้พูดที่ต้องการความเห็นชอบจากคนฟังจะต้องพยายามชี้ให้เห็นว่า การตัดสินใจยอมรับตามที่ผู้พูดเสนอจะนำมาซึ่งสิ่งที่สามารถสนองความต้องการของคนฟังดังที่ได้กล่าวแล้ว ซึ่งอาจจะสนองได้บางส่วน หรือทั้งหมด แต่ก็เกี่ยวกับผลประโยชน์ของคนฟังเอง

ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการยอมรับการโน้มน้าวใจด้วยความต้องการของผู้ฟัง ได้แก่ การเสริมแรง การลงโทษ (ปรีชา วิหคโต 2537)

1. การเสริมแรง หมายถึง การที่ผู้เรียนได้รับสิ่งที่พึงพอใจ หลังการกระทำสิ่งหนึ่ง แล้วทำให้เกิดการกระทำนั้นบ่อยครั้งขึ้น เช่น

พฤติกรรม	ผลจากการกระทำ	ผลที่เกิดต่อมา
นักเรียนยกมือตอบคำถาม	→ ครูชมเชย →	การยกมือตอบคำถามบ่อยครั้งขึ้น
นักเรียนเล่าเรื่องตลก	→ เพื่อน ๆ ปรบมือให้ →	นักเรียนจะเล่าเรื่องตลกบ่อยครั้งขึ้น

จากตัวอย่าง ผลจากการกระทำที่ได้รับหลังการกระทำอย่างหนึ่ง แล้วทำให้เกิดการกระทำนั้นบ่อยครั้งขึ้น ผลจากการกระทำนั้นเรียกว่า ตัวเสริมแรง และเรียกการให้ตัวเสริมแรงหลังจากที่ผู้เรียนกระทำอย่างใดอย่างหนึ่งนี้ว่า การเสริมแรง

2. การลงโทษ หมายถึง การที่ผู้เรียนได้รับสิ่งที่ไม่น่าพึงพอใจ หลังการกระทำสิ่งหนึ่ง แล้วทำให้เลิก หรือลดการกระทำสิ่งนั้นลง เช่น

พฤติกรรม	ผลจากการกระทำ	ผลที่เกิดต่อมา
นักเรียนยกมือตอบคำถาม	→ ครูดูจนนักเรียนอาย	→ นักเรียนไม่ยกมืออีกเลย
นักเรียนเล่าเรื่องตลก	→ ไม่มีใครสนใจ	→ นักเรียนจะเลิกเล่าเรื่องตลก

จากตัวอย่าง ผลจากการกระทำที่ได้รับหลังกระทำอย่างหนึ่ง แล้วทำให้เลิกการกระทำนั้น หรือทำให้การกระทำนั้นลดน้อยลง เราเรียกผลจากการกระทำนั้นว่า ตัวลงโทษ และเรียกการให้ตัวลงโทษหลังจากที่ผู้เรียนกระทำอย่างใดอย่างหนึ่งนี้ว่า การลงโทษ

ผลการทดลองพบว่า การลงโทษเป็นเพียงการยุติการกระทำ แต่มีผลที่ตามมาคือ ผู้เรียนจะมีพฤติกรรมกำหนัดหนี หลีกเหลี่ยง ที่จะไม่ให้ผู้ที่สามารถลงโทษลงโทษได้ นอกจากนี้ยังทำให้เกิดความเครียดกับผู้เรียน ดังนั้น จึงใช้การลงโทษเมื่อต้องการยุติการกระทำที่เกิดผลเสียอย่างรุนแรงต่อตนเอง และผู้อื่นจึงจะใช้การลงโทษ หากไม่เกิดผลดังกล่าว จะใช้การเพิกเฉย ไม่สนใจต่อพฤติกรรมนั้น (Ignore) แล้วหันมาเสริมแรงการกระทำที่พึงประสงค์แทน

วิธีให้การเสริมแรง หรือแบบแผนที่กำหนดว่า เมื่อใดจะได้ตัวเสริมแรง หรือลงโทษ ซึ่งวิธีการให้การเสริมแรงมี 2 วิธี ดังนี้

- วิธีให้การเสริมแรงทุกครั้ง หมายถึง การให้ตัวเสริมแรงทุกครั้งที่คุณเรียนกระทำสิ่งพึงประสงค์
- วิธีให้การเสริมแรงเป็นครั้งคราว หมายถึง การให้ตัวเสริมแรงเพียงบางครั้งที่ผู้เรียนกระทำสิ่งพึงประสงค์

ตัวเสริมแรงที่ทดลองแล้วพบว่า มีประสิทธิผล ได้แก่

- ตัวเสริมแรงทางสังคม ได้แก่ คำชม การแสดงท่าทางยอมรับ เช่น การยิ้ม การพยักหน้ายอมรับ การเดินเข้าไปใกล้ การแตะตัว เป็นต้น

- ตัวเสริมแรงที่เป็นสิ่งของ ได้แก่ ขนม เสื้อผ้า โต๊ะทำงาน หนังสือ ดอกไม้ เป็นต้น
- สิ่งแทนมูลค่า ได้แก่ การให้สิ่งหนึ่งให้ผู้เรียนสามารถนำสิ่งนั้นไปแลกกับสิ่งใดสิ่งหนึ่งที่ผู้เรียนต้องการได้ สิ่งแทนมูลค่าในชีวิตประจำวันคือ เงิน ซึ่งเราสามารถนำไปแลกสิ่งใดสิ่งหนึ่งที่เราต้องการได้ สำหรับในชั้นเรียน ได้แก่ การให้ดาว การให้คะแนน หรือการสะสมคูปองเพื่อนำมาแลกเวลาในการทำกิจกรรมพิเศษอย่างใดอย่างหนึ่ง
- การให้เล่นได้ตามที่ต้องการ โดยผู้เรียนจะต้องทำสิ่งใดสิ่งหนึ่งให้สำเร็จก่อน แล้งจึงจะได้สิ่งที่ตนต้องการ โดยเฉพาะเมื่อนำไปใช้กับเด็ก ๆ แล้ว จะให้ทำสิ่งที่ต้องการก่อนแล้วจะให้สิทธิไปเล่นหรือทำกิจกรรมอย่างใดอย่างหนึ่งที่เด็กต้องการ

2. การโน้มน้าวใจด้วยบุคลิกของผู้พูด

บุคลิกของผู้พูดเองมีส่วนอย่างยิ่งในการโน้มน้าวใจผู้ฟัง บางครั้งบุคลิกของผู้พูดมีบทบาทมากที่สุดในการโน้มน้าวใจ ผู้พูดที่มีชื่อเสียงว่ามีทักษะทางด้านหนึ่งด้านใด มีใจเป็นธรรม ซื่อสัตย์ ปากและใจตรงกัน มักจะเป็นที่ยอมรับแก่ผู้ฟังอย่างง่ายดาย ก่อนที่เขาจะเสนอสิ่งใดให้ผู้ฟังตัดสินใจยอมรับด้วยซ้ำ

3. การโน้มน้าวใจด้วยข้อมูลที่เตรียมมา

บ่อยครั้งที่การเสนอสิ่งใดให้ผู้ฟังตัดสินใจยอมรับแล้วยังไม่ได้รับความเห็นชอบ เนื่องจากข้อมูลไม่เพียงพอ ถ้าเกิดเหตุการณ์เช่นนี้ขึ้นเป็นหน้าที่ที่ผู้พูดจะต้องหาข้อเท็จจริงมาสนับสนุนข้อเสนอของตนให้ได้ ข้อเท็จจริงผนวกกับทรรศนะของผู้ทรงคุณวุฒิจะทำให้การตัดสินใจยอมรับเกิดขึ้นได้ง่าย

4. การโน้มน้าวใจด้วยเหตุผล

การเสนอเหตุผลเพื่อโน้มน้าวใจ ผู้พูดควรพยายามตอบคำถามต่อไปนี้

- ปัญหาที่ต้องการข้อแก้ไขคืออะไร
- ทางแก้ไขที่เป็นไปได้มีทางใดบ้าง
- ทางแก้ไขทางใด (ที่ผู้พูดสนับสนุน) ที่จะช่วยแก้ปัญหา แก้ปัญหาได้ทั้งหมดหรือบางส่วน
- ทางแก้ปัญหานั้นจะนำไปปฏิบัติได้อย่างไร

เพื่อที่จะหาคำตอบที่เป็นประโยชน์ต่อคำถามเหล่านี้ ผู้พูดจะต้อง

- จำกัดความและจำกัดขอบเขตข้อเสนอของตน

- วิเคราะห์ข้อเสนองานของตนเองเพื่อดูว่าประเด็นใดจะเป็นประเด็นที่ทำให้เกิดการตัดสินใจ นั่นคือ ดูว่าประเด็นใดที่จะทำให้เกิดความเห็นพ้อง และประเด็นใดก่อความไม่เห็นพ้อง
- มีเหตุผลสนับสนุนจุดยืนของตน
- สนับสนุนจุดยืนของตนด้วยข้อมูลที่พอเพียง วิเคราะห์ความต้องการด้านจิตวิทยาของผู้ฟัง เตรียมเนื้อหาสาระที่ไม่เครียดจนเกินไป
- เตรียมหาคำตอบต่อเหตุผล ความต้องการด้านจิตวิทยา และข้อมูลที่ผู้คัดค้านจะป้อนถามมา

วิธีการเหล่านี้ได้ผลในการโน้มน้าวใจให้ผู้อื่นยอมรับ และถ้าใช้ทั้ง 4 วิธีการจะให้ผลสำเร็จแน่นอนกว่า อย่างไรก็ตามเพียง 2-3 วิธี อาจใช้ได้ โดยปกติแล้ว ถ้าจะใช้วิธีเดียว วิธีที่ 3 จะได้ผลมากที่สุด

แนวคิดเกี่ยวกับการเลือกและการใช้สื่อ

การสื่อสารจะประสบความสำเร็จหรือไม่นั้น ส่วนหนึ่งขึ้นอยู่กับสื่อที่ใช้ในการสื่อสาร ซึ่งเกณฑ์ที่ใช้ในการเลือกสื่อโดยทั่วไปมีดังนี้ (นิพนธ์ ศุขปรีดี 2545)

1. เลือกสื่อที่สอดคล้องกับจุดมุ่งหมายของการสื่อสาร ทั้งนี้เพราะจุดมุ่งหมายของการสื่อสารที่ต่างกัน ย่อมให้ประสบการณ์การรับสารที่ต่างกัน การเลือกสื่อในการสื่อสารจึงต้องให้สอดคล้องกับจุดมุ่งหมาย โดยพยายามเลือกสื่อที่ส่งเสริมให้ผู้รับสารได้มีส่วนร่วมในการสื่อสารอย่างจริงจัง และให้ข้อมูลย้อนกลับ เพื่อให้เขาได้มีการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมขั้นตอนสุดท้ายไปตามจุดมุ่งหมายที่ต้องการ
2. เลือกสื่อที่สอดคล้องกับลักษณะการตอบสนอง และพฤติกรรมขั้นสุดท้ายของผู้รับสารที่คาดหวังจะให้เกิดขึ้น พฤติกรรมของผู้รับสารจะเกิดขึ้นได้ถ้าผู้รับสารมีความพึงพอใจในกิจกรรมและประสบการณ์ที่ได้รับ ความพึงพอใจย่อมก่อให้เกิดการส่งสารที่มีประสิทธิภาพ ดังนั้นการเลือกสื่อในการสื่อสารจึงควรเลือกสื่อที่ช่วยให้ผู้รับสารเกิดความสนใจ มีการตอบสนองและเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมตามที่คาดหวัง

3. เลือกสื่อในการสื่อสารที่เหมาะสมกับความสามารถ และประสบการณ์เดิมของผู้รับสาร โดยอยู่ในขอบเขตความสามารถของผู้รับสารแต่ละคนที่ผู้อำนวยให้ผู้รับสารสามารถรับสารได้โดยง่าย และไม่จำเป็นต้องใช้สื่อเดียวกันกับผู้รับสารทุกคนเหมือนกันหมด เพราะสื่อบางอย่างอาจไม่เหมาะสมกับผู้รับสารบางคน ดังนั้นการเลือกสื่อจึงจำเป็นต้องคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล กลุ่มคน และมวลชน
4. เลือกสื่อที่พอจะหาได้ และสะดวกต่อการใช้ และไม่จำเป็นต้องใช้สื่อที่มีราคาแพงเสมอไป ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับว่าจะหาสื่อชนิดใดได้บ้างที่สอดคล้องกับจุดมุ่งหมาย เพื่อช่วยให้การสื่อสารเกิดประสิทธิภาพสูงสุด

นอกจากนี้ Davies ได้เสนอหลักการพิจารณาเลือกสื่อในโรงเรียนไว้ 6 ประการคือ (กิตานันท์ มลิทอง 2536)

1. สื่อนั้นต้องสัมพันธ์กับบทเรียนและจุดมุ่งหมายที่จะสอน
2. เลือกสื่อที่มีเนื้อหาถูกต้อง ทันสมัย น่าสนใจ และเป็นสื่อที่จะให้ผลต่อการเรียนการสอนมากที่สุด ช่วยให้ผู้เรียนเข้าใจเนื้อหาวิชานั้นได้ดีเป็นลำดับขั้นตอน
3. เป็นสื่อที่เหมาะสมกับวัย ระดับชั้น ความรู้ และประสบการณ์ของผู้เรียน
4. สื่อนั้นควรสะดวกในการใช้ มีวิธีใช้ไม่ซับซ้อนยุ่งยากจนเกินไป
5. ต้องเป็นสื่อที่มีคุณภาพเทคนิคการผลิตที่ดี มีความชัดเจนและเป็นจริง
6. มีราคาไม่แพงจนเกินไป หรือถ้าจะผลิตเองควรคุ้มกับเวลาและการลงทุน

การใช้สื่อให้มีประสิทธิภาพ

การใช้สื่อเป็นยุทธวิธีหรือกลยุทธ์ (Strategic) ของผู้ส่งสารว่าจะสามารถใช้สื่อได้อย่างถูกต้อง เหมาะสมกับสถานการณ์การสื่อสารมากน้อยเพียงใด ซึ่งรูปแบบวิธีการใช้สื่อให้มีประสิทธิภาพนั้นมีลักษณะดังนี้ (กิติมา สุรสนธิ 2545)

1. การใช้สื่อเดียว เป็นการใช้สื่อใดสื่อหนึ่งในการส่งถ่ายทอดข้อมูลข่าวสารไปยังผู้รับสาร เช่น ผู้ส่งอาจใช้สื่อบุคคลในการบอกเล่าเรื่องราวต่าง ๆ ให้แก่ผู้รับ หรือชาวบ้านได้ฟัง หรือองค์กรใดองค์กรหนึ่งอาจเลือกใช้สื่อวิทยุเพียงสื่อเดียวในการถ่ายทอดความรู้และข่าวสารเกี่ยวกับองค์กร เป็นต้น

2. การใช้สื่อแบบผสม (Mix Media หรือ Media Forum) เป็นการนำเสนอข้อมูลข่าวสาร โดยการใช้สื่อหลายประเภท หรือหลายสื่อเพื่อให้บรรลุเป้าหมายอย่างใดอย่างหนึ่ง และเพื่อให้การสื่อสารนั้นมีความสามารถเข้าถึงผู้รับได้อย่างกว้างขวาง สามารถสร้างความน่าสนใจ และการเข้าใจการรับรู้ข่าวสารได้อย่างต่อเนื่อง ซึ่งการใช้สื่อผสม ผู้ส่งอาจใช้สื่อตั้งแต่ 2 ชนิดขึ้นไปในการสื่อสาร เช่น ผู้ส่งอาจใช้ทั้งสื่อวิทยุและโทรทัศน์ในการเสนอเรื่องราวเกี่ยวกับการอนุรักษ์วัฒนธรรมไทย หรือในปัจจุบันคำว่าสื่อผสมนั้น อาจเป็นสื่อเดียวที่มีคุณสมบัติเป็นสื่อหลาย ๆ ชนิดได้ เช่น สื่อคอมพิวเตอร์ เป็นต้น

แนวคิดเกี่ยวกับสื่อบุคคล

สื่อบุคคล (Human Media หรือ Personal Media) เป็นสื่อที่ใช้ในการถ่ายทอดข่าวสาร ความรู้ ความเข้าใจ และความคิดเห็นต่าง ๆ ที่มีมาตั้งแต่เดิมก่อนการสื่อสารประเภทอื่น ๆ โดยมีคำพูดเป็นพาหนะที่สำคัญที่สุด (เกศินี จุฑาวิจิตร 2540)

สื่อบุคคล (Personal Media) หมายถึง ตัวบุคคลที่ทำหน้าที่เป็นผู้ส่งสารอยู่ในระบบการสื่อสารระหว่างบุคคล และการสื่อสารระดับกลุ่ม (กาญจนา แก้วเทพ และคณะ 2543)

สื่อมนุษย์หรือสื่อบุคคล (Personal Media) ได้แก่ บุคคลที่เป็นผู้นำสารไปยังผู้รับสาร หรือในอีกแง่หนึ่งก็คือ ตัวผู้ส่งสารนั่นเองที่เป็นผู้เข้ารหัสสาร (Encoder) ให้ผู้รับได้รับรู้และเข้าใจในสิ่งที่ตนเองต้องการ (กิติมา สุรสนธิ 2545)

จากความหมายของสื่อบุคคลจะเห็นได้ว่าบุคคลผู้ส่งสารก็คือสื่อบุคคลนั่นเอง ฉะนั้นสื่อบุคคลที่มีประสิทธิภาพจะต้องเป็นผู้ที่มีความสามารถในการสื่อสาร ซึ่งปัจจัยของผู้ส่งสารที่มีผลต่อความสำเร็จในการสื่อสาร ได้แก่ (ปรมะ สตะเวทิน 2538)

1. ทักษะในการสื่อสาร (Communication skills)

ทักษะในการสื่อสาร หมายถึง ความสามารถ ความชำนาญในการสื่อสาร ทักษะในการสื่อสารเชิงวัจนะ (verbal communication skills) แบ่งออกได้เป็น 5 ประการ คือ ทักษะในการเขียน และการพูด (writing and speaking skills) ซึ่งเป็นทักษะในการเข้ารหัส (encoding skills) ทักษะอีก 2 ชนิด คือ การอ่านและการฟัง (reading and listening) ซึ่งเป็นทักษะในการถอดรหัส

(decoding skills) ทักษะชนิดที่ 5 คือ ความคิดหรือการใช้เหตุผล (thought or reasoning) ส่วนทักษะในการสื่อสารเชิงอวัจนะ (nonverbal communication skills) ได้แก่ อากัปกริยา (gesturing) การเขียนภาพ (drawing) การวาดภาพ (painting) ซึ่งเป็นทักษะในการเข้ารหัส (encoding skills) การดู (seeing) ซึ่งเป็นทักษะในการถอดรหัส (decoding skills) เป็นต้น

ผู้ส่งสารที่มีทักษะในการเข้ารหัสที่ดี จะมีศัพท์เพียงพอที่จะแสดงความคิดของตนได้ในการใช้คำ แทนที่จะใช้คำยาก ๆ ก็จะเลือกใช้คำที่ง่าย ๆ สามารถแสดงความหมายได้อย่างชัดเจนที่สุด นอกจากนี้ก็ยังใช้การสะกดการันต์ได้ถูกต้อง เขียนถูกหลักไวยากรณ์ เรียบเรียงเนื้อถ้อยกระบวนความเพื่อให้ข้อเขียนมีความหมายชัดเจน ทำให้ผู้รับสารสามารถถอดรหัสได้ง่ายและเข้าใจได้ถูกต้อง

2. ทักษะคติ (Attitude) แบ่งออกเป็น ทักษะคติต่อตนเอง ทักษะคติต่อเรื่องที่จะสื่อสาร และ ทักษะคติต่อผู้รับสาร

2.1 ทักษะคติต่อตนเอง (attitude toward self)

ผู้ส่งสารจะประสบผลสำเร็จในการสื่อสารมากน้อยเพียงใดนั้น ส่วนหนึ่งขึ้นอยู่กับทักษะคติที่ผู้ส่งสารมีต่อตนเอง เป็นการประเมินค่าตนเอง ก่อนทำการสื่อสาร หากผู้ส่งสารมีทักษะคติที่ดีต่อตนเอง มีความมั่นใจในตัวเอง เชื่อมั่นว่าตนเองมีความสามารถ โอกาสที่ผู้ส่งสารจะประสบความสำเร็จในการสื่อสารก็มีมาก

2.2 ทักษะคติต่อเรื่องที่จะสื่อสาร (attitude toward subject matter)

หากผู้ส่งสารไม่มีความเชื่อ ไม่เลื่อมใส ไม่พอใจ หรือไม่มีทักษะคติที่ดีต่อเรื่องที่จะทำการสื่อสารแล้ว ผู้ส่งสารก็จะขาดความมั่นใจ ไม่อยากที่จะทำการสื่อสาร และทำการสื่อสารได้ไม่ดี

2.3 ทักษะคติต่อผู้รับสาร (attitude toward receiver)

ทักษะคติต่อผู้รับสารจะมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมในการสื่อสารของผู้ส่งสาร ต่อสารของผู้ส่งสาร และปฏิกิริยาของผู้รับสาร เช่นผู้ส่งสารที่มีความรู้สึกที่ดี มีความพอใจในตัวผู้รับสาร ก็อยากจะทำ การสื่อสารด้วย และหาคำพูดที่เหมาะสม เป็นที่น่าพอใจของผู้รับสาร โอกาสที่จะประสบผลสำเร็จในการสื่อสารก็มีมาก

3. ความรู้ (Knowledge) แบ่งออกเป็น ความรู้เรื่องที่จะสื่อสาร และความรู้เรื่องกระบวนการสื่อสาร

3.1 ความรู้เรื่องที่จะสื่อสาร (knowledge of the subject matter)

หมายถึงความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับเนื้อหาสาระของเรื่องที่จะทำการสื่อสาร หากผู้ส่งสารมีความรู้เรื่องที่จะสื่อสารดี โอกาสที่จะสื่อสารประสบผลสำเร็จก็มีมาก ในทางตรงกันข้ามหากผู้ส่งสารไม่มีความรู้ความเข้าใจในเรื่องนั้น ๆ ดีพอประสิทธิภาพของการสื่อสารก็จะด้อยลงไป

3.2 ความรู้เรื่องกระบวนการสื่อสาร (knowledge of the communication process)

ผู้ส่งสารที่ดีต้องมีความรู้เรื่องกระบวนการสื่อสารด้วย เพราะในกระบวนการสื่อสารนั้น มีองค์ประกอบหลายองค์ประกอบ แต่ละองค์ประกอบมีความสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน และมีความสำคัญต่อผลของการสื่อสารทั้งสิ้น เรายังจะมีประสบการณ์อยู่เสมอว่าคนบางคนมีความรู้ดี แต่ทำการสื่อสารได้ไม่ดี เพราะบุคคลนั้นมีแต่ความรู้ในสิ่งที่ตนจะพูด แต่ไม่มีความรู้ในกระบวนการสื่อสาร ไม่รู้ว่าตัวเองถนัดพูดหรือถนัดเขียน ไม่รู้ว่าจะพูดกับคนประเภทหนึ่งอย่างไร แล้วจะพูดกับคนอีกประเภทหนึ่งอย่างไร ไม่รู้ว่าควรจะใช้สื่อชนิดใดในการสื่อสาร ดังนั้นผู้ส่งสารที่มีประสิทธิภาพจึงต้องมีทั้งความรู้ ความเข้าใจเรื่องที่จะพูดเป็นอย่างดี และมีความรู้ความสามารถในการที่จะวิเคราะห์ตัวเอง สาร สื่อ และผู้รับสารเป็นอย่างดีด้วย

4. สถานภาพทางสังคม และวัฒนธรรม (Social and Culture System)

คนเป็นสมาชิกของสังคม มีสถานภาพ และวัฒนธรรมของตนในสังคมที่ตนเป็นสมาชิก สถานภาพต่าง ๆ ของผู้ส่งสารจึงมีอิทธิพลอย่างยิ่งต่อพฤติกรรมการสื่อสารของผู้ส่งสาร ตำแหน่ง บทบาท หน้าที่ ศักดิ์ศรี ความเชื่อ และค่านิยมทางวัฒนธรรม ล้วนแล้วแต่มีอิทธิพลต่อความคิด และพฤติกรรมในการสื่อสารของผู้ส่งสาร คนที่อยู่ในสังคมเดียวกัน แต่มีสถานภาพในสังคมต่างกัน ย่อมทำการสื่อสารต่างกัน และคนที่มีวัฒนธรรมต่างกันก็ย่อมทำการสื่อสารต่างกันด้วย

นอกจากปัจจัยของผู้ส่งสารข้างต้น ยังมีปัจจัยอื่น ๆ ที่ทำให้สื่อบุคคลในฐานะที่เป็นผู้ส่งสาร มีอิทธิพลต่อการเปลี่ยนแปลงทัศนคติและพฤติกรรมของผู้รับสารเป้าหมาย ได้แก่ ปัจจัยต่าง ๆ ดังนี้ (เกศินี จุฑาวิจิตร 2540)

1. ความน่าเชื่อถือ (Credibility) ความน่าเชื่อถือในที่นี้คือ ระดับของความรู้สึกรู้สึกที่ผู้รับสาร รู้สึกว่าผู้ส่งสารเป็นที่น่าไว้วางใจ (Trustworthy) และมีความสามารถ (Competent) ถ้าผู้รับสารเป้าหมายมีความรู้สึกที่นักพัฒนาหรือผู้นำความคิดเห็นมีความน่าเชื่อถือ ผู้รับสารก็มีแนวโน้มที่จะยอมรับสารจากพวกเขาเหล่านั้น

2. ความดึงดูดใจ (Attractiveness) ผู้ส่งสารที่มีความดึงดูดใจย่อมกระตุ้นให้ผู้รับสารเกิดความสนใจหรือพึงพอใจในการได้พบเห็นพูดคุย เช่นเดียวกับการโฆษณาสินค้าที่นิยมนำดาราดาราภาพยนตร์ ศิลปินเพลง หรือนักกีฬาที่มีชื่อเสียงมาเป็นผู้แสดงโฆษณาสินค้า ทั้ง ๆ ที่บุคคลผู้นั้นอาจไม่ใช่ผู้ที่มีความน่าเชื่อถือหรือผู้เชี่ยวชาญในตัวสินค้านั้น ๆ โดยเฉพาะ แต่เป็นเพียงผู้ที่มีบุคลิกภาพน่าดึงดูดใจ ซึ่งก็ทำให้ผู้รับสารเกิดความสนใจและคล้อยตามข่าวสารได้
3. ความคล้ายคลึง (Similarity) สื่อบุคคลหรือผู้ส่งสารที่มีความคล้ายคลึงกับผู้รับสารเป้าหมายในด้านต่าง ๆ เช่น อายุ เพศ เชื้อชาติ ภาษา การแต่งกาย สถานภาพทางเศรษฐกิจและสังคม ฯลฯ จะมีอิทธิพลต่อการเปลี่ยนทัศนคติและความคิดเห็นของผู้รับสาร เพราะความคล้ายคลึงนี้เองจะทำให้เกิดความรู้สึกเข้าใจกัน เห็นอกเห็นใจกัน ชอบพอและไว้วางใจ

นอกจากนี้ เกตินิก จูซาวิจิตร ยังได้กล่าวเพิ่มเติมไว้ว่า ลักษณะของข่าวสารที่ทำให้ผู้ส่งสารได้รับความเชื่อถือ และทำให้ผู้รับสารเห็นด้วยหรือคล้อยตาม ควรจะมีลักษณะดังนี้ คือ เป็นข่าวสารที่ตรงตามข้อเท็จจริง ไม่อวดอ้างจนเกินเลย และมีหลักฐานหรือเหตุผลสนับสนุน ทั้งนี้ข่าวสารและเหตุผลดังกล่าวควรจะต้องมีความสอดคล้องกับประสบการณ์ของกลุ่มผู้รับสารเป้าหมาย เพราะบุคคลมีความโน้มเอียงที่จะยอมรับข่าวสารที่สอดคล้องกับประสบการณ์ที่ตนเองมีมาก่อน

ประสิทธิภาพของสื่อบุคคล

Roger and Shoemaker (1971) ได้กล่าวว่า การสื่อสารระหว่างบุคคลสามารถทำให้เกิดการแลกเปลี่ยนข่าวสารกันได้ในระยะเวลาน้อยเร็ว และทั้งผู้ส่งสารสามารถเปลี่ยนแปลง แก้ไขหรือปรับปรุงตัวสารที่ส่งออกไปให้ตรงกับความต้องการและความเข้าใจของผู้รับสารได้ทันที ในขณะที่ผู้รับสารเองก็สามารถจะโต้ถาม ตอบกลับเพื่อแสดงความเข้าใจในสารนั้น ๆ ได้ ระดับปฏิกิริยาตอบสนองที่สูงจะช่วยลดอุปสรรคในการสื่อสารที่เกิดจากการเลือกรับและเลือกจำสารได้ นอกจากนี้ สื่อบุคคลยังสามารถจูงใจบุคคลให้สร้างหรือเปลี่ยนแปลงทัศนคติได้อีกด้วย โดยเฉพาะอย่างยิ่งถ้าเทียบกับสื่อมวลชน ซึ่งจะเป็นเพียงแหล่งความคิด แต่กิจกรรมที่เกิดขึ้นโดยมนุษย์มักจะเป็นผลมาจากการติดต่อสื่อสารระหว่างบุคคลทั้งสิ้น

แนวคิดเกี่ยวกับสื่อเฉพาะกิจ

สมควร กวียะ ได้ให้ความหมายของสื่อเฉพาะกิจไว้ว่า สื่อเฉพาะกิจคือ สื่อที่สร้างขึ้นหรือซื้อ หรือเช่า โดยองค์กรใดองค์กรหนึ่งเพื่อใช้ในการสื่อสารหรือการประชาสัมพันธ์ขององค์กรนั้นโดยเฉพาะ (สมควร กวียะ 2530)

ประมะ สตะเวทิน ได้กล่าวไว้ว่า สื่อเฉพาะกิจ หมายถึง สื่อที่ถูกผลิตขึ้นมาโดยมีเนื้อหาสาระที่เฉพาะเจาะจง และมีจุดมุ่งหมายหลักอยู่ที่ผู้รับสารเฉพาะกลุ่ม (ประมะ สตะเวทิน 2532)

รูปแบบของสื่อเฉพาะกิจ ได้แก่ จุลสาร แผ่นพับ โปสเตอร์ โบปลิวิ จดหมายข่าว คู่มือ วีดิทัศน์ เทป นิทรรศการ เป็นต้น

การใช้สื่อเฉพาะกิจเพื่อการพัฒนา จะทำให้ผู้ใช้สามารถสื่อข่าวสารข้อมูลของการพัฒนาหรือการเผยแพร่รณรงค์เรื่องใดเรื่องหนึ่ง ไปสู่กลุ่มเป้าหมายได้อย่างเฉพาะเจาะจง และเหมาะสมสอดคล้องกับสภาพของกลุ่มเป้าหมาย ทำให้ประชาชนเป้าหมายได้รับทราบข่าวสารความรู้โดยตรง และถูกต้อง ช่วยให้เกิดการตัดสินใจ และลงมือปฏิบัติ หรือมีพฤติกรรมตามความคาดหวังของผู้ส่งสาร

คุณลักษณะของสื่อเฉพาะกิจบางประเภท

โปสเตอร์และแผ่นป้ายประกาศ

โปสเตอร์และแผ่นป้ายประกาศที่เรานำมาใช้ในการประชาสัมพันธ์นั้นก็เพื่อจุดประสงค์สำคัญเพื่อบอกกล่าวเผยแพร่ให้ผู้ดูมีความรู้ ความเข้าใจและปฏิบัติตาม โปสเตอร์และแผ่นป้ายประกาศจึงต้องเด่น สะดุดตา ดึงดูดความสนใจ นอกจากนี้เรายังอาจใช้โปสเตอร์และแผ่นป้ายประกาศเพื่อย้ำเตือนใจกลุ่มประชาชนเป้าหมายด้วย โดยติดไว้ตามย่านชุมชนต่าง ๆ หรือตามสี่แยก หรือสถานที่ที่มีคนผ่านไปมาหรือมีคนหนาแน่น เช่น ที่พัสดุโดยสารรถประจำทาง สถานีขนส่ง สถานีรถไฟ สโมสร เป็นต้น

โปสเตอร์และแผ่นป้ายประกาศนั้นหากเราใช้งบประมาณเพียงพออาจใช้สีสันทันเข้าช่วยแต่งเติมเพื่อดึงดูดความสนใจ สิ่งสำคัญอีกประการหนึ่งก็คือ ข้อความในโปสเตอร์และแผ่นป้าย

ประกาศจะต้องเป็นข้อความที่สั้นกะทัดรัด อักษรชัดเจน อ่านง่ายและเห็นได้แต่ไกล ซึ่งจะต้องขึ้นอยู่กับกรอกแบบให้มีศิลปะ สวยงาม และเหมาะสม (วิรัช ลภีรัตน์กุล 2546)

ภาพยนตร์หรือวีดีโอ

ภาพยนตร์หรือวีดีโอที่ใช้เป็นสื่อในการประชาสัมพันธ์นั้นส่วนใหญ่เป็นภาพยนตร์สารคดีเพื่อการศึกษา ซึ่งได้รับความนิยมจากทุกวงการ เพราะสามารถเผยแพร่ข่าวสารได้ทั้งทางภาพและเสียง และสามารถเข้าถึงได้อย่างรวดเร็ว ถูกต้อง เห็นจริงเห็นจัง

ภาพยนตร์ยังมีทั้งภาพยนตร์ประกอบเสียงและภาพประเภทอื่น ๆ เช่น ภาพนิ่ง (Slide) ภาพเลื่อนเป็นชุด (Film Strips) ภาพโปร่งแสง (Transparencies) ทั้งนี้เป็นเทคนิคต่าง ๆ ที่สามารถเลือกใช้ให้เหมาะสมกับงานแต่ละแบบ ได้มีการวิจัยออกมาแล้วว่า การสื่อสารโดยใช้ประสาทสัมผัสทางตาจะได้ผลมากกว่าใช้ประสาททางหูหลายสิบเท่า ผู้รับข่าวสารก็สามารถรับสารได้อย่างมีประสิทธิภาพด้วย ภาพยนตร์เป็นสื่อที่ใช้ประสาทสัมผัสทางตา นับว่าเป็นสื่อที่ทำให้ความประทับใจ และทำให้ผู้ชมจดจำเรื่องราวเนื้อหาในภาพยนตร์ได้นาน เพราะผู้ชมจะดูและฟังคำบรรยายไปพร้อม ๆ กัน (ดำรงศักดิ์ ชัยสนิท, สุณี เลิศแสวงกิจ และพิศิษฐ์ กาญจนพิมาย 2543)

เหตุการณ์พิเศษ

เหตุการณ์พิเศษเป็นกิจกรรมที่มีความสำคัญอย่างหนึ่งในด้านการศึกษาของหน่วยงานหรือองค์การสถาบัน ฉะนั้นการจัดเหตุการณ์พิเศษจึงอาจทำได้มากมายหลายรูปแบบ ทั้งนี้ก็เพื่อให้หน่วยงานหรือองค์การสถาบันสามารถเลือกแบบหรือประเภทของเหตุการณ์พิเศษให้เหมาะสมสอดคล้องกับลักษณะแห่งกิจการ หรือธุรกิจ รวมทั้งนโยบายและวัตถุประสงค์ของหน่วยงานตน ในส่วนของรายละเอียดเกี่ยวกับเหตุการณ์พิเศษแต่ละรูปแบบ ผู้วิจัยจะขอนำไปกล่าวไว้ในส่วนของแนวคิดเกี่ยวกับกิจกรรม

ประสิทธิภาพของสื่อเฉพาะกิจ

Adams (1971) ได้กล่าวถึงความสำคัญของสื่อเฉพาะกิจไว้ดังนี้ สื่อเฉพาะกิจจัดว่ามีความสำคัญต่อการเผยแพร่ข่าวกรรมและข่าวสารข้อมูล เพราะสื่อเฉพาะกิจเป็นสื่อที่จัดทำขึ้นเพื่อสนับสนุนกิจกรรมอย่างใดอย่างหนึ่งโดยเฉพาะ การใช้สื่อเฉพาะกิจเป็นการให้ความรู้และข่าวสาร

ที่เป็นเรื่องราวเฉพาะอย่าง โดยมีกลุ่มเป้าหมายสำคัญ (Target Audience) ที่กำหนดไว้อย่างแน่นอน ตัวอย่างสื่อเฉพาะกิจนอกเหนือจากเอกสาร จุลสาร แผ่นพับ โปสเตอร์แล้ว ยังมีใบปลิว ซึ่งอาจจะจัดส่งไปยังกลุ่มเป้าหมายโดยทางไปรษณีย์ การสาธิต การจัดนิทรรศการ เหล่านี้ก็เป็นการใช้สื่อเฉพาะกิจที่มีประสิทธิภาพในการรณรงค์เผยแพร่ประดิษฐกรรมแปลก ๆ และทันสมัยในสังคม

แนวคิดเกี่ยวกับกิจกรรม

กิจกรรม หมายถึง การปฏิบัติด้วยตนเอง คือเป็นชุดของการปฏิบัติการต่าง ๆ ที่มีการเตรียมการ หรือวางแผนไว้เรียบร้อยแล้ว โดยหลังจากการเข้าร่วมกิจกรรม ผู้ปฏิบัติควรจะมีเกิดผลตามที่ผู้วางแผนได้คาดหวังไว้ (สมศักดิ์ สิ้นธุระเวชญ์ 2544) ดังนั้นในส่วนของกิจกรรมส่งเสริมการอ่านจึงหมายถึง ชุดของการปฏิบัติการต่าง ๆ ที่คาดหวังให้ผู้ปฏิบัติเกิดความสนใจในการอ่าน เห็นความสำคัญและความจำเป็นของการอ่าน เกิดความเพลิดเพลินในการอ่าน พยายามพัฒนาการอ่านของตนให้ถึงระดับการอ่านเป็นและอ่านจนเป็นนิสัย ซึ่งกิจกรรมส่งเสริมการอ่านควรมีลักษณะสำคัญดังนี้ (แมนมาศ ขวลิขิต 2543)

1. เข้าใจ บุคคลที่เป็นเป้าหมายอาจเป็นคนเดียว หรือกลุ่มคนหรือคนทั่วไป ให้เกิดความอยากอ่านหนังสือ กิจกรรมจะชี้ให้เห็นว่าการอ่านเป็นสิ่งจำเป็น มีความสำคัญ มีประโยชน์ต่อบุคคลและสังคมนานาประการ
2. จูงใจ ให้บุคคลที่เป็นเป้าหมายเกิดความพยายามที่จะอ่านให้แตกฉาน เพื่อจะได้รู้เรื่องราวอันน่ารู้ น่าสนุก ที่มีอยู่ในหนังสือตามที่ผู้จัดกิจกรรมนำมากล่าวและไม่เกิดความเบื่อหน่ายท้อแท้ที่จะต้องต่อสู้เอาชนะตนเองให้เอาชนะหนังสือให้ได้
3. กระตุ้น แนะนำ ให้อยากรู้ อยากเห็น เรื่องราวต่าง ๆ ที่มีอยู่ในหนังสือมากมายหลายอย่าง อยากมองดูให้รู้รอบและรู้สึกซึ้ง เมื่ออ่านเรื่องหนึ่งแล้วก็อยากอ่านอีกเรื่องหนึ่งอีกต่อไป
4. สร้างบรรยากาศการอ่าน ขึ้นในบ้าน ในโรงเรียนและในสังคม โดยจัดให้มีวัสดุการอ่านที่เหมาะสมและเพียงพอในสถานที่ดังกล่าว

การเตรียมตัวเพื่อจัดกิจกรรม

ครู อาจารย์ บรรณารักษ์ หรือผู้อื่นที่ประสงค์จะจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่าน ควรเตรียมตัวให้พร้อม เพื่อจะได้จัดกิจกรรมให้เกิดผลได้ตามวัตถุประสงค์ โดยมีหลักในการเตรียมความพร้อมดังนี้

1. อ่านหนังสือและวัสดุการอ่านอื่น ๆ อย่างสม่ำเสมอ เช่น อ่านหนังสือที่จะใช้ในการพัฒนาการทำงานในหน้าที่ อ่านหนังสือตามความสนใจของตน อ่านหนังสือใหม่ ๆ ฯ ทั้งนี้ควรพยายามอ่านอย่างวิเคราะห์ อ่านแล้วบันทึกไว้เพื่อจะได้หยิบข้อความเหล่านั้นมาใช้ได้ทันทีในเวลาที่ต้องการ
2. รู้จักบุคคลที่เป็นเป้าหมาย เก็บรวบรวม ข้อมูล สถิติ เรื่องราวเกี่ยวกับนักเรียน กลุ่มกิจกรรมที่มีในโรงเรียนและในชุมชน พยายามรู้จักกับประธาน เลขานุการ ประธานแผนกต่าง ๆ ของกลุ่ม เพื่อสอบถามความต้องการและความสนใจ สำหรับเป้าหมายที่เป็นรายบุคคล ให้ทำความรู้จักพูดคุยกันเป็นการส่วนตัว จัดทำบันทึกความต้องการ ความสนใจ หนังสือที่ชอบอ่าน ข้อมูลเกี่ยวกับบุคคลที่เป็นเป้าหมาย จะช่วยในการจัดกิจกรรมให้เหมาะสม สอดคล้องกับความต้องการ และเป็นที่น่าสนใจ กิจกรรมที่จัดก็จะได้ผลตามความมุ่งหมาย
3. รู้วิธีดำเนินการ การติดตามผล และวัดผล อ่านหนังสือที่เกี่ยวกับเทคนิค วิธีการ และการจัดทำโครงการกิจกรรม รับการฝึกอบรม เข้าร่วมประชุมปฏิบัติการและการจัดสัมมนาเกี่ยวกับการจัดกิจกรรม ทดลองสังเกตการตอบสนองของบุคคลเป้าหมาย จดบันทึกไว้เพื่อการปรับปรุงหรือเพื่อใช้ในโอกาสต่อไป การนับจำนวนผู้เข้าชมหรือเข้าฟัง การออกแบบสอบถามความสนใจให้ผู้ชมผู้ฟังตอบเกี่ยวกับกิจกรรมที่จัด การศึกษาแบบสอบถามที่รอกแล้ว การประมวลคำตอบ เหล่านี้เป็นเรื่องที่จะต้องศึกษาให้รู้ก่อนดำเนินการ

กิจกรรมเพื่อส่งเสริมการอ่าน

กิจกรรมเพื่อส่งเสริมการอ่านมีหลายแบบ ในที่นี้จะรวมกลุ่มตามลักษณะกิจกรรมที่ดึงดูดความสนใจโดยทางประสาทสัมผัสอย่างใดอย่างหนึ่ง หรือหลายอย่างรวมกัน

1. กิจกรรมซึ่งเข้าใตประสาท ชวนให้ฟัง ใช้เสียงและคำพูดเป็นหลัก กิจกรรมประเภทนี้ได้แก่ การเล่านิทานให้ฟัง การเล่าเรื่องจากหนังสือ การอ่านหนังสือให้ฟัง การแนะนำหนังสือด้วยปากเปล่า การบรรยาย การอภิปราย การโต้วาที่เกี่ยวกับหนังสือ การ

บรรเลงดนตรีและการร้องเพลงจากบทละครร้อง เป็นต้น เพราะการใช้ถ้อยคำนั้นนอก จากฟังเพราะแล้ว ยังทำให้มองเห็นภาพ และเกิดความรู้สึกตามได้ ในการจัดกิจกรรม ประเภทนี้ไม่ควรใช้อุปกรณ์ที่เบี่ยงเบนความสนใจไปทางอื่น เช่น ภาพ การใช้ท่าทาง ฯลฯ ยกเว้นแต่เมื่อจำเป็นที่จะต้องใช้ เพื่อให้ผู้ฟังเข้าใจสิ่งที่กำลังพูดถึงเท่านั้น

2. กิจกรรมซึ่งเร้าจักขุประสาท ชวนให้ดู และอ่านความหมายของสิ่งที่เห็น กิจกรรม ประเภทนี้ได้แก่ การจัดแสดงภาพชนิดต่าง ๆ อาทิ ภาพถ่าย ภาพที่ตัดเก็บรวบรวม จากวารสารหรือปฏิทิน เป็นเรื่อง เป็นชุด ภาพเขียน ภาพประกอบหนังสือ นิทรรศการ หนังสือ ทั้งนี้สิ่งของต่าง ๆ ในการแสดงภาพ และหนังสือ จะมีคำบรรยายอธิบายสิ่งที่ แสดง สรุปข้อคิดเห็นเกี่ยวกับการแสดง ประวัติ (ตามความเหมาะสม) เพื่อมุ่งให้ผู้ชม ใช้สมาธิในการชม
3. กิจกรรมซึ่งเร้าโสตและจักขุประสาทในเวลาเดียวกัน ได้แก่ กิจกรรมซึ่งชวนให้ฟังและ ดูไปพร้อม ๆ กัน ประสานประสาททั้งสองให้ทำงานร่วมกัน อาทิ เล่านิทานโดยให้ดู ภาพประกอบซึ่งจัดเตรียมไว้โดยเฉพาะ เล่านิทานและให้ดูภาพประกอบในหนังสือ เล่านิทานโดยใช้โสตทัศนวัสดุประกอบ ฉายภาพนิ่งซึ่งมีคำบรรยาย ฉายภาพยนตร์ ฉายแถบบันทึกเสียงและภาพ สาธิตเทคนิควิธีการบางอย่างจากหนังสือที่นำมาจัด นิทรรศการ การจัดสัปดาห์ห้องสมุด
4. กิจกรรมซึ่งให้ผู้เป็นเป้าหมายได้ร่วมด้วย กิจกรรมทำนองนี้จะช่วยให้ผู้เป็นเป้าหมาย เกิดความรู้สึกสนุกและภาคภูมิใจ รู้สึกว่าตัวเองมีความสามารถ เช่น เมื่อเล่านิทาน แล้วก็ให้ผู้ฟังวาดภาพประกอบ ให้แข่งขันกันเล่าเรื่องที่ได้ฟังไปแล้ว ให้ตอบคำถาม เกี่ยวกับเรื่องที่ได้ฟัง ให้ร่วมในวงสนทนาหรือโต้วาทีเกี่ยวกับหนังสือ อนึ่ง กิจกรรมบางอย่าง ต้องเตรียมการล่วงหน้าพอสมควร จะเป็นกิจกรรมที่มุ่งให้บุคคลเป้าหมาย ดำเนินการเอง ผู้จัดเป็นเพียงผู้อำนวยความสะดวก กำหนดขั้นตอนการดำเนินงาน วางกฎเกณฑ์และกติกา จัดการประชาสัมพันธ์และหารางวัลให้สำหรับบางกิจกรรม เช่น การจัดสัปดาห์การอ่าน เป็นต้น

รูปแบบของเหตุการณ์พิเศษหรือกิจกรรม

เหตุการณ์พิเศษหรือกิจกรรมสามารถจำแนกออกเป็นรูปแบบหรือประเภทต่าง ๆ ดังนี้

1. การจัดวันและสัปดาห์พิเศษ (Special Days and Weeks)

คือการที่หน่วยงานหรือองค์การสถาบันจัดงานเหตุการณ์พิเศษขึ้นโดยเลือกกำหนดเอาวันสำคัญหรือสัปดาห์สำคัญโดยเฉพาะเจาะจงขึ้นมาเอง แล้วถือเอาวันหรือสัปดาห์ช่วงนั้นเป็นระยะเวลาจัดเหตุการณ์พิเศษของตน เช่น เลือกกำหนดเอาวันที่ 1 เมษายน ของทุกปีเป็นวันจัดงานเหตุการณ์พิเศษของหน่วยงานสถาบันของตน หรือเลือกกำหนดเอาวันที่ 1-7 กันยายน หรือ สัปดาห์แรกของเดือนกันยายน เป็นสัปดาห์แห่งการจัดเหตุการณ์พิเศษของบริษัท เป็นต้น

อนึ่ง องค์การสถาบันอาจจะใช้วิธีเลือกกำหนดวันจัดงานเหตุการณ์พิเศษขึ้นโดยใช้วันสำคัญประจำปีที่มีกำหนดอยู่ในปฏิทินแล้ว มาเป็นวันหรือสัปดาห์การจัดงานของตนก็ได้ เช่น องค์การสาธารณสุขจัดเหตุการณ์พิเศษขึ้นในวันเฉลิมพระชนมพรรษา วันสงกรานต์ วันวิสาขบูชา เป็นต้น ส่วนสัปดาห์พิเศษ (Special Weeks) นั้นก็นิยมจัดกันโดยกำหนดเอาสัปดาห์ใดสัปดาห์หนึ่งของเดือนใดเดือนหนึ่งมาจัดงาน ในงานนี้ก็จะมีการให้ความรู้ ความเข้าใจแก่ประชาชน เผยแพร่ชื่อเสียงผลงานขององค์การให้ประชาชนได้ทราบ และมีการแสดงนิทรรศการต่าง ๆ ประกอบ

2. การจัดการแสดงและนิทรรศการ (Displays and Exhibits)

เป็นการจัดงานขององค์การสถาบันเพื่อผลทางด้านการประชาสัมพันธ์ โดยมีวัตถุประสงค์ที่จะแสดงให้เห็นถึงกิจการความก้าวหน้า ตลอดจนผลงานที่ผ่านมาของหน่วยงานหรือองค์การสถาบันให้ประชาชนได้ชม การจัดการแสดงและนิทรรศการนี้ทำได้หลายวิธี อาจเป็นกิจกรรมการแสดง (Display activity) หรือนิทรรศการก็ได้ เช่น งานแสดงสินค้านานาชาติ หรือนิทรรศการภาพเขียนสีน้ำมัน เป็นต้น การจัดแสดงและนิทรรศการนี้เป็นกิจกรรมที่ได้ผลทางด้านการประชาสัมพันธ์มากพอสมควร เพราะประชาชนได้มีโอกาสเข้ามาสัมผัสด้วยตนเอง และมีส่วนร่วมอย่างแท้จริง ประชาชนผู้เข้าชมงานย่อมได้พบได้เห็น ได้ยินได้ฟัง ได้จับต้องลูบคลำ และได้ร่วมอยู่ในสภาพแวดล้อมและบรรยากาศนั้น ๆ ด้วยตนเอง ตลอดจนได้รับความรู้ และความบันเทิงเพลิดเพลิน ไปพร้อมกันในตัวด้วย จึงนับได้ว่ามีผลทางจิตวิทยาการประชาสัมพันธ์ค่อนข้างสูง

อย่างไรก็ตาม การจัดการแสดงและนิทรรศการเป็นการจัดงานที่มีความยุ่งยาก สลับซับซ้อนพอสมควร และมีงบประมาณค่าใช้จ่ายค่อนข้างสูงทั้งทางด้านเครื่องมืออุปกรณ์ต่าง ๆ ตลอดจน

จนการเผยแพร่ประกาศให้คนทราบ เพราะฉะนั้นนักประชาสัมพันธ์หรือผู้ที่จัดนิทรรศการหรือการ แสดงดังกล่าวจะต้องมั่นใจว่า การจัดงานนี้สามารถล่อใจ (entice) หรือดึงดูดใจให้ประชาชนมาชม ได้อย่างมีประสิทธิภาพ มิใช่จัดขึ้นแล้วประสบความล้มเหลว จัดได้ไม่ดีพอหรือไม่พร้อม ก็อาจมี ประชาชนมาชมน้อยมาก หรืออาจทำให้เสียชื่อเสียงและเสื่อมความศรัทธาได้เช่นกัน

3. การพบปะและการประชุม (Meetings and Conferences)

คือการจัดให้มีการพบปะ หรือการประชุมเพื่อเปิดโอกาสให้บุคคลหลายฝ่ายได้มีโอกาสพบ ปะแลกเปลี่ยนทัศนคติความคิดเห็นของกันและกัน ซึ่งถือเป็นเหตุการณ์พิเศษเช่นกัน เช่น การ ประชุมทางวิชาการ การสัมมนานักบริหาร ก็นับว่าเป็นการเปิดโอกาสให้ฝ่ายจัดการหรือฝ่าย บริหารได้มีโอกาสพบกับบุคคลสำคัญภายนอกต่าง ๆ (key external publics) ที่ได้รับเชิญมา ร่วมด้วย เช่น ผู้นำความคิดเห็นในสังคม หรือผู้นำในท้องถิ่นและชุมชนต่าง ๆ ทั้งนี้ก็เพื่อให้ฝ่ายจัด การได้มีโอกาสฟังความคิดเห็น และข้อเสนอแนะของบุคคลเหล่านี้ รวมทั้งการปรึกษาหารือกันถึง นโยบายและแผนการดำเนินงานขององค์การด้วย นอกจากนี้ ยังอาจมีการจัดการพบปะและ ประชุมกันในบรรดากลุ่มประชาชนเป้าหมายต่าง ๆ เช่น กลุ่มผู้ผลิตประชุมร่วมกับกลุ่มผู้ขายส่ง และกลุ่มผู้ขายปลีก เพื่ออธิบายแลกเปลี่ยนความคิดเห็น หรือเสนอแนะสิ่งต่าง ๆ ที่เป็นประโยชน์ และเพิ่มพูนความเข้าใจอันดีร่วมกันแก่ทุกฝ่าย

4. การจัดงานวันครบรอบปี (Anniversaries)

การจัดงานวันครบรอบปีเป็นการจัดงานในวันเวียนมาบรรจบครบรอบของการก่อตั้ง หรือ สถาปนาหน่วยงาน หรือองค์การ การจัดงานวันครบรอบปีนี้นิยมจัดกันทั้งหน่วยงานหรือองค์การ สถาบันรัฐบาล หน่วยงานธุรกิจเอกชน และองค์การสาธารณกุศลต่าง ๆ เพราะการจัดงานดังกล่าว เป็นการสร้างโอกาส (create opportunities) ในการติดต่อสื่อสารประชาสัมพันธ์กับประชาชนและ ชุมชน เป็นโอกาสอันดีที่องค์การสถาบันจะได้แสดงถึงความก้าวหน้า ความสำเร็จ และการมีส่วนร่วม ช่วยเหลือสร้างสรรค์สังคมส่วนรวมให้ประจักษ์แก่สายตาประชาชน รวมทั้งเป็นการสร้างความไว้เนื้อเชื่อใจ และชื่อเสียงเกียรติคุณ ตลอดจนความเลื่อมใสศรัทธาในหน่วยงานให้เกิดขึ้นในจิตใจ ประชาชน งานฉลองครบรอบปีมักจัดเป็นช่วงระยะ ๆ (period) เช่น ครบรอบ 10 ปี (10th anniversary) ครบรอบ 20 ปี ครบรอบ 25 ปี ครบรอบ 50 ปี และ 100 ปี เป็นต้น

5. การให้รางวัลพิเศษ (Special Awards)

การให้รางวัลพิเศษคือ การที่หน่วยงานสถาบันจัดมอบรางวัลพิเศษให้แก่บุคคลที่สร้าง สรรค์หรือบำเพ็ญประโยชน์ในสิ่งที่ดีงามแก่สังคมส่วนรวม หรือเป็นบุคคลดีเด่นหรือบุคคลตัวอย่าง

เป็นต้น การมอบรางวัลพิเศษนี้อาจมอบให้แก่บุคคลภายในสถาบันและภายนอกสถาบันก็ได้ ถ้าเป็นบุคคลภายในองค์การสถาบันก็ได้แก่ การมอบรางวัลพิเศษให้แก่บุคคลที่มีผลงานหรือทำงานดีเด่นให้แก่บริษัทหรือสถาบัน การมอบรางวัลพิเศษนี้ อาจจะเป็นการมอบประกาศนียบัตรเชิดชูเกียรติ หรือประกาศนียบัตรชมเชยแก่ผู้ที่มีผลงานดีเด่นในรอบปี รวมทั้งการมอบรางวัลพิเศษเป็นของรางวัลที่ระลึกหรือสิ่งที่เป็นอนุสรณ์ (Trophies) เช่น เหรียญตรา ถ้วยโลหะเกียรติยศ หรือของขวัญเพื่อเชิดชูเกียรติ และเป็นสินน้ำใจแห่งคุณงามความดีนั้น ตลอดจนการเลื่อนยศ เลื่อนขั้น ตำแหน่ง (promotions) ในการทำงานด้วย เมื่อให้รางวัลแก่บุคคลเหล่านี้แล้ว บริษัทก็จะแพร่กระจายข่าวตามสื่อมวลชนต่าง ๆ รวมทั้งจุลสารหรือวารสารภายในบริษัทด้วย สำหรับการมอบรางวัลพิเศษแก่บุคคลภายนอกนั้น ทางบริษัทก็อาจจะมอบให้แก่ประชาชนผู้ทำประโยชน์ต่อสังคมส่วนรวม หรือพลเมืองดี เพื่อเป็นการเชิดชูเกียรติ และคุณงามความดี รวมทั้งเป็นตัวอย่างที่ดีสำหรับประชาชน

6. การเปิดให้เยี่ยมชมหน่วยงานสถาบัน (Open Houses)

การเปิดให้เยี่ยมชมสถาบันหมายถึง การที่องค์การสถาบันเปิดหน่วยงานให้บุคคลภายนอกเข้าเยี่ยมชมกิจการ ซึ่งนับว่าเป็นเหตุการณ์พิเศษประเภทหนึ่งที่สร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่างบริษัทกับประชาชน การเปิดให้เยี่ยมชมสถาบันนี้จะต้องเปิดโอกาสให้บุคคลทั่วไป ทุกกลุ่ม ทุกอาชีพเข้าเยี่ยมชม มิใช่เปิดให้ชมแต่เฉพาะประชาชนบางกลุ่ม ก็ย่อมก่อให้เกิดความรู้สึกว่าลำเอียง หรือเลือกที่รักมักที่ชัง อาจสร้างทัศนคติที่ไม่ดีแก่ประชาชนได้ องค์การสถาบันธุรกิจที่มีกิจการขนาดใหญ่ หรือมีผลงานที่น่าสนใจ มักมีประชาชนกลุ่มต่าง ๆ เข้าเยี่ยมชมเสมอ เช่น กลุ่มนักเรียน นิสิตนักศึกษา กลุ่มเกษตรกร กลุ่มนักธุรกิจ กลุ่มสื่อมวลชน เป็นต้น ซึ่งบริษัทก็จะนำชมกิจการต่าง ๆ เช่น นำชมหน่วยงานแผนกต่าง ๆ นำชมโรงงาน การแสดงสาธิตต่าง ๆ ระบบการทำงาน รวมทั้งการบรรยายสรุปในห้องประชุมหรือฉายภาพยนตร์ให้ดูประกอบด้วย ซึ่งสิ่งเหล่านี้จะช่วยให้กลุ่มบุคคลเข้าชมเกิดความรู้ความเข้าใจในการดำเนินงานขององค์การสถาบัน เป็นการสร้างความเข้าใจ และความสัมพันธ์ที่ดีแก่ประชาชนเป้าหมาย และประชาชนทั่วไป

บทบาทของผู้จัดในการส่งเสริมให้กลุ่มเป้าหมายทำกิจกรรม

ผู้จัดกิจกรรมมีหน้าที่บริหารจัดการให้กิจกรรมเป็นตัวพัฒนากลุ่มเป้าหมายเป็นไปตามวัตถุประสงค์ของการจัด โดยผู้จัดกิจกรรมต้องมีบทบาทดังต่อไปนี้ (สมศักดิ์ สิ้นธุระเวชญ์ 2544)

1. จูงใจและกระตุ้นให้กลุ่มเป้าหมายมีความต้องการที่จะเข้าร่วมกิจกรรม

2. เป็นพี่เลี้ยงให้คำปรึกษา ให้กำลังใจ และเสริมแรงทางบวก
3. เป็นผู้สนับสนุนในการจัดบรรยากาศการปฏิบัติกิจกรรม การเตรียมเอกสาร สื่อ อุปกรณ์ และเครื่องมือต่าง ๆ
4. เป็นผู้ประเมินผล เพื่อให้ได้ข้อมูลนำไปสู่การปรับปรุงแก้ไข และการพัฒนา

แนวคิดเกี่ยวกับการอ่าน

รัฐจวน อินทรกำแหง กล่าวถึงความหมายการอ่านไว้ว่า (รัฐจวน อินทรกำแหง 2517 อ้างถึงใน ไพพวรรณ อินทนิล 2546) การอ่าน คือ การแปลสื่อความหมายจากตัวอักษรหรือภาพให้เรื่องราวที่เป็นแนวความคิด โดยให้มีความเข้าใจอย่างแจ่มแจ้งและชัดเจน...การอ่านต้องจับใจความสำคัญของข้อความ และสามารถผูกเป็นเรื่องราวได้ถูกต้อง ผู้อ่านจะต้องสร้างมโนภาพขึ้นมาพร้อมกับการอ่านไปด้วย

ชูลี อินม่น กล่าวว่าการอ่านก็คือการหัดอ่านอักษรเพื่อให้เกิดความเข้าใจความหมายของภาษา การอ่านเป็นทักษะที่ต้องสร้างและพัฒนาด้วยการอ่านให้มาก ซึ่งจะเริ่มด้วยการอ่านออกแล้วพัฒนาต่อไปให้อ่านได้แตกฉาน และอ่านเป็น (ชูลี อินม่น 2533)

ไพพบูลย์ ดวงจันทร์ กล่าวว่า การอ่านเป็นวิธีรับสารที่ส่งมาด้วยลายลักษณ์อักษร (ไพพบูลย์ ดวงจันทร์ 2542)

ความสำคัญของการอ่าน

ไพพวรรณ อินทนิล ได้กล่าวถึงความสำคัญของการอ่านไว้ดังนี้ (ไพพวรรณ อินทนิล 2546)

1. การอ่านเป็นทักษะพื้นฐานที่จำเป็นในการดำรงชีวิตในปัจจุบัน

องค์การสหประชาชาติได้เสนอให้ประเทศสมาชิกทุกประเทศช่วยกันรณรงค์ให้ทุกคนในโลกนี้อ่านหนังสือให้ออกทั้งหมดในปี พ.ศ.2543 เพราะตระหนักในความสำคัญของการอ่าน ผู้ที่อ่านหนังสือไม่ออกมักจะเสียเปรียบ กลายเป็นคนล้าหลัง ไม่ทันโลก ไม่ทันเหตุการณ์ อาจจะถูกหลอก เสียรู้ได้ง่าย และไม่เชื่อมั่นตนเอง ไม่มีความสุขในการเข้าสังคม เราจะสังเกตเห็นว่าประเทศที่เจริญแล้วจำนวนประชากรที่อ่านออกเขียนได้จะมีมาก ในชีวิตประจำวัน เราจะต้องอาศัยการ

อ่านเพื่อการดำรงชีวิตแทบทุกเรื่องก็ว่าได้ เช่น เครื่องมือ เครื่องใช้ สินค้า เครื่องอุปโภคบริโภค ตลอดจนยารักษาโรค ทุกคนควรจะต้องรู้จักอ่านวิธีใช้ วันหมดอายุ จึงจะสามารถใช้สินค้านั้นได้อย่างมีประสิทธิภาพ หรือการไปติดต่อกับหน่วยงานต่าง ๆ เช่น สำนักงานที่ดิน สำนักงานขนส่งทางบก ธนาคาร สถานศึกษา เทศบาล ฯลฯ จำเป็นที่จะต้องอ่านหนังสือออก จึงจะสามารถไปติดต่อหน่วยงานที่ต้องการได้อย่างรวดเร็ว การอ่านหนังสือไม่ออกทำให้บุคคลนั้นรู้สึกที่ตนเองไร้ศักดิ์ศรี ไม่สามารถร่วมพูดคุยเรื่องต่าง ๆ กับผู้อื่นได้อย่างเท่าเทียมกัน ดังเช่นสุภาษิตของชาวฝรั่งเศสว่า “Moins je lis j' apprends.” ซึ่งมีความหมายว่า “ยิ่งอ่านน้อยก็ยิ่งเข้าใจน้อย” นอกจากนี้ฟรานซิส เบคอน ได้กล่าวว่าการอ่านทำให้เป็นคนโดยสมบูรณ์ (Reading make a Full man) ดังนั้นการอ่านจึงเป็นทักษะเบื้องต้นที่มนุษย์ทุกคนจำเป็นที่จะต้องใช้ในการดำรงชีวิตในปัจจุบัน

2. การอ่านเป็นเครื่องมือสำคัญในการเรียนรู้

การอ่านเป็นรากฐานสำคัญของการศึกษา เพราะจะทำให้แก่นักเรียนนักศึกษาได้เรียนรู้สิ่งต่าง ๆ ได้อย่างรวดเร็ว กว้างขวางยิ่งขึ้น เพราะการเรียนวิชาต่าง ๆ ไม่ว่าจะเรียนในห้องเรียนหรือนอกห้องเรียน ล้วนแต่ใช้การอ่านเป็นสื่อในการเรียนรู้ทั้งสิ้น กิจกรรมในสถานศึกษา 80-90 % จะต้องอาศัยการอ่าน ผู้เรียนจะต้องมีความสามารถในการอ่าน จึงจะสามารถร่วมกิจกรรมการเรียนการสอนได้เป็นอย่างดี ทำให้ผู้เรียนมักมีความคิดกว้างขวางขึ้น หนังสือเพียงอย่างเดียวสามารถช่วยให้ผู้เรียนคิดไปตามลำดับขั้นได้

3. การอ่านเป็นสื่อสำคัญในการพัฒนาและแก้ปัญหาสังคม

การพัฒนาสังคมที่ได้นั้นอุปกรณ์สำคัญคือ “การอ่าน” ดังคำกล่าวของคุณหญิงแม้นมาส ชวลิต ที่ว่าสิ่งหนึ่งที่ใช้วัดระดับของบุคคลและสังคมได้ก็คือ การรู้หนังสือและการรู้จักใช้ประโยชน์จากหนังสืออย่างเต็มที่ การอ่านหนังสือจะทำให้เกิดการพัฒนาคิด สติปัญญา จริยธรรม ศิลปกรรม และเชาว์ปัญญาได้เป็นอย่างดี และรู้จักนำความรู้ที่ได้จากการอ่านมาพัฒนาตนเองทั้งด้านสติปัญญาและจิตใจ ผลที่ตามมาก็คือ ทำให้สามารถกระทำตนให้เป็นประโยชน์แก่สังคม แก่ส่วนรวม สามารถวินิจฉัยความถูกต้อง เรื่องราวต่าง ๆ ได้อย่างฉับไว ประสพการณ์จากการอ่านทำให้เป็นผู้ที่เข้าใจสถานการณ์ที่เผชิญได้อย่างรวดเร็ว และสามารถแก้ไขเหตุการณ์ได้อย่างทันที ทำให้เกิดการพัฒนาคูณภาพชีวิต ผู้ที่อ่านมากก็ย่อมจะมีมุมมองและวิสัยทัศน์ที่กว้างไกล และเป็นคนยืดหยุ่น สามารถปรับตัวให้เข้ากับสังคม และพัฒนาสังคมได้ ดังนั้น เมื่อทุกคนมีคุณภาพชีวิตที่ดี สังคมนั้นก็ย่อมจะดีไปด้วย เมื่อเกิดปัญหาต่าง ๆ ก็ย่อมจะรู้จักใช้สติปัญญาร่วมกันแก้ปัญหา ก็จะทำให้สังคมอยู่กันอย่างมีความสุข

4. การอ่านช่วยผ่อนคลายความเครียด

ผู้คนในยุคปัจจุบันประสบกับความเครียดสูง เพราะภาวะเศรษฐกิจ หน้าที่การงาน ความรับผิดชอบต่อครอบครัว และสังคม ตลอดจนสภาพสิ่งแวดล้อม อากาศ การจราจร ล้วนทำให้เกิดความเครียด ซึ่งจะก่อให้เกิดปัญหาทางสุขภาพ จิตใจ และสังคมตามมา หากเป็นผู้รักการอ่านก็จะสามารถหาทางออก ลดความเครียดได้ด้วยการอ่านหนังสือที่ตนชอบ

ประเภทของการอ่าน

มิลเลอร์ (Miller 1972 อ้างถึงใน ชูลี อินม่น 2533) ได้กล่าวไว้ว่า การอ่านมีหลายประเภท ผู้อ่านควรพิจารณาว่าลักษณะการอ่านประเภทใดควรใช้กับวัตถุประสงค์การอ่านชนิดใด ซึ่งประเภทของการอ่านสรุปได้ดังนี้

1. อ่านคร่าว ๆ เป็นการอ่านเพื่อต้องการที่จะสำรวจว่าควรจะอ่านหนังสือเล่มนั้นอย่างละเอียดต่อไปหรือไม่ หรือจะตัดสินใจเลือกซื้อหนังสือ หรือยืมหนังสือ หรือเลือกคัดลอก หรือจะสำเนาเฉพาะตอนที่ต้องการ ในการอ่านคร่าว ๆ นั้น จะอ่านเพียงชื่อเรื่อง ชื่อหัวเรื่อง ชื่อผู้แต่ง สารบัญ คำนำ อ่านบางตอนเพื่อดูสำนวนหรือเนื้อหา หรือดูบรรณานุกรมเพื่อหาหัวข้อที่ต้องการจะค้นคว้า
2. อ่านแบบตรวจตรา เป็นการอ่านที่รวมเอาชนิดของการอ่านคร่าว ๆ และการอ่านเพื่อเก็บแนวความคิด โดยอ่านเฉพาะส่วนที่สำคัญที่ต้องการเป็นหลัก และอ่านข้ามตอนที่ไม่ต้องการรู้
3. อ่านเก็บแนวความคิด เป็นการอ่านหนังสือ หรือเอกสาร เพื่อทำบันทึกย่อสำหรับทบทวนภายหลัง หรือเป็นการอ่านเพื่อสรุปสาระสำคัญของข้อความ การอ่านเพื่อเก็บแนวความคิดนี้ ผู้อ่านจะต้องฝึกฝนการหาคำกุญแจ หาประโยคใจความสำคัญให้ได้ แล้วสามารถสรุปแนวคิดของแต่ละย่อหน้า และแต่ละเรื่องได้ โดยผู้อ่านจะต้องใช้ความสามารถอ่านให้เร็วและคลุมหนังสือได้อย่างกว้าง ๆ
4. อ่านอย่างศึกษาค้นคว้า เป็นการอ่านที่ต้องการอ่านอย่างละเอียดครบทุกบททุกตอน ตั้งแต่หน้าแรกจนถึงหน้าสุดท้าย เพื่อที่จะให้รู้อย่างลึกซึ้งทุกชั้นตอนที่ผู้เขียนได้เขียนชี้แจงหรือแนะนำไว้
5. อ่านเก็บข้อมูล เป็นการอ่านเอกสารหลาย ๆ เล่ม เพื่อหาข้อมูลเกี่ยวกับเรื่องเดียวกันจากหลาย ๆ แหล่ง เพื่อนำมาเปรียบเทียบ เพื่อคัดเลือกสำหรับนำเฉพาะส่วนที่ต้องการมาใช้ ความรู้ที่ได้จากการอ่านชนิดนี้ ผู้อ่านจะได้รับความรู้อย่างกว้างขวางขึ้น

6. อ่านเชิงวิเคราะห์หรือตีความ เป็นการอ่านอย่างละเอียดให้ได้ความครบถ้วน แล้วจึงแยกแยะว่าส่วนต่าง ๆ นั้น มีความหมาย และมีความสำคัญอย่างไร แต่ละส่วนมีความสัมพันธ์กับส่วนอื่น ๆ อย่างไร
7. อ่านโดยใช้วิจารณ์ญาณ เป็นการอ่านที่ต้องอ่านมาก และใช้ความสามารถในการอ่าน เพื่อสันนิษฐานหาเหตุผลพร้อมทั้งบอกได้ด้วยว่าข้อความนั้นถูกหรือผิด เหตุผลดังกล่าวนี้ได้แก่ เหตุผลทางภาษา ซึ่งได้แก่ เหตุผลทางความหมายและเหตุผลในความเป็นจริง

พัฒนาการเด็กกับการอ่าน

ซูลี อินมัน กล่าวว่าการเพาะนิสัยรักการอ่านหนังสือควรเริ่มต้นที่เด็กเล็ก (ก่อนเข้าสู่วัยเรียนและระดับประถมศึกษา) ซึ่งจะได้ผลดีที่สุด เพราะเป็นการปลูกฝังนิสัยที่ดีตั้งแต่เยาว์วัยพร้อมทั้งได้ฝึกให้มีการกระทำต่อเนื่องกันไปจนเกิดเป็นนิสัยรักการอ่านและรู้จักใช้หนังสือให้เป็นประโยชน์ (ซูลี อินมัน 2533)

ดาร์กา ต้นครองจันทร์ กล่าวว่า วัยที่เหมาะสมที่สุดที่จะปลูกฝังให้มีนิสัยรักการอ่านคือวัยของเด็กที่อยู่ในระดับประถมศึกษา คือระหว่างอายุ 7-12 ปี (ดาร์กา ต้นครองจันทร์ 2545)

ไพพรรณ อินทนิล ก็กล่าวถึงการปลูกฝังนิสัยรักการอ่านไว้ว่า การอ่านเป็นสิ่งสำคัญที่ควรจะต้องปลูกฝังและส่งเสริมให้เด็กรักการอ่านตั้งแต่ยังเป็นเด็กวัยเด็กเล็ก เพื่อประโยชน์ให้เด็กเติบโตเป็นผู้ใหญ่ที่สมบูรณ์ มีวิสัยทัศน์กว้างไกล ฉลาด และรู้จักแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง (ไพพรรณ อินทนิล 2546)

ผู้ที่เกี่ยวข้องกับเด็กทุกคนจึงควรจะต้องทราบถึงพัฒนาการของเด็กวัยต่าง ๆ เกี่ยวกับความสนใจและความต้องการของเขา เพื่อเป็นแนวทางในการเลือกหนังสือ วิธีการและกิจกรรมส่งเสริมการอ่านให้เหมาะสมกับเด็กแต่ละวัย พัฒนาการของเด็กสามารถแบ่งออกเป็นวัยต่าง ๆ ได้ 7 วัย คือ

1. วัยทารก (ตั้งแต่แรกเกิด - 2 ขวบ)
2. วัยก่อนการเข้าเรียน (อายุ 2-4 ปี)
3. วัยอนุบาลศึกษา (อายุ 4-6 ปี)
4. วัยประถมศึกษาปีที่ 1-2 (อายุ 6-8 ปี)
5. วัยประถมศึกษาปีที่ 3-4 (อายุ 8-10 ปี)

6. วัยประถมศึกษาปีที่ 5-6 (อายุ 10-12 ปี)

7. วัยรุ่น (อายุ 12-18 ปี)

ในงานวิจัยนี้ ผู้วิจัยจะขอกล่าวถึงพัฒนาการด้านการอ่านของเด็กวัยประถมศึกษาเท่านั้น

วัยประถมศึกษาปีที่ 1-2 (อายุ 6-8 ปี)

ความสนใจและความต้องการหนังสือ ต้องการเรื่องราวที่สนุก ชวนเพื่อน หรือเรื่องราวที่เต็มไปด้วยความอบอุ่น เด็กสามารถบอกได้ว่า ใครดี ใครผิด ชอบอ่านหนังสือประเภทนิทานผจญภัย นิทานพื้นบ้านง่าย ๆ เรื่องซ้ำชั้น เรื่องเทวดานางฟ้า เรื่องเกี่ยวกับการละเล่นของเด็กต่าง ๆ เรื่องประเพณี เรื่องเกี่ยวกับของเล่นเครื่องกลไก เรื่องเกี่ยวกับชีวิตประจำวันที่เขียนสนุก ๆ และเรื่องสร้างจินตนาการความคิดฝัน

เด็กมีความอยากรู้อยากเห็นและสนใจเรื่องต่าง ๆ ว่าเกิดขึ้นอย่างไร ช่างสังเกต สนใจซักถามสิ่งต่าง ๆ เด็กชายชอบเรื่องผจญภัย เรื่องลึกลับ เรื่องเกี่ยวกับสัตว์ เด็กหญิงชอบเรื่องชีวิตในบ้าน เรื่องกระจุกกระจิม นอกจากนั้นเด็กยังต้องการได้รับคำยกย่องชมเชยมาก ๆ ต้องการได้รับความสำเร็จในการอ่าน ต้องการความยุติธรรม ความมีระเบียบ จึงควรเปิดโอกาสให้เด็กได้เลือกหนังสืออ่านตามความสนใจและความต้องการ

วัยประถมศึกษาปีที่ 3-4 (อายุ 8-10 ปี)

ความสนใจและความต้องการหนังสือ เด็กวัยนี้มีความสนใจในการอ่านมากทั้งสองเพศ ชอบอ่านนิทาน นิยาย เช่น นิทานตำนาน ไม่ชอบเรื่องหวาดเสียวตื่นเต้นจนมากเกินไป ความสนใจจะขยายกว้างออกไป คือ สนใจในสิ่งแปลกใหม่ สีล้นสะดุดตา ภาพระบายสี เด็กเริ่มมีอุดมคติ ยึดมั่นบุคคลใดบุคคลหนึ่งและเลียนแบบการกระทำ ฉะนั้นควรเลือกเรื่องที่ตัวละครมีลักษณะโน้มน้าวจิตใจเด็กให้เกิดเจตคติที่ดี เช่น เสียสละ ชยัน และกล้าหาญ สามารถเอาชนะอุปสรรคได้ ให้อ่านเด็กจะชื่นชอบและอยากทำตาม สนใจเพลง นิทาน เรื่องจริง สามารถเล่าเรื่องหรืออ่านหนังสือให้ฟังด้วยความตั้งใจ และชอบอ่านหนังสือเป็นกิจกรรมที่พอใจเท่า ๆ กับเป็นงานอดิเรก

เด็กชายและเด็กหญิงมีความสนใจแตกต่างกันอย่างเห็นได้ชัด เด็กชายชอบเรื่องเครื่องยนตร์ กลไก การผจญภัย ความตื่นเต้น การต่อสู้ วิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์ การทดลองง่าย ๆ ส่วนเด็กหญิงชอบเรื่องกระจุกกระจิม นิทาน นิยาย ธรรมชาติที่สวยงาม การแต่งกาย เสื้อผ้า การบ้าน การเรือน ทั้งเด็กชายและเด็กหญิงจะชอบเหมือนกันในเรื่องเกี่ยวกับเครื่องเล่น ปลูกต้นไม้ เลี้ยงสัตว์ บุชชาวีรบุรุษและวีรสตรี วรรณคดี นิยายสำหรับเด็กง่าย ๆ เทพบุตร ชาดก สุภาพสตรี คำพังเพย

ต่าง ๆ เรื่องตลก การ์ตูนซ้ำชั้น นิยายวิทยาศาสตร์ง่าย ๆ คณิตคิดง่าย เรื่องศาสนาง่าย ๆ เช่น กฎแห่งกรรม การใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ งานยามว่าง การประดิษฐ์ง่าย ๆ เรื่องชีวประวัติบุคคล

วัยประถมศึกษาปีที่ 5-6 (อายุ 10-12 ปี)

ความสนใจและความต้องการหนังสือ เด็กวัยนี้อ่านหนังสือคล่อง เป็นระบบที่มีความสนใจในการอ่านอย่างแท้จริง เด็กหญิงและเด็กชายแยกกันอ่านหนังสือตามความสนใจของตน เด็กหญิงชอบเรื่องกระจุกกระจิม นิทาน นิยาย ชีวิตครอบครัว สัตว์เลี้ยง เรื่องของธรรมชาติ เด็กชายชอบกีฬา การผจญภัย เรื่องส่งเสริมความเป็นพระเอก และเรื่องเกี่ยวกับชีวิตจริงมากขึ้น เรื่องสารคดีที่ให้ความรู้ในด้านต่าง ๆ เด็กวัยนี้เป็นวัยที่เริ่มบูชาวีรบุรุษวีรสตรี ฉะนั้นเรื่องเกี่ยวกับประวัติศาสตร์บุคคลสำคัญต่าง ๆ เด็กวัยนี้จะชอบอ่านมาก เด็กจะเริ่มเพื่อฝึนถึงความคิดในอาชีพในอนาคตบ้าง เป็นครั้งคราว และต้องการแบบอย่างความประพฤติจากบุคคลตัวอย่าง ต้องการแบบอย่างในการแก้ปัญหาต่าง ๆ ฉะนั้นสิ่งที่หาได้ง่ายอาจได้จากนิทาน เรื่องสั้น เรื่องการผจญภัยต่าง ๆ ต้องการจะแสดงความรู้สึกนึกคิดทำนองการวิจารณ์ตัวละคร และเรื่องราวที่อ่าน ต้องการความเพลิดเพลินจากการอ่าน สนใจอ่านหนังสือหลายรสหลายประเภท คล้ายกับว่าต้องการที่จะสำรวจ และให้ได้มาในสิ่งที่ตนสนใจ เริ่มเรียนวรรณคดีได้ดีขึ้น

พฤติกรรมของเด็กที่มีต่อหนังสือ

หากจะศึกษาพฤติกรรมของเด็กวัยประถมศึกษาที่มีต่อหนังสืออาจพิจารณาได้จากสิ่งต่อไปนี้ (อรสา กุมารี ปุกหุด 2531)

1. พฤติกรรมที่แสดงถึงความรู้สึกของเด็ก

เด็กที่มีความรู้สึกที่ดีต่อหนังสือจะแสดงความรู้สึกพอใจ เมื่อมีโอกาสได้อ่านหนังสือ ได้คลุกคลีกับหนังสือ การแสดงถึงความพอใจนี้อาจเป็นไปโดยการมีอารมณ์ซึนบาน เต็มใจเล่าให้ผู้อื่นฟังเมื่อถูกขอร้อง หรือขอให้ผู้เล่าเล่าเรื่องซ้ำอีก หรือเล่าเรื่องอื่น ๆ ต่อไปอีกหลาย ๆ เรื่อง แสดงการยอมรับด้วยการซักถาม หรือตอบคำถามต่าง ๆ แสดงความเห็นต่อสถานการณ์หรือพฤติกรรมของตัวละคร เป็นต้น

2. พฤติกรรมที่แสดงถึงความเข้าใจเกี่ยวกับเรื่อง

เมื่อเด็กได้รับฟังเรื่อง ดูภาพ หรืออ่านเรื่องใด ๆ และมีความรู้สึกที่ดีแล้ว เราอาจพิจารณาความเข้าใจของเด็กเกี่ยวกับเรื่องนั้น ๆ ได้โดยสังเกตพฤติกรรมที่เด็กแสดง ดังนี้

- 2.1 สามารถตอบคำถามเกี่ยวกับเรื่องได้
- 2.2 สามารถบอกได้ว่าเรื่องนั้น ๆ สนุกหรือไม่
- 2.3 สามารถเล่าเรื่องจากภาพได้
- 2.4 สามารถต่อเรื่องที่เล่าหรืออ่านค้างไว้ให้จบได้ตามความคิดเห็นของตนเอง
- 2.5 สามารถแสดงความคิดเห็นต่อเรื่องนั้น ๆ ได้
- 2.6 สามารถเรียงลำดับเรื่องนั้น ๆ ได้ใหม่อย่างถูกต้อง
- 2.7 สามารถวาดภาพเป็นสัญลักษณ์แทนสิ่งหนึ่งสิ่งใดจากเรื่องได้ หรืออาจเลือกภาพที่เกี่ยวข้องกับเรื่องได้ถูกต้อง
- 2.8 สามารถเชื่อมโยงปัญหาหรือปริศนาเกี่ยวกับเรื่อง และตอบหรือคลี่คลายได้ถูกต้อง
- 2.9 สามารถตั้งคำถามได้ตรงกับเรื่อง
- 2.10 สามารถตั้งชื่อเรื่องได้อย่างเหมาะสม คือ มีส่วนเกี่ยวข้องกับเรื่อง

3. พฤติกรรมอื่น ๆ ที่เด็กมีต่อหนังสือ

เด็กวัยประถมศึกษาที่มีทัศนคติที่ดีต่อหนังสือจะแสดงพฤติกรรมอื่นอีก ดังนี้

- 3.1 มีความสนใจหนังสือทุกประเภทที่ได้พบเห็น รู้จักเลือกหนังสือตามความพอใจและความสนใจของตนเอง
- 3.2 สนใจหนังสือที่อยู่ในระดับที่ยากและง่ายกว่าระดับอายุของตนเอง เช่น ชอบพลิกดูหนังสือต่างประเทศ แม้ว่าจะยังอ่านไม่ออก หรือนำหนังสือภาพมาดูและถ้ามีเด็กที่เล็กกว่าก็ยินดีที่จะเล่าเรื่องต่าง ๆ ในหนังสือให้ฟังด้วยความเต็มใจ
- 3.3 สนใจต่อกิจกรรมต่าง ๆ ที่ปรากฏในหนังสือ เช่น การตอบปัญหา ปริศนาภาพหรือปริศนาอักษรไขว้ เป็นต้น
- 3.4 รักและถนอมหนังสือ เช่น รู้จักห่อปก อ่านแล้วรู้จักนำไปไว้ที่เดิม ติดตาม ทวงคืนจากผู้ที่ยืมยืมไป
- 3.5 ใช้เวลาร่างด้วยการอ่านหนังสือเป็นประจำ ชอบเข้าห้องสมุดและขอยืมหนังสือจากห้องสมุดมาอ่านเป็นประจำ เมื่ออ่านหนังสือเล่มใดแล้วมักจะมีคามตั้งใจที่จะอ่านจนจบ
- 3.6 อ่านหนังสือได้คล่อง ถูกต้อง และจับใจความได้ดี

- 3.7 มีสมาธิในการอ่านตามสมควรแก่ระดับอายุ และสามารถอ่านหนังสือได้ในสภาพแวดล้อมต่าง ๆ กัน ทั้งที่บ้าน ที่โรงเรียน บนรถ ในห้องสมุด เป็นต้น
- 3.8 นำหนังสือติดตัวไปด้วยเสมอ เช่น เมื่อไปพักผ่อนยังที่ไกลจากบ้าน เป็นต้น
- 3.9 จัดทำรายชื่อหนังสือของตนเอง
- 3.10 อ่านเรื่องที่ตนเองพอใจซ้ำโดยไม่เบื่อ
- 3.11 ต้องการรู้ประวัติผู้เขียน และสนใจอ่านประวัติผู้เขียนที่บอกไว้อย่างสั้น ๆ
- 3.12 ติดตามเรื่องจากภาพยนตร์หรือละคร แล้วเปรียบเทียบกับเรื่องทีอ่านจากหนังสือ
- 3.13 มีปัญหาที่ได้จากการอ่านหนังสือมาซักถาม
- 3.14 สามารถแสดงบทบาทเกี่ยวกับตัวละครในเรื่องที่อ่านได้พอสมควร
- 3.15 แสดงความยินดีเมื่อได้รับรางวัลหรือของขวัญเป็นหนังสือ
- 3.16 มักมีหนังสือที่ไม่ใช่หนังสือเรียนติดตัวไปอ่านที่โรงเรียนด้วย เมื่อมีโอกาสก็จะนำออกมาอ่าน
- 3.17 กระตือรือร้นที่จะแสวงหาความรู้ต่าง ๆ จากหนังสือ เมื่อได้รับมอบหมายให้อ่านหรือค้นคว้า

แนวคิดเกี่ยวกับทีมงานที่มีประสิทธิภาพและความล้มเหลวของโครงการ

Larson และ Lafasto (1989) ได้เสนอแนวความคิดเกี่ยวกับทีมงานที่มีประสิทธิภาพ โดยกำหนดคุณลักษณะที่สำคัญดังต่อไปนี้

1. ความชัดเจนและความเป็นไปได้ของเป้าหมายหรือวัตถุประสงค์ การกำหนดภารกิจต่าง ๆ ของทีมงานต้องมาจากเป้าหมายที่ชัดเจน เข้าใจง่าย และเป็นไปได้ ซึ่งจะทำให้ทีมงานมีความเข้าใจและให้ความสำคัญกับการทำงานให้บรรลุวัตถุประสงค์
2. ความชัดเจนในการจัดโครงสร้าง โดยโครงสร้างของทีมงานและตำแหน่งจะต้องมีความชัดเจน
3. ความเหมาะสมของสมาชิกในทีมงานที่จะทำหน้าที่ในแต่ละตำแหน่ง
4. ความผูกพันในภารกิจร่วมกันของสมาชิก
5. การสร้างบรรยากาศของความร่วมมือในการทำงาน
6. การสร้างกฎเกณฑ์และมาตรฐานของความสำเร็จร่วมกัน

7. การได้รับการยอมรับและการสนับสนุนจากภายนอก
8. การมีผู้นำที่มีความสามารถ

แต่โครงการใด ๆ ก็ตามอาจประสบความล้มเหลวจากสาเหตุใดสาเหตุหนึ่งหรือจากหลายสาเหตุรวมกัน ดังต่อไปนี้ (W.J. Taylor and T.F. Watling 1993)

1. จุดมุ่งหมายไม่แจ่มชัด หรือบทรนิยามของความต้องการไม่ดีพอ
2. ควบคุมการเปลี่ยนแปลงไม่ดีพอ
3. การประเมินผลและวางแผนในขั้นต้นอ่อนเกินไป
4. ผู้จัดการโครงการไม่ดีพอ
5. ความสับสนของความรับผิดชอบ
6. ความล้มเหลวในการใช้เทคนิคที่มีอยู่
7. ความล้มเหลวในการแยกแยะและเพ่งเล็งในส่วนวิกฤต
8. การสื่อสารข่าวสารไม่เพียงพอ
9. ความล้มเหลวจากหัวหน้าทีมงานส่วนย่อย
10. ความยุ่งยากเกี่ยวกับผู้ปฏิบัติงาน เช่น การเบื่องาน การเล่นตลกมากเกินไป การเป็นปรปักษ์ต่อกัน
11. อุปกรณ์ วัสดุ และฝีมือการทำงานบกพร่อง
12. อุบัติเหตุหรือดินฟ้าอากาศไม่อำนวย

โดยมีรายละเอียดในแต่ละข้อดังนี้

1. จุดมุ่งหมายไม่แจ่มชัด หรือบทรนิยามของความต้องการไม่ดีพอ

ถ้าคุณไม่รู้ว่าคุณกำลังทำไปเพื่ออะไร คุณก็จะไม่ชอบที่จะทำงานนั้น ดังนั้นจึงต้องมีการกำหนดรายละเอียดต่าง ๆ ของโครงการให้สมบูรณ์รวมไปถึงในส่วนที่ย่อยที่สุด โดยรูปแบบของแต่ละนิยามจะขึ้นอยู่กับแง่มุมของแต่ละวงการ และภายในขอบเขตของการปฏิบัติ และผู้ที่ทำงานในโครงการทุกคนก็ควรที่จะเข้าใจบทรนิยามของโครงการให้ตรงกัน หากว่ายังไม่มีความเข้าใจที่ตรงกันก็มักจะก่อให้เกิดปัญหา มีการโต้แย้งกันตามมา ทั้งนี้บทรนิยามของโครงการต้องเขียนเป็นลายลักษณ์อักษร และเป็นเอกสารที่ถูกต้องควบคุม หมายความว่าเอกสารทุกฉบับจะต้องตรงกัน เพื่ออาจมีการดัดแปลงแก้ไขในภายหน้าก็จะเป็นข้อกังขาใด ๆ แก่ผู้ร่วมงาน

2. ควบคุมการเปลี่ยนแปลงไม่ดีพอ

ในโครงการใหญ่ ๆ มักมีการเปลี่ยนแปลงบนพินัยยอมอยู่เสมอ แต่ครั้งที่เปลี่ยนจะกระทบต่อเวลา ค่าใช้จ่าย และประสิทธิภาพในการทำงานบ้างเล็กน้อย แต่ก็อาจจะสะสมมากเข้าได้ถ้าไม่มีการควบคุมที่ดีพอ ซึ่งจะนำไปสู่ความล้มเหลวของโครงการได้ การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในททุกส่วนของโครงการจะต้องมีการคำนึงถึงส่วนอื่น ๆ ที่เกี่ยวเนื่องกัน เพราะการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในส่วนหนึ่งจะส่งผลกระทบต่ออีกส่วนหนึ่ง ทั้งนี้จะต้องมีการชี้แจงให้ผู้ที่เกี่ยวข้องทราบถึงการเปลี่ยนแปลงที่จะเกิดขึ้นด้วย เพื่อให้เขาสามารถยอมรับ และให้ความร่วมมือในการเปลี่ยนแปลงดังกล่าว

3. การประเมินผลและวางแผนในขั้นต้นอ่อนเกินไป

ความสำเร็จทั้งหมดของงานขึ้นอยู่กับความสมบูรณ์ของการประเมินผลขั้นต้น ซึ่งจะใช้เป็นฐานในการตัดสินใจว่าจะดำเนินการอย่างไรต่อไป ในการประเมินผลนั้นควรมีการบันทึกสมมติฐานที่ได้วางไว้ในขั้นแรก และได้ดัดแปลงแก้ไขในเวลาต่อมาด้วย ทั้งนี้ผู้จัดการโครงการต้องคุ้นเคยกับการประเมินผลและสมมติฐานเหล่านี้เป็นอย่างดี เอาใจใส่ต่อสมมติฐานอย่างมาก เพราะเขาอาจจะป้องกันการเกิดความผิดพลาดเล็ก ๆ น้อย ๆ ได้จากแนวทางของสมมติฐานที่ได้วางเอาไว้ บางครั้งการวางแผนในขั้นแรกอาจจะมียรายละเอียดเพียงเล็กน้อย และแยกแยะไว้เฉพาะกิจการหลัก ๆ เพียงเท่านั้นก็อาจจะพอแล้วสำหรับการสร้างข่างานในระดับแรก ก่อนที่จะแตกย่อยออกไปโดยพิจารณาอย่างทั่วถึงให้เร็วที่สุดเท่าที่จะทำได้

4. ผู้จัดการโครงการไม่ดีพอ

ผู้จัดการโครงการเป็นกุญแจสำคัญในอันที่จะทำให้โครงการประสบความสำเร็จ ผู้จัดการโครงการที่ดีจะต้องมีความทุ่มเทในการทำงาน ทำให้โครงการมีพินัยยอมที่แน่นอน และมีวิธีการควบคุมการเปลี่ยนแปลงที่ดี ถ้าเขาสามารถทำโครงการให้ประสบความสำเร็จได้ เขาควรจะได้รับรางวัลที่เหมาะสม ถ้าเป็นไปได้รางวัลบางส่วนที่เขาจะได้รับนั้นควรมีความสัมพันธ์กับความสำเร็จของโครงการ เพื่อเป็นกำลังใจการทำงานในโครงการอื่น ๆ ต่อไป

5. ความสับสนของความรับผิดชอบ

ควรจะมีการจัดความรับผิดชอบให้ทุกคนที่เกี่ยวข้องกับโครงการอย่างชัดเจน เพื่อป้องกันปัญหาการก้าวร้าวงานหรือการเกี่ยงงานกันของผู้ปฏิบัติงาน ถ้าไม่สามารถกำหนดเขตความรับผิดชอบให้ชัดเจนได้ ก็ควรจะระลึกถึงเรื่องนี้อยู่เสมอ และติดตามดูเรื่องนี้อย่างใกล้ชิด ควรเอาใจใส่อย่างยิ่งในเรื่องของการบันทึก และการกระจายข่าวในเรื่องการตัดสินใจใด ๆ จากส่วนนั้น

6. ความล้มเหลวในการใช้เทคนิคที่มีอยู่

บางครั้งการนำเทคนิควิธีการบริหารโครงการที่ดีที่สุดมาใช้กับโครงการของคุณ ก็ไม่ได้หมายความว่าโครงการของคุณจะไม่ล้มเหลว แต่การใช้เทคนิคการบริหารโครงการที่ทันสมัย ด้วยความเฉลียวฉลาดและความเข้าใจ จะช่วยให้หลีกเลี่ยงปัญหาสารพัด และทำให้มองเห็นปัญหาได้ล่วงหน้าก่อนที่จะสายเกินไป โดยทั่วไปความก้าวหน้าของโครงการจะถูกควบคุมด้วยเวลา ค่าใช้จ่าย และทรัพยากร การขยายเทคนิคทางการประเมินค่า และการควบคุมโครงการจะช่วยผู้จัดการโครงการในเรื่องนี้ได้ การเตรียมข่างานอย่างดี และมีการปรับปรุงอยู่เรื่อย ๆ จะช่วยในการตัดสินใจได้อย่างมากว่าจะปรับเปลี่ยนโยกย้ายระหว่างเวลา ค่าใช้จ่าย และประสิทธิผลของการทำงานให้คุ้มทุกขณะได้อย่างไร

7. ความล้มเหลวในการแยกแยะและเฟงเล็งในส่วนวิกฤต

ถ้าได้วางแผนโครงการไว้อย่างถูกต้องตั้งแต่เริ่มต้น และได้ทำข่างานสำหรับโครงการไว้แล้ว ผู้จัดการโครงการก็จะมองเห็นวิกฤตในข่างานได้ง่าย และสามารถเอาใจใส่ในส่วนที่วิกฤตนั้นได้อย่างรวดเร็ว ทั้งนี้ผู้จัดการโครงการต้องระลึกว่าโครงการเป็นสิ่งที่มีการเคลื่อนไหว เมื่อเขียนข่างานขึ้นมาครั้งหนึ่งนั้น ไม่ได้เป็นสิ่งแทนที่ไม่มีสถานการณ์เคลื่อนไหวเกิดขึ้น และวิกฤตที่เคยเกิดขึ้นนั้นก็ไม่ใช่ว่าจะเป็นที่วิกฤตอยู่ตลอดไป ในแต่ละครั้งที่มีการทบทวนความก้าวหน้าของโครงการอาจมีกิจการต่าง ๆ เคลื่อนเข้าสู่และออกจากวิกฤตในแต่ละครั้ง ทำให้ต้องมีการปรับปรุงข่างานบ่อย ๆ และไม่ควรรคิดว่ากิจการที่อยู่นอกเหนือวิกฤตนั้นไม่มีความสำคัญ

8. การสื่อสารข่าวสารไม่เพียงพอ

การเปลี่ยนแปลงแผนของโครงการจากเดิม เพื่อความเหมาะสมกับสถานการณ์ในเวลานั้น ไม่สามารถหลีกเลี่ยงได้ และแผนที่วางไว้แต่แรกก็ควรเปิดโอกาสให้สามารถดัดแปลงแก้ไขได้ในภายหลัง โดยจะต้องมีการสื่อสารเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงอย่างอิสระ และถูกต้อง บางคนอาจจะเก็บปัญหาไว้เฉพาะตัวเอง เพราะเขามั่นใจว่าต้องแก้ไขได้ ผู้จัดการโครงการจึงต้องสร้างความสัมพันธ์อันดีกับส่วนต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องในการดำเนินงานโครงการ เพื่อว่าเขาจะได้ไม่เก็บปัญหาไว้กับตัว การสื่อสารกับส่วนต่าง ๆ จะช่วยให้ผู้จัดการโครงการรู้ถึงเรื่องที่กำลังจะดำเนินไปอย่างผิดพลาด เมื่อส่วนใดล่าช้า ขอให้ตรวจสอบสถานการณ์อย่างรอบคอบที่สุด แต่จงกระทำเพื่อการสร้างสรรค์ ข้อเสนอควรเป็นไปในด้านการช่วยแก้ปัญหา ไม่ใช่การประณาม

9. ความล้มเหลวจากหัวหน้าทีมงานส่วนย่อย

ผู้จัดการโครงการจะแจ้งให้หัวหน้าทีมงานส่วนย่อยทราบว่าเขาต้องการอะไร และต้องการเมื่อใด เขาจะตกลงในเรื่องราคาด้วย แต่โดยทั่วไปแล้วเขาไม่สามารถที่จะควบคุมหัวหน้าทีมงานส่วนย่อยในเรื่องของผลงานที่จะได้รับได้อย่างแน่นอน ทางที่ดีที่จะควบคุมหัวหน้าทีมงานส่วนย่อยได้คือ เอาใจใส่ในการทำงานของเขา หัวหน้าทีมงานส่วนย่อยที่ดีคือผู้ที่ทำงานตรงตามข้อกำหนดและทันเวลา ไม่จำเป็นต้องเป็นผู้ที่เสนอราคาต่ำสุด

10. ความยุ่งยากเกี่ยวกับผู้ปฏิบัติงาน เช่น การเบื่องาน การเล่นตลกมากเกินไป การเป็นปรปักษ์ต่อกัน

ผู้จัดการโครงการต้องรู้จักสร้างขวัญและกำลังใจให้กับทุกคนที่ทำงานในโครงการ ด้วยวิธีการต่าง ๆ เช่น การให้คำปรึกษา การรับฟังความคิดเห็นของผู้ปฏิบัติงาน หรือการให้คำชมเชยเมื่อผู้ปฏิบัติงานมีผลงานที่น่าพอใจ ส่วนการเล่นตลกมากเกินไป การเป็นปรปักษ์ต่อกัน หรือการใช้คำพูดดูถูกสมาชิกในทีมด้วยตนเอง อาจแก้ไขได้ด้วยการให้คำปรึกษา หรือการจัดให้มีการฝึกอบรมสัมมนา

11. อุปกรณ์ วัสดุ และฝีมือการทำงานบกพร่อง

วิธีการป้องกันปัญหานี้ก็คือการคาดการณ์ล่วงหน้าถึงสภาพของอุปกรณ์ทั้งหมดที่จะใช้ในโครงการ และต้องมีการตรวจสอบสภาพความพร้อมของอุปกรณ์ก่อนการใช้อุปกรณ์

12. อุบัติเหตุหรือดินฟ้าอากาศไม่อำนวย

อุบัติเหตุสามารถเกิดขึ้นได้แม้กับโครงการที่ได้มีการวางแผนไว้เป็นอย่างดีที่สุดแล้ว แต่จะมีอุบัติเหตุที่แท้จริงเกิดขึ้นอยู่ก็ครั้ง เพราะอุบัติเหตุบางครั้งนั้นเกิดจากการขาดการคาดการณ์ล่วงหน้า หรือขาดการวางแผนมาก่อน ซึ่งเป็นสิ่งที่ไม่ควรเกิดขึ้นอย่างยิ่ง ส่วนเรื่องดินฟ้าอากาศนั้นก็ยัง

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องด้านกระบวนการสื่อสาร

วราภา จิระรัตนวรรณ (2544) ได้ศึกษาเรื่อง *กระบวนการสื่อสารระหว่างครูข้างถนนมูลนิธิ สร้างสรรค์เด็กกับเด็กเร่ร่อน* พบว่า ครูข้างถนนของมูลนิธิใช้กระบวนการสื่อสารกับเด็กเร่ร่อน 3 ขั้นตอน ได้แก่ 1.ขั้นเตรียมการ ได้แก่ การเตรียมตัวของครูข้างถนนซึ่งเป็นสื่อบุคคลในฐานะผู้ส่งสาร 2.ขั้นปฏิบัติการในการรุกเข้าพื้นที่ การเข้าถึงและสร้างความสัมพันธ์ด้วยการวิเคราะห์ และประเมินเพื่อแบ่งกลุ่มเด็กเร่ร่อนซึ่งเป็นผู้รับสาร 3.ขั้นติดตามและประเมินผลกลยุทธ์และวิธีการที่ใช้ ทั้งทางตรงและทางอ้อม ส่วนตัวแปรที่มีอิทธิพลต่อการเลือกใช้กลยุทธ์และวิธีการ มี 5 ข้อ ได้แก่ 1. ตัวแปรด้านนโยบายและแผนงาน 2.ตัวแปรด้านครู 3.ตัวแปรด้านเด็ก 4.ตัวแปรด้านพื้นที่ สภาพ และบุคคลแวดล้อม 5.ตัวแปรด้านสถานการณ์

ศิริกมล จันทรบัญญา (2544) ได้ศึกษาเรื่อง *การสื่อสารเพื่อการพัฒนาประชาธิปไตยของ ศูนย์รัฐสภา-ประชาสังคม จังหวัดเชียงใหม่* พบว่า กิจกรรมของโครงการ มีลักษณะเป็นการสื่อสาร 2 ทาง การสื่อสารระหว่างบุคคล และการสื่อสารระหว่างกลุ่ม ส่วนปัจจัยที่สนับสนุนการสื่อสาร เพื่อการพัฒนาประชาธิปไตยมีทั้งปัจจัยภายนอกและปัจจัยภายใน ปัจจัยภายนอกประกอบด้วย ความร่วมมือจากสถาบันต่าง ๆ การสร้างเครือข่ายกลุ่มต่าง ๆ ปัจจัยภายในคือ การทำงานอย่างมีประสิทธิภาพของกรรมการและเลขานุการ

เกศกัญญา ชาญเขียวกอบกิจ (2545) ได้ศึกษาเรื่อง *กระบวนการสื่อสารในการเรียนรู้ร่วม ของเด็กตามอดกับเด็กสายตาทกติในห้องเรียน* พบว่า กระบวนการสื่อสารของครูที่สอนในห้อง เรียนร่วมจะประสบผลสำเร็จจากการสร้างสัมพันธภาพที่ดีระหว่างครูกับเด็ก และการใช้ทักษะการ สื่อสารเพื่อการโน้มน้าวใจในการเรียนการสอน

จุมพล ผ่องนัยเลิศ (2545) ได้ศึกษาเรื่อง *ทักษะการสื่อสารและกลวิธีการสื่อสารเพื่อการ โน้มน้าวใจของผู้นำเยาวชนด้านการป้องกันยาเสพติด* พบว่า ผู้นำเยาวชนชุดอบรมมีการใช้กลวิธี การสื่อสารเพื่อการโน้มน้าวใจในการอบรม 10 วิธี ได้แก่ 1.การยกอุทาหรณ์ 2.การเล่าเรื่อง ประกอบ และการสาธิตของจริง 3.การเปรียบเทียบด้วยข้ออุปมา 4.การใช้อุปกรณ์การสอน 5.การ ทำเป็นตัวอย่าง 6.การเล่นภาษา เล่นคำ และการใช้คำในความหมายใหม่ 7.อุปายเลือกคนและ

การปฏิบัติรายบุคคล 8. การรู้จักจังหวะและโอกาส 9. ความยืดหยุ่นในการใช้วิธีการ การลงโทษและการให้รางวัล 10. กลวิธีแก้ปัญหาเฉพาะหน้า

เดชานนท์ มหาภาพ (2545) ได้ศึกษาเรื่อง *กลยุทธ์การสื่อสารในโครงการเพื่อบำบัดยาเสพติดปฏิบัติธรรมนำปัญญา* พบว่า การสื่อสารในกระบวนการฝึกอบรมเป็นการสื่อสารกลุ่มใหญ่ที่มีลักษณะการสื่อสารทางเดียว และการสื่อสาร 2 ทาง ควบคู่กันไป โดยมีองค์ประกอบกระบวนการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพ ซึ่งประกอบด้วยผู้ส่งสาร สาร และสื่อที่นำมาใช้ในการฝึกอบรม

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องด้านการส่งเสริมนิสัยรักการอ่าน

นิตยา แพงสวัสดิ์ (2537) ได้ศึกษาเรื่อง *ความสัมพันธ์ระหว่างการมีส่วนร่วมในกิจกรรมการส่งเสริมการอ่านกับนิสัยรักการอ่านของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6* พบว่า กิจกรรมส่งเสริมการอ่านที่นักเรียนมีส่วนร่วมในระดับมากคือ กิจกรรมจัดป้ายนิเทศ ส่วนกิจกรรมส่งเสริมการอ่านที่นักเรียนมีส่วนร่วมน้อยคือ กิจกรรมรวบรวมผลงานเขียนของนักเรียน และการมีส่วนร่วมในกิจกรรมส่งเสริมการอ่านมีความสัมพันธ์กับนิสัยรักการอ่านของนักเรียนอยู่ในระดับปานกลาง

แสวง อินทวงศ์ (2539) ได้ศึกษาเรื่อง *การศึกษากระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมเพื่อนำไปสู่การสร้างเสริมนิสัยรักการอ่านของนักเรียนในโรงเรียนประถมศึกษา อำเภอสันทราย* พบว่า ก่อนการวิจัยนักเรียนทั้งในโรงเรียนทดลองและในโรงเรียนควบคุมจะอ่านหนังสือตามที่ครูกำหนดให้อ่านเท่านั้น หลังจากการวิจัยในโรงเรียนทดลองที่ผู้วิจัย คณะครู และผู้ปกครองได้ร่วมมือกันสร้างเสริมนิสัยรักการอ่านเป็นระยะเวลาต่อเนื่องกัน ปรากฏว่านักเรียนในโรงเรียนทดลองประมาณร้อยละ 60 มีพฤติกรรมต้องการอ่านหนังสือด้วยตัวเอง ในขณะที่นักเรียนในโรงเรียนควบคุมยังมีพฤติกรรมการอ่านตามที่ครูกำหนดให้เช่นเดิม

Agnes และ Sarah (2002) จากศูนย์วรรณกรรมเยาวชนของออสเตรเลีย ได้เปิดเผยรายงานเรื่อง *ทัศนคติต่อการอ่านของเยาวชนออสเตรเลีย อายุระหว่าง 10-18 ปี ในช่วงปี 2001* ผลการวิจัยพบว่า มีเยาวชนจำนวนมากที่รอคอยคำแนะนำ การสนับสนุน และแรงบันดาลใจในการอ่านหนังสืออย่างต่อเนื่องไปตลอดชีวิต ขณะที่ผู้ใหญ่ชาวออสเตรเลียเองก็ไม่สามารถที่จะให้คำแนะนำเกี่ยวกับการอ่านหนังสือได้ ทั้งนี้เยาวชนส่วนใหญ่มีความต้องการที่จะอ่านหนังสือ ต้องการมีเวลาสำหรับการอ่านมากขึ้น และเห็นคุณค่าของการอ่าน นอกจากนี้งานวิจัยยังได้แนะนำถึงแนวทางการตอบสนองความต้องการด้านการอ่านของเยาวชนออสเตรเลียไว้ด้วย เช่น การส่งเสริมการ

อ่านที่โรงเรียน การผลักดันให้เกิดวัฒนธรรมการอ่านในบ้าน และที่สำคัญที่สุดก็คือ การเปลี่ยนหนังสือที่ถูกเลือกมาใช้ในการสอนอ่าน

Traci, Mary และ Christy (2003) ได้ศึกษาเรื่อง การออกแบบการสอนเพื่อพัฒนาความสำเร็จทางการอ่านของเด็กวัยประถมศึกษา ในชุมชน 2 แห่งทางตอนเหนือของรัฐอิลลินอย สหรัฐอเมริกา พบว่าปัญหาด้านการอ่านของนักเรียนคือ นักเรียนส่วนมากมีเวลาฝึกฝนด้านการอ่านในระดับของตัวเองน้อย จึงไม่สามารถเลือกหนังสืออ่านเองได้อย่างเหมาะสม และไม่สนใจที่จะอ่านหนังสือ สาเหตุหนึ่งที่นักเรียนสนใจอ่านน้อยก็เป็นเพราะถูกจำกัดการเข้าถึงวัสดุการอ่านที่หลากหลาย เมื่อนักเรียนเข้าถึงวัสดุการอ่านได้ยาก เขาก็ไม่พยายามที่จะอ่านอีกต่อไป

จากแนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่ผู้วิจัยได้ศึกษามาทั้งหมด ทำให้ผู้วิจัยพอมองเห็นภาพของกระบวนการสื่อสารเพื่อการพัฒนา ว่ามีการสื่อสารอย่างเป็นขั้นตอน ประกอบไปด้วยองค์ประกอบหลายประการ และแต่ละองค์ประกอบต่างก็มีความสำคัญต่อประสิทธิผลของการสื่อสาร ส่วนการศึกษาด้านแนวคิดที่เกี่ยวกับเด็กและการอ่านนั้น ก็ช่วยให้ผู้วิจัยมีความเข้าใจเบื้องต้นเกี่ยวกับเด็กและการอ่านหนังสือ อันจะเป็นแนวทางในการวัดความสำเร็จของโรงเรียนรักการอ่านที่ผู้วิจัยกำลังจะศึกษา ส่วนการศึกษาแนวคิดเกี่ยวกับการทำโครงการให้ประสบผลสำเร็จ ก็ช่วยให้ผู้วิจัยสามารถนำมาใช้เป็นเกณฑ์ในการวิเคราะห์ถึงความสำเร็จของการดำเนินงาน และในส่วนของงานวิจัยที่เกี่ยวข้องก็ช่วยให้ผู้วิจัยคาดเดาได้ถึงความน่าจะเป็นของกระบวนการสื่อสารในการดำเนินงานโรงเรียนรักการอ่าน ปัจจัยที่มีผลต่อการสื่อสาร ความต้องการอ่านหนังสือของนักเรียน ความสัมพันธ์ระหว่างการส่งเสริมการอ่านในโรงเรียน และพฤติกรรมการอ่านหนังสือของนักเรียน ซึ่งการทบทวนวรรณกรรมทั้งหมดที่กล่าวมาข้างต้น ช่วยให้ผู้วิจัยมีแนวทางในการสร้างแบบสัมภาษณ์เพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการเก็บข้อมูลของการวิจัยครั้งนี้ รวมทั้งยังเป็นเกณฑ์ในการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้รับอีกด้วย

ศูนย์วิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บทที่ 3

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยเรื่อง กระบวนการสื่อสารในโครงการ “โรงเรียนรักการอ่าน” ของโรงเรียนในสังกัด กรุงเทพมหานคร นี้ ผู้วิจัยได้ใช้วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยมีขั้นตอนในการดำเนินงานวิจัยดังต่อไปนี้

1. การกำหนดรูปแบบการวิจัย
2. การกำหนดกลุ่มเป้าหมายในการวิจัย และทำการสุ่มตัวอย่างจากกลุ่มเป้าหมาย
3. การกำหนดเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
4. การดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล
5. การตรวจสอบความเชื่อถือได้ของข้อมูล
6. การวิเคราะห์ข้อมูล

การกำหนดรูปแบบการวิจัย

การวิจัยนี้ใช้วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ เพื่อศึกษากระบวนการสื่อสารของครูและนักเรียนผู้ช่วยครูในการส่งเสริมนักเรียนให้มีนิสัยรักการอ่าน รวมทั้งปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จในการดำเนินงานโรงเรียนรักการอ่าน เพื่อให้ได้ข้อมูลมาเป็นแนวทางในการสื่อสารเพื่อการพัฒนาตัวนักเรียนให้มีคุณภาพได้อย่างลึกซึ้ง

การกำหนดกลุ่มเป้าหมายในการวิจัย และทำการสุ่มตัวอย่างจากกลุ่มเป้าหมาย

ผู้วิจัยเลือกเก็บข้อมูลจากโรงเรียนในสังกัดกรุงเทพมหานครที่เปิดสอนถึงระดับประถมศึกษาเท่านั้น เพื่อให้สอดคล้องกับแนวคิดที่กล่าวว่า การปลูกฝังนิสัยรักการอ่านให้กับเด็กนั้น ควรเริ่มต้นตั้งแต่วัยเด็กเล็กจนถึงวัยประถมศึกษา และจากวัตถุประสงค์ของการศึกษาที่ผู้วิจัยได้กำหนดไว้ ในส่วนของปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จของการดำเนินงานโรงเรียนรักการอ่านนั้น ผู้วิจัยจำเป็นต้องแบ่งกลุ่มเป้าหมายในการศึกษาออกตามเกณฑ์ที่โรงเรียนนั้น ๆ ได้รับการประกาศให้เป็นโรงเรียนรักการอ่าน ทั้งนี้เพื่อความสะดวกในการวิเคราะห์ถึงปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จใน

การดำเนินงานดังกล่าวได้อย่างชัดเจนมากยิ่งขึ้น โดยแบ่งโรงเรียนรักการอ่านออกเป็น 3 กลุ่ม เรียงตามลำดับปีที่ได้รับการประกาศ คือปี พ.ศ.2545 พ.ศ.2546 และพ.ศ.2547

ส่วนกลุ่มเป้าหมายในการวิจัยนี้แบ่งออกเป็น 3 กลุ่ม ได้แก่ ครู นักเรียนผู้ช่วยครู และนักเรียนทั่วไปในโรงเรียน โดยมีรายละเอียดในการสุ่มตัวอย่างจากกลุ่มเป้าหมายแต่ละกลุ่มดังนี้

1. ครู

เนื่องจากในแต่ละปีจะมีโรงเรียนที่ได้รับการประกาศให้เป็นโรงเรียนรักการอ่านเป็นจำนวนมาก ผู้วิจัยจึงต้องทำการสุ่มตัวอย่างจากบัญชีรายชื่อของโรงเรียนรักการอ่านในแต่ละปี โดยผู้วิจัยได้เลือกทำการสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive sampling) และมีเกณฑ์ที่ใช้ในการสุ่มตัวอย่างจากจำนวนนักเรียนในโรงเรียนนั้น ๆ เพราะโรงเรียนที่มีนักเรียนจำนวนมากจะช่วยให้เห็นขั้นตอนของกระบวนการสื่อสารที่ชัดเจนขึ้น เพราะเป็นการสื่อสารกับคนจำนวนมาก โดยได้สุ่มตัวอย่างมาปีละ 2 โรงเรียน ซึ่งได้แก่ครูผู้รับผิดชอบการดำเนินงานโรงเรียนรักการอ่านของโรงเรียนต่อไปนี้

ปี พ.ศ. 2545 โรงเรียนรักการอ่านที่มีจำนวนนักเรียนมากที่สุด 2 โรงเรียน คือ

โรงเรียนวัดนิมมานรดี และโรงเรียนมีนบุรี

ปี พ.ศ.2546 โรงเรียนรักการอ่านที่มีจำนวนนักเรียนมากที่สุด 2 โรงเรียน คือ

โรงเรียนฤทธิยะวรรณาลัย และโรงเรียนศรีเยี่ยมอนุสรณ์

ปี พ.ศ.2547 โรงเรียนรักการอ่านที่มีจำนวนนักเรียนมากที่สุด 2 โรงเรียน คือ

โรงเรียนวัดบึงทองหลาง และโรงเรียนนาหลวง

จากนั้นผู้วิจัยจึงดำเนินการติดต่อขอสัมภาษณ์ครูจากทั้ง 6 โรงเรียน ที่ได้จากการสุ่มตัวอย่างข้างต้น มาสัมภาษณ์โรงเรียนละ 2 คน รวมทั้งสิ้น 12 คน

2. นักเรียนผู้ช่วยครู

เนื่องจากในโรงเรียนรักการอ่านแต่ละแห่งจะมีนักเรียนที่ทำหน้าที่เป็นตัวแทนครูในการสื่อสาร และช่วยจัดกิจกรรมส่งเสริมนิสัยรักการอ่านให้กับนักเรียนในโรงเรียน ฉะนั้นผู้วิจัยจึงได้ขอ

สัมภาษณ์นักเรียนผู้ช่วยครูของทั้ง 6 โรงเรียน โดยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive sampling) อีกครั้งหนึ่ง สุ่มมาโรงเรียนละ 1 คน รวมทั้งสิ้น 6 คน

3. นักเรียนทั่วไปของโรงเรียนรักการอ่าน

เนื่องจากโรงเรียนแต่ละแห่งมีนักเรียนจำนวนมาก ครูในโรงเรียนจึงต้องจัดกิจกรรมส่งเสริมนิสัยรักการอ่านขึ้นอย่างหลากหลายตามไปด้วย เพื่อดึงดูดความสนใจของนักเรียน และเพื่อให้ให้นักเรียนได้มีโอกาสเข้าร่วมกิจกรรมอย่างทั่วถึง ซึ่งบางกิจกรรมครูก็บังคับให้นักเรียนทุกคนเข้าร่วมกิจกรรม แต่บางกิจกรรมครูก็ไม่บังคับ ขึ้นอยู่กับความสมัครใจของนักเรียนเอง สาเหตุที่ครูต้องบังคับให้นักเรียนเข้าร่วมกิจกรรม เพราะครูต้องการให้นักเรียนคุ้นเคยกับหนังสือ มีทัศนคติที่ดีต่อหนังสือจนพัฒนาเป็นนิสัยรักการอ่าน รวมทั้งครูต้องการให้นักเรียนสามารถตอบคำถามเกี่ยวกับหนังสือและกิจกรรมต่าง ๆ ในโรงเรียนได้ เมื่อนักเรียนถูกซักถามจากศึกษานิเทศก์ที่มาตรวจประเมินผลการดำเนินงานโรงเรียนรักการอ่าน ดังนั้นนักเรียนทุกคนในโรงเรียนจึงเคยเข้าร่วมกิจกรรมส่งเสริมนิสัยรักการอ่านมาบ้าง ผู้วิจัยจึงใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างของประชากรกลุ่มนี้แบบอิงความสะดวก (Convenience sampling) สุ่มมาโรงเรียนละ 4 คน รวมทั้งสิ้น 24 คน

การกำหนดเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

จากที่ผู้วิจัยได้เลือกแนวทางการวิจัยเชิงคุณภาพ จึงจำเป็นต้องใช้เครื่องมือการวิจัยที่สามารถซักถามได้ในแง่มุมที่กว้างขวาง ฉะนั้นผู้วิจัยจึงเลือกใช้วิธีการสัมภาษณ์ (Interview) เพื่อให้ได้ประเด็นของข้อมูลที่ต้องการศึกษาอย่างครบถ้วน โดยผู้วิจัยจะใช้คำถามในการสัมภาษณ์แบบอิงโครงสร้างปานกลาง เพื่อให้การสนทนาดำเนินไปอย่างเป็นธรรมชาติ และได้รับข้อมูลที่ครบถ้วนตามประเด็นที่ต้องการศึกษา แนวคำถามที่ใช้ในการสัมภาษณ์มีทั้งคำถามปลายเปิด และคำถามปลายปิด เพื่อให้ผู้ให้สัมภาษณ์สามารถตอบคำถามได้อย่างชัดเจน และละเอียดเท่าที่ผู้ให้สัมภาษณ์ต้องการให้ข้อมูลได้ โดยใช้เทปบันทึกเสียงประกอบการสัมภาษณ์ และมีประเด็นคำถามของครูผู้รับผิดชอบการดำเนินงานโรงเรียนรักการอ่าน ดังนี้

- ลักษณะทั่วไปทางประชากรของผู้ให้สัมภาษณ์
- ความเป็นมาเกี่ยวกับโครงการโรงเรียนรักการอ่านในโรงเรียน
- แผนการ และขั้นตอนการดำเนินงานโรงเรียนรักการอ่าน
- กระบวนการสื่อสารของครู และนักเรียนผู้ช่วยครูในโครงการโรงเรียนรักการอ่าน

- วิธีการใช้สื่อและกิจกรรมส่งเสริมนิสัยรักการอ่านในโรงเรียนของคุณ
- การพัฒนาด้านการอ่านของนักเรียนหลังจากได้ทำการสื่อสารกับครู นักเรียนผู้ช่วยครู และเข้าร่วมในสื่อและกิจกรรมส่งเสริมนิสัยรักการอ่าน
- ปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จของโรงเรียนรักการอ่าน

ส่วนประเด็นคำถามของนักเรียนผู้ช่วยครูนั้นคล้ายกับประเด็นคำถามของคุณ ต่างกันที่ผู้วิจัยได้ตัดประเด็นคำถาม 2 หมวดแรกของครูออก และเพิ่มประเด็นคำถามของลักษณะของนักเรียนผู้ช่วยครูเข้าไปแทนที่ ส่วนคำถามที่ใช้ในการสัมภาษณ์นักเรียนทั่วไปนั้น เป็นการถามถึงรายละเอียดต่าง ๆ อย่างละเอียดละน้อย ผู้วิจัยจึงจะไม่กล่าวถึงในที่นี้ แต่จะแสดงไว้ในส่วนของภาคผนวกท้ายเล่ม พร้อมกับแสดงแนวคำถามของคุณและนักเรียนผู้ช่วยครูตามประเด็นที่ได้วางไว้ข้างต้น

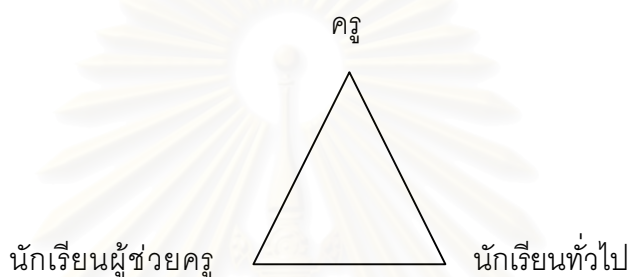
การเก็บรวบรวมข้อมูล

เพื่อให้ได้ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับเรื่องที่ต้องการศึกษามากที่สุด และเพื่อให้ขั้นตอนการเก็บข้อมูลเป็นไปอย่างถูกต้อง ผู้วิจัยจึงได้ดำเนินการเก็บข้อมูลตามลำดับขั้น ดังนี้

1. ศึกษาข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับโครงการโรงเรียนรักการอ่าน ทั้งจากสำนักการศึกษาและบริษัท ซี.พี. เซเว่นอีเลฟเว่น จำกัด (มหาชน) โดยได้ศึกษาจากเว็บไซต์ของทั้ง 2 แห่งก่อน แล้วได้ติดต่อถึงทั้ง 2 แห่งโดยตรงในภายหลัง เพื่อขอรายละเอียดของข้อมูลเพิ่มเติม และเพื่อนำมาใช้ประโยชน์ในการทำความเข้าใจเบื้องต้นถึงหลักการและความเป็นมาของโครงการ
2. ผู้วิจัยได้ติดต่อขออนุญาตจากสำนักการศึกษา เพื่อขอเก็บข้อมูลจากโรงเรียนในสังกัดกรุงเทพมหานคร จากนั้นจึงติดต่อขออนุญาตจากผู้อำนวยการโรงเรียนแต่ละแห่งอีกครั้งหนึ่ง เพื่อขอสัมภาษณ์ครูและนักเรียนผู้ช่วยครูเกี่ยวกับเรื่องที่ต้องการศึกษา โดยได้ส่งจดหมายไปเรียนขออนุญาตก่อน แล้วจึงโทรศัพท์ไปติดตามเรื่องเพื่อนัดหมายวันเวลาในการสัมภาษณ์ จากนั้นผู้วิจัยจึงได้เดินทางไปสัมภาษณ์ครู นักเรียนผู้ช่วยครู และนักเรียนทั่วไปของโรงเรียนตามที่ได้นัดหมายไว้

การตรวจสอบความเชื่อถือได้ของข้อมูล

ผู้วิจัยได้นำแนวคำถามที่จะใช้สัมภาษณ์กลุ่มเป้าหมายทั้ง 3 กลุ่มให้อาจารย์ที่ปรึกษาตรวจสอบแก้ไข หลังจากนั้นได้ดัดแปลงแก้ไขข้อความที่ไม่เหมาะสม เพิ่มข้อความที่ครอบคลุมและตรงประเด็นที่ต้องการศึกษามากขึ้น โดยคำถามของครู นักเรียนผู้ช่วยครู และนักเรียนทั่วไปจะมีส่วนที่เหมือนกัน เพื่อเป็นการตรวจสอบความเชื่อถือได้ของข้อมูลแบบ 3 เสา จาก 3 กลุ่มบุคคล (data triangulation) คือมีการถามถึงประชากรกลุ่ม 1 จากประชากรอีก 2 กลุ่ม ดังแผนภาพ

โดยในส่วนของ การสัมภาษณ์ครู ผู้วิจัยได้ชี้แจงถึงวัตถุประสงค์ของการวิจัย เพื่อให้ครูเข้าใจถึงความสำคัญของการศึกษาครั้งนี้ และให้ความร่วมมือในการสัมภาษณ์อย่างเต็มที่ ส่วนการสัมภาษณ์นักเรียนผู้ช่วยครู และนักเรียนทั่วไปนั้น ผู้วิจัยได้พยายามสร้างบรรยากาศในการสัมภาษณ์ให้เป็นกันเอง เพื่อสร้างความสัมพันธ์ที่ดี และความไว้วางใจต่อผู้วิจัยกับนักเรียนผู้ให้สัมภาษณ์ เพื่อให้ได้รับข้อมูลที่ถูกต้องมากที่สุด

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ข้อมูลเบื้องต้นไปพร้อม ๆ กับการเก็บข้อมูล เพื่อตรวจสอบความครบถ้วนของข้อมูล แล้วนำข้อมูลที่ได้มาจัดกลุ่ม เพื่อให้สามารถเปรียบเทียบ และวิเคราะห์ข้อมูลได้ง่ายยิ่งขึ้นจากนั้นจึงสรุปผลการวิจัย ส่วนการนำเสนอที่ผู้วิจัยได้นำเสนอในรูปแบบของการพรรณาน่าสนใจเพื่อตอบวัตถุประสงค์ของการวิจัย

บทที่ 4

ผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง กระบวนการสื่อสารในโครงการ “โรงเรียนรักการอ่าน” ของโรงเรียนในสังกัด กรุงเทพมหานครนี้ ผู้วิจัยได้ใช้วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยใช้แบบสัมภาษณ์เป็นเครื่องมือการวิจัย และมีกลุ่มเป้าหมายในการวิจัย 3 กลุ่ม คือ ครูผู้รับผิดชอบการดำเนินงานโรงเรียนรักการอ่าน นักเรียนผู้ช่วยครู และนักเรียนทั่วไป จากโรงเรียนในสังกัดกรุงเทพมหานคร 6 โรงเรียน ซึ่งเป็นโรงเรียนรักการอ่าน และเป็นโรงเรียนที่มีจำนวนนักเรียนมากที่สุด 2 ลำดับแรกในปี พ.ศ.2545 ถึง พ.ศ.2547 ได้แก่ โรงเรียนวัดนิมมานรดี โรงเรียนมีนบุรี โรงเรียนฤทธิยะวรรณาลัย โรงเรียนศรีเอี่ยมอนุสรณ์ โรงเรียนวัดบึงทองหลาง และโรงเรียนนาหลวง ตามลำดับ รวมกลุ่มตัวอย่างที่สัมภาษณ์ในการวิจัยครั้งนี้ทั้งหมด 42 คน แบ่งเป็นครู โรงเรียนละ 2 คน รวมทั้งหมด 12 คน นักเรียนผู้ช่วยครู โรงเรียนละ 1 คน รวมทั้งหมด 6 คน และนักเรียนทั่วไป โรงเรียนละ 4 คน รวมทั้งหมด 24 คน โดยผู้วิจัยจะนำเสนอข้อมูลออกเป็น 3 ส่วน ดังนี้

1. สภาพทั่วไปของโรงเรียนทั้ง 6 โรงเรียน
2. ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่างผู้ให้สัมภาษณ์
3. กระบวนการสื่อสารในโครงการโรงเรียนรักการอ่าน

1. สภาพทั่วไปของโรงเรียนทั้ง 6 โรงเรียน

การศึกษาสภาพทั่วไปของโรงเรียนในสังกัดกรุงเทพมหานครทั้ง 6 โรงเรียน จะช่วยให้มีความเข้าใจเบื้องต้นเกี่ยวกับชุมชนที่ตั้งของโรงเรียน จำนวนครู และนักเรียนในโรงเรียน รวมทั้งสภาพการเรียนการสอน การอ่านหนังสือของนักเรียนก่อนที่จะมีโครงการโรงเรียนรักการอ่านขึ้น และระยะเวลาที่ใช้ในการดำเนินงาน ซึ่งข้อมูลส่วนนี้จะเป็นประโยชน์ต่อการอภิปรายผลการวิจัยได้อย่างลึกซึ้งมากยิ่งขึ้น

1.1 ที่ตั้งโรงเรียน

ที่ตั้งของโรงเรียนในสังกัดกรุงเทพมหานครเกือบทั้ง 6 โรงเรียน ตั้งอยู่ในบริเวณชุมชน ยกเว้นโรงเรียนฤทธิยะวรรณาลัย ที่ตั้งอยู่ห่างจากบริเวณชุมชน (ย่านสะพานใหม่) เพียงเล็กน้อย และโรงเรียนแห่งนี้ยังตั้งอยู่ในพื้นที่เฉพาะ คือ เขตพื้นที่ทหารอากาศ

ตารางที่ 1 ที่ตั้งของโรงเรียนที่ผู้วิจัยได้เข้าไปเก็บข้อมูลทั้ง 6 โรงเรียน

โรงเรียน	ที่ตั้ง
วัดนิมมานรดี	อยู่ในบริเวณวัดนิมมานรดี ติดกับตลาดสดบางแค ใกล้กับบ้านพักคนชราบางแค
มีนบุรี	อยู่ตรงข้ามกับสำนักงานเขตมีนบุรี ติดกับตลาดสดมีนบุรี
ฤทธิยะวรรณาลัย	อยู่ในเขตพื้นที่ทหารอากาศ
ศรีเอี่ยมอนุสรณ์	อยู่ในบริเวณวัดศรีเอี่ยม ใกล้กับสำนักงานเขตบางนา
วัดบึงทองหลาง	อยู่ในบริเวณวัดบึงทองหลาง
นาหลวง	อยู่ตรงข้ามกับศูนย์ฝึกกีฬาเฉลิมพระเกียรติบางมด ด้านหลังของโรงเรียนติดกับหอพักนักศึกษาหญิงของมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี

1.2 จำนวนครูในโรงเรียน ครูภาษาไทย บรรณารักษ์ และนักเรียนทั้งหมด

ครูผู้รับผิดชอบหลักในการดำเนินงานโรงเรียนรักการอ่านมีทั้งบรรณารักษ์ และครูภาษาไทย ซึ่งระบบการสอนวิชาภาษาไทยในแต่ละโรงเรียนจะแตกต่างกัน โรงเรียนนาหลวงจะให้ครูประจำชั้นของทุกห้องทุกชั้นเรียนสอนวิชาภาษาไทยด้วย ขณะที่โรงเรียนวัดนิมมานรดี โรงเรียนวัดบึงทองหลาง และโรงเรียนศรีเอี่ยมอนุสรณ์จะให้ครูประจำชั้นป.1-ป.3 สอนวิชาภาษาไทย ชั้นป.4-ป.6 นักเรียนจึงจะเรียนกับครูภาษาไทยต่างหาก โรงเรียนฤทธิยะวรรณาลัยจะให้ครูประจำชั้นป.1-ป.4 สอนวิชาภาษาไทย ชั้นป.5-ป.6 นักเรียนจึงจะเรียนกับครูภาษาไทยต่างหาก ส่วนโรงเรียนมีนบุรี นักเรียนทุกห้องทุกชั้นเรียนจะได้เรียนกับครูภาษาไทยโดยเฉพาะ ในที่นี้จะแสดงเฉพาะจำนวนครูที่สอนวิชาภาษาไทยอย่างเดียว ยกเว้นโรงเรียนนาหลวง โดยตารางจำนวนครูในโรงเรียน ครูภาษาไทย บรรณารักษ์ และนักเรียนทั้งหมดของทั้ง 6 โรงเรียน มีดังนี้

ตารางที่ 2 จำนวนครูในโรงเรียน ครูภาษาไทย บรรณารักษ์ และนักเรียนทั้งหมด*

โรงเรียน	ครูทั้งหมด	ครูภาษาไทย**	บรรณารักษ์	นักเรียนทั้งหมด
วัดนิมมานรดี	117	16	1	2310
มีนบุรี	99	20	1	2269
ฤทธิยะวรรณาลัย	141	8	1	3424
ศรีเอี่ยมอนุสรณ์	76	10	1	1634
วัดบึงทองหลาง	95	13	1	2072
นาหลวง	78	32***	2****	1610

* ที่มา : ข้อมูลปีการศึกษา 2547 จากเว็บไซต์ของสำนักงานการศึกษา และข้อมูล ณ วันที่เข้า

สัมภาษณ์ครูของแต่ละโรงเรียน

**ครูที่รับผิดชอบสอนวิชาภาษาไทยโดยเฉพาะ

***ครูประจำชั้นแต่ละห้องต้องสอนวิชาภาษาไทยด้วย

****เป็นบรรณารักษ์ชั่วคราวที่เข้ามาทำหน้าที่แทนบรรณารักษ์คนเก่าที่ย้ายออกไป

1.3 ห้องสมุดของโรงเรียน

ห้องสมุดส่วนใหญ่ของโรงเรียนในสังกัดกรุงเทพมหานครจะอยู่บริเวณชั้นหนึ่ง และจะมีขนาดประมาณ 3-4 ห้องเรียน แต่ที่โรงเรียนนาหลวงจะต่างจากโรงเรียนอื่นอีก 5 แห่ง ที่ผู้วิจัยได้เข้าไปเก็บข้อมูล เพราะโรงเรียนนาหลวงมีห้องสมุดขนาดใหญ่กว่าโรงเรียนอื่น คือมีขนาดประมาณ 4-5 ห้องเรียน และอยู่บนอาคารเรียนชั้น 4 สาเหตุที่ห้องสมุดของโรงเรียนนาหลวงมีขนาดใหญ่กว่าห้องสมุดของโรงเรียนอื่น เพราะทางโรงเรียนเห็นว่าห้องสมุดเดิมที่อยู่บริเวณชั้นหนึ่งนั้นขนาดเล็กเกินไป ไม่สามารถรองรับการใช้บริการของนักเรียนในโรงเรียนได้อย่างทั่วถึง จึงย้ายห้องสมุดมาไว้บนอาคารเรียนที่มีห้องโถงกว้างขนาดใหญ่อยู่ห้องหนึ่ง ซึ่งเหมาะสำหรับจะใช้เป็นห้องสมุด ทั้งนี้ในช่วงที่ผู้วิจัยได้เข้าไปสัมภาษณ์ครูในแต่ละโรงเรียนระหว่างวันที่ 3 สิงหาคม ถึง 14 กันยายน 2548 นั้นก็ปรากฏว่าเป็นช่วงที่โรงเรียนวัดนิมมานรดีกำลังปิดปรับปรุงห้องสมุด เพื่อขยายห้องสมุดให้กว้างขึ้น และนำเครื่องคอมพิวเตอร์เข้ามาใช้ในห้องสมุด ซึ่งแสดงให้เห็นว่าโรงเรียนที่มีจำนวนนักเรียนมากจะมีปัญหาเรื่องห้องสมุดของโรงเรียนที่มีขนาดเล็กเกินไป ไม่สามารถให้บริการนักเรียนทุกคนในโรงเรียนได้อย่างทั่วถึง ฉะนั้นในบางโรงเรียนที่มีสถานที่และงบประมาณเพียงพอก็จะทำการย้าย หรือขยายห้องสมุดจากเดิมเพื่อให้นักเรียนได้เข้ามาใช้บริการห้องสมุดได้มากขึ้น และยังมี

การทำห้องสมุดสายชั้นและมุมหนังสือในห้องด้วย เพื่อเพิ่มโอกาสให้นักเรียนที่ไม่อยากเข้าห้องสมุดได้อ่านหนังสือมากยิ่งขึ้น ขณะที่โรงเรียนส่วนใหญ่อีก 4 โรงเรียนจะแก้ปัญหานี้โดยการทำห้องสมุดสายชั้น หรือการทำมุมหนังสือในห้องเรียนเพียงอย่างเดียว เพื่อกระจายหนังสือมาอยู่บริเวณอื่น ๆ ของโรงเรียนและลดความแออัดของนักเรียนในห้องสมุด นอกจากนี้ในช่วงที่ผู้วิจัยเข้าไปเก็บข้อมูล ห้องสมุดของโรงเรียนหลายแห่งได้มีการปรับปรุงห้องสมุดให้ทันสมัย โดยห้องสมุดของโรงเรียนมีนบุรี และโรงเรียนนาหลวงได้ปิดเพื่อจัดทำระบบการยืมคืนหนังสือแบบใหม่ด้วยระบบคอมพิวเตอร์ ขณะที่ห้องสมุดของโรงเรียนศรีเยี่ยมมุนุสธรรมนั้นเปิดให้นักเรียนได้เข้าไปอ่านหนังสือและใช้อินเทอร์เน็ตในห้องสมุดได้แต่ห้ามยืมหนังสือ เพราะครูจะจัดระบบหนังสือในห้องสมุดใหม่ ส่วนห้องสมุดของโรงเรียนฤทธิยะวรรณาลัย และโรงเรียนวัดบึงทองหลวงนั้นเปิดให้บริการแก่นักเรียนตามปกติ

“เด็กเราเยอะ...ที่ย้ายเพราะห้องเดิมเล็ก พอย้ายขึ้นมาเราก็มีพื้นที่ในการจัดหนังสือ มีพื้นที่ให้เด็กเข้ามาทำกิจกรรมในห้องสมุดมากขึ้น” (ครูบรรณารักษ์จากโรงเรียนนาหลวง, สัมภาษณ์ 30 สิงหาคม 2548)

“โรงเรียนของเราเป็นโรงเรียนขนาดใหญ่ แล้วห้องสมุดเล็ก พอห้องสมุดเล็กแล้วนักเรียนก็เข้ามาได้น้อย มีกิจกรรมอะไรในห้องสมุดที่นิ่ง เด็กเข้าไปได้นิดเดียว เต็มแล้ว ต้องมาจัดข้างนอกอะไรอย่างนี้ นี่เค้าเลยจะขยายห้องสมุด” (ครูภาษาไทยจากโรงเรียนวัดนิมมานรดี, สัมภาษณ์, 14 กันยายน 2548)

1.4 สภาพการอ่านหนังสือของนักเรียนก่อนมีโครงการ

นักเรียนในแต่ละโรงเรียนมีสภาพการอ่านหนังสือที่แตกต่างกัน นักเรียนในบางโรงเรียนมีนิสัยรักการอ่านอยู่บ้างแล้วก่อนที่จะมีโครงการโรงเรียนรักการอ่านเกิดขึ้น ในขณะที่นักเรียนในบางโรงเรียนยังไม่มีลักษณะนิสัยรักการอ่านมาก่อน ซึ่งสภาพการอ่านหนังสือของนักเรียนในแต่ละโรงเรียนก่อนมีโครงการจัดออกเป็น 3 กลุ่ม ได้แก่ นักเรียนที่อ่านหนังสือมาก นักเรียนที่อ่านหนังสือน้อย และนักเรียนที่ไม่ค่อยอ่านหนังสือเพราะยังอ่านหนังสือไม่เก่ง

- นักเรียนที่อ่านหนังสือมาก คือ นักเรียนที่อ่านหนังสือและเข้าห้องสมุดอยู่เป็นประจำ ก่อนที่จะมีโครงการนี้ในโรงเรียน โดยการอ่านหนังสือหรือการเข้าห้องสมุดนี้เป็นไป โดยความสมัครใจของตัวนักเรียนเอง เนื่องจากผู้ปกครองของนักเรียนกลุ่มนี้ได้ส่งเสริมการอ่านหนังสือให้กับนักเรียนมาบ้างแล้ว

“ก็อ่านเยอะ...เยอะ ต้องไปดูจากสถิติที่ห้องสมุด...แล้วเด็กเราส่วนใหญ่ผู้ปกครองให้ความสำคัญ แค่ว่าจะส่งเสริมหาหนังสือให้ลูกอ่านเองด้วย” (ครูภาษาไทยจากโรงเรียนมีนบุรี, สัมภาษณ์, 4 สิงหาคม 2548)

“ก็อ่านหนังสือกันอยู่แล้ว อ่านมาตลอด อ่านก่อนที่จะมีโครงการนี้มานานแล้วแหละ ก็เป็นพื้นฐานมาจากที่ผู้ปกครองสนใจให้ลูกอ่านหนังสืออยู่แล้ว” (ครูบรรณารักษ์จากโรงเรียนฤทธิยะวรรณาลัย, สัมภาษณ์, 19 สิงหาคม 2548)

- นักเรียนที่อ่านหนังสือน้อย คือ นักเรียนที่อ่านหนังสือและเข้าห้องสมุดบ้างนาน ๆ ครั้ง ไม่ได้อ่านหนังสือหรือเข้าห้องสมุดเป็นประจำ แต่จะอ่านหนังสือหรือเข้าห้องสมุดเมื่อครูสั่งเท่านั้น เพราะนักเรียนกลุ่มนี้ยังชอบเล่นสนุกสนานตามวัย

“ส่วนใหญ่เด็กจะเล่นมากกว่า ไม่ค่อยได้มาสนใจอ่านหนังสือ ไม่ค่อยเข้าห้องสมุด” (ครูภาษาไทยจากโรงเรียนศรีเอี่ยมอนุสรณ์, สัมภาษณ์, 24 สิงหาคม 2548)

“ก็อ่านตามปกติ ไม่เยอะหรอก มีบางคนเท่านั้นที่สนใจ ต้องจี้ ต้องบอกให้เข้าห้องสมุดไป คั้นค้ำมาส่งครูนะ นั่นแหละถึงจะได้” (ครูภาษาไทยจากโรงเรียนวัดบึงทองกลาง, สัมภาษณ์, 3 สิงหาคม 2548)

- นักเรียนที่ไม่ค่อยอ่านหนังสือเพราะยังอ่านหนังสือไม่เก่ง คือ นักเรียนที่ไม่สนใจอ่านหนังสือหรือเข้าห้องสมุด เพราะยังไม่สามารถอ่านหนังสือได้อย่างคล่องแคล่ว ทำให้ นักเรียนกลุ่มนี้ไม่รู้สึกรักสนุกต่อการอ่านหนังสือจนทำให้ไม่อยากอ่านหนังสือและไม่ชอบเข้าห้องสมุด

“บอกตรง ๆ เลย เด็กมันไม่ค่อยรักการอ่านเท่าไรหรอก หมายถึงว่าตัวเค้าเองเนี่ย ไม่ได้ปลูกฝังมาตั้งแต่เล็ก ๆ และเด็ก ๆ บางคนก็อ่านหนังสือไม่ออกด้วยซ้ำไป...เด็กอ่านหนังสือไม่คล่อง

ด้วย ทำให้เค้าเบื่อหน่ายต่อการอ่านนะ” (ครูภาษาไทยจากโรงเรียนวัดนิมมานรดี, สัมภาษณ์, 14 กันยายน 2548)

“เด็กยังอ่านหนังสือไม่ค่อยคล่อง อ่านไม่เก่ง เค้าเลยไม่อยากอ่านหนังสือซักเท่าไหน” (ครูบรรณารักษ์จากโรงเรียนนาหลวง, สัมภาษณ์, 30 สิงหาคม 2548)

1.5 สภาพการส่งเสริมนิสัยรักการอ่านของครูก่อนมีโครงการ

ก่อนที่จะมีโครงการโรงเรียนรักการอ่านเกิดขึ้นในโรงเรียน ครูในโรงเรียนทั้ง 6 โรงเรียน ได้ทำการส่งเสริมนิสัยรักการอ่านให้กับนักเรียนในโรงเรียนมาก่อนแล้ว โดยครูในแต่ละโรงเรียนก็จะทำการส่งเสริมนิสัยรักการอ่านให้กับนักเรียนในลักษณะที่คล้ายคลึงกัน อาจมีแตกต่างกันไปบ้างตามระดับความเข้มข้นของกิจกรรมที่ครูในแต่ละโรงเรียนจัดขึ้นซึ่งแบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม ได้แก่ โรงเรียนที่ครูได้ทำการส่งเสริมนิสัยรักการอ่านในระดับสูง และโรงเรียนที่ครูได้ทำการส่งเสริมนิสัยรักการอ่านในระดับปานกลาง

- โรงเรียนที่ครูได้ทำการส่งเสริมนิสัยรักการอ่านในระดับสูง คือ โรงเรียนที่ครูได้ทำการส่งเสริมนิสัยรักการอ่านให้กับนักเรียนไว้หลากหลายรูปแบบ เช่น การประกวดแข่งขัน การจัดกิจกรรมต่าง ๆ โดยการจัดกิจกรรมเหล่านี้จะจัดขึ้นในโรงเรียนอย่างสม่ำเสมอ หรือในบางโรงเรียนมีการรับโครงการส่งเสริมนิสัยรักการอ่านโครงการอื่น ๆ เข้ามาทำในโรงเรียนก่อนมีโครงการนี้

“ก็มี มีอยู่แล้ว แต่ส่วนใหญ่จะส่งเสริมในแง่ของงานบรรณารักษ์ งานห้องสมุด คือห้องสมุดเนี่ย ก็จะจัดเกี่ยวกับกิจกรรมการเข้าไปใช้ห้องสมุด สืบค้นหาห้องสมุด ซึ่งจะมีกิจกรรมเกี่ยวกับการอ่าน มันจะบูรณาการกันอยู่แล้ว มันจะมี แล้วก็คือครูในโรงเรียนจะทำกันอยู่แล้ว แต่ว่ามันจะไม่มีเป็นกิจจะลักษณะ คือยังไม่เป็นระบบ เป็นกระบวนการ” (ครูภาษาไทยจากโรงเรียนมีนบุรี, สัมภาษณ์, 4 สิงหาคม 2548)

“มี มีตลอด ก็ทำโครงการห้องสมุดโรงเรียน แล้วก็จะมีกิจกรรมย่อย ๆ เช่น เล่านิทาน เชิดหุ่นมือ ฉาย CD ตอบปัญหา...แล้วก็มีโครงการชวนน้องอ่านของ Pizza ที่เข้ามาก่อนโครงการนี้” (ครูบรรณารักษ์จากโรงเรียนศรีเอี่ยมอนุสรณ์, สัมภาษณ์, 24 สิงหาคม 2548)

“ที่โรงเรียนนี้ทำรักการอ่านกันมานานแล้ว ทุกสายชั้นเลย อย่างบันทึกการอ่าน หนังสือมือสอง หนังสือทำมือ หลายอย่างนะ พอรับโครงการนี้เข้ามาก็เพิ่มกิจกรรมให้มากขึ้นอีก ให้เด่นชัดขึ้น” (ครูบรรณารักษ์จากโรงเรียนฤทธิยะวรรณาลัย, สัมภาษณ์, 19 สิงหาคม 2548)

- โรงเรียนที่ครูได้ทำการส่งเสริมนิสัยรักการอ่านในระดับปานกลาง คือ โรงเรียนที่ครูได้ทำการส่งเสริมนิสัยรักการอ่านให้กับนักเรียนบ้าง แต่ยังไม่มีการจัดกิจกรรมที่หลากหลาย และการส่งเสริมนิสัยรักการอ่านนี้เป็นไปในลักษณะของการที่ครูต่างคนต่างทำ

“คือจริง ๆ ในการเป็นครูประจำชั้นของคนเนี่ยนะคะ เราต้องส่งเสริมนิสัยรักการอ่านให้กับเด็ก ครูทุกคนต้องส่งเสริมอยู่แล้ว ไม่ว่าจะ เป็น สมัยก่อนจะเป็น สปช. ไซ้ใหม่คะ สปช ภาษาไทย หรือในวิชาอื่น ๆ เนี่ย มันแทรกการอ่านได้หมด ซึ่งถ้าหากว่าครูสนใจการสอนจริง ๆ ทักษะการอ่านมันสามารถแทรกได้ทุกวิชา บุรณการได้หมด...วิชาอื่น ๆ เนี่ยก็จะมีเกี่ยวกับเรื่องของการอ่านที่นี้อาจจะไม่ค่อยลึกซึ้งหน่อย อย่างภาษาไทยเนี่ยจะมีโครงการหลัก คือโครงการหมอภาษา...ซึ่งมันเป็นกิจกรรมย่อย ๆ ในเรื่องของรักการอ่าน” (ครูภาษาไทยจากโรงเรียนนาหลวง, สัมภาษณ์, 31 สิงหาคม 2548)

“ก็คือบันทึกการอ่าน อ่านหนังสือแล้วหนูต้องบันทึกนะ ภาษาไทยประจำวัน เขียนบันทึกตามรอยพระเทพ...มันก็ต้องมีกิจกรรมส่งเสริมอยู่แล้ว แต่เพียงแค่มันไม่หลากหลาย ก็ทำมาตลอด” (ครูภาษาไทยจากโรงเรียนวัดบึงทองหลาง, สัมภาษณ์, 3 สิงหาคม 2548)

“สอน พูด นิด ๆ หน่อย ๆ แต่ไม่ค่อยได้ผล” (ครูภาษาไทยจากโรงเรียนวัดนิมมานรดี, สัมภาษณ์, 14 กันยายน 2548)

1.6 ปีที่ทางโรงเรียนรับโครงการโรงเรียนรักการอ่านเข้ามาดำเนินงาน

โรงเรียนทั้ง 6 โรงเรียนได้รับโครงการนี้เข้ามาดำเนินงานตั้งแต่ปี พ.ศ. 2544 แต่เหตุที่ทำให้โรงเรียนแต่ละแห่งผ่านการประเมินเป็นโรงเรียนรักการอ่านได้ในปีที่ต่างกันนั้น ขึ้นอยู่กับปัจจัยหลายประการ ดังจะกล่าวถึงในส่วนที่ 3 ของการนำเสนอผลการวิจัย แต่สิ่งที่มีผลต่อการผ่านการประเมินเป็นโรงเรียนรักการอ่านมากที่สุด คือปริมาณการจัดกิจกรรมส่งเสริมนิสัยรักการอ่านในโรงเรียน และความสามารถของนักเรียนในการตอบคำถามจากศึกษานิเทศก์ถึงกิจกรรมต่าง ๆ ที่จัดขึ้น ในปีการศึกษาใดที่คณะครูพร้อมใจกันจัดกิจกรรมดังกล่าวในโรงเรียนมาก และนักเรียนได้เข้า

ร่วมกิจกรรมต่าง ๆ มาก เมื่อศึกษานิเทศก์มาดูงานในปีการศึกษาถัดมาก็มักจะผ่านการประเมินให้เป็นโรงเรียนรักการอ่าน ซึ่งระยะเวลาที่แต่ละโรงเรียนใช้ในการดำเนินงานจนประสบความสำเร็จ นั้น ก็เรียงตามลำดับปีที่ได้รับการประกาศให้เป็นโรงเรียนรักการอ่าน คือโรงเรียนที่เป็นโรงเรียนรักการอ่านในปี พ.ศ. 2545 ก็ใช้ระยะเวลาในการดำเนินงาน 1 ปี ส่วนโรงเรียนที่เป็นโรงเรียนรักการอ่านปี พ.ศ. 2546 และ พ.ศ. 2547 ก็ใช้ระยะเวลาในการดำเนินงาน 2 และ 3 ปีตามลำดับ

2. ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่างผู้ให้สัมภาษณ์

การศึกษาข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่างผู้ให้สัมภาษณ์จะเป็นประโยชน์ต่อการวิเคราะห์ถึงปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จของการดำเนินงานโรงเรียนรักการอ่าน เพราะข้อมูลส่วนนี้จะสามารถบอกได้ถึงความรู้พื้นฐานของครูในการสื่อสารเรื่องการส่งเสริมนิสัยรักการอ่าน และลักษณะพื้นฐานของนักเรียนผู้ช่วยครูที่เป็นผู้มีส่วนร่วมในการสื่อสารเรื่องดังกล่าวในโรงเรียนด้วยเช่นกัน

2.1 ครูผู้รับผิดชอบหลักในการดำเนินงานโรงเรียนรักการอ่าน

ครูผู้รับผิดชอบหลักในการดำเนินงานโรงเรียนรักการอ่านของแต่ละโรงเรียนจะประกอบไปด้วยบรรณารักษ์ และครูภาษาไทย แต่ในบางโรงเรียน หน้าที่นี้เป็นของครูภาษาไทยเพียงอย่างเดียว เนื่องจากการส่งเสริมนิสัยรักการอ่านนี้จะต้องมีพื้นฐานมาจากการที่นักเรียนสามารถอ่านหนังสือได้คล่องเสียก่อน ดังนั้นคณะครูที่เป็นผู้รับผิดชอบหลักในการดำเนินงานโครงการนี้ จึงต้องมีครูภาษาไทยเข้ามาร่วมด้วยในทุกโรงเรียน ส่วนครูในกลุ่มสาระการเรียนรู้อื่น ๆ ก็จะต้องให้ความร่วมมือสนับสนุนนักเรียนให้เข้าร่วมทำกิจกรรมส่งเสริมนิสัยรักการอ่านที่บรรณารักษ์ หรือครูภาษาไทยเป็นผู้จัดขึ้น เพื่อให้การดำเนินงานเป็นเอกภาพทั้งโรงเรียน โดยในส่วนของครูผู้รับผิดชอบหลักในการดำเนินงานโรงเรียนรักการอ่านที่ให้ผู้วิจัยสัมภาษณ์จากโรงเรียนวัดนิมมานรดี และโรงเรียนมีนบุรี เป็นครูภาษาไทยทั้ง 2 คน ในขณะที่ครูที่ให้ผู้วิจัยสัมภาษณ์จากโรงเรียนฤทธิยะวรรณาลัย โรงเรียนศรีเอี่ยมอนุสรณ์ โรงเรียนวัดบึงทองหลาง และโรงเรียนนาหลวง เป็นบรรณารักษ์ และครูภาษาไทย อย่างละ 1 คน ซึ่งครูผู้รับผิดชอบหลักในการดำเนินงานนี้ส่วนใหญ่จะมีวุฒิการศึกษาในระดับปริญญาตรี และมีประสบการณ์การสอนหนังสือหรือเคยเข้ารับการอบรมด้านการส่งเสริมนิสัยรักการอ่านให้กับนักเรียนมาบ้าง ดังมีรายละเอียดของครูทั้ง 12 คน จาก 6 โรงเรียนดังต่อไปนี้

เพศ : ชาย 1 คน หญิง 11 คน
 วุฒิการศึกษา : ระดับปริญญาโท 1 คน ระดับปริญญาตรี 11 คน
 สาขาการศึกษา : (ปริญญาโท) การสอนภาษาไทย 1 คน
 : (ปริญญาตรี) ภาษาไทย 8 คน บรรณารักษ์ 2 คน ประถมศึกษา 1 คน
 สอนในโรงเรียนปัจจุบันมา : 5-26 ปี
 เป็นครูที่ได้รับการอบรมด้านการส่งเสริมนิสัยรักการอ่านให้กับนักเรียน : 10 คน
 เป็นครูที่ได้รับการอบรมด้านการสอนภาษาไทยและการอ่านหนังสือ : 1 คน
 เป็นครูที่ไม่ได้รับการอบรมใด ๆ เกี่ยวกับการส่งเสริมนิสัยรักการอ่าน การสอน
 ภาษาไทย หรือการอ่านหนังสือ : 1 คน

2.2 นักเรียนผู้ช่วยครู

นักเรียนกลุ่มนี้ได้เข้ามาทำหน้าที่เป็นผู้ช่วยครูในการส่งเสริมนิสัยรักการอ่านให้กับนักเรียน เนื่องจากในแต่ละโรงเรียนจะมีนักเรียนเป็นจำนวนมาก ประกอบกับจำนวนครูในโรงเรียนที่มีน้อย ครูจึงไม่สามารถดูแล หรือปลูกฝังนิสัยรักการอ่านให้กับนักเรียนทุกคนได้อย่างทั่วถึงและใกล้ชิด จึงจำเป็นต้องมีนักเรียนมาช่วยครูเพื่อเสริมการทำงานของครูให้ทั่วถึงมากยิ่งขึ้น โดยครูในแต่ละโรงเรียนจะใช้วิธีการหานักเรียนมาเป็นผู้ช่วยครู 2 วิธี วิธีแรก คือ ครูเป็นผู้คัดเลือกตัวแทนนักเรียนมาเป็นผู้ช่วยครู และวิธีที่สอง คือ ครูเปิดรับสมัครให้นักเรียนที่สนใจเข้ามาเป็นผู้ช่วยครู

- นักเรียนที่ผู้ช่วยครูเนื่องจากได้รับการคัดเลือกจากครู คือ นักเรียนที่ครูได้พิจารณา คัดเลือกให้เป็นตัวแทนนักเรียนมาช่วยครูดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ในโรงเรียน โดยครูจะพิจารณานักเรียนที่จะมาเป็นผู้ช่วยครูจากผลการเรียน ผลงานของนักเรียนที่เคยทำส่งครู และบุคลิกส่วนตัวของนักเรียน ซึ่งครูจากเกือบทุกโรงเรียนจะคัดเลือกนักเรียนมาเป็นผู้ช่วยครู

“เลือกจากนักเรียนที่กล้าแสดงออก กล้าพูดคุย กล้าคิดอะไรใหม่ ๆ ” (ครูภาษาไทยจากโรงเรียนมีนบุรี, สัมภาษณ์, 4 สิงหาคม 2548)

“คัดเลือกที่พูดเก่ง เรียนเก่งหน่อยนึง สนใจ พวกนี้จะช่วยได้เยอะ” (ครูบรรณารักษ์จากโรงเรียนวัดบึงทองหลาง, สัมภาษณ์, 3 สิงหาคม 2548)

“เริ่มจากตอนป.3 ที่โรงเรียนจะมีกิจกรรมให้นักเรียนบันทึกเวลาปิดเทอม บันทึกว่าวันนี้อ่านอะไร ทำอะไรมา หนูก็ส่งไปแล้วก็ได้รับคัดเลือกไปแข่งในระดับกรุงเทพ ที่บันทึกการอ่านตามรอยพระเทพฯ” (นักเรียนผู้ช่วยครูโรงเรียนมีนบุรี, สัมภาษณ์, 26 สิงหาคม 2548)

- นักเรียนที่เป็นผู้ช่วยครูเนื่องจากการสมัครของนักเรียนเอง คือ นักเรียนที่อาสาสมัครเข้ามาทำหน้าที่ผู้ช่วยครูด้วยความสมัครใจของตัวนักเรียนเอง ซึ่งครูจากโรงเรียนฤทธิยะวรรณาลัย จะให้นักเรียนได้เข้ามาสมัครเป็นผู้ช่วยครู

“ส่วนมากเราชอบเอาเด็กเก่งมา เด็กอะไรมา เด็กบางคนถ้าเราให้โอกาสเค้าเนี่ย เค้าจะกล้า แรก ๆ เค้าอาจจะกลัว แต่ถ้าเราให้แรงเสริม ให้กำลังใจ เค้าก็จะกล้าทำ พี่ก็เลยคิดว่าพี่ให้โอกาส พี่ไม่เลือกเด็ก” (ครูภาษาไทยจากโรงเรียนฤทธิยะวรรณาลัย, สัมภาษณ์, 22 สิงหาคม 2548)

นักเรียนผู้ช่วยครูจากทั้ง 6 โรงเรียนที่ผู้วิจัยได้สัมภาษณ์นั้น เป็นนักเรียนชาย 1 คน หญิง 5 คน ในจำนวนนี้เป็นนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 จำนวน 2 คน และเป็นนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 4 คน

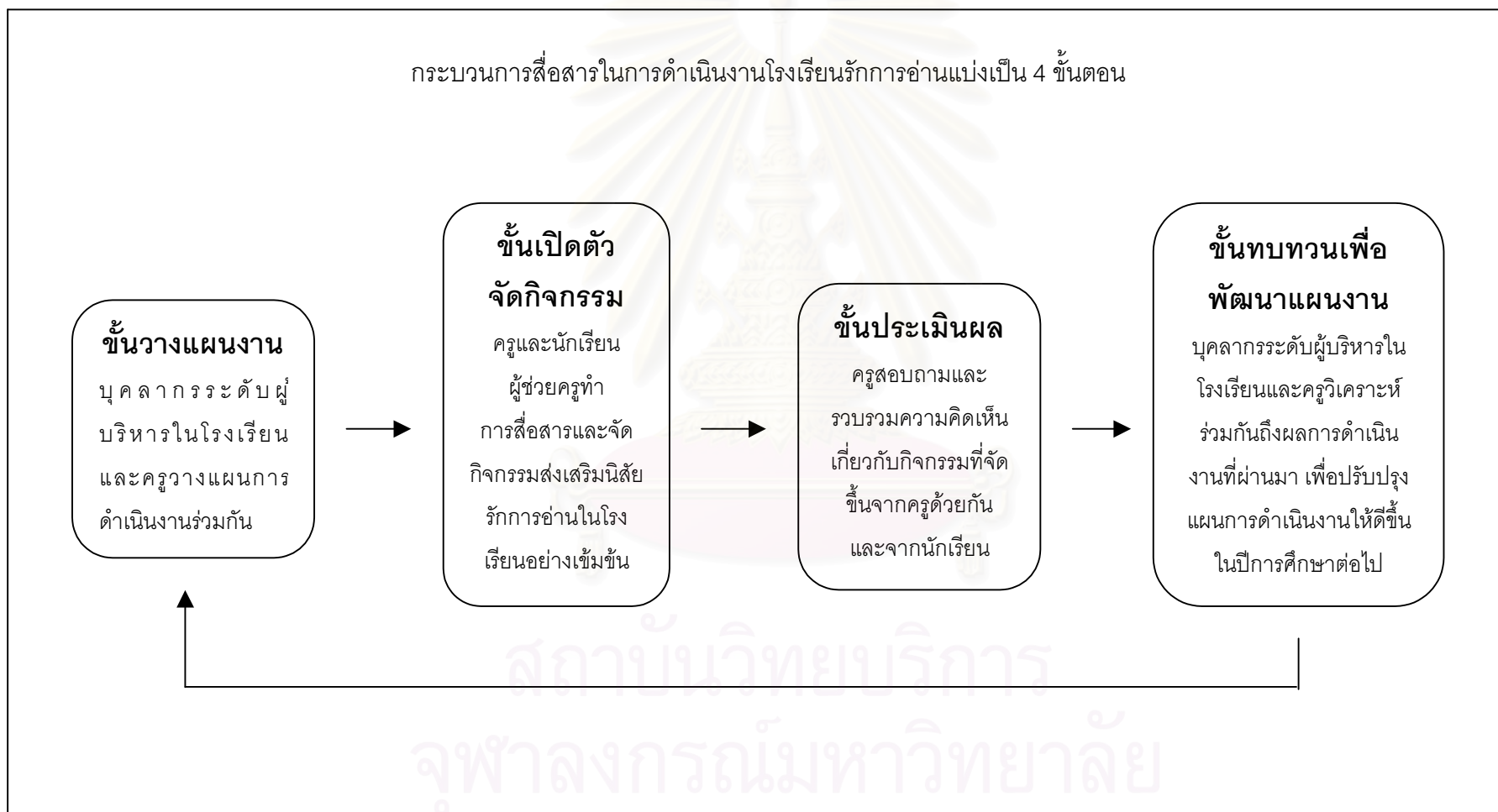
2.3 นักเรียนทั่วไป

ผู้วิจัยได้สุ่มตัวอย่างนักเรียนทั่วไปของทั้ง 6 โรงเรียนมาสัมภาษณ์เพื่อตรวจสอบกับข้อมูลที่ครูและนักเรียนผู้ช่วยครูได้ให้ไว้ โดยนักเรียนที่สุ่มสัมภาษณ์ทั้ง 24 คน มีลักษณะทั่วไปดังนี้

เพศ : ชาย 7 คน หญิง 17 คน

เรียนอยู่ระดับชั้น : ประถมศึกษาปีที่ 4 จำนวน 8 คน ประถมศึกษาปีที่ 5 จำนวน 12 คน
 ประถมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 4 คน

แผนภาพที่ 1 แผนภาพแสดงกระบวนการสื่อสารในการดำเนินงานโรงเรียนรักการอ่าน

ปัญหานำการวิจัยข้อที่ 1: กระบวนการสื่อสารของครูและนักเรียนผู้ช่วยครูในโครงการ โรงเรียนรักการอ่าน

จากการสัมภาษณ์ครูถึงขั้นตอนการดำเนินงานพบว่า กระบวนการสื่อสารในการดำเนินงานโรงเรียนรักการอ่านแบ่งออกเป็น 4 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นตอนวางแผนงาน ขั้นตอนเปิดตัวจัดกิจกรรม ขั้นตอนประเมินผล และขั้นตอนทบทวนเพื่อพัฒนาแผนงาน โดยครูและนักเรียนผู้ช่วยครูได้เข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการสื่อสารในแต่ละขั้นตอนดังนี้

1. ขั้นตอนวางแผนงาน

การวางแผนงานเป็นขั้นตอนแรกของกระบวนการสื่อสารในการดำเนินงาน เพื่อให้การดำเนินงานเป็นไปอย่างมีระบบ มีวัตถุประสงค์ และเป้าหมายการดำเนินงานที่ชัดเจน โดยในแต่ละโรงเรียนจะมีบุคคลเข้าร่วมในขั้นตอนวางแผนงานแตกต่างกันไป แบ่งออกเป็น 2 กลุ่มคือ โรงเรียนที่ครูจะเป็นผู้วางแผนงานทั้งหมด แล้วจึงเสนอแผนงานให้ผู้ช่วยผู้อำนวยการฝ่ายวิชาการพิจารณา และเสนอต่อไปยังผู้อำนวยการโรงเรียนอีกทีหนึ่ง กับโรงเรียนที่ผู้อำนวยการโรงเรียนและผู้ช่วยผู้อำนวยการฝ่ายวิชาการจะเข้ามามีส่วนร่วมในการวางแผนงานกับครู แล้วครูจึงสรุปผลทำแผนงานเสนอกลับไปให้ผู้ช่วยผู้อำนวยการ และผู้อำนวยการรับทราบ ฉะนั้นในขั้นตอนนี้จะเป็นการสื่อสารระหว่างครูกับครู ครูกับผู้ช่วยผู้อำนวยการ และครูกับผู้อำนวยการ

วิธีการสื่อสารของครูในขั้นตอนวางแผนงานมีทั้งหมด 2 วิธี ได้แก่ การประชุม และการเสนอแผนงาน

1.1 การประชุม คือ การพูดคุยอย่างเป็นทางการระหว่างครูหรือผู้ที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานโรงเรียนรักการอ่าน เพื่อหาแนวทางในการดำเนินงาน และตั้งคณะกรรมการดำเนินงานขึ้นมา โดยหน้าที่ความรับผิดชอบในแต่ละตำแหน่งของคณะกรรมการดำเนินงาน จะมาจากความสมัครใจ และความถนัดของครูแต่ละคน ซึ่งแต่ละโรงเรียนจะมีผู้เข้าร่วมประชุมเพื่อวางแผนงานแตกต่างกัน แบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม ดังที่ได้กล่าวไว้แล้ว โดยส่วนใหญ่บุคคลที่เข้าร่วมประชุม ได้แก่ บุคคลระดับผู้บริหารและครู เช่น ผู้อำนวยการ ผู้ช่วยผู้อำนวยการ บรรณารักษ์ ครูภาษาไทย ครูประจำชั้น

โรงเรียนที่ผู้อำนวยการ ผู้ช่วยผู้อำนวยการ และครูเข้าประชุมวางแผนงานร่วมกัน ได้แก่ โรงเรียนศรีเอี่ยมอนุสรณ์ และโรงเรียนวัดบึงทองหลาง

“ผอ. ผู้ช่วย ครู ประชุมกันหมดเลย วางแผนแบ่งงานกันปฏิบัติ...ก็แบ่งตามความถนัดของครูแต่ละคนนะ แล้วตั้งคณะกรรมการทำงานขึ้นมา เสร็จแล้วก็เขียนโครงการ” (ครูบรรณารักษ์จากโรงเรียนศรีเอี่ยมอนุสรณ์, สัมภาษณ์, 24 สิงหาคม 2548)

“ก็มีผอ.ผู้ช่วย กับครูประชุมกัน ผอ.เสนอความคิดหลัก ผู้ช่วยจัดกลุ่มครู มอบงานให้ตามความถนัด ครูช่วยกันคิดกิจกรรม...แล้วก็มาสรุปเขียนเป็นแผนงานว่าจะทำอะไรบ้าง” (ครูบรรณารักษ์จากโรงเรียนวัดบึงทองหลาง, สัมภาษณ์, 3 สิงหาคม 2548)

ส่วนโรงเรียนที่ครูประชุมวางแผนงานด้วยตัวเอง เมื่อวางแผนเสร็จจึงเสนอให้ผู้ช่วยผู้อำนวยการพิจารณา และเสนอต่อไปยังผู้อำนวยการโรงเรียนนั้น ได้แก่ โรงเรียนวัดนิมมานรดี โรงเรียนมีนบุรี โรงเรียนฤทธิยะวรรณาลัย และโรงเรียนนาหลวง

“ก็มีบรรณารักษ์กับครูภาษาไทย ก็เขียนแผนงานโครงการให้แต่ละสายชั้นรับผิดชอบ แล้วก็เสนอแผนให้ผอ.ผ่านผู้ช่วย...แบ่งหน้าที่ตามความสมัครใจและความถนัดของครูแต่ละคน” (ครูบรรณารักษ์จากโรงเรียนฤทธิยะวรรณาลัย, สัมภาษณ์, 19 สิงหาคม 2548)

“ครูประจำชั้นประชุมกัน แล้วเสนอแผนงานให้ผู้ช่วยดู ผู้ช่วยก็จะไปเสนอผอ.อีกทีหนึ่ง แล้วผอ.ก็จะออกคำสั่งมอบหมายงานกลับมาที่ครู...แบ่งงานกันตามความถนัดของครูแต่ละคน” (ครูบรรณารักษ์จากโรงเรียนนาหลวง, สัมภาษณ์, 30 สิงหาคม 2548)

1.2 การเสนอแผนงาน คือ การที่ครูได้เสนอแผนการดำเนินงานหลังจากเสร็จสิ้นการประชุมที่ผ่านมา ให้แก่ผู้ช่วยผู้อำนวยการ ซึ่งเป็นการสื่อสารที่ต่อเนื่องจากการประชุมที่สิ้นสุดลงไป โดยการเสนอแผนงานนี้จะทำในรูปของการเขียนโครงการมาเสนอผู้ช่วยผู้อำนวยการพิจารณา แล้วให้ผู้ช่วยผู้อำนวยการเสนอแผนงานนั้นไปยังผู้อำนวยการอีกทีหนึ่ง เพื่อให้ผู้อำนวยการรับทราบ และเห็นชอบกับแผนงานก่อนการปฏิบัติจริง ดังคำบอกเล่าของครูที่ได้กล่าวไว้ในช่วงของการประชุม

2. ชั้นเปิดตัวจัดกิจกรรม

หลังจากชั้นวางแผนงานสิ้นสุดลงก็เป็นชั้นการลงมือปฏิบัติงาน โดยในชั้นตอนนี้จะเป็นการดำเนินงานโรงเรียนรักการอ่านอย่างเข้มข้น คือ มีการสื่อสาร และจัดกิจกรรมส่งเสริมนิสัยรักการอ่านให้กับนักเรียนในโรงเรียนอย่างมาก ซึ่งต่างจากชั้นวางแผนงานที่ครูได้ทำการสื่อสารกับคณะผู้บริหาร และครูด้วยกันเพียงจำนวนน้อย การสื่อสารในชั้นตอนนี้มีวัตถุประสงค์ให้นักเรียนทุกคนรู้ว่าโรงเรียนของเขา กำลังจัดกิจกรรมส่งเสริมนิสัยรักการอ่าน เพื่อให้เขาเห็นความสำคัญของการอ่าน และอ่านหนังสือในเวลาว่างมากขึ้น โดยครูผู้มีหน้าที่รับผิดชอบหลักในการดำเนินงานโรงเรียนรักการอ่านแต่ละคนจะแยกย้ายกันไปทำงานในส่วนที่ตนรับผิดชอบอยู่ และจะเป็นผู้ประสานงานขอความร่วมมือจากครูทุกคนในโรงเรียนให้ช่วยกันกระตุ้นนักเรียนทำกิจกรรมที่ครูภาษาไทยหรือบรรณารักษ์จัดขึ้น ฉะนั้นในชั้นตอนนี้จึงเป็นการสื่อสารระหว่างครูกับครู และครูกับนักเรียน นอกจากนี้ยังมีนักเรียนผู้ช่วยครูมาทำการสื่อสารกับนักเรียนในกระบวนการสื่อสารชั้นตอนนี้อีกด้วย

วิธีการสื่อสารของครูในชั้นเปิดตัวจัดกิจกรรมมีทั้งหมด 6 วิธี ได้แก่ การขอความร่วมมือ การประกาศ การเชิญชวน การสอน การสั่งงาน และการตักเตือน

2.1 การขอความร่วมมือ คือ การสื่อสารระหว่างครูผู้รับผิดชอบในการดำเนินงานกับครูคนอื่นในโรงเรียนอย่างไม่เป็นทางการ เพื่อขอให้ครูเหล่านั้นช่วยเหลือครูผู้รับผิดชอบในการดำเนินงาน โดยการขอให้ช่วยบอกกับนักเรียนว่าจะมีการจัดกิจกรรมส่งเสริมนิสัยรักการอ่านอะไรบ้าง ขอให้ช่วยสนับสนุนโดยการพานักเรียนมาเข้าร่วมกิจกรรม และขอให้ช่วยเก็บผลงานของนักเรียน เพื่อกระตุ้นให้นักเรียนอยากเข้าร่วมกิจกรรม

“เราก็ขอความร่วมมือนิด ๆ หน่อย ๆ ให้ช่วยบอกเด็กต่อ ว่าวันนี้จัดกิจกรรมอะไร ๆ หรือให้ช่วยเก็บงานเด็กเวลาเด็กทำกิจกรรม เพราะครูแต่ละคนก็มีงานมากอยู่แล้วใช่ไหม เราก็ไม่ขอร้องเด้ามากมายหรอก” (ครูบรรณารักษ์จากโรงเรียนศรีเอี่ยมอนุสรณ์, สัมภาษณ์ 24 สิงหาคม 2548)

“ก็บอกกับครูคนอื่นว่า ให้พาเด็กมาทำกิจกรรมกับเราด้วยนะ เพราะที่จัดเนี่ย ก็อยากให้เด็กทุกคนได้ประโยชน์ คือ เพิ่มความรู้ให้กับตัวเค้า ก็ขอให้ช่วยพูด ช่วยกระตุ้นเด็กเนาะว่า ควรจะมาร่วมกิจกรรมด้วย” (ครูภาษาไทยจากโรงเรียนวัดบึงทองหลาง, สัมภาษณ์ 3 สิงหาคม 2548)

2.2 การประกาศ คือ การสื่อสารระหว่างครูกับนักเรียน ได้แก่ การพูดหน้าเสาธง และการจัดป้ายนิเทศ เพื่อให้นักเรียนรู้ว่าขณะนี้โรงเรียนกำลังอยู่ในโครงการโรงเรียนรักการอ่าน หรือแจ้งให้นักเรียนรู้ว่าห้องสมุดจะจัดกิจกรรมอะไรบ้างในแต่ละสัปดาห์ หรือในแต่ละเดือน

“เราจะบอกไปเลย ประชาสัมพันธ์ไปเลยว่า เรากำลังอยู่ในโครงการโรงเรียนรักการอ่าน นักเรียนต้องให้ความสำคัญกับการอ่าน ก็บอกเค้า อธิบายให้ฟังว่าที่มาที่ไป ทำไมถึงมีโครงการนี้ขึ้นมา” (ครูบรรณารักษ์จากโรงเรียนฤทธิยะวรรณาลัย, สัมภาษณ์, 19 สิงหาคม 2548)

“บางทีเราก็มีป้ายกิจกรรม ว่าเออ มีอะไรมั่ง ขึ้นเป็นตาราง ป้ายอยู่หน้าห้องสมุดมั่ง ในห้องสมุดมั่ง” (ครูบรรณารักษ์จากโรงเรียนศรีเยี่ยมอนุสรณ์, สัมภาษณ์, 24 สิงหาคม 2548)

“เราจะมีป้ายเป็นตารางที่หน้าห้องสมุด บอกเอาไว้ว่าในแต่ละสัปดาห์เราจะมีกิจกรรมอะไรบ้าง นักเรียนที่สนใจก็มาดูได้” (ครูบรรณารักษ์จากโรงเรียนนาหลวง, สัมภาษณ์ 30 สิงหาคม 2548)

2.3 การเชิญชวน คือ การสื่อสารระหว่างครูกับนักเรียน เพื่อชักชวนให้นักเรียนมาเข้าร่วมกิจกรรมที่ครูจัดขึ้น ซึ่งการสื่อสารในลักษณะนี้แบ่งออกเป็น 2 รูปแบบคือ การเชิญชวนอย่างเป็นทางการ และการเชิญชวนอย่างไม่เป็นทางการ

- **การเชิญชวนอย่างเป็นทางการ** ได้แก่ การพูดกับนักเรียนที่หน้าเสาธงในตอนเช้า ซึ่งเป็นการสื่อสารอย่างเป็นทางการระหว่างครูกับนักเรียนจำนวนมาก โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้นักเรียนสนใจเข้าร่วมกิจกรรมที่ครูจัด

“ตอนเช้า ๆ พี่ก็บอกว่าวันนี้มีการเล่นนิทานที่ห้องประชุมนะ ใครสนใจก็มานะ เอ้า เค้าก็จะมาแล้ว” (ครูบรรณารักษ์จากโรงเรียนวัดบึงทองหลวง, สัมภาษณ์ 3 สิงหาคม 2548)

“อาจารย์จะไปเชิญชวนว่า นักเรียนคนไหนที่ไปร่วมงานสัปดาห์ห้องสมุดนะ จะได้เล่นเกมจะได้ของรางวัลมากมาย ทีนี้เด็กก็จะสนใจ เข้ามาดูกันเยอะ” (ครูบรรณารักษ์จากโรงเรียนนาหลวง, สัมภาษณ์ 30 สิงหาคม 2548)

- การเชิญชวนอย่างไม่เป็นทางการ ได้แก่ การสื่อสารอย่างไม่เป็นทางการระหว่างครูกับนักเรียนจำนวนน้อย ซึ่งการสื่อสารในลักษณะนี้ครูจะสามารถสื่อสารกับนักเรียนในสถานที่ใดก็ได้ เพราะเป็นการพูดกับนักเรียนโดยตรงเมื่อครูเจอหน้านักเรียน โดยมีวัตถุประสงค์ 2 ประการ คือ ให้นักเรียนคนที่ครูพูดคุยด้วยสนใจเข้าร่วมกิจกรรม หรือ ให้นักเรียนคนที่ครูพูดคุยด้วยไปชักชวนนักเรียนคนอื่นให้มาเข้าร่วมกิจกรรมอีกทีหนึ่ง

“บางทีครูก็เชิญชวนในห้องอีกครึ่งนึงว่านักเรียนน่าจะไปร่วมกิจกรรม เพราะว่าตอนเช้านักเรียนเยอะ บางทีเค้าคุยกันก็ไม่ค่อยได้ยิน แต่ถ้าครูพูดในห้องทุกคนก็จะได้ยินกันทั่วถึง” (นักเรียนผู้ช่วยครูโรงเรียนวัดบึงทองหลาง, สัมภาษณ์, 3 สิงหาคม 2548)

“บางที่เราประกาศ เด็กก็ได้ยินมั่ง ไม่ได้ยินมั่ง เราก็ให้เด็กบอกต่อเอา ฝากบอกห้องอื่นด้วยนะ บอกว่าวันนี้มีกิจกรรมอะไร ๆ ” (ครูบรรณารักษ์จากโรงเรียนศรีเอี่ยมอนุสรณ์, สัมภาษณ์ 24 สิงหาคม 2548)

2.4 การสอน คือ การที่ครูพูดเกี่ยวกับหนังสือ แนะนำหนังสือ หรือประโยชน์ของการอ่านหนังสือให้นักเรียนฟังในห้องเรียน ซึ่งวิธีการสื่อสารแบบนี้แบ่งออกเป็น 2 ลักษณะ คือ การสอนโดยตรง กับการสอดแทรกเรื่องการอ่าน โดยครูแต่ละคนจะมีวิธีการสอนหรือการสอดแทรกเรื่องการอ่านแตกต่างกัน เช่น

“ส่วนใหญ่ก็สอนในชั่วโมง ก็แนะนำหนังสือว่าควรอ่านหนังสือนิทาน หนังสืออะไรอย่างเนี่ยนอกเหนือจากหนังสือเรียนปกติ คือให้อ่านไว้ก่อน จะเป็นหนังสืออะไรก็อ่านไว้ก่อน” (ครูภาษาไทยจากโรงเรียนศรีเอี่ยมอนุสรณ์, สัมภาษณ์, 24 สิงหาคม 2548)

“ครูจะพูดบ่อย บางทีก็นั่ง ๆ เรียนอยู่ก็แนะนำหนังสือ เรื่องนี้เป็นหนังสือเกี่ยวกับพจนานุกรม การไปต่างประเทศ อะไรอย่างเงี้ย” (นักเรียนผู้ช่วยครูโรงเรียนมีนบุรี, สัมภาษณ์, 26 สิงหาคม 2548)

ครูบางคนมีเทคนิควิธีการสอนที่ต่างออกไป เช่น ครูกัญจิกา พรหมณโชติ ที่ให้นักเรียนท่องบทอาขยานเรื่องหนังสือทุกเช้าก่อนเข้าสู่คาบเรียน

“พูดทุกวัน ตอนเช้าเค้าจะท่อง หนังสือดีมีมากหลากหลาย เลือกรอ่านต่อเนื่องไปเกิดจะเกิดผล...ให้ท่องทุกวัน เฉพาะห้องที่ครูประจำชั้น หนังสือดีบอกเขาทุกวัน ทุกเช้าเค้าจะท่อง เป็นการกระตุ้นว่า เออ ควรจะหยิบหนังสือขึ้นมาอ่านบ้างนะ แล้วช่วงโฮมรูมครูก็จะบอกว่าการอ่านหนังสือมันมีประโยชน์ยังไง” (ครูภาษาไทยจากโรงเรียนวัดนิมมานรดี, สัมภาษณ์, 14 กันยายน 2548)

ส่วนการสอนโดยการสอดแทรกเรื่องการอ่านนั้น จะเป็นในลักษณะการกระตุ้นให้นักเรียนเกิดความรู้สึกรักอยากติดตามอ่านหนังสือที่ครูพูดถึง เช่น

“บางครั้งเนี่ย เราจะกระตุ้นด้วยการเล่านิทานไม่จบเรื่อง แล้วก็ให้ไปหาอ่านเอาเอง นั่นแหละ ที่นี้พ่อเค้าหาอ่านเอาเองในห้องสมุดมันไม่พอ ก็ไปกระตุ้นพ่อแม่เล่าบ้าง พ่อแม่ซื้อเลยบ้าง เป็นลักษณะนี้เด็ก” (ครูภาษาไทยจากโรงเรียนมีนบุรี, สัมภาษณ์, 4 สิงหาคม 2548)

“ส่วนมากจะเล่า เล่านิทาน เล่าอะไรบางที่ เออ...ครูอ่านหนังสือพิมพ์มาเนี่ย เด็กจะติดตามแล้ว เห็นมัยว่าจะเกิดการ จะได้ความรู้จากการอ่าน เนี่ย ครูรู้มาจากหนังสือพิมพ์นะ...อย่างชั่วโมงตอนเช้าจะมีช่วงโฮมรูม บางที่เราอ่าน เราก็ไปเล่าให้เค้าฟัง” (ครูภาษาไทยจากโรงเรียนฤทธิยะวรรณาลัย, สัมภาษณ์, 22 สิงหาคม 2548)

2.5 การสั่งงาน คือ การที่ครูผู้สอนในแต่ละวิชามอบหมายให้นักเรียนไปค้นคว้าหาความรู้เกี่ยวกับบทเรียนในห้องสมุด และให้ทำเป็นงานส่งครู

“ครูในแต่ละสายไม่ว่าจะวิชาใด จะสั่งงานเด็ก โดยให้เด็กได้รู้จักค้นคว้าในห้องสมุด ถ้าเอาเด็กลงไป ครูจะไปอยู่ด้วย” (ครูภาษาไทยจากโรงเรียนมีนบุรี, สัมภาษณ์, 4 สิงหาคม 2548)

“ครูทุกท่านจะมีชั่วโมงพาเด็กเข้ามาในห้องสมุด เช่น วิทยาศาสตร์ เค้าจะเข้ามาใช้คอมพิวเตอร์ เข้ามาค้นคว้า” (ครูบรรณารักษ์จากโรงเรียนนาหลวง, สัมภาษณ์, 30 สิงหาคม 2548)

2.6 การตักเตือน คือ การสื่อสารระหว่างครูกับนักเรียนที่ไม่สนใจส่งผลงาน หรือไม่เข้าร่วมในกิจกรรมส่งเสริมนิสัยรักการอ่านที่ครูจัดขึ้น เพื่อให้นักเรียนบางคนที่ไม่สนใจส่งงานหรือไม่เข้าร่วมกิจกรรมรู้สึกอยากส่งผลงาน หรือเข้าร่วมกิจกรรมเหมือนนักเรียนคนอื่น ๆ

“ครูต้องช่วยกระตุ้น เอ้า...นักเรียนทำนี่ยัง ใครสนใจเรื่องนี้ ให้นักเรียนได้ทำกิจกรรมทุกคน” (ครูบรรณารักษ์จากโรงเรียนวัดบึงทองหลาง, สัมภาษณ์, 3 สิงหาคม 2548)

“ต้องพูดต่อนักเรียนคนอื่น บอกว่าที่หลังอย่าทำอีก พอเค้าถูกว่า เค้าจะรู้ตัวแล้วว่าเพื่อน ๆ มองอยู่ แล้วก็สั่งให้ตั้งใจทำ ให้ส่งงานมาใหม่ พอเค้าถูกเพื่อน ๆ มอง เค้าก็จะตั้งใจทำเพื่อไม่ให้โดนครูว่าอีก” (ครูภาษาไทยจากโรงเรียนนาหลวง, สัมภาษณ์, 31 สิงหาคม 2548)

ในขั้นตอนนี้นอกจากครูจะได้ทำการสื่อสารกับนักเรียนแล้ว นักเรียนผู้ช่วยครูยังได้เข้ามาทำการสื่อสารกับนักเรียนอีกด้วย โดยนักเรียนผู้ช่วยครูมีวิธีการสื่อสารกับนักเรียนทั้งหมด 2 วิธี ได้แก่ การเชิญชวน และการช่วยสอน

1. **การเชิญชวน** คือ การสื่อสารระหว่างนักเรียนผู้ช่วยครูกับนักเรียนทั่วไปในโรงเรียน เพื่อชักชวนให้นักเรียนมาเข้าห้องสมุด อ่านหนังสือ หรือทำกิจกรรมส่งเสริมนิสัยรักการอ่านที่ครูจัดขึ้น ซึ่งการสื่อสารในลักษณะนี้แบ่งออกเป็น 2 รูปแบบ คือ การเชิญชวนอย่างเป็นทางการ และเชิญชวนอย่างไม่เป็นทางการ

- การเชิญชวนอย่างเป็นทางการ ได้แก่ การพูดหน้าเสาธงในตอนเช้า และการพูดเสียงตามสายในตอนเช้า หรือตอนกลางวัน เพื่อเชิญชวนนักเรียนทั่วไปให้เข้าห้องสมุด อ่านหนังสือ หรือเข้าร่วมกิจกรรมที่ครูจัดขึ้น

“ตอนเช้า ๆ จะประกาศ อย่างเช่น วันนี้ห้องสมุดเปิดให้บริการแล้ว ขอเชิญชวนไปที่ห้องสมุด บางวันก็เชิญชวนหมอบภาษา” (นักเรียนผู้ช่วยครูโรงเรียนมีนบุรี, สัมภาษณ์, 26 สิงหาคม 2548)

“พูดว่าวันนี้มีการจัดสัปดาห์รักการอ่านแล้ว ก็เชิญชวนน้อง ๆ ที่สนใจไปดูการแสดงและกิจกรรม” (นักเรียนผู้ช่วยครูโรงเรียนฤทธิยะวรรณาลัย, สัมภาษณ์, 22 สิงหาคม 2548)

“หนูเคยเห็นพี่เค้าพูดหน้าเสาธง ชวนคนอื่นอ่านหนังสือ” (แพรว นักเรียนโรงเรียนฤทธิยะวรรณาลัย, สัมภาษณ์ 22 สิงหาคม 2548)

- การเชิญชวนอย่างไม่เป็นทางการ ได้แก่ การพูดอย่างเป็นกันเองกับเพื่อนที่นักเรียนคุ้นเคย เพื่อเชิญชวนเพื่อน ๆ ของตนให้เข้าห้องสมุด หรืออ่านหนังสือ

“เคยค่ะ ชวนบ่อย พอพักกินข้าวก็ชวนเพื่อน ๆ ขึ้นมาอ่านหนังสือค่ะ ถ้ามีเวลาว่าง” (นักเรียนผู้ช่วยครูโรงเรียนนาหลวง, สัมภาษณ์, 31 สิงหาคม 2548)

“ก็เคย ก็บอกว่าเราน่าจะไปอ่านหนังสือนะ เพราะมันก็ใกล้สอบแล้ว” (นักเรียนผู้ช่วยครูโรงเรียนวัดบึงทองหลาง, สัมภาษณ์, 3 สิงหาคม 2548)

“เคยครับ เพราะว่าบางทีในห้องสมุดมีหนังสือใหม่มา มันน่าสนใจก็ชวนเพื่อน ๆ มาดู” (นักเรียนผู้ช่วยครูโรงเรียนศรีเอี่ยมอนุสรณ์, สัมภาษณ์, 24 สิงหาคม 2548)

2. การช่วยสอน คือ การที่นักเรียนผู้ช่วยครูเป็นผู้ดำเนินกิจกรรมรักการอ่าน แนะนำหนังสือในห้องสมุด และช่วยสอนเพื่อนหรือน้องอ่านหนังสือ

“พูดภาษาไทยวันละคำ แนะนำเกี่ยวกับหนังสือที่ใช้ในห้องสมุด พูดในตอนกลางวัน” (นักเรียนผู้ช่วยครูโรงเรียนวัดนิมมานรดี, สัมภาษณ์, 14 กันยายน 2548)

“พูดแนะนำหนังสือ บางทีก็บทบาทสมมติ” (นักเรียนผู้ช่วยครูโรงเรียนศรีเอี่ยมอนุสรณ์, สัมภาษณ์, 24 สิงหาคม 2548)

“เพื่อนช่วยเพื่อน ก็คือคนเก่งจะสอนคนไม่เก่ง จะเป็นลักษณะนั้น อ่านนิทานให้เพื่อนฟัง สอนเพื่อน สอนอะไร” (ครูบรรณารักษ์จากโรงเรียนนาหลวง, สัมภาษณ์, 30 สิงหาคม 2548)

ทั้งนี้ก่อนการพูดหน้าเสาธง หรือการพูดเสียงตามสาย นักเรียนผู้ช่วยครูจะต้องเตรียมคำพูดที่จะใช้ในการสื่อสารเอง ส่วนเรื่องที่จะพูดนั้นครูจะเป็นผู้กำหนดให้ว่าวันนี้นักเรียนจะต้องพูดเรื่องอะไร

“ไปเขียน script ไรคะ เขียนเอง วันนี้จะพูดเรื่องอะไร มีอะไรครูเค้าจะบอก” (นักเรียนผู้ช่วยครูโรงเรียนมีนบุรี, สัมภาษณ์, 26 สิงหาคม 2548)

“ก็เตรียมตัว พอกินข้าวเสร็จหนูก็จะขึ้นไปหาคุณครูแล้วก็ขอคำมา (ภาษาไทยวันละคำที่จะมาพูด) แล้วก็มานั่งที่ห้อง แล้วก็ท่องคำแบบว่าให้จำได้ ไม่อยากก้มดูเพราะจะเสียสมาธิ ถ้าเกิดเราจำได้ก็พูดออกไปเลย ก็เลยต้องนั่งท่อง” (นักเรียนผู้ช่วยครูโรงเรียนวัดนิมมานรดี, สัมภาษณ์, 14 กันยายน 2548)

ถ้าเป็นการเล่านิทานนักเรียนผู้ช่วยครูจะต้องเตรียมเรื่องที่จะเล่า และซักซ้อมการแสดงมาเอง โดยครูจะทำหน้าที่เป็นผู้ควบคุมดูแลการแสดงอีกทีหนึ่ง

“ผู้นำรักการอ่านก็เตรียมอย่างเช่น ถ้าจะให้เช็ดหุ่นเนี่ย เราก็จะบอกเค้าว่า วันพูนี่หนูจะต้องเช็ดหุ่นนะ เค้าก็จะเตรียมเรื่องนิทาน เตรียมซ้อมเช็ดหุ่น บางทีก็เตรียมของรางวัลมาเอง...เคยมาปรึกษาช่วงซ้อมนะคะ ช่วงซ้อมเค้าก็จะมาถามแล้วก็ช่วงเย็นก็จะมาซ้อมให้ดู แล้วก็ช่วยกันวิจารณ์” (ครูภาษาไทยจากโรงเรียนนาหลวง, สัมภาษณ์, 31 สิงหาคม 2548)

3. ชั้นประเมินผล

หลังจากที่ครูและนักเรียนผู้ช่วยครูได้ทำการสื่อสาร และจัดกิจกรรมส่งเสริมนิสัยรักการอ่านให้กับนักเรียนในโรงเรียนสิ้นสุดลง ครูผู้รับผิดชอบในแต่ละกิจกรรมจะประเมินผลของกิจกรรมที่จัดขึ้นจากความสนใจในการเข้าร่วมกิจกรรมของนักเรียน รวมทั้งผลงานของนักเรียนก่อนและหลังทำกิจกรรม โดยครูจะใช้วิธีประเมินจากการสังเกต การสอบถาม และการตอบแบบสอบถาม ทั้งของนักเรียนและของครูคนอื่น ๆ ที่ไม่ได้เป็นผู้รับผิดชอบหลักในการจัดกิจกรรมรักการอ่านในโรงเรียน เพื่อรวบรวมให้ได้ข้อมูลมากที่สุดมาใช้ในการประเมินผล จากนั้นครูที่รับผิดชอบในแต่ละกิจกรรมจะร่วมกันทำรายงานสรุปผลการส่งเสริมนิสัยรักการอ่านให้นักเรียนในรอบปีการศึกษาที่ผ่านมา ฉะนั้นในขั้นตอนนี้จึงเป็นการสื่อสารระหว่างครูกับครู และระหว่างครูกับนักเรียน

วิธีการสื่อสารของครูในชั้นประเมินผลมีทั้งหมด 2 วิธี ได้แก่ การสอบถาม และการจัดทำรายงานสรุปผล

3.1 การสอบถาม คือ การสื่อสารระหว่างครูผู้รับผิดชอบหลักในการดำเนินงานกับครูคนอื่น และการสื่อสารระหว่างครูกับนักเรียน เพื่อขอความคิดเห็นเกี่ยวกับกิจกรรมส่งเสริมนิสัยรักการอ่านที่จัดขึ้น หลังจากกิจกรรมนั้น ๆ สิ้นสุดลง เพื่อนำความคิดเห็นเหล่านั้นมาใช้ในการประเมินผล

การจัดกิจกรรม โดยการสื่อสารในลักษณะนี้จะมีทั้งการพูดคุยซักถามกับครูและนักเรียนโดยตรง และการใช้แบบสอบถาม

“ก็ทำแบบสอบถาม มีแบบสอบถามด้วย ให้นักเรียนชั้นป.1 ถึงป.6 ทำ สุ่มไปเลยห้องละ 5 คน 10 คน ทำเสร็จ หุ้ย...อ่านกันตาเหลือกเลย...แล้วก็มีแบบสอบถามครูด้วย ถามครูที่ไม่ได้เป็น ครูภาษาไทย จากแบบสอบถามทุกคนก็พอใจนะ ไม่ว่าจะป็นทั้งครูและนักเรียนเค้าจะชอบ” (ครูบรรณารักษ์จากโรงเรียนฤทธิยะวรรณาลัย, สัมภาษณ์, 19 สิงหาคม 2548)

“ถ้าเด็กเล็ก ๆ ต้องสอบถาม เด็กโตก็ให้ทำแบบสอบถาม แล้วเราก็ไปสรุปอีกทีหนึ่ง ว่ากิจกรรมนี้เป็นยังไงบ้าง มีข้อเสียยังไง บางทีก็ถามครูด้วยนะ ว่าจัดกิจกรรมนี้แล้วเป็นยังไง” (ครูบรรณารักษ์จากโรงเรียนศรีเชียงใหม่อนุสรณ์, สัมภาษณ์, 24 สิงหาคม 2548)

“จะเป็นใบให้ครูกับเด็กเขียน เป็นใบประเมินแล้วเราก็นำสรุป” (ครูภาษาไทยจากโรงเรียนมีนบุรี, สัมภาษณ์ 4 สิงหาคม 2548)

3.2 การจัดทำรายงานสรุปผล คือ การสื่อสารระหว่างครูผู้รับผิดชอบหลักในการดำเนินงานกับครูผู้รับผิดชอบในการจัดกิจกรรมแต่ละชนิด เพื่อให้ครูแต่ละคนที่เป็นผู้รับผิดชอบในการกิจกรรมประเมินผลการเข้าร่วม และผลงานของนักเรียนในการทำกิจกรรมที่ตนรับผิดชอบอยู่มาส่งให้ครูที่เป็นผู้รับผิดชอบหลักในการดำเนินงานรวบรวมผล จากนั้นครูผู้รับผิดชอบหลักจะนำข้อมูลจากครูแต่ละคนจากแต่ละกิจกรรม มาจัดทำเป็นรายงานสรุปผลของการจัดกิจกรรมทั้งหมดที่จัดขึ้นในโรงเรียน

“ถามเด็กแล้วเราต้องมาสรุปผล แต่บางทีครูบางคนเนี่ยลืม ต้องสั่งเลย ไม่งั้นเดี๋ยวลืม เพราะครูมีงานมาก สั่งเลย ทำสรุปผลกิจกรรมของตัวเองมาวันนั้น ๆ นะ จะได้ทำสรุปรวมได้” (ครูบรรณารักษ์จากโรงเรียนวัดบึงทองหลาง, สัมภาษณ์, 3 สิงหาคม 2548)

“พอจัดกิจกรรมเสร็จแล้ว ครูที่เป็นหัวหน้าจะสั่งมาเลยมาให้ส่งสรุปผลกิจกรรมมา ครูที่เป็นคนจัดแต่ละกิจกรรมก็ต้องมารวบรวม ประเมินผล แล้วส่งให้ครูที่เป็นหัวหน้าคณะกรรมการดำเนินงานทำเป็นรูปเล่ม รวมทุกกิจกรรมออกมา” (ครูภาษาไทยจากโรงเรียนมีนบุรี, สัมภาษณ์, 4 สิงหาคม 2548)

4. ขั้นตอนทวนเพื่อพัฒนาแผนงาน

หลังจากขั้นประเมินผลที่ครูได้จัดทำรายงานสรุปผลการดำเนินงานไว้แล้ว ขั้นตอนต่อไป ครูจะเสนอรายงานดังกล่าวให้ผู้ช่วยผู้อำนวยการฝ่ายวิชาการรับทราบ และผู้ช่วยผู้อำนวยการฝ่ายวิชาการจะเป็นผู้เสนอรายงานสรุปผลนี้ให้ผู้ช่วยผู้อำนวยการโรงเรียนพิจารณาถึงข้อดี ข้อเสียของการทำงานที่ผ่านมา เพื่อนำไปปรับปรุงการส่งเสริมนิสัยรักการอ่านให้ดียิ่งขึ้นในปีการศึกษาต่อไป ฉะนั้นในขั้นตอนนี้จึงเป็นการสื่อสารระหว่างครูกับครู ครูกับผู้ช่วยผู้อำนวยการ และครูกับผู้ช่วยการ

วิธีการสื่อสารของครูในขั้นทวนเพื่อพัฒนาแผนงานมีทั้งหมด 2 วิธี ได้แก่ การเสนอรายงานสรุปผล และการประชุม

4.1 การเสนอรายงานสรุปผล คือ การที่ครูได้แสดงผลข้อมูลการจัดกิจกรรมส่งเสริมนิสัยรักการอ่านทั้งหมดในรอบปีการศึกษาที่ผ่านมาให้ผู้ช่วยผู้อำนวยการ และผู้อำนวยการทราบอย่างละเอียด โดยผู้ช่วยผู้อำนวยการจะเสนอรายงานสรุปผลให้ผู้ช่วยการดูแลก่อนการประชุม หรืออาจจะเสนอในการประชุมเลยก็ได้ตามความเหมาะสมของแต่ละสถานการณ์

“พอทำรายงานเสร็จก็เสนอให้ผู้ช่วยดู ผู้ช่วยก็จะดูว่าช่วงนี้ผอ.งานยุ่งหรือเปล่า มีงานอะไรหรือเปล่า ถ้าผอ.งานยุ่งเค้าจะเสนอรายงานนี้ในตอนประชุมเลย แต่ส่วนใหญ่แล้วเค้าจะเสนอให้ผอ.ก่อนประชุมนะ ถ้าผอ.ดูมาแล้วก็คุยกันต่อถึงแผนปีหน้าได้เลย” (ครูภาษาไทยจากโรงเรียนศรีเอี่ยมอนุสรณ์, สัมภาษณ์, 24 สิงหาคม 2548)

“ทำรายงานสรุปผลเสร็จก็เสนอให้ผู้ช่วย ดูช่วยเค้าก็จะไปเสนอให้ผอ.ดู อีกทีหนึ่ง พอดีเราประชุมกันช่วงปิดเทอมก็ไม่ค่อยมีปัญหาอะไร เพราะว่าผอ.จะมีเวลาอ่านมาก่อน เวลาประชุมก็เลยคุยกันได้ง่าย” (ครูภาษาไทยจากโรงเรียนนาหลวง, สัมภาษณ์, 31 สิงหาคม 2548)

4.2 การประชุม คือ การพูดคุยอย่างเป็นทางการระหว่างครูหรือผู้ที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานโรงเรียนรักการอ่าน หลังจากการเสนอรายงานสรุปผล ซึ่งบุคคลที่เข้าร่วมในการประชุมครั้งนี้ ได้แก่ ผู้อำนวยการ ผู้ช่วยผู้อำนวยการ และครู เพื่อวิเคราะห์ถึงข้อดีข้อเสียของการทำงานในปีที่ผ่านมา และนำมาเป็นแนวทางในการดำเนินงานของปีการศึกษาใหม่ต่อไป ซึ่งการประชุมครั้งนี้ก็จะเป็นการกลับไปสู่ขั้นวางแผนงานของปีการศึกษาที่กำลังจะมาถึงสำหรับโรงเรียน

ที่ผู้อำนวยการ และผู้ช่วยผู้อำนวยการร่วมวางแผนงานด้วย แต่บางโรงเรียนหลังจากการประชุมร่วมกับผู้อำนวยการ และผู้ช่วยผู้อำนวยการแล้ว ครูจะต้องกลับไปประชุมวางแผนงานใหม่เฉพาะกลุ่มครูด้วยกันเอง ตามลักษณะของการวางแผนงานในแต่ละโรงเรียน

“ประชุมกันตอนปิดเทอม ก็เอาผลงานปีที่ผ่านมา มาดู มาคุยกันว่า เออ ปีที่แล้วมันเป็นยังไง ไร ๆ นะ มีปัญหาอุปสรรคอะไร อันไหนเด็กชอบไม่ชอบ ก็ดูจากใบประเมินนั่นแหละ เอามาปรับปรุงโครงการปีต่อไป” (ครูบรรณารักษ์จากโรงเรียนศรีเอี่ยมอนุสรณ์, สัมภาษณ์, 24 สิงหาคม 2548)

“มีประชุมกันก่อนเปิดเทอม ระดมความคิดเห็น หาข้อผิดพลาดคราวที่แล้วมาแก้ไข” (ครูภาษาไทยจากโรงเรียนฤทธิยะวรรณาลัย, สัมภาษณ์, 22 สิงหาคม 2548)

“สรุปผลงานปีที่ผ่านมาทุกกิจกรรม แล้วอภิปรายผลร่วมกัน จะได้ทำแผนงานให้งานดีขึ้นในปีต่อไป” (ครูภาษาไทยจากโรงเรียนมีนบุรี, สัมภาษณ์, 4 สิงหาคม 2548)

กระบวนการสื่อสารในโครงการโรงเรียนรักการอ่านทั้ง 4 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นวางแผนงาน ขั้นเปิดตัวจัดกิจกรรม ขั้นประเมินผล และขั้นทบทวนเพื่อพัฒนาแผนงานนั้น เป็นกระบวนการสื่อสารของครูและนักเรียนผู้ช่วยครูเพื่อส่งเสริมนิสัยรักการอ่านให้แก่นักเรียน โดยใช้วิธีการสื่อสารแบบต่าง ๆ ในแต่ละขั้นตอนของกระบวนการสื่อสาร แต่ในขั้นวางแผนงานและขั้นทบทวนเพื่อพัฒนาแผนงาน จะมีวิธีการสื่อสารที่คล้ายคลึงกัน เนื่องจากการสื่อสารระหว่างครูผู้รับผิดชอบหลักในการดำเนินงานกับคณะผู้บริหารโรงเรียนเช่นเดียวกัน ฉะนั้นในทั้ง 2 ขั้นตอน ครูจึงใช้การประชุม และการเสนอแผนงาน หรือเสนอรายงานสรุปผลเป็นวิธีการสื่อสาร ส่วนในขั้นเปิดตัวจัดกิจกรรมนั้นเป็นขั้นตอนที่ครูใช้วิธีการสื่อสารมากที่สุด และยังเป็นขั้นตอนที่นักเรียนผู้ช่วยครูได้เข้ามาร่วมในกระบวนการสื่อสารด้วย โดยในขั้นตอนนี้ครูจะต้องทำการสื่อสารกับครูคนอื่นที่ไม่ได้เป็นผู้รับผิดชอบหลักในการดำเนินงานเพื่อขอความร่วมมือในการทำงาน และครูต้องทำการสื่อสารกับนักเรียนเพื่อให้นักเรียนสนใจทำกิจกรรมที่ครูจัดขึ้น โดยใช้วิธีการสื่อสารแบบต่าง ๆ ได้แก่ การประกาศ การเชิญชวนอย่างเป็นทางการและไม่เป็นทางการ การสอน การสั่งงาน และการตักเตือน ขณะที่นักเรียนผู้ช่วยครูก็ช่วยสื่อสารกับเพื่อนนักเรียน โดยการเชิญชวนอย่างเป็นทางการและไม่เป็นทางการ และการช่วยสอน เพื่อเสริมให้การสื่อสารในขั้นตอนนี้มีความเข้มข้นมากยิ่งขึ้น

ปัญหานำการวิจัยข้อที่ 2: การใช้สื่อและกิจกรรมส่งเสริมนิสัยรักการอ่านในโรงเรียน ของครู

ขั้นตอนที่ 2 ของการดำเนินงานโรงเรียนรักการอ่าน ครูจะเป็นผู้เลือกใช้สื่อ และเลือกจัดกิจกรรมส่งเสริมนิสัยรักการอ่านขึ้นในโรงเรียน โดยปัญหาข้อนี้แยกออกเป็น 2 ข้อ คือ การใช้สื่อ กับ การใช้กิจกรรมส่งเสริมนิสัยรักการอ่านในโรงเรียนของครู

2.1 การใช้สื่อส่งเสริมนิสัยรักการอ่านในโรงเรียนของครู

ครูมีวิธีการใช้สื่อส่งเสริมนิสัยรักการอ่านในโรงเรียน โดยพิจารณาจากคุณสมบัติของสื่อแต่ละชนิดซึ่งเป็นที่มืออยู่แล้วในโรงเรียนมาเป็นเครื่องมือในการดำเนินงาน ทั้งนี้เพื่อให้การส่งเสริมนิสัยรักการอ่านในโรงเรียนเป็นไปอย่างทั่วถึง และจัดขึ้นอย่างสม่ำเสมอ จากการสัมภาษณ์พบว่า สื่อที่ครูในโรงเรียนทั้ง 6 แห่ง ใช้ในขั้นตอนนี้แบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือ สื่อบุคคล และสื่อเฉพาะกิจ

ตารางที่ 3 การใช้สื่อส่งเสริมนิสัยรักการอ่านในโรงเรียน

	โรงเรียน	วัดนิมมานรดี	มีนบุรี	ฤทธิยะวรรณาลัย	ศรีเยี่ยมอนุสรณ์	วัดบึงทองหลวง	นาหลวง
สื่อบุคคล	ครู	✓	✓	✓	✓	✓	✓
	นักเรียนผู้ช่วยครู	✓	✓	✓	✓	✓	✓
สื่อเฉพาะกิจ	ป้ายนิเทศ	✓	✓	✓	✓	✓	✓
	วีซีดี	✓			✓		
	เหตุการณ์พิเศษ	1. สัปดาห์ห้องสมุด	1. สัปดาห์ห้องสมุด	1. สัปดาห์รักการอ่าน	1. สัปดาห์ห้องสมุด	1. สัปดาห์ห้องสมุด	1. สัปดาห์ห้องสมุด
	2. วันภาษาไทย	2. วันภาษาไทย	2. วันภาษาไทย	2. วันภาษาไทย	2. วันภาษาไทย	2. นิทรรศการภาษาไทย	

สื่อบุคคล คือ การใช้บุคคลเป็นผู้ถ่ายทอดการส่งเสริมนิสัยรักการอ่านในโรงเรียน ในที่นี้ได้แก่ ครูและนักเรียนผู้ช่วยครูดังที่ได้กล่าวมาแล้วในส่วนที่หนึ่งของผลการวิจัย ซึ่งครูจะเป็นผู้กำหนดว่าเรื่องใดครูจะพูดเอง หรือเรื่องใดจะให้นักเรียนพูด เพราะการใช้ครู และนักเรียนเป็นสื่อ

บุคคลทำให้เกิดผลดีในสถานการณ์การสื่อสารที่แตกต่างกัน ดังที่ครูละเอียด แย้มดอนไพร ได้บอกไว้ถึงเหตุผลของการใช้ครูเป็นสื่อบุคคลในการสื่อสารกับนักเรียนจำนวนมากว่า ถ้าครูพูดหน้าเสาธงเองจะทำให้นักเรียนมีปฏิริยาตอบสนองต่อครูมากกว่าการให้นักเรียนพูด เนื่องจากนักเรียนผู้ช่วยครูจะพูดตามบทที่ได้เตรียมไว้ทุกประการ ทำให้การพูดของนักเรียนผู้ช่วยครูไม่ดึงดูดให้นักเรียนส่งปฏิริยาตอบสนองในทางที่ดีต่อผู้พูด

“ครูบางคนเค้าอยากพูดเอง อยากจะทำความเข้าใจกับเด็กเอง การตอบสนองจะดีกว่า... ดีกว่าเด็กนะ เค้าจะถามเลยชั้นโน้นชั้นนี้ หน้าเสาธง ก็จะมีอะไรกัน สนุกสนาน แต่ถ้าเด็ก เค้าจะไม่ค่อยกล้า เค้าจะพูดตาม script หรือจำที่เราพูดนะ คือเหมือนว่าบอก แต่การโต้ตอบนี้เด็กจะไม่ค่อยโต้ตอบเท่าไร ถ้าเกิดเป็นพิธีกรเด็กนะ บางที บางกิจกรรมเค้าอยากจะมีมีการตอบสนองเยอะ ๆ ตัวครูก็เล่นเอง” (ครูบรรณารักษ์จากโรงเรียนวัดบึงทองกลาง, สัมภาษณ์, 3 สิงหาคม 2548)

ถ้าเป็นการสื่อสารกับนักเรียนจำนวนน้อย การให้นักเรียนผู้ช่วยครูเป็นสื่อบุคคลช่วยพูดกับนักเรียนด้วยกันจะได้ผลดีกว่าครูพูด เนื่องจากนักเรียนผู้ช่วยครูกับนักเรียนจะมีความคุ้นเคยหรือความไว้วางใจต่อกันในการสื่อสารมากกว่าการสื่อสารระหว่างครูกับนักเรียน ทั้งนักเรียนผู้ช่วยครูและนักเรียนมีความใกล้เคียงกันทั้งวัย ประสบการณ์ และทักษะทางภาษาที่ใช้ในการสื่อสารจึงทำให้นักเรียนผู้ช่วยครูเป็นผู้ที่มีความสำคัญต่อการสื่อสารกับนักเรียนด้วยอีกบุคคลหนึ่ง

“มันก็ได้ผลดีนะ เพราะว่ามันสื่อสารกันรู้เรื่อง เข้าใจวัยเดียวกัน อย่างกับเรา เด็กบางคนจะกลัวถูกตี ถูกดุ ถูกว่า ถ้าเพื่อนด้วยกัน พูดภาษาเดียวกัน พูดเพราะไม่เพราะเค้าก็เข้าใจกัน” (ครูบรรณารักษ์จากโรงเรียนศรีเอี่ยมอนุสรณ์, สัมภาษณ์, 24 สิงหาคม 2548)

“เค้าได้ถ่ายทอดประสบการณ์ทางภาษาที่ใกล้เคียงกัน คือบางอย่างเราคิดว่า เออ เด็กน่าจะเข้าใจนะ แต่เค้าไม่เข้าใจภาษาของเรา แต่พอให้เพื่อนไปพูด ไปสอนเนี่ย เค้าเข้าใจ” (ครูภาษาไทยจากโรงเรียนนาหลวง, สัมภาษณ์, 31 สิงหาคม 2548)

สื่อเฉพาะกิจ คือ การใช้อุปกรณ์ หรือการจัดเหตุการณ์พิเศษขึ้นในโรงเรียน เพื่อช่วยในการส่งเสริมนิสัยรักการอ่านให้ชัดเจนมากยิ่งขึ้น ได้แก่ การจัดป้ายนิเทศ การฉายวีซีดี และการจัดเหตุการณ์พิเศษต่าง ๆ การจัดป้ายนิเทศที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมนิสัยรักการอ่านจะมีอยู่ 2 แบบ คือ ป้ายนิเทศแนะนำหนังสือ กับป้ายนิเทศที่จัดแสดงผลงานการทำกิจกรรมส่งเสริมนิสัยรักการ

อ่านของนักเรียน โดยป้ายนิเทศแนะนำหนังสือจะมีอยู่เป็นประจำบริเวณห้องสมุด อาจเป็นบริเวณหน้าห้องสมุด หรืออยู่ในห้องสมุดของแต่ละโรงเรียน ส่วนป้ายนิเทศที่จัดแสดงผลงานของนักเรียนนั้นมักจะจัดอยู่บริเวณหน้าห้องเรียน หรือในห้องเรียนของนักเรียนผู้เป็นเจ้าของผลงาน และจะจัดอีกครั้งเมื่อมีการจัดเหตุการณ์พิเศษขึ้นในโรงเรียน

“จะจัดแนะนำหนังสือไว้หน้าห้องสมุดเลย” (ครูภาษาไทยจากโรงเรียนวัดนิมมานรดี, สัมภาษณ์, 14 กันยายน 2548)

“จัดแนะนำหนังสือไว้หน้าห้องสมุด...เปลี่ยนเนื้อหาประมาณเดือนละครั้ง” (ครูบรรณารักษ์จากโรงเรียนฤทธิยะวรรณาลัย, สัมภาษณ์, 19 สิงหาคม 2548)

“เฉพาะหน้าห้องนะ เด็กจะแข่งกันเอง แบบ อู๊ย ของเราได้ขึ้นบอร์ดด้วยนะ อยู่ข้างหน้าด้วย บางทีครูก็จะขู่ อยากรู้ขึ้นบอร์ดมัย ถ้าอยากรู้ขึ้นบอร์ดเธอต้องทำสวย ๆ นะ เพราะว่าเด็กมันเยอะ ติดทั้งหมดไม่ได้ มันหลุด” (ครูภาษาไทยจากโรงเรียนวัดบึงทองหลาง, สัมภาษณ์, 3 สิงหาคม 2548)

“ถึงเวลานิทรรศการครูจะส่งผลงานมา เราจะ show ในงานนิทรรศการภาษาไทย จะเป็นหนังสือเล่มเล็ก เป็นแผ่นพับ เป็นหนังสือทำมือ เป็นนิทาน อะไรอย่างเงี้ย คือเราจะ show ตรงจุดนั้น” (ครูบรรณารักษ์จากโรงเรียนนาหลวง, สัมภาษณ์, 30 สิงหาคม 2548)

ทั้งนี้ครูและนักเรียนผู้ช่วยครูได้แสดงความคิดเห็นในการใช้ป้ายนิเทศเป็นสื่อในการส่งเสริมนิสัยรักการอ่านไว้ว่า การจัดป้ายนิเทศจะช่วยกระตุ้นความจำเรื่องการอ่านหนังสือให้กับนักเรียนได้บ้าง โดยที่นักเรียนไม่รู้สึกรู้สีกว่ากำลังถูกกระตุ้น เพราะนักเรียนจะเห็นป้ายนิเทศบ่อยเมื่อนักเรียนเดินผ่าน แต่วิธีนี้จะไม่ได้ผลมาก เนื่องจากนักเรียนจะมองดูเพียงอย่างเดียว ไม่ค่อยอ่านป้ายนิเทศที่ครูจัด

“วิธีนี้เด็กจะให้เห็นบ่อย ๆ ไง เห็นบ่อย ๆ จะได้กระตุ้น จะได้ไม่ลืม พยายามให้ผ่านตาบ่อย ๆ” (ครูบรรณารักษ์จากโรงเรียนศรีเอี่ยมอนุสรณ์, 24 สิงหาคม 2548)

“มันเป็นวิธีการประชาสัมพันธ์ที่ง่าย แต่ไม่ค่อยได้ผล คือเด็กไม่ค่อยอ่าน” (ครูบรรณารักษ์จากโรงเรียนฤทธิยะวรรณาลัย, สัมภาษณ์, 19 สิงหาคม 2548)

“ไม่ค่อยอ่านคะ มีปานกลาง เด็กป.1 ป.2 จะชอบดู” (นักเรียนผู้ช่วยครูโรงเรียนนาหลวง, สัมภาษณ์, 31 สิงหาคม 2548)

ส่วนการใช้วีซีดีพบว่าครูจากโรงเรียนวัดนิมมานรดี และครูจากโรงเรียนศรีเอี่ยมอนุสรณ์ เท่านั้นที่ใช้สื่อชนิดนี้เพื่อการส่งเสริมนิสัยรักการอ่าน ส่วนครูจากอีก 4 โรงเรียนจะใช้สื่อวีซีดีในการเรียนการสอนวิชาอื่น ๆ ไม่ได้นำมาใช้ในการส่งเสริมนิสัยรักการอ่าน ซึ่งครูจากทั้ง 2 โรงเรียนกล่าวว่า สื่อวีซีดีเป็นสื่อที่นักเรียนส่วนใหญ่ให้ความสนใจมากที่สุด แต่ครูจะฉายวีซีดีให้นักเรียนดูได้แค่ในห้องสมุดเท่านั้น เนื่องจากในห้องสมุดจะมีความสะดวกในการติดตั้งเครื่องฉาย โดยครูได้คัดเลือกเรื่องที่จะฉายจากเหตุการณ์วันสำคัญต่าง ๆ ในขณะนั้น หรือเลือกจากเรื่องที่นักเรียนสนใจ เมื่อฉายจบครูจะบอกให้นักเรียนไปค้นคว้าอ่านเพิ่มเติมจากหนังสือ เมื่อนักเรียนได้ค้นคว้าหาหนังสืออ่านเพิ่มแล้ว นักเรียนจะรู้สึกว่าการที่เขาได้ดูในวีซีดีนั้นไม่สนุกเหมือนกับที่เขาอ่านจากหนังสือ

“อย่างวันวิสาขบูชา เราก็ฉายเรื่องพระพุทธเจ้าให้เด็กดู ให้สอดคล้องกัน แล้วก็บอกว่ามาจากหนังสือนี้ให้ไปอ่านค้นคว้าเพิ่มเติม แล้วก็แนะนำ อย่างเรื่องแฮร์รี่ มันมีหนังสือด้วยใช่ปะ ก็ฉายซีดี ให้เด็กดูเรื่องก่อน แล้วให้ไปอ่านหนังสือต่อ เค้าก็บอกว่าในหนังสือสนุกกว่าอีก..เข้ามาดูกันเต็มเลยนะ ตอนเที่ยง ๆ นะ บางทีครูต้องบอกว่า เออ..วันหลังค่อยมาดูใหม่ละ” (ครูบรรณารักษ์จากโรงเรียนศรีเอี่ยมอนุสรณ์, สัมภาษณ์, 24 สิงหาคม 2548)

“ส่วนใหญ่จะดูตามวันสำคัญ ใกล้วันสำคัญอะไรก็จะฉายเรื่องนั้น แล้วก็บอกนักเรียนว่ามาจากหนังสือเล่มนี้ ๆ นะ ให้ไปอ่านเพิ่ม แล้วนักเรียนส่วนใหญ่จะชอบดูวีซีดีกันนะ เวลาฉายที่เนี่ยนักเรียนก็ให้ความสนใจมาดูเยอะ” (ครูภาษาไทยจากโรงเรียนวัดนิมมานรดี, สัมภาษณ์, 14 กันยายน 2548)

ส่วนเหตุการณ์พิเศษที่จัดขึ้นในโรงเรียนนั้น จากตารางข้างต้นจะเห็นได้ว่าการจัดการกิจกรรมพิเศษในแต่ละโรงเรียนจะเหมือนกัน จะแตกต่างกันบ้างในเรื่องของชื่องานที่จัด เช่น โรงเรียนฤทธิยะวรรณาลัย มีการจัดสัปดาห์รักการอ่าน ซึ่งครูอังคณา แก้วใหญ่ ได้บอกกับผู้วิจัยว่า สัปดาห์รักการอ่านก็คือสัปดาห์ห้องสมุดเดิม เพียงแต่ครูได้เปลี่ยนมาใช้ชื่อสัปดาห์รักการอ่านหลังจากที่โรงเรียนรับโครงการโรงเรียนรักการอ่านเข้ามาทำในโรงเรียน ส่วนโรงเรียนนาหลวงที่จัดนิทรรศการภาษาไทยนั้น ก็เทียบได้กับการจัดงานวันภาษาไทยของโรงเรียนอื่น ๆ เพียงแต่ที่โรงเรียนนี้จะจัดในจำนวนวันที่มากกว่าโรงเรียนอื่น คือจัดประมาณ 1-2 วัน ในแต่ละปีการศึกษา จาก

การสอบถามถึงการจัดสัปดาห์ห้องสมุด และการจัดงานวันภาษาไทยของทั้ง 6 โรงเรียน พบว่าการจัดสัปดาห์ห้องสมุดจะเกี่ยวข้องกับการส่งเสริมนิสัยรักการอ่านโดยตรง ในขณะที่งานวันภาษาไทยจะมีเรื่องรักการอ่านแทรกอยู่เป็นส่วนหนึ่งของการจัดงานเท่านั้น ซึ่งการจัดสัปดาห์ห้องสมุดจะจัดขึ้นปีการศึกษาละ 1 ครั้ง ภายในงานจะมีการจัดป้ายนิเทศเกี่ยวกับสาระความรู้ต่าง ๆ การแสดงผลงานการทำกิจกรรมส่งเสริมนิสัยรักการอ่านของนักเรียนในรอบปีการศึกษาที่ผ่านมา การจัดกิจกรรมส่งเสริมนิสัยรักการอ่าน และการจัดกิจกรรมเพื่อความบันเทิงอื่น ๆ เช่น การแข่งขันตอบปัญหา การขายหนังสือราคาถูก การขายหนังสือมือสอง การประกวดเล่านิทาน ร้องเพลง เป็นต้น

“ก็เอาหนังสือราคาถูกลงนะ เด็กเค้าซื้อเป็นเจ้าของได้ มีการขายหนังสือ มีกิจกรรม มีเล่านิทาน มีอะไรหลาย ๆ อย่าง” (ครูบรรณารักษ์จากโรงเรียนศรีเอี่ยมอนุสรณ์, สัมภาษณ์, 24 สิงหาคม 2548)

“ช่วงสัปดาห์ห้องสมุดอาจจะมีการจัดการแข่งขันเพิ่มเติมจากช่วงปกติ แล้วก็มีการแสดงผลงาน เกี่ยวกับการอ่านจากครูนาฏศิลป์” (ครูภาษาไทยจากโรงเรียนมีนบุรี, สัมภาษณ์, 4 สิงหาคม 2548)

“ก็มีผลงานนักเรียนมาแสดง มีเล่านิทาน ร้องเพลง เต้น ประกวดเดินแฟชั่นโชว์เคิล” (ครูบรรณารักษ์จากโรงเรียนวัดบึงทองหลาง, สัมภาษณ์, 3 สิงหาคม 2548)

2.2 การใช้กิจกรรมส่งเสริมนิสัยรักการอ่านในโรงเรียนของครู

นอกเหนือจากการใช้สื่อส่งเสริมนิสัยรักการอ่านให้กับนักเรียนทั้ง 2 ชนิดข้างต้น ครูในแต่ละโรงเรียนยังจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมนิสัยรักการอ่านให้กับนักเรียนในโรงเรียนด้วย โดยครูในแต่ละโรงเรียนจะจัดกิจกรรมต่าง ๆ ขึ้นไม่ต่ำกว่าโรงเรียนละ 13 กิจกรรมหลัก ซึ่งรายชื่อกิจกรรมเหล่านี้ของแต่ละโรงเรียน ผู้วิจัยจะแสดงไว้ในส่วนของภาคผนวก กิจกรรมหลักนี้คือ กิจกรรมที่มีรายละเอียดในรายงานสรุปผลการจัดกิจกรรมส่งเสริมนิสัยรักการอ่านของโรงเรียนในแต่ละปีการศึกษา ซึ่งหมายความว่า จำนวนของกิจกรรมที่จัดขึ้นจริง ๆ จะมีมากกว่า 13 กิจกรรม แต่จะเป็นในลักษณะของกิจกรรมย่อย ๆ ที่จัดขึ้นอยู่ในหลายกิจกรรมหลัก เช่น ในการจัดวันภาษาไทย อาจมีกิจกรรมการประกวดแต่งกลอนสุภาพเกี่ยวกับภาษาไทย และเมื่อมีการจัดงานสัปดาห์ห้องสมุด ก็จะมีกิจกรรมประกวดแต่งกลอนสุภาพเกี่ยวกับห้องสมุด ซึ่งถือว่าการประกวดแต่งกลอนสุภาพเป็นกิจกรรมย่อย เพราะไม่ได้จัดแยกออกต่างหาก แต่จัดร่วมกับเหตุการณ์พิเศษอื่น ๆ

เป็นต้น โดยส่วนใหญ่แล้วกิจกรรมหลักเหล่านี้จะจัดขึ้นตลอดทั้งปีการศึกษา เพื่อกระตุ้นให้นักเรียนได้คุ้นเคยกับการอ่านหนังสือ

กิจกรรมส่งเสริมนิสัยรักการอ่านที่ครูจัดขึ้นในโรงเรียน แบ่งออกเป็น 4 ประเภท ดังนี้

2.2.1 กิจกรรมซึ่งเร้าไลตประสาท

2.2.2 กิจกรรมซึ่งเร้าจักษุประสาท

2.2.3 กิจกรรมซึ่งเร้าไลตและจักษุประสาทในเวลาเดียวกัน

2.2.4 กิจกรรมซึ่งให้ผู้เป็นเป้าหมายได้ร่วมด้วย

กิจกรรมซึ่งเร้าไลตประสาท คือ กิจกรรมที่เน้นให้นักเรียนรู้จักฟังเรื่องราวต่าง ๆ ที่มีประโยชน์ต่อตนเอง และนำความรู้ที่ได้จากการฟังนั้นไปใช้ในชีวิตประจำวันได้ หรือเป็นกิจกรรมที่มุ่งเน้นให้ความสนุกสนานเพลิดเพลินแก่นักเรียน กิจกรรมประเภทนี้มักจะจัดที่ห้องสมุด และหน้าเสาธง เช่น กิจกรรมภาษาไทยรายวัน เก่งภาษาไทยวันพุธ ภาษาไทยสัปดาห์ละ 2 คำ ประกวดเล่านิทาน นักขาวน้อย ได้ว่าที่

กิจกรรมซึ่งเร้าจักษุประสาท คือ กิจกรรมที่เน้นให้นักเรียนได้อ่านหนังสืออย่างสม่ำเสมอ ถ้าเป็นกิจกรรมที่สามารถทำได้ง่ายจะจัดขึ้นทุกวัน ถ้าเป็นกิจกรรมที่มีความยุ่งยากในการจัดจะจัดสัปดาห์ละครั้ง หรือเดือนละครั้ง เช่น กิจกรรม 5 นาทีทวิปัญญา มุมหนังสือและตะกร้าหนังสือ ระเบียบความรู้ หนังสือพิมพ์แผ่น หนังสือของฉันแบ่งปันให้เพื่อนอ่าน จุลสารศรีเอี่ยม ต้นไม้พูดได้ และมีบางกิจกรรมที่จัดขึ้นเพื่อให้ผู้ปกครองมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมส่งเสริมนิสัยรักการอ่านของนักเรียนด้วย เช่น กิจกรรมใส่ใจลูกหลานให้อ่านหนังสือวันละหน้า นอกจากนี้ยังมีกิจกรรมที่จัดขึ้นเพื่อส่งเสริมนิสัยรักการอ่านให้กับผู้ปกครองของนักเรียน ตามนโยบายของสำนักการศึกษา กรุงเทพมหานครด้วย เช่น กิจกรรมที่พักนักอ่าน ห้องสมุดชุมชน ด้านสถานที่ในการจัดกิจกรรมประเภทนี้จะจัดขึ้นทั้งในห้องเรียน ระเบียงหน้าห้องเรียน ห้องสมุด หน้าเสาธง และบริเวณทางเดินรอบ ๆ โรงเรียน

กิจกรรมซึ่งเร้าไลตและจักษุประสาทในเวลาเดียวกัน คือ กิจกรรมที่เน้นให้นักเรียนสนใจฟังและชมกิจกรรม เพื่อให้นักเรียนได้รับความรู้และความเพลิดเพลินไปพร้อมกัน เช่น กิจกรรมเชิดหุ่นมือ บานนิทาน ร้อยกรองทำนองเสนาะ เวทีคนเก่ง วิดีทัศน์เพื่อการศึกษา ซึ่งกิจกรรมประเภทนี้ส่วนใหญ่จะจัดขึ้นสัปดาห์ละครั้ง โดยจัดขึ้นที่หน้าเสาธง ห้องประชุม ห้องสมุด หรือห้องเรียน

กิจกรรมซึ่งให้ผู้เป็นเป้าหมายได้ร่วมด้วย คือ กิจกรรมที่เปิดโอกาสให้นักเรียนจำนวนมากได้มีส่วนร่วมในการทำกิจกรรม นอกเหนือจากการฟัง หรือการชมกิจกรรมต่าง ๆ เพียงอย่างเดียว ซึ่งจะทำให้นักเรียนที่เข้าร่วมกิจกรรมมีผลงานการทำกิจกรรมเป็นของตนเอง และกิจกรรมประเภทนี้จะมีการแข่งขันเพื่อมอบรางวัลให้กับนักเรียนมากที่สุด กิจกรรมประเภทนี้ส่วนใหญ่จะจัดขึ้นที่ห้องเรียนของนักเรียนเอง บริเวณมุมใดมุมหนึ่งในโรงเรียน หรือจัดในห้องสมุด เช่น กิจกรรมบันทึกการอ่าน เล่าเรื่องจากภาพ หนังสือเล่มเล็ก หนังสือเล่มใหญ่ หนังสือหน้าเดียว หนังสือทำมือ ลายมืองามตามแบบไทย ฟังไปพับไป ฟังไปวาดไป ทุกวิชาทุกชั้นขยันอ่าน อ่านได้ให้ดาว บันทึกนิทานจากการเล่า หนังสือปดาคำหนึ่งคำถาม หมอภาษา เพื่อนช่วยเพื่อน ชมรมยุวกวี ถ้าเป็นกิจกรรมขนาดใหญ่ที่ต้องใช้เวลาในการทำกิจกรรมหลายวันก็จะใช้พื้นที่ทั้งหมดของโรงเรียนเป็นสถานที่จัดกิจกรรม ได้แก่ กิจกรรมค่ายภาษาไทย

ส่วนใหญ่ครูจะเปิดโอกาสให้นักเรียนทุกคนในโรงเรียนได้เข้าร่วมกิจกรรมส่งเสริมนิสัยรักการอ่านทุกประเภท ยกเว้นบางกิจกรรมที่มีลักษณะพิเศษ คือ กิจกรรมที่ผู้ปฏิบัติต้องสามารถใช้ทักษะในการสื่อสารได้ดี เช่น กิจกรรมไต่วาที เพื่อนช่วยเพื่อน หมอภาษา ฉะนั้นครูจึงต้องคัดเลือกนักเรียนเพียงบางส่วนมาเข้าร่วมในกิจกรรมนั้น เพื่อให้การทำกิจกรรมนั้นมีประสิทธิภาพ ซึ่งนักเรียนที่เข้าร่วมในกิจกรรมประเภทนี้ส่วนใหญ่จะเป็นนักเรียนที่เรียนดี และมีความสามารถในการสื่อสาร โดยเฉพาะการพูด

“ถ้าไต่วาทีก็ป.5 ป.6 เพื่อนช่วยเพื่อน หมอภาษาก็ต้องเป็นเด็กที่พูดชัด อ่านเก่ง อ่านคล่อง” (ครูบรรณารักษ์จากโรงเรียนศรีเอี่ยมอนุสรณ์, สัมภาษณ์ 24 สิงหาคม 2548)

“ถ้าเป็นแบบงานสำคัญก็ต้องทำทุกคน หรือบางครั้งอาจารย์ก็คัดคนที่ดีที่สุดไปทำ” (นักเรียนผู้ช่วยครูโรงเรียนวัดบึงทองกลาง, สัมภาษณ์, 3 สิงหาคม 2548)

นอกจากนี้ในส่วนของกิจกรรมอื่น ๆ ก็จะมีการจำกัดนักเรียนที่เข้าร่วมกิจกรรมบ้างตามความเหมาะสมของสถานที่จัดกิจกรรม และตามความเหมาะสมกับวุฒิภาวะของเด็กในแต่ละวัย

“บางทีเราก็จำกัดเพราะว่าสถานที่เราไม่พอ อย่างเล่นนิทานในห้องประชุมเนี่ย เด็กอยาก จะเข้ามาเยอะ แต่ก็เข้ามาได้ไม่หมดหรอก ก็บอกว่าอาทิตย์หน้าค่อยมาฟังใหม่นะ” (ครูบรรณารักษ์จากโรงเรียนวัดบึงทองกลาง, สัมภาษณ์, 3 สิงหาคม 2548)

“ส่วนมากมันก็ใกล้เคียงกันนะ ใช่ว่าจะจำกัด บางอย่างเนี่ยเด็กเล็ก ๆ เขียนไม่ได้ เราก็ให้ไปวาดภาพ เด็กที่เขียนได้ บรรยายได้ เราก็ให้เด็กโต เล่นิทงนิทาน สี่ ห้า หก อะไรเงี้ย หนึ่ง สอง สาม ก็มาฟัง มาบรรยายสิ ตอบปัญหาเงี้ยได้” (ครูบรรณารักษ์จากโรงเรียนศรีเอี่ยมอนุสรณ์, สัมภาษณ์, 24 สิงหาคม 2548)

“เพราะว่าถ้ากิจกรรมบางอย่างเด็กเล็กทำไม่ได้ เขาก็จะไม่เข้าร่วม ไม่สนุก” (ครูภาษาไทยจากโรงเรียนมีนบุรี, สัมภาษณ์, 4 สิงหาคม 2548)

โดยก่อนที่ครูจะทำการสื่อสารหรือจัดกิจกรรมข้างต้นให้กับนักเรียน ครูจากแต่ละโรงเรียนจะต้องเตรียมความพร้อมก่อนการปฏิบัติงาน ได้แก่ การหาความรู้เกี่ยวกับข่าวสาร การสังเกตหนังสือที่นักเรียนชอบอ่าน เพื่อเป็นหลักในการแนะนำหนังสือ และการจัดเตรียมอุปกรณ์ที่จะใช้ในการทำกิจกรรม เพื่อให้การดำเนินงานเป็นไปอย่างรวดเร็ว และเป็นทีพึงพอใจของทุกฝ่าย

“หลังจากวางแผนเสร็จ แบ่งงานกันไปก็ต้องอ่านหนังสือพิมพ์ หนังสือต่าง ๆ เพื่อเป็นข้อมูลในการพูดคุยกับนักเรียน ให้เค้าได้ข่าวสาร หรือรู้จักหนังสือใหม่ ๆ... ถ้าหาหนังสือที่ตรงใจเด็กเด็กก็จะอยากอ่าน โดยเน้นแนะนำหนังสือใหม่ การ์ตูน หนังสือที่สำคัญต่อชีวิตประจำวัน” (ครูบรรณารักษ์จากโรงเรียนศรีเอี่ยมอนุสรณ์, สัมภาษณ์, 24 สิงหาคม 2548)

“ดูหนังสือใหม่ ๆ ที่เข้ามา แล้วเลือกมาจัดแนะนำหนังสือ อ่านหนังสือนั้นด้วยเพื่อหาข้อมูลในการแนะนำ” (ครูบรรณารักษ์จากโรงเรียนฤทธิยะวรรณาลัย, สัมภาษณ์, 19 สิงหาคม 2548)

“ครูเตรียมอุปกรณ์ ทำสมุดบันทึกออกมาแจกทั้งสายชั้นเลย” (ครูภาษาไทยจากโรงเรียนวัดนิมมานรดี, สัมภาษณ์, 14 กันยายน 2548)

นอกจากนี้ครูในแต่ละโรงเรียนต่างก็ให้เหตุผล และข้อดีของการจัดกิจกรรมไว้ว่าการจัดกิจกรรมจะเป็นตัวกระตุ้นความสนใจของนักเรียนที่มีต่อการอ่านหนังสือให้มากขึ้นนอกเหนือจากการสอนโดยตรง ส่วนเกณฑ์ที่ครูใช้ในการจัดกิจกรรมส่งเสริมนิสัยรักการอ่านในโรงเรียนนั้นได้แก่ ความรู้ที่ได้จากการอบรมจากสำนักการศึกษา ความรู้เดิมของครู การศึกษาดูงานจากโรงเรียนอื่น งบประมาณ และความชอบของนักเรียนที่มีต่อกิจกรรมนั้น ๆ

“ถ้าไม่มีพวกนี้เด็กก็เบื่อ ถ้าเราสอนอย่างเดียวเด็กไม่สนใจ พอมีกิจกรรมเข้ามาช่วยให้เด็กเห็นบ่อย ๆ เด็กก็อยากอ่าน เกณฑ์ที่ใช้เลือกกิจกรรมก็มาจากคู่มือตามที่เราไปอบรม ตามที่เราเรียนมา และจากที่เราไปศึกษาดูงานมา” (ครูบรรณารักษ์จากโรงเรียนศรีเอี่ยมอนุสรณ์, สัมภาษณ์, 24 สิงหาคม 2548)

“กิจกรรมจะมีการแข่งขัน มีรางวัลเป็นสิ่งจูงใจ บางทีอ่านหนังสือธรรมดา คำก็จะแบบไปเรื่อย ๆ แต่ถ้าเรามีแรงจูงใจ กระตุ้นคำบ้าง เพื่อให้คำหันกลับมา...แต่ไม่ได้ให้รางวัลทุกกิจกรรมนะ บางทีให้เกียรติบัตร บางทีให้เป็นของรางวัล บางทีก็ไม่มีรางวัลให้ แต่พูดชมว่าขยัน ให้นักเรียนในห้องฟัง” (ครูบรรณารักษ์จากโรงเรียนฤทธิยะวรรณาลัย, สัมภาษณ์, 19 สิงหาคม 2548)

“กิจกรรมทำให้เด็กสนใจมากขึ้น มีการแข่งขัน มีรางวัลเข้ามาก็สนใจ เวลาเลือกว่าจะจัดกิจกรรมอะไรก็ดูจากงบประมาณ แล้วเลือกเอากิจกรรมที่มีประโยชน์และเด็กชอบ ถ้าเด็กสนใจเด็กสนุก เด็กก็ทำ...แล้วก็มีไปดูงานโรงเรียนอื่นด้วย” (ครูบรรณารักษ์จากโรงเรียนวัดบึงทองหลาง, สัมภาษณ์, 3 สิงหาคม 2548)

“คัดเลือกจากกิจกรรมที่สามารถนำมาประยุกต์ใช้ให้เข้ากับเนื้อหาบทเรียนของเด็ก สังเกตจากกิจกรรมที่เด็กชอบ นำหลักความรู้ที่ได้จากการอบรมมาจัดกิจกรรม” (ครูภาษาไทยจากโรงเรียนมีนบุรี, สัมภาษณ์, 4 สิงหาคม 2548)

ดังที่ได้กล่าวไว้แล้วในผลการวิจัยส่วนที่หนึ่งว่าก่อนที่แต่ละโรงเรียนจะรับโครงการโรงเรียนรักการอ่านเข้ามาดำเนินงานนั้น ครูในแต่ละโรงเรียนก็ได้ทำการส่งเสริมนิสัยรักการอ่านให้กับนักเรียนอยู่แล้ว เมื่อมีโครงการนี้เข้ามาในโรงเรียน ครูจึงได้เพิ่มจำนวนกิจกรรมให้มากขึ้นจากเดิม โดยกิจกรรมในโครงการโรงเรียนรักการอ่านทั้งหมด ก็มีพื้นฐานมาจากกิจกรรมเดิมที่เคยจัดขึ้น ฉะนั้นแนวทางการจัดกิจกรรมส่งเสริมนิสัยรักการอ่านในโรงเรียนจึงไม่ต่างจากเดิมมากนัก ตามคำบอกเล่าของครูพรพิตร พจนอารี

“เราดึงเอากิจกรรมที่ครูเคยจัดกันมาก่อนแล้วออกมาเป็นกิจกรรมในรักการอ่าน ซึ่งมันจะไม่เพิ่มภาระงานให้กับครู ครูก็ทำงานเก่า เพียงแต่ว่าอาจจะทำให้บ่อยขึ้น” (ครูภาษาไทยจากโรงเรียนนาหลวง, สัมภาษณ์, 31 สิงหาคม 2548)

การจัดกิจกรรมจะมีแรงจูงใจให้นักเรียนเข้าร่วมกิจกรรมจากของรางวัลที่มีครูมอบให้ ซึ่งนักเรียนส่วนมากจะชื่นชอบรางวัลที่เป็นสิ่งของมากกว่าการได้รับเกียรติบัตรหรือคำชมเชยจากครู ของรางวัลส่วนใหญ่ที่นักเรียนได้รับจะเป็นของเล็ก ๆ น้อย ๆ ที่มาจากงบประมาณของโรงเรียน การบริจาคของสำนักพิมพ์ต่าง ๆ ที่มาออกร้านขายหนังสือที่โรงเรียน และจากการบริจาคของครูในโรงเรียนเอง ซึ่งทั้งครูและนักเรียนผู้ช่วยครูต่างพูดตรงกันว่า การเสนอให้ของรางวัลมีผลต่อการดึงดูดความสนใจของนักเรียนให้เข้ามาทำกิจกรรม

“ตอนไหนมีรางวัล ตอนนั้นแหละ เด็กก็จะหันมาจับกิจกรรม จะมีแรงกระตุ้นจูงใจว่า ได้รางวัลแล้ว แรก ๆ รอบแรก ๆ ก็จะไม่ค่อยมี แต่พอเห็นมีคนได้รางวัลเค้าก็กลับมา” (ครูภาษาไทยจากโรงเรียนฤทธิยะวรรณาลัย, สัมภาษณ์, 22 สิงหาคม 2548)

“ก็มีรางวัลเป็นของเล็ก ๆ น้อย ๆ แต่แบบเค้าไปกันเต็ม น้องเล็ก ๆ นะคะ” (นักเรียนผู้ช่วยครูโรงเรียนมีนบุรี, สัมภาษณ์, 26 สิงหาคม 2548)

“ที่เค้าเข้ามาทำกิจกรรมก็เพราะเค้าต้องการของรางวัล” (นักเรียนผู้ช่วยครูโรงเรียนนาหลวง, สัมภาษณ์, 31 สิงหาคม 2548)

ในบรรดากิจกรรมต่าง ๆ กว่า 13 กิจกรรมขึ้นไปที่จัดขึ้นในแต่ละโรงเรียน ครู นักเรียนผู้ช่วยครู และนักเรียนทั่วไปของแต่ละโรงเรียนบอกว่า กิจกรรมที่นักเรียนส่วนใหญ่ในโรงเรียนชอบมากที่สุด ได้แก่ กิจกรรมซึ่งไร้ขีดประสาท คือ กิจกรรมการเล่านิทาน รองลงมาเป็นกิจกรรมซึ่งให้ผู้เป็นเป้าหมายได้ร่วมด้วย คือ กิจกรรมบันทึกการอ่าน

เนื่องจากในแต่ละโรงเรียนมีนักเรียนจำนวนมาก และครูได้จัดกิจกรรมส่งเสริมนิสัยรักการอ่านให้นักเรียนเป็นจำนวนมากเช่นกัน ลักษณะการเข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ของนักเรียนจึงเป็นไปในลักษณะบังคับสำหรับบางกิจกรรม หากนักเรียนไม่เข้าร่วมกิจกรรมจะถูกทำโทษโดยการว่ากล่าวตักเตือนจากครู หรือการหักคะแนน แต่ในบางกิจกรรมก็เกิดจากความสมัครใจของนักเรียนเอง ดังคำบอกเล่าของนักเรียนผู้ช่วยครู และนักเรียนทั่วไปในแต่ละโรงเรียน

“มันก็แล้วแต่คะ แต่ว่ามันจะมีใบให้ครูเซ็นว่าเราได้เข้าร่วมกิจกรรมอันไหนบ้าง ถ้าใครได้ลายเซ็นเยอะ ก็จะมีรางวัลให้ ทุกคนก็จะสนใจ” (นักเรียนผู้ช่วยครูโรงเรียนวัดบึงทองหลาง, สัมภาษณ์, 3 สิงหาคม 2548)

“ครูบอกให้เด็กไปทำกิจกรรม ก็ไปกันหมดเลย” (มิว นักเรียนจากโรงเรียนวัดนิมมานรดี, สัมภาษณ์ 14 กันยายน 2548)

“ป.6 จะไม่บังคับค่ะ แต่ป.5 ทุกคนต้องมีสมุดบันทึกการยืมหนังสือเป็นคะแนนอย่างหนึ่งในการเรียนเลยคะ” (นักเรียนผู้ช่วยครูโรงเรียนมีนบุรี, สัมภาษณ์, 26 สิงหาคม 2548)

“จะอ่านเฉพาะตอนเช้า เพราะว่าครูบังคับ ถ้าใครตอบไม่ได้ขึ้นมาก็โดน” (นักเรียนผู้ช่วยครูโรงเรียนนาหลวง, สัมภาษณ์, 31 สิงหาคม 2548)

สาเหตุที่ครูต้องบังคับให้นักเรียนทำกิจกรรมต่าง ๆ ก็เพราะว่าเวลาศึกษานิเทศก์จากสำนักงานศึกษามาตรวจประเมินผลการดำเนินงาน ศึกษานิเทศก์จะสุ่มถามนักเรียนในโรงเรียนถึงกิจกรรมส่งเสริมนิสัยรักการอ่าน และถามถึงการอ่านหนังสือของนักเรียน ฉะนั้นครูในทุกโรงเรียนจึงจำเป็นต้องบังคับให้นักเรียนทุกคนทำกิจกรรมที่ครูจัดขึ้น เพื่อให้นักเรียนทุกคนสามารถตอบคำถามจากศึกษานิเทศก์ได้ หากศึกษานิเทศก์สุ่มถามนักเรียนคนใดแล้วนักเรียนคนนั้นตอบไม่ได้ ก็หมายความว่าโรงเรียนนั้นจะยังไม่ผ่านการประเมินเป็นโรงเรียนรักการอ่านในปีนั้น และครูต้องทำงานให้หนักขึ้นเพื่อให้ผ่านการประเมินในปีต่อไป

“พูดจริง ๆ เลย ที่มันเดินได้ เพราะครูทุกคนบังคับอยู่” (ครูจากโรงเรียนหนึ่ง)

“มีการประกวดเลยนะปีนี้ เราจะต้องให้ได้ จะต้องได้กิจกรรมที่เดียวเลย เหมือนกับอัดเด็กอัด ๆ ๆ ๆ ๆ พอที่เราจะต้องเอาผลงาน เราก็ต้องอัด...ไม่ไหวแล้ว เราต้องได้ แต่อย่างเงี้ยเราได้ป้ายมาแล้ว เราก็ยังทำอันเดิมอยู่ เราก็สบาย ๆ ” (ครูจากอีกโรงเรียนหนึ่ง)

หลังจากที่ครู และนักเรียนผู้ช่วยครูได้ทำการส่งเสริมนิสัยรักการอ่านให้กับนักเรียนผ่านวิธีการต่าง ๆ ดังที่ได้กล่าวมาแล้ว ผลปรากฏว่านักเรียนบางคนในโรงเรียนมีการพัฒนาไปในทางที่ดีขึ้น โดยเฉพาะการอ่านหนังสือและเข้าห้องสมุด และนักเรียนบางคนยังเขียนหนังสือได้ถูกต้องมากขึ้นอีกด้วย รวมทั้งยังมีผลการเรียนดีขึ้น

“เป็นบางคน แต่บางคนก็ดีขึ้น ครูว่าประมาณหกสิบเจ็ดสิบเปอร์เซ็นต์นะ ที่ชอบอ่านหนังสือนะ สังเกตจากเวลาครูมีหนังสือใหม่ ๆ มาแนะนำ คำก็จะขอดู บางทีก็สังเกตในช่วงเช้า ช่วงพักกลางวันว่าเค้าใช้เวลาว่างทำอะไรก็จะเห็นเค้าหยิบหนังสือขึ้นมาอ่าน บางทีก็...อย่างอยู่ใน

แถว ครูก็ถามว่า หนังสือนี้ยืมมาจากที่ไหน” (ครูภาษาไทยจากโรงเรียนวัดนิมมานรดี, สัมภาษณ์, 14 กันยายน 2548)

“ยืมหนังสือจะเยอะขึ้น เด็กจะขอยืมมากขึ้นเพราะว่าที่เล่านิทานเนี่ยเอาหนังสือจากห้องสมุด พอหลังจากเล่าแล้วเราก็จะบอกเลยว่า หนังสือเนี่ยอยู่ในห้องสมุด เรา check ได้จากสถิติการยืมที่ห้องสมุด” (ครูภาษาไทยจากโรงเรียนมีนบุรี, สัมภาษณ์, 4 สิงหาคม 2548)

“ก็เข้าห้องสมุดมากขึ้น อ่านหนังสือมากขึ้น ประมาณแปดสิบเปอร์เซ็นต์ เมื่อมีเวลาว่างจะหยิบหนังสือในมุมหนังสือที่ห้องมาอ่าน” (ครูบรรณารักษ์จากโรงเรียนนาหลวง, สัมภาษณ์, 30 สิงหาคม 2548)

“ก็เข้า เข้าตลอด แต่ถ้าครูไปพูดอีกนิดหนึ่ง ไปประชาสัมพันธ์อีกนิดหนึ่ง จะแห่กันมาเลยที่นี้ มากันเป็นกลุ่มเลย เนี่ยเค้าก็จะมากัน ก็จะชักจูงกันมานะ เค้าก็ชวนกันบอกมาห้องสมุดกันดีมัย จากที่ครูสังเกตเด็กห้องครูเองก็จะดูว่า ลูกไหนวันนี้หนุ่ยยืมหนังสืออะไรมา มั่ง ต้องถาม อ่านหรือยัง แล้วเรื่องนี้เป็นยังไงเล่าให้เพื่อนฟังได้เปล่า ค่อย ๆ ถาม...หนุ่ยยืมเรื่องนี้อาจารย์ หนุ่ยยืมเรื่องนี้ หนุ่ยเอาเรื่องนี้มาอ่าน อะไรอย่างเงี้ย” (ครูภาษาไทยจากโรงเรียนวัดบึงทองหลาง, สัมภาษณ์, 3 สิงหาคม 2548)

“พอมีโครงการเข้ามา เค้าก็แบบให้ความสำคัญมากขึ้น จะให้ความร่วมมือทุกครั้ง เค้าจะรู้ว่าเรื่องของการอ่านมีความสำคัญอย่างไร แล้วจากสถิติการเข้าห้องสมุด เค้าก็เข้าห้องสมุดมากขึ้น จากแบบสอบถามที่ถามเด็ก เด็กก็บอกว่าชอบนะ ชอบกิจกรรม อยากให้มีจัดบ่อย ๆ ...แล้วเด็กที่อ่านหนังสือมาก จะเขียนคำที่ถูกต้องได้มาก เพราะว่าผ่านสายตาของเค้า” (ครูภาษาไทยจากโรงเรียนฤทธิยะวรรณาลัย, สัมภาษณ์, 22 สิงหาคม 2548)

“ถ้าคิดเปอร์เซ็นต์ก็ประมาณแปดสิบเปอร์เซ็นต์ นักเรียนมีพัฒนาการอ่าน พัฒนาขึ้น อย่างเช่นการบันทึก เค้าจะบันทึกเป็นระบบ มีพัฒนาการของการเขียน เราก็ดูจากพัฒนาการที่เค้าบันทึก ดูสถิติการใช้ห้องสมุด และก็สอบถามจากครูประจำชั้น ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของเด็กดีขึ้น แล้วก็ไปไปตามมาตรฐานการศึกษาของโรงเรียน ผู้เรียนมีการพัฒนาขึ้น รักการอ่าน มีการแสวงหาความรู้ด้วยตนเองมากขึ้น” (ครูบรรณารักษ์จากโรงเรียนศรีเอี่ยมอนุสรณ์, สัมภาษณ์, 24 สิงหาคม 2548)

เหตุที่นักเรียนบางคนได้เข้าร่วมในกิจกรรมส่งเสริมนิสัยรักการอ่านแล้วเข้าห้องสมุดและอ่านหนังสือเพิ่มขึ้น เนื่องมาจากการสื่อสารและการจัดกิจกรรมต่าง ๆ ของครูและนักเรียนผู้ช่วยครู ที่ได้ทำให้นักเรียนเห็นความสำคัญของการอ่าน และเกิดความเคยชินที่จะอ่านหนังสือในเวลาว่างของตน

“เข้าไปอ่านหนังสือ เข้าไปจดงานส่งครู...เพราะว่าจะได้ความรู้ใหม่ ๆ ไปพัฒนาตัวเองได้หลายด้าน” (นูก นักเรียนโรงเรียนวัดนิมมานรดี, สัมภาษณ์, 14 กันยายน 2548)

“เข้าไปอ่านหนังสือ...จะได้มีความรู้มากกว่าเพื่อน จะได้จดจำไปใช้วันข้างหน้า” (บีต นักเรียนโรงเรียนมีนบุรี, สัมภาษณ์, 26 สิงหาคม 2548)

“เข้ามาอ่านหนังสือ บางทีก็อยากตากแอร์ แล้วก็เคยโดนครูลงโทษให้มาจัดหนังสือในห้องสมุด...อ่านเพราะว่าสนุก และได้เปิดหาคำศัพท์” (เฟิร์น นักเรียนโรงเรียนฤทธิยะวรรณาลัย, สัมภาษณ์, 22 สิงหาคม 2548)

“เข้าไปอ่านหนังสือ ทำการบ้าน เล่น net...ก็ได้ความรู้ ได้รู้จักคำศัพท์ใหม่ ๆ ” (มายด์ นักเรียนโรงเรียนศรีเอี่ยม, สัมภาษณ์, 24 สิงหาคม 2548)

“อ่านหนังสือ...เคยชินค่ะ ครูเคยสั่งให้อ่านพอมีเวลาว่างอยู่คนเดียวไม่รู้จะทำอะไรก็อ่าน” (ขวัญ นักเรียนโรงเรียนวัดบึงทองหลาง, สัมภาษณ์, 3 สิงหาคม 2548)

“เข้าไปค้นหาคำตอบปัญหาต่าง ๆ ...เพราะว่าสนุก ได้ความรู้ใหม่ ๆ บางทีไม่มีอะไรทำก็ไปอ่านหนังสือ” (ปู นักเรียนโรงเรียนนาหลวง, สัมภาษณ์, 31 สิงหาคม 2548)

ขณะที่นักเรียนบางส่วนได้เข้าร่วมในกิจกรรมส่งเสริมนิสัยรักการอ่านแล้ว แต่ยังเข้าห้องสมุดหรืออ่านหนังสืออยู่ในระดับเดิมเช่นเดียวกับก่อนที่จะมีการจัดกิจกรรมขึ้นในโรงเรียน เพราะนักเรียนมีกิจกรรมที่ต้องทำหลายอย่าง และขาดการสนับสนุนอย่างต่อเนื่องจากครูบางคนในโรงเรียน

“เข้าห้องสมุดนาน ๆ ครั้ง แต่บางทีก็เข้าเพราะครูสั่ง เพราะว่าไม่มีเวลาการบ้านเยอะ” (แพรว นักเรียนโรงเรียนฤทธิยะวรรณาลัย, สัมภาษณ์, 22 สิงหาคม 2548)

“ตอน ป.3 ป.4 ก็เข้ามาอ่านหนังสือบ่อย มาตอบปัญหาชิงรางวัล แต่ว่าตอนนี้ไม่ค่อยได้เข้ามาเพราะว่าไม่มีเวลา ต้องทำกิจกรรมอื่นด้วย” (จีบ นักเรียนโรงเรียนนาหลวง, สัมภาษณ์ 31 สิงหาคม 2548)

“คือที่โรงเรียนทอม. จะมีกิจกรรมแปร่งฟัน พอเด็กทานข้าวเสร็จจะต้องแปร่งฟัน พอแปร่งฟันเสร็จแล้วก็ต้องรีบลง เด็กจะอ่านได้พักนึง...เด็กที่สนใจห้องสมุดจริง ๆ นี่จะเป็นป.1 ป.2 ป.3 .ป4 ขึ้นป.5 ป.6 นี่จะน้อย เพราะว่าอย่างป.6 เนี่ย กิจกรรมจะเยอะมาก” (ครูบรรณารักษ์จากโรงเรียนนาหลวง, สัมภาษณ์, 30 สิงหาคม 2548)

“ก็มี มีบ้าง อย่างเช่นช่วงเวลาวางทุกงานอ่านทุกคน เด็กบางคนจะเอาขยะมาทิ้งบ้าง ลงมาเอานมบ้าง คือไม่พร้อมหรือว่าไม่รู้เวลา ครูประจำชั้นเค้าไม่ mark ส่วนนี้หรือยัง...ก็มีบ้างส่วนน้อย” (ครูภาษาไทยจากโรงเรียนศรีเอี่ยมอนุสรณ์, สัมภาษณ์, 24 สิงหาคม 2548)

ทั้งนี้ครูหลายคนได้กล่าวถึงเหตุที่การสื่อสารและการจัดกิจกรรมส่งเสริมนิสัยรักการอ่านของครูได้ผลกับนักเรียนเพียงบางคนที่เนื่องมาจากพื้นฐานการเรียน โดยนักเรียนที่มีพื้นฐานการเรียนดี จะสามารถอ่านหนังสือได้เก่งและจะสนใจกิจกรรมส่งเสริมนิสัยรักการอ่านมาก ขณะที่นักเรียนที่มีพื้นฐานการเรียนไม่ดี และอ่านหนังสือไม่เก่งจะไม่ค่อยสนใจกิจกรรมเหล่านี้

“เด็กที่อ่านหนังสือไม่ออกไม่ค่อยเข้านะ จะทำยังไงก็ตาม ขนาดเอาหนังสือไปเล่าที่หน้าห้อง ให้ดู เค้าก็ฟังอย่างเดียว แต่ก็ไม่ค่อยกระตือรือร้น เด็กที่ระดับปานกลางจนถึงเก่งนะ แค่นี้เดี๋ยวจะมาแล้ว วิ่งกันกู” (ครูภาษาไทยจากโรงเรียนวัดบึงทองหลาง, สัมภาษณ์, 3 สิงหาคม 2548)

“ถ้าเด็กไม่มีนิสัยรักการอ่านมาตั้งแต่เล็ก ๆ ให้เราบังคับเท่าไร ๆ มันก็ได้ผลเฉพาะเด็กที่มีความรับผิดชอบ...ถามว่าเด็กที่รับผิดชอบอ่านหนังสือได้ อ่าน เด็กที่ไม่รับผิดชอบ ลอก เค้าจะลอกมา แต่เราก็ยังดีใจนะ ยังดียังลอก กับอีกประมาณห้าคนในห้องไม่ทำเลย ลอกก็ยังดีอย่างน้อยก็ได้ผ่านหูผ่านตาว่าคำนี้เขียนยังไงนะ ก็ยังพอใจกับเด็กที่ลอกมา” (ครูภาษาไทยจากโรงเรียนวัดนิมมานรดี, สัมภาษณ์, 14 กันยายน 2548)

“ไอ้ที่ห่วยเล่น ไม่สนใจเลย ใครจะเล่าอะไรก็จะวิ่งอย่างเดียว มีเยอะเหมือนกันประเภทนั้นนะ ไอ้ที่เข้าห้องสมุด เข้ามาทำกิจกรรมอะไร ๆ ก็จะเป็นหน้าเดิม ๆ เข้ามาเรื่อย” (ครูภาษาไทยจากโรงเรียนมีนบุรี, สัมภาษณ์, 4 สิงหาคม 2548)

การใช้สื่อเพื่อการส่งเสริมนิสัยรักการอ่านในโรงเรียนแบ่งออกเป็น 2 ประเภท ได้แก่ การใช้สื่อบุคคล และการใช้สื่อเฉพาะกิจ ด้านสื่อบุคคลที่ครูใช้ในการส่งเสริมนิสัยรักการอ่าน ได้แก่ ครู และนักเรียนผู้ช่วยครู ส่วนสื่อเฉพาะกิจที่ครูนำมาใช้ ได้แก่ ป้ายนิเทศ วีซีดี และการจัดเหตุการณ์พิเศษ ซึ่งการใช้สื่อแต่ละชนิดจะทำให้ผู้รับสารมีปฏิริยาโต้ตอบกับผู้ส่งสารแตกต่างกัน ด้านการจัดกิจกรรมส่งเสริมนิสัยรักการอ่านในโรงเรียน แบ่งออกได้เป็น 4 ประเภท ได้แก่ กิจกรรมซึ่งเราใฝ่ฝัน ประสาท กิจกรรมซึ่งเราจักขุประสาท กิจกรรมซึ่งเราใฝ่ฝันและจักขุประสาทในเวลาเดียวกัน และกิจกรรมซึ่งให้ผู้เป็นเป้าหมายได้ร่วมด้วย ซึ่งครูในแต่ละโรงเรียนจะจัดกิจกรรมเหล่านี้ขึ้นเป็นจำนวนมาก เพื่อให้ให้นักเรียนได้เลือกเข้าร่วมกิจกรรมตามความสนใจของตน ยกเว้นบางกิจกรรมที่ครูจะบังคับนักเรียนทุกคนให้เข้าร่วมกิจกรรม โดยหลังจากที่ครูและนักเรียนผู้ช่วยครูได้ทำการสื่อสารกับนักเรียน และนักเรียนได้เข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ แล้ว ผลปรากฏว่านักเรียนกลุ่มที่เรียนดีจนถึงระดับปานกลางมีนิสัยรักการอ่านมากขึ้น สังเกตได้จากการเปลี่ยนแปลงด้านพฤติกรรม เช่น การเข้าห้องสมุด การยืมหนังสือจากห้องสมุด และการอ่านหนังสือในเวลาว่างมากขึ้น ในขณะที่นักเรียนกลุ่มที่เรียนไม่เก่งจะยังไม่มียุติกรรมดังกล่าว

ปัญหานำการวิจัยข้อที่ 3: ปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จของโรงเรียนรักการอ่าน

ครูจากแต่ละโรงเรียนได้พูดถึงปัจจัยที่ทำให้โรงเรียนที่ตนเองสอนอยู่เป็นโรงเรียนรักการอ่านได้หลายประการ สามารถแบ่งออกเป็น 2 ส่วน คือ ปัจจัยด้านการให้ความสำคัญต่อการดำเนินงานจากบุคลากรภายในโรงเรียน และปัจจัยด้านการให้ความสำคัญต่อการดำเนินงานจากบุคลากรภายนอกโรงเรียน

3.1. ปัจจัยด้านการให้ความสำคัญต่อการดำเนินงานจากบุคลากรภายในโรงเรียน
บุคลากรภายในโรงเรียนที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการดำเนินงาน ได้แก่ ผู้อำนวยการโรงเรียน ครู และนักเรียนในโรงเรียนที่ร่วมมือร่วมใจกันดำเนินงานจนประสบความสำเร็จ โดยบุคลากรทั้ง 3 ฝ่ายต่างก็ให้ความสำคัญต่อการดำเนินงาน ดังนี้

3.1.1 ความเอาใจใส่และการเป็นผู้ประสานงานที่ดีของผู้อำนวยการโรงเรียน

ผู้อำนวยการโรงเรียนเป็นผู้ที่มีบทบาทในการดำเนินงานโรงเรียนรักการอ่าน เพราะเป็นผู้วางแผนการดำเนินงาน ให้การสนับสนุน และอำนวยความสะดวกต่าง ๆ ให้กับครูในโรงเรียนให้สามารถปฏิบัติงานได้อย่างสะดวก

“ผอ.หนักเลย ทุ่มเต็มที่ ใครไม่อ่านหนังสือลี ถึงชั่วโมงกิจกรรมวางทุกงาน อ่านทุกคน ผอ.เดินตรวจ เค้่าส่งเสริมมาก ๆ เลย” (ครูบรรณารักษ์จากโรงเรียนศรีเอี่ยมอนุสรณ์, สัมภาษณ์, 24 สิงหาคม 2548)

“อันนี้มันก็ต้องอยู่ที่ผู้บริหารเค้่าร่วมมือแล้วก็ให้ความสะดวกกับเราด้วย เพราะฉะนั้นการทำงานก็เป็นแนวเดียวกัน ก็คือผู้บริหารเป็นผู้นำ แล้วก็ประสานงานให้เราเข้าใจเป็นแนวเดียวกันได้ตกลงร่วมกัน” (ครูภาษาไทยจากโรงเรียนมินบุรี, สัมภาษณ์, 4 สิงหาคม 2548)

3.1.2 ความทุ่มเทและความเอาใจใส่ของครูผู้รับผิดชอบโครงการ

ครูผู้รับผิดชอบในการดำเนินงานโรงเรียนรักการอ่านต้องมีความตั้งใจจริงในการทำงาน เข้าใจความต้องการ และสภาพการอ่านหนังสือของนักเรียนในโรงเรียน ทั้งยังต้องสามารถชี้แจงแนวทางการปฏิบัติงาน และสามารถขอความร่วมมือจากครูทุกคนในการทำงานได้ เพื่อให้การดำเนินงานเป็นเอกภาพและดำเนินไปได้อย่างสะดวก แม้ว่าบางครั้งครูจะไม่ได้รับการสนับสนุนด้านงบประมาณในการจัดกิจกรรมจากทางโรงเรียนมากนัก แต่ครูก็ได้สละทุนส่วนตัวหรือหาวิธีการอื่นมาแก้ไขปัญหาเพื่อให้การทำงานดำเนินไปได้อย่างต่อเนื่อง

“ขอให้เรามีแรงทำนะ เด็กก็อ่านอยู่แล้วเวลากระตุ้น แล้วเราก็ทำงานให้เป็นระบบ สมัยก่อนเราทำงานไม่เป็นระบบ จริง ๆ เด็กมีความรู้สึกลอยากอ่านอยู่แล้ว แต่ว่าเราต้องไปกระตุ้นและพยายามหาหนังสือที่ตรงใจเค้่า เราต้องจับจุดให้ได้” (ครูบรรณารักษ์จากโรงเรียนศรีเอี่ยมอนุสรณ์, สัมภาษณ์, 24 สิงหาคม 2548)

“ครูภาษาไทยป้อนเอกสารทุกอย่าง ทั้งแนะนำวิธีการและเอกสารทุกอย่าง นี่คือนวัตกรรมปฏิบัติ เพราะว่าทุกคนจะถนัดไม่เหมือนกัน” (ครูภาษาไทยจากโรงเรียนมินบุรี, สัมภาษณ์, 4 สิงหาคม 2548)

“อย่างปรีศนาภาษาไทย เราก็จัดติดต่อกันมาทุกปี ๆ 4-5 ปี เราก็ไม่ได้งบประมาณจากโรงเรียน แต่เราก็ใช้ทุนส่วนตัว แล้วก็ขอบริจาคจากที่อื่น ๆ จากเพื่อนครูบ้าง จากใคร ๆ บ้าง ซึ่งบางทีของรางวัลมันก็เป็นของเล็ก ๆ น้อย ๆ แต่เด็กก็ภูมิใจตรงที่เค้าตอบได้” (ครูภาษาไทยจากโรงเรียนนาหลวง, สัมภาษณ์, 31 สิงหาคม 2548)

3.1.3 ความร่วมมือระหว่างครูทุกคนในโรงเรียน

เนื่องจากในแต่ละโรงเรียนจะมีนักเรียนเป็นจำนวนมาก ครูผู้รับผิดชอบการดำเนินงานโรงเรียนรักการอ่านเพียงไม่กี่คนจึงไม่สามารถทำโรงเรียนรักการอ่านให้ประสบความสำเร็จได้โดยง่าย ฉะนั้นครูทุกคนในโรงเรียนจึงต้องร่วมมือกันจัดกิจกรรม และต้องช่วยกันส่งเสริมให้นักเรียนได้เข้าร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ที่จัดขึ้น เพื่อให้การดำเนินงานสำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี จนผ่านการประเมินเป็นโรงเรียนรักการอ่าน

“พวกครูสนใจ เค้าอยากให้เด็กได้ ครูให้ความร่วมมือกัน พอมีโครงการนี้เข้ามา เค้าก็อยากให้เด็กของเค้าอ่านหนังสือเก่ง ก็เลยร่วมมือกันทำ” (ครูภาษาไทยจากโรงเรียนศรีเอี่ยมอนุสรณ์, สัมภาษณ์, 24 สิงหาคม 2548)

“ครูเนี่ยตัวสำคัญเลย สมมติว่าทำกลุ่มเดี่ยวทำไม่ได้อยู่แล้ว สมมติว่าพี่รับนโยบายมาให้เด็กช่วยทำโน่นทำนี่ ถ้าพี่เฉย พี่ไม่ร่วมมือ พี่ไม่กระตุ้นเด็ก ไม่อะไร มันก็ทำกิจกรรมให้ด้อยลง พี่ว่าครูโรงเรียนเนี่ย มีความรับผิดชอบ คือทำยังไงก็ได้ให้วิกฤตตรงนี้นั้นผ่าน ช่วยกันนะ...ครูนี้สำคัญกับเด็ก เด็กนี่ครูพูดอะไรเค้าเชื่ออยู่แล้วละ เด็กนะ พี่ว่าเกิดจากครูร่วมมือกัน ทุกอย่างนะ ถ้าครู anti แล้วมันไม่ได้หรอก สั่งมาเฉย สั่งไปดี ทำไปดี เฉย บอกให้นักเรียนมานั่งอ่านหนังสือหน้าห้อง นักเรียนเข้าห้องไปเลย ทำเลขไปเลย อะไรอย่างเงี้ย มันก็ไม่ได้” (ครูบรรณารักษ์จากโรงเรียนวัดบึงทองหลาง, สัมภาษณ์, 3 สิงหาคม 2548)

ทั้งนี้ความร่วมมือร่วมใจระหว่างครูจากทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ในการร่วมมือกันส่งเสริมให้นักเรียนได้เข้าร่วมกิจกรรมส่งเสริมนิสัยรักการอ่านนั้น เกิดขึ้นได้จากการชี้แจงแนวทางการดำเนินงาน และการประสานงานกันระหว่างครูแต่ละคน

“มันอยู่ที่ความร่วมมือระหว่างครูด้วยกัน ถ้าเราไม่ช่วยกัน เราไม่สามารถที่จะเอาเอกสารหรืองานที่เราแบ่งกิจกรรมไปแล้ว ครูเค้าไม่ร่วมมือกระตุ้นกิจกรรมให้เด็กทำกับเราด้วย เราจะไม่

ตรงนั้นเลย มันอยู่ที่การประสานงาน แล้วเราต้องอธิบายให้เค้าเข้าใจด้วยว่าจุดมุ่งหมายตรงนี้ เราต้องการดึงอะไรของเด็กออกมา ในเมื่อทุกคนเข้าใจเป็นแนวเดียวกัน งานเลยออกมาได้ ทุกคนรู้ที่มาที่ไป รู้ปลายทางว่าต้องการอะไร นั่นแหละงานมันจึงจะออกมาได้ ต้องเข้าใจเป็นแนวเดียวกัน” (ครูภาษาไทยจากโรงเรียนมีนบุรี, สัมภาษณ์, 4 สิงหาคม 2548)

3.1.4 ความร่วมมือของนักเรียน

นักเรียนในแต่ละโรงเรียนก็เป็นบุคคลสำคัญที่สามารถบอกได้ว่าโรงเรียนของเขาจะเป็นโรงเรียนรักการอ่านได้หรือไม่ เพราะการที่โรงเรียนจะผ่านการประเมินจากศึกษานิเทศก์ได้นั้น จะต้องมี การสอบถามจากนักเรียนด้วย ฉะนั้นนักเรียนจึงเป็นอีกผู้หนึ่งที่มีความสำคัญในการให้ความร่วมมือกับครู โดยเข้าร่วมทำกิจกรรมต่าง ๆ ตามที่ครูจัด เพื่อให้มีผลงานการทำกิจกรรมของนักเรียนที่จะนำไปใช้ในการประเมินผลการดำเนินงาน ทั้งการประเมินภายในจากครู และการประเมินจากภายนอกเมื่อศึกษานิเทศก์มาตรวจงาน

“ทุกคนร่วมมือกันทำกิจกรรมทั้งครูทั้งนักเรียน เพราะถ้าครูตั้งใจทำแต่เด็กไม่ร่วมมือด้วยก็ไม่ได้” (ครูภาษาไทยจากโรงเรียนนาหลวง, สัมภาษณ์, 31 สิงหาคม 2548)

“เพราะนักเรียนทุกคนสนใจอ่านหนังสือและร่วมกิจกรรม” (นักเรียนผู้ช่วยครูโรงเรียนวัดบึงทองหลาง, สัมภาษณ์, 3 สิงหาคม 2548)

“เด็กเนี่ยแปลกนะ บางทีเนี่ยเราพูดดูเหมือนเค้าไม่รู้เรื่องนะเค้าไม่เข้าใจ แต่ถ้าวันไหนเค้ามาประเมินหรือทำกิจกรรม ดูเหมือนเค้ารู้ว่าต้องทำตัวยังไง จะต้องตอบยังไง เค้ากลัวว่าโรงเรียนเค้าจะไม่ได้...วันที่เค้ามาตรวจครูไม่ต้องบอก เหมือนกับว่าเค้าไม่ให้ครูเสียหน้า ถ้าบอกว่านักเรียนพวกนี้จะมีกรรมการมาตรวจนะ เค้าจะช่วยครู” (ครูบรรณารักษ์จากโรงเรียนวัดบึงทองหลาง, สัมภาษณ์, 3 สิงหาคม 2548)

3.2 ปัจจัยด้านการให้ความสำคัญต่อการดำเนินงานจากบุคลากรภายนอกโรงเรียน บุคลากรภายนอกโรงเรียนที่เกี่ยวข้องในการดำเนินงาน ได้แก่ ศึกษานิเทศก์ และผู้ปกครองนักเรียนที่ให้การสนับสนุนให้การดำเนินงานจนสามารถสำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี โดยบุคลากรทั้ง 2 ฝ่าย ต่างก็ให้ความสำคัญต่อการดำเนินงาน ดังนี้

3.2.1 การตรวจดูงานและการให้คำแนะนำจากศึกษานิเทศก์

ศึกษานิเทศก์เป็นผู้มีบทบาทในการให้คำแนะนำถึงหลักการดำเนินงานที่ถูกต้อง ทั้งในช่วงก่อนและหลังการดำเนินงานในโรงเรียน โดยในช่วงก่อนการดำเนินงาน ศึกษานิเทศก์ได้จัดอบรมหลักการดำเนินงานให้แก่ผู้อำนวยการและครูได้ทราบ ส่วนในช่วงหลังการดำเนินงานจะมีบางโรงเรียนที่ได้ดำเนินงานไปแล้ว แต่ยังไม่ผ่านเกณฑ์การประเมิน ศึกษานิเทศก์ก็จะให้คำปรึกษา และให้คำแนะนำในการดำเนินงานเพิ่มเติมแก่ครู เพื่อให้คณะครูในโรงเรียนสามารถดำเนินงานได้อย่างถูกต้องตามวัตถุประสงค์ของโครงการ และประสบความสำเร็จผ่านการประเมินเป็นโรงเรียนรักการอ่านได้ในปีการศึกษาถัดไป

“ได้รับการสนับสนุนจากกทม.นระ สำนักการศึกษาที่มาพูดตลอด” (ครูบรรณารักษ์จากโรงเรียนศรีเอี่ยมอนุสรณ์, สัมภาษณ์, 24 สิงหาคม 2548)

“...เพราะว่าพื่ออยู่ภาษาไทยมา ยังไงมันก็ไม่ได้ ปีแรกก็ไม่ได้ ปีสองก็ไม่ได้ เพราะให้แต่ครูภาษาไทยมันมีแค่สิบสามคน มันจะยาก...ทำทุกอย่างก็ไม่ได้ จะนั่งพิมพ์เอง โรเนียวเอง ที่นี้พอทำทั้งโรงเรียน ตอนที่เค้ามาตรวจ เค้าบอกว่ามันไม่ใช่แค่ภาษาไทยอย่างเดียว ต้องเป็นอย่างอื่นด้วย รักการอ่านไม่ได้มาอ่านภาษาไทย ต้องอ่านอย่างอื่นอีก คือวิชาไหนก็ต้องอ่านได้ เพราะเราจะเข้าใจว่าภาษาไทยอย่างเดียว” (ครูภาษาไทยจากโรงเรียนวัดบึงทองกลาง, สัมภาษณ์, 3 สิงหาคม 2548)

3.2.2 การส่งเสริมให้นักเรียนอ่านหนังสือจากตู้ปกครอง

ผู้ปกครองนักเรียนมีบทบาทในการส่งเสริมบุตรหลานของตนให้เห็นความสำคัญของการอ่าน และเป็นผู้อำนวยความสะดวกในการจัดหาหนังสือให้บุตรหลานได้อ่านตั้งแต่ที่บ้าน เมื่อทางโรงเรียนรับโครงการโรงเรียนรักการอ่านเข้ามาดำเนินงาน ผู้ปกครองก็ให้ความร่วมมือกับทางโรงเรียนเป็นอย่างดี โดยร่วมบริจาคหนังสือเข้ามุมหนังสือในห้องเรียน หรือบริจาคหนังสือเข้าห้องสมุด

“โรงเรียนของเราเนียเป็นโรงเรียนขนาดใหญ่ แล้วก็โชคดีที่เรามีเด็กที่ค่อนข้างมีคุณภาพ ส่วนมากจะลูกข้าราชการ เพราะฉะนั้นเนีย ปัจจัยตรงนี้เด็กจะมีหนังสืออ่านเองด้วย เพราะว่าทางบ้านเค้าค่อนข้างจะดูแลทางด้านนี้ เรายังเลยสามารถที่จะเสริมเค้าเข้าไปได้ง่าย” (ครูภาษาไทยจากโรงเรียนฤทธิยะวรรณาลัย, สัมภาษณ์, 22 สิงหาคม 2548)

“ผอ.คนนี้จะมีความรักใคร่รักใคร่ คำจะมีโครงการหนึ่งลูกรักอ่านหนึ่งเล่ม อะไรเงี้ย ก็จะทำให้ผู้ปกครองบริจาคหนังสือ ก็จะได้มาเยอะ เยอะเหมือนกัน” (ครูภาษาไทยจากโรงเรียนวัดนิมมานรดี, สัมภาษณ์, 14 กันยายน 2548)

ทั้งนี้ในช่วงการดำเนินงานโรงเรียนรักการอ่านของทั้ง 6 โรงเรียน ก็ไม่ใช่การทำงานของครูจะเป็นไปได้โดยราบรื่นทั้งหมด นอกจากปัญหาที่เกิดขึ้นจากบุคลากรทั้งภายใน และภายนอกโรงเรียนบางคนจะไม่ให้ความร่วมมือในการทำงานกับครูในช่วงแรก ๆ ของการดำเนินงานแล้ว ครูหลายคนยังได้กล่าวถึงอุปสรรคของการดำเนินงานที่เกิดจากสภาพของโรงเรียนในสังกัดกรุงเทพมหานครเองไว้ 2 ประการ ประการแรกได้แก่ หนังสือในห้องสมุดของโรงเรียนจะเป็นหนังสือเก่า นักเรียนจึงไม่สนใจอ่าน และไม่อยากเข้าห้องสมุด

“หนังสือห้องสมุดโรงเรียนกทม. เป็นหนังสือที่เก่ามากเลย เก่าแบบเก่าไม่น่าสนใจ...นาน ๆ ทีจะมีมึงมาซื้อที และหนังสือก็ค่อนข้างแพงเนอะ นิดเดียว ตั้งหกสิบกกว่าบาทนะ หนังสือแพงเนี่ย เด็กจะหาซื้อมาอ่านเองมันก็ลำบาก แล้วห้องสมุดก็เป็นหนังสือที่เก่า ๆ ไม่น่าสนใจสำหรับเค้า และไม่ทันเหตุการณ์ เค้าจะไม่ค่อยชอบไปอ่าน แต่ช่วงหลัง ๆ เริ่มมีหนังสือใหม่ ๆ เข้ามา” (ครูภาษาไทยจากโรงเรียนวัดนิมมานรดี, สัมภาษณ์, 14 กันยายน 2548)

ส่วนประการที่สอง คือ โครงการต่าง ๆ ที่สำนักการศึกษาจัดให้โรงเรียนในสังกัดทำนั้นมามากเกินไป จนเกิดการแย่งชิงเวลาของนักเรียนในการทำโครงการต่าง ๆ ตามนโยบายของสำนักการศึกษา

“สิ่งหนึ่งที่เป็นปัญหา นี่ที่พูดได้เลย คือนโยบายของกทม. ปีนี้รักการอ่าน พอมาอีกปีหนึ่งยาเสพติด พอมาอีกปีหนึ่ง อะไรนะ วิถีพุทธ คือทำไมไม่ยึดปฏิบัติว่านี่รักการอ่าน ๆ ๆ เพื่อที่จะต่อยอดได้ ของเก่าก็ยังอยู่ ปีนี้เพิ่มเข้ามาแล้ว ปีนี้เพิ่มเข้ามาแล้วเป็นสองโครงการ ปีนี้เพิ่มเข้ามาแล้วเป็นสามโครงการ อีกปีหนึ่งเข้ามาอีกเป็นสี่โครงการ ถ้ามว่าเด็กวัยนี้มีประสิทธิภาพพอที่จะรับอย่างนั้นมั๊ยในฐานะที่พี่สอนมานาน...ปีแรกนี่เด็กสนใจมาก อู้หู นั่งอ่านหนังสือเป็นแถวเลย พอปีที่สองยาเสพติดแทรกเข้ามาแล้ว เด็กทำที่เดียวสองโครงการ ยาเสพติดก็มาปาว ๆ ๆ ให้เด็กฟัง เริ่มแล้ว เริ่มถอยแล้ว พออีกปีตอนนี่วิถีพุทธลงแล้ว นี่คือที่ได้ใจคะว่าทำไม...ความรู้สึกของพี่นะ ควรจะเลือกที่จริง ๆ แล้วส่งเสริมให้จริงจัง ปลูกฝังอย่างต่อเนื่อง เราก็ต่อเนื่องนะ แต่เนื่องจากมีกิจกรรมอื่นเข้ามาแทรก เข้ามาแทรก ตัวเด็กวัยแค่นี้เค้ารับไม่ไหว ให้เยอะมาก ๆ แล้วเค้าก็ไม่ทำ” (ครูจากโรงเรียนหนึ่ง)

“ปัญหาก็คือกิจกรรมมันเยอะไปหมดเลย มีโครงการเยอะแยะไปหมดเลย โครงการส่งเสริมการอ่านเป็นหลักใหญ่ ๆ แล้วก็มีโครงการสัปดาห์วิทยาศาสตร์ โครงการประกวดโครงการ โครงการ อู๋ย...เยอะ เยอะมาก ๆ” (ครูจากอีกโรงเรียนหนึ่ง)

“ที่ว่าถ้าทำตลอดไปจะดีนะ แต่ทำตลอดไปคงไม่ไหวอะน้องมันเหนื่อย เพราะโรงเรียนกทม.มีสารพัดโครงการ ใอันยังไม่ไปเลย ใอันนู่นมาอีกแล้ว อะไรอย่างเงี้ยนะ แต่บางกิจกรรมเราก็ไม่ทิ้งนะ เราทำตลอดอย่างบันทึกการอ่าน ภาษาไทยวันละคำ อะไรอย่างเงี้ย ถ้าจะให้ดี ทำตลอดไปโดยไม่ทิ้งที่ว่าดี เด็กจะตื่นตัวไง และจะเกิดความเคยชินด้วย ถ้าเกิดนาน ๆ มาทำ...คือ มันสมบูรณ์ตอนเราทำ พอเลิกทำตรงนั้นมันก็ด้อยลง จะไม่น่าสนใจแล้ว มันจะไม่มีตัวกระตุ้นแล้ว ถ้ามีกระตุ้นทุกวัน ๆ จะดี แล้วที่นี้งานมันเข้ามาเยอะ ทำงานนู่นเสร็จ งานนั้นวาง ประกวดใอันนู่นต่อแล้ว มาแล้ว ผู้บริหารรับมาแล้ว ใอันนี้มาประกวด ก็ต้องรณรงค์เรื่องนี้ต่อ เดี่ยวประกวดเรื่องนี้ เปลี่ยนกิจกรรมใหม่อีกแล้ว ตลอด” (ครูจากอีกโรงเรียนหนึ่ง)

ปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จของโรงเรียนรักการอ่านเกิดจากการให้ความสำคัญต่อการดำเนินงานจากบุคคลทั้งภายในและภายนอกโรงเรียน ได้แก่ ความเอาใจใส่และการเป็นผู้ประสานงานที่ดีของผู้บริหารโรงเรียน ความทุ่มเทและความเอาใจใส่ของครูผู้รับผิดชอบโครงการ ความร่วมมือระหว่างครูทุกคนในโรงเรียน ความร่วมมือของนักเรียน การตรวจดูงานและการให้คำแนะนำจากศึกษานิเทศก์ และการส่งเสริมให้นักเรียนอ่านหนังสือจากผู้ปกครอง ส่วนปัญหาที่พบในการทำโครงการนี้ คือ ปัญหาด้านวัสดุอุปกรณ์ ได้แก่ หนังสือในห้องสมุดของโรงเรียนมีสภาพเก่า ทำให้นักเรียนไม่สนใจอ่านหนังสือในห้องสมุด และปัญหาด้านการดำเนินงาน เนื่องจากสำนักการศึกษา มีโครงการต่าง ๆ ให้โรงเรียนในสังกัดทำเป็นจำนวนมาก ทำให้ครูไม่สามารถดำเนินงานโครงการใดโครงการหนึ่งในโรงเรียนได้อย่างต่อเนื่อง

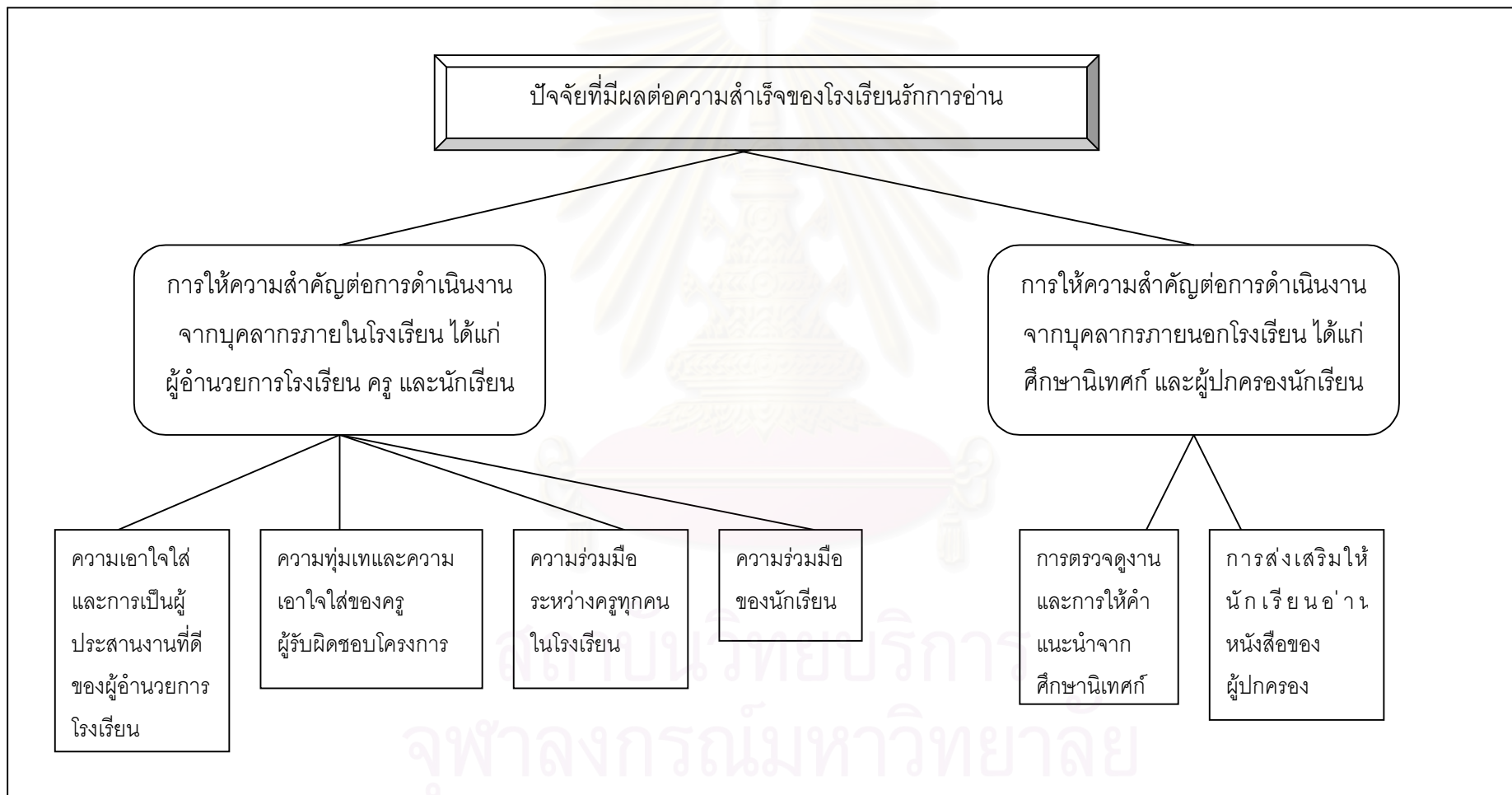
จากผลการวิจัยที่กล่าวมาจะเห็นได้ว่าการดำเนินงานโรงเรียนรักการอ่านประกอบด้วยหลายขั้นตอน ซึ่งแต่ละขั้นตอนต่างก็มีความสำคัญต่อความสำเร็จของการดำเนินงาน โดยเฉพาะขั้นตอนการปฏิบัติงาน และการประเมินผล ครูเป็นผู้ที่มีบทบาทอย่างมากใน 2 ขั้นตอนนี้ เพราะครูเป็นผู้รับผิดชอบหลักที่ต้องทำการสื่อสาร และจัดกิจกรรมให้กับนักเรียนในโรงเรียน โดยมีนักเรียนผู้ช่วยครูซึ่งเป็นตัวแทนของนักเรียนมาช่วยในการสื่อสาร และจัดกิจกรรมกับนักเรียนในโรงเรียนอีกแรงหนึ่ง

ส่วนวิธีการสื่อสาร การใช้สื่อ และกิจกรรมส่งเสริมนิสัยรักการอ่านในโรงเรียนส่วนใหญ่จะมีความคล้ายคลึงกัน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะครูในหลายโรงเรียนได้เข้ารับการอบรมการส่งเสริมนิสัยรักการอ่านที่สำนักงานการศึกษาจัดขึ้น ซึ่งหลังจากที่ครูได้ทำการสื่อสาร และจัดกิจกรรมส่งเสริมนิสัยรักการอ่านให้กับนักเรียนในโรงเรียนแล้วพบว่า นักเรียนส่วนใหญ่ได้เข้าห้องสมุดเพื่ออ่านหนังสือ และเกิดความต้องการอ่านหนังสือด้วยตนเองเพิ่มมากขึ้น ถึงแม้ว่าจุดเริ่มต้นของความต้องการอ่านหนังสือด้วยตนเองของนักเรียนส่วนใหญ่จะเกิดจากการที่ครูบังคับให้นักเรียนอ่านก็ตาม แต่ก็มีปัจจัยอื่นมาเสริมให้นักเรียนเกิดความต้องการอ่านหนังสืออย่างต่อเนื่อง เช่น หนังสือใหม่ ๆ ที่ตรงกับความสนใจของนักเรียน และการพูดถึงหนังสือบ่อย ๆ ของครู ซึ่งต่างก็มีส่วนช่วยให้นักเรียนรู้สึกอยากอ่านหนังสือเมื่อตนมีเวลาว่าง ส่วนปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จของโรงเรียนรักการอ่านนั้น เกิดจากการเล็งเห็นถึงความสำคัญของโครงการร่วมกันระหว่างบุคลากรภายใน และบุคลากรภายนอกโรงเรียน

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

แผนภาพที่ 2 แผนภาพแสดงปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จของโรงเรียนรักการอ่าน

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง กระบวนการสื่อสารในโครงการ “โรงเรียนรักการอ่าน” ของโรงเรียนในสังกัด กรุงเทพมหานคร นี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษากระบวนการสื่อสารของครู และนักเรียนผู้ช่วยครูในโครงการโรงเรียนรักการอ่าน การใช้สื่อและกิจกรรมส่งเสริมนิสัยรักการอ่านในโรงเรียนรักการอ่าน และปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จของโรงเรียนรักการอ่าน ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บข้อมูลโดยการสัมภาษณ์กลุ่มเป้าหมายทั้ง 3 กลุ่ม ของโรงเรียนในสังกัดกรุงเทพมหานคร 6 แห่ง คือ กลุ่มครูผู้รับผิดชอบการดำเนินงานโรงเรียนรักการอ่าน โรงเรียนละ 2 คน กลุ่มนักเรียนผู้ช่วยครู โรงเรียนละ 1 คน และกลุ่มนักเรียนทั่วไป โรงเรียนละ 4 คน รวมกลุ่มตัวอย่างที่สัมภาษณ์ทั้งหมด 42 คน โดยเก็บข้อมูลระหว่างวันที่ 3 สิงหาคม ถึง 14 กันยายน 2548

สรุปผลการวิจัย

ผลการวิจัยแบ่งออกเป็น 3 ส่วน ตามลำดับดังนี้

1. สภาพทั่วไปของโรงเรียนทั้ง 6 โรงเรียน
2. ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่างผู้ให้สัมภาษณ์
3. กระบวนการสื่อสารในโครงการโรงเรียนรักการอ่าน

ส่วนที่ 1 สภาพทั่วไปของโรงเรียนทั้ง 6 โรงเรียน

โรงเรียนในสังกัดกรุงเทพมหานครส่วนใหญ่ตั้งอยู่ในบริเวณชุมชน โดยมีครูทั้งหมดในโรงเรียนเฉลี่ยโรงเรียนละ 101 คน มีครูภาษาไทยเฉลี่ย 17 คน มีบรรณารักษ์ประจำ 1 คน และมีนักเรียนเฉลี่ย 2220 คน ด้านห้องสมุดของโรงเรียนส่วนใหญ่จะมีขนาดเล็ก และในช่วงก่อนที่จะมีโครงการโรงเรียนรักการอ่าน นักเรียนในแต่ละโรงเรียนแบ่งออกเป็น 3 กลุ่ม คือ นักเรียนที่อ่านหนังสือมาก นักเรียนที่อ่านหนังสือน้อย และนักเรียนที่ไม่ค่อยอ่านหนังสือเพราะยังอ่านหนังสือไม่เก่ง นอกจากนี้ ครูในแต่ละโรงเรียนต่างก็ได้ทำการส่งเสริมนิสัยรักการอ่านให้กับนักเรียนอยู่แล้ว แต่จะทำการส่งเสริมในระดับที่แตกต่างกัน คือ โรงเรียนที่ครูได้ทำการส่งเสริมนิสัยรักการอ่านให้นักเรียนในระดับสูง และโรงเรียนที่ครูได้ทำการส่งเสริมนิสัยรักการอ่านให้นักเรียนในระดับปานกลาง ส่วน

ระยะเวลาที่ครูจากแต่ละโรงเรียนใช้ในการดำเนินงานจนประสบความสำเร็จเป็นโรงเรียนรักการอ่านนั้น ก็แปรผันตามจำนวนปีที่ทางโรงเรียนรับโครงการเข้ามาทำ

ส่วนที่ 2 ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่างผู้ให้สัมภาษณ์

ครูผู้รับผิดชอบหลักในการดำเนินงานโรงเรียนรักการอ่านประกอบด้วยบรรณารักษ์ และครูภาษาไทย ครูส่วนใหญ่จบการศึกษาในระดับปริญญาตรี สาขาวิชาภาษาไทย สอนอยู่ในโรงเรียนปัจจุบันไม่ต่ำกว่า 5 ปี และเคยได้รับการอบรมด้านการส่งเสริมนิสัยรักการอ่านให้กับนักเรียนจากสำนักการศึกษา นอกจากนี้ในแต่ละโรงเรียนจะมีนักเรียนจำนวนมาก ครูจึงไม่สามารถทำการส่งเสริมนิสัยรักการอ่านให้กับนักเรียนทุกคนได้อย่างทั่วถึง จึงต้องมีการคัดเลือกหรือรับสมัครนักเรียนเข้ามาเป็นผู้ช่วยครูในการสื่อสารและจัดกิจกรรมร่วมกับครู โดยครูในโรงเรียนส่วนใหญ่จะใช้วิธีคัดเลือกตัวแทนนักเรียนมาเป็นผู้ช่วยครูมากกว่าการรับสมัครจากนักเรียนที่สนใจโดยตรง ซึ่งเกณฑ์ที่ใช้ในการพิจารณาคัดเลือกนักเรียนผู้ช่วยครูมาจากคุณสมบัติด้านการเรียน และความสามารถของตัวนักเรียน ส่วนนักเรียนทั่วไปของโรงเรียนที่ผู้วิจัยได้สัมภาษณ์นั้นส่วนใหญ่เป็นนักเรียนหญิง และเรียนอยู่ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5

ส่วนที่ 3 กระบวนการสื่อสารในโครงการโรงเรียนรักการอ่าน

ข้อมูลในส่วนนี้แบ่งย่อยออกเป็น 3 ส่วน ตามลำดับปัญหำการวิจัย ได้แก่ กระบวนการสื่อสารของครูและนักเรียนผู้ช่วยครูในโครงการโรงเรียนรักการอ่าน การใช้สื่อและกิจกรรมส่งเสริมนิสัยรักการอ่านในโรงเรียนของครู และปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จของโรงเรียนรักการอ่าน

3.1 กระบวนการสื่อสารของครูและนักเรียนผู้ช่วยครูในโครงการโรงเรียนรักการอ่าน

กระบวนการสื่อสารในการดำเนินงานโรงเรียนรักการอ่านแบ่งเป็น 4 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นวางแผนงาน ขั้นเปิดตัวจัดกิจกรรม ขั้นประเมินผล และขั้นทบทวนเพื่อพัฒนาแผนงาน โดยในขั้นวางแผนงาน และขั้นทบทวนเพื่อพัฒนาแผนงานนั้น เป็นขั้นตอนที่มีความคล้ายคลึงกัน ส่วนนักเรียนผู้ช่วยครูจะเข้ามาทำการสื่อสารกับนักเรียนในขั้นเปิดตัวจัดกิจกรรมเพียงขั้นตอนเดียว

วิธีการสื่อสารของครูในชั้นวางแผนงาน และชั้นประเมินผลมีทั้งหมด 2 วิธี ได้แก่ การประชุม และการเสนอแผนงาน หรือการเสนอรายงานสรุปผล

1. **การประชุม** คือ การพูดคุยอย่างเป็นทางการระหว่างครูหรือผู้ที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานโรงเรียนรักการอ่าน เพื่อหาแนวทางในการดำเนินงานโรงเรียนรักการอ่าน หรือการประชุมหลังจากการเสนอรายงานสรุปผล เพื่อวิเคราะห์ถึงข้อดีข้อเสียของการดำเนินงานในปีที่ผ่านมา และนำมาเป็นแนวทางในการดำเนินงานของปีการศึกษาใหม่ต่อไป โดยส่วนใหญ่บุคคลที่เข้าร่วมประชุม ได้แก่ บุคคลระดับผู้บริหารและครู เช่น ผู้อำนวยการ ผู้ช่วยผู้อำนวยการ บรรณารักษ์ ครูภาษาไทย และครูประจำชั้น

2. **การเสนอแผนงานหรือการเสนอรายงานสรุปผล** คือ การที่ครูได้เสนอแผนการดำเนินงานหลังจากเสร็จสิ้นการประชุมวางแผนงานที่ผ่านมาให้แก่ผู้ช่วยผู้อำนวยการ แล้วให้ผู้ช่วยผู้อำนวยการเสนอแผนงานนั้นไปยังผู้อำนวยการอีกทีหนึ่ง เพื่อให้ผู้อำนวยการรับทราบ และเห็นชอบกับแผนงานก่อนการปฏิบัติจริง ถ้าเป็นในขั้นทบทวนเพื่อพัฒนาแผนงาน ก็คือการที่ครูได้แสดงผลข้อมูลการจัดกิจกรรมส่งเสริมนิสัยรักการอ่านทั้งหมดในรอบปีการศึกษาที่ผ่านมาในรูปแบบของรายงานสรุปผลให้ผู้ช่วยผู้อำนวยการ และผู้อำนวยการทราบอย่างละเอียด ก่อนการประชุมทบทวนเพื่อพัฒนาแผนงาน

ส่วนวิธีการสื่อสารของครูในชั้นเปิดตัวจัดกิจกรรมมีทั้งหมด 6 วิธี ได้แก่ การขอความร่วมมือ การประกาศ การเชิญชวน การสอน การสั่งงาน และการตักเตือน

1. **การขอความร่วมมือ** คือ การสื่อสารระหว่างครูผู้รับผิดชอบในการดำเนินงานกับครูคนอื่นในโรงเรียนอย่างไม่เป็นทางการ เพื่อขอให้ครูเหล่านั้นช่วยเหลือครูผู้รับผิดชอบในการดำเนินงาน

2. **การประกาศ** คือ การบอกให้นักเรียนในโรงเรียนรู้ว่าขณะนี้โรงเรียนกำลังอยู่ในโครงการโรงเรียนรักการอ่าน หรือแจ้งให้นักเรียนรู้ว่าห้องสมุดจะจัดกิจกรรมอะไรบ้างในแต่ละสัปดาห์ หรือในแต่ละเดือน

3. **การเชิญชวน** คือ การชักชวนให้นักเรียนมาเข้าร่วมกิจกรรมที่ครูจัดขึ้น ซึ่งแบ่งออกเป็น 2 รูปแบบ คือ การเชิญชวนอย่างเป็นทางการ และการเชิญชวนอย่างไม่เป็นทางการ

4. **การสอน** คือ การพูดเกี่ยวกับหนังสือ แนะนำหนังสือ หรือประโยชน์ของการอ่านหนังสือให้นักเรียนฟังในห้องเรียน ซึ่งแบ่งออกเป็น 2 ลักษณะ คือ การสอนโดยตรง กับการสอดแทรกเรื่องของการอ่าน

5. **การสั่งงาน** คือ การที่ครูผู้สอนในแต่ละวิชามอบหมายให้นักเรียนไปค้นคว้าหาความรู้เกี่ยวกับบทเรียนในห้องสมุด และให้ทำเป็นงานส่งครู

6. **การตักเตือน** คือ การพูดกับนักเรียนที่ไม่สนใจส่งผลงาน หรือไม่เข้าร่วมในกิจกรรมส่งเสริมนิสัยรักการอ่าน เพื่อให้นักเรียนคนนั้นรู้สึกอยากส่งผลงาน หรือเข้าร่วมกิจกรรมเหมือนนักเรียนคนอื่น ๆ

ส่วนวิธีการสื่อสารของนักเรียนผู้ช่วยครูในชั้นเปิดตัวจัดกิจกรรมมีทั้งหมด 2 วิธี ได้แก่ การเชิญชวน และการสอน

1. **การเชิญชวน** คือ การพูดเพื่อชักชวนให้นักเรียนมาเข้าห้องสมุด อ่านหนังสือ หรือทำกิจกรรมส่งเสริมนิสัยรักการอ่านที่ครูจัดขึ้น ซึ่งแบ่งออกเป็น 2 รูปแบบ คือ การเชิญชวนอย่างเป็นทางการ และเชิญชวนอย่างไม่เป็นทางการ

2. **การช่วยสอน** คือ การที่นักเรียนผู้ช่วยครูเป็นผู้ดำเนินกิจกรรมรักการอ่าน แนะนำหนังสือในห้องสมุด และช่วยสอนเพื่อนหรือน้องอ่านหนังสือ

ทั้งนี้ก่อนการพูดหน้าเสาธง หรือการพูดเสียงตามสาย นักเรียนผู้ช่วยครูจะต้องเตรียมคำพูดที่จะใช้ในการสื่อสารเอง ส่วนเรื่องที่จะพูดนั้นครูจะเป็นผู้กำหนดให้ว่าวันนี้นักเรียนจะต้องพูดเรื่องอะไร ถ้าเป็นการเล่านิทานนักเรียนผู้ช่วยครูจะต้องเตรียมเรื่องที่จะเล่า และชักชวนการแสดงมาเอง โดยครูจะทำหน้าที่เป็นผู้ควบคุมดูแลการแสดงอีกทีหนึ่ง

ส่วนวิธีการสื่อสารของครูในชั้นประเมินผลมีทั้งหมด 2 วิธี คือ การสอบถาม และการสั่งทำรายงานสรุปผล

1. **การสอบถาม** คือ การสื่อสารระหว่างครูผู้รับผิดชอบหลักในการดำเนินงานกับครูคนอื่น และการสื่อสารระหว่างครูกับนักเรียน เพื่อขอความคิดเห็นจากครู และนักเรียนเกี่ยวกับกิจกรรมที่จัดขึ้น โดยมีทั้งการพูดคุยซักถามจากครูและนักเรียนโดยตรง รวมทั้งการใช้แบบสอบถาม

2. **การส่งทำรายงานสรุปผล** คือ การสื่อสารระหว่างครูผู้รับผิดชอบหลักในการดำเนินงานกับครูผู้รับผิดชอบในการจัดกิจกรรมแต่ละชนิด เพื่อให้ครูแต่ละคนที่เป็นผู้รับผิดชอบในการจัดกิจกรรมประเมินผลการเข้าร่วม และผลงานของนักเรียนในการทำกิจกรรมที่ตนรับผิดชอบอยู่มาส่งให้ครูที่เป็นผู้รับผิดชอบหลักในการดำเนินงานรวบรวมผล

3.2 การใช้สื่อและกิจกรรมส่งเสริมนิสัยรักการอ่านในโรงเรียนของคุณ

ข้อมูลในส่วนนี้แบ่งออกเป็น 2 ข้อ ได้แก่ การใช้สื่อส่งเสริมนิสัยรักการอ่าน และการใช้กิจกรรมส่งเสริมนิสัยรักการอ่านในโรงเรียนของคุณ

3.2.1 การใช้สื่อส่งเสริมนิสัยรักการอ่านในโรงเรียนของคุณ

ครูมีการใช้สื่อส่งเสริมนิสัยรักการอ่านโรงเรียนรักการอ่าน 2 ประเภท คือ สื่อบุคคล ได้แก่ ครู กับนักเรียนผู้ช่วยครู และสื่อเฉพาะกิจ ได้แก่ ป้ายนิเทศ วีซีดี และการจัดเหตุการณ์พิเศษ

ทั้งนี้การใช้ครูเป็นสื่อบุคคลในการสื่อสารกับนักเรียนจำนวนมากจะได้ผลดีกว่าการให้นักเรียนผู้ช่วยครูทำการสื่อสาร เพราะนักเรียนผู้ช่วยครูจะพูดตามบทที่ได้เตรียมไว้ทุกประการ จึงทำให้การพูดของนักเรียนผู้ช่วยครูไม่ดึงดูดใจผู้ฟัง แต่การใช้นักเรียนผู้ช่วยครูเป็นสื่อบุคคลในการสื่อสารกับนักเรียนจำนวนน้อยจะได้ผลดีกว่าครูพูด เพราะนักเรียนทั่วไปจะกล้าพูดกับนักเรียนด้วยกันมากกว่าพูดกับครู

ส่วนการใช้สื่อเฉพาะกิจ ได้แก่ ป้ายนิเทศนั้นมีอยู่ 2 แบบ คือ ป้ายนิเทศแนะนำหนังสือ และป้ายนิเทศที่จัดแสดงผลงานการทำกิจกรรมส่งเสริมนิสัยรักการอ่านของนักเรียน ด้านการใช้สื่อวีซีดีนั้น ครูจะคัดเลือกเรื่องที่จะฉายจากเหตุการณ์วันสำคัญต่าง ๆ ในขณะนั้น หรือเลือกจากเรื่องที่นักเรียนสนใจ เมื่อฉายจบครูจะบอกให้นักเรียนไปค้นคว้าอ่านเพิ่มเติมจากหนังสือ และการใช้สื่อเฉพาะกิจอีกประเภทหนึ่ง คือ การจัดเหตุการณ์พิเศษขึ้นในโรงเรียนนั้นมีอยู่ 2 ครั้ง คือ การจัดสัปดาห์ห้องสมุด และวันภาษาไทย ซึ่งจะจัดขึ้นปีการศึกษาละ 1 ครั้ง

3.2.2 การใช้กิจกรรมส่งเสริมนิสัยรักการอ่านในโรงเรียนของคุณ

กิจกรรมส่งเสริมนิสัยรักการอ่านที่ครูจัดขึ้นในโรงเรียนแบ่งออกเป็น 4 ประเภท ดังนี้

1. **กิจกรรมซึ่งเราใส่ตปประสาท** คือ กิจกรรมที่เน้นให้นักเรียนรู้จักฟังเรื่องราวต่าง ๆ ที่มีประโยชน์ต่อตนเอง หรือเป็นกิจกรรมที่มุ่งเน้นให้นักเรียนได้รับความสนุกสนานเพลิดเพลินจากการฟัง เช่น กิจกรรมภาษาไทยรายวัน ประกวดเล่านิทาน ได้ว่าที่

2. **กิจกรรมซึ่งเราจักษประสาท** คือ กิจกรรมที่เน้นให้นักเรียนได้อ่านหนังสืออย่างสม่ำเสมอ เช่น กิจกรรมมุมหนังสือและตะกร้าหนังสือ และมีบางกิจกรรมที่จัดขึ้นเพื่อให้ผู้ปกครองมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมส่งเสริมนิสัยรักการอ่านของนักเรียนด้วย เช่น กิจกรรมใส่ใจลูกหลานให้อ่านหนังสือวันละหน้า นอกจากนี้ยังมีกิจกรรมที่จัดขึ้นเพื่อส่งเสริมนิสัยรักการอ่านให้กับผู้ปกครองของนักเรียน เช่น กิจกรรมห้องสมุดชุมชน

3. **กิจกรรมซึ่งเราใส่ตและจักษประสาทในเวลาเดียวกัน** คือ กิจกรรมที่เน้นให้นักเรียนสนใจฟังและชมกิจกรรม เพื่อให้นักเรียนได้รับความรู้และความเพลิดเพลินไปพร้อมกัน เช่น บ้านนิทาน วีดิทัศน์เพื่อการศึกษา

4. **กิจกรรมซึ่งให้ผู้เป็นเป้าหมายได้ร่วมด้วย** คือ กิจกรรมที่เปิดโอกาสให้นักเรียนจำนวนมากได้มีส่วนร่วมในการทำกิจกรรม นอกเหนือจากการฟัง หรือการชมกิจกรรมต่าง ๆ เพียงอย่างเดียว ซึ่งจะทำให้ให้นักเรียนที่เข้าร่วมกิจกรรมมีผลงานการทำกิจกรรมเป็นของตนเอง เช่น กิจกรรมบันทึกการอ่าน หนังสือหน้าเดียว หนังสือทำมือ หมอภาษา ค่ายภาษาไทย

ผลจากการสื่อสารและการจัดกิจกรรมต่าง ๆ ของครูและนักเรียนผู้ช่วยครูทำให้นักเรียนบางส่วน โดยเฉพาะนักเรียนที่มีพื้นฐานการเรียนดี เห็นความสำคัญของการอ่านมากขึ้น และเกิดความเคยชินที่จะอ่านหนังสือในเวลาว่างของตน ขณะที่นักเรียนบางส่วนได้เข้าร่วมในกิจกรรมส่งเสริมนิสัยรักการอ่านแล้ว แต่ยังเข้าห้องสมุดหรืออ่านหนังสืออยู่ในระดับเดิมเช่นเดียวกับก่อนที่จะมีการจัดกิจกรรมขึ้นในโรงเรียน เพราะนักเรียนมีกิจกรรมที่ต้องทำหลายอย่าง และขาดการสนับสนุนอย่างต่อเนื่องจากครูบางคนในโรงเรียน

ด้านปัญหาในการดำเนินงานมีทั้งปัญหาจากบุคลากรภายใน และบุคลากรภายนอกโรงเรียนบางคนที่ไม่ให้ความร่วมมือในการทำงานกับครูในช่วงแรก ๆ ของการดำเนินงาน และปัญหาที่เกิดจากสภาพของโรงเรียนในสังกัดกรุงเทพมหานครเองอีก 2 ประการ คือ หนังสือในห้องสมุดของโรงเรียนเป็นหนังสือเก่าทำให้นักเรียนไม่สนใจอ่าน ไม่อยากเข้าห้องสมุด และสำนักการศึกษาจัดโครงการต่าง ๆ ให้โรงเรียนในสังกัดทำมากเกินไป จนเกิดการแย่งชิงเวลาของนักเรียนในการทำโครงการต่าง ๆ ตามนโยบายของสำนักการศึกษา

3.3 ปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จของโรงเรียนรักการอ่าน

ปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จของโรงเรียนรักการอ่านแบ่งออกเป็น 2 ส่วน คือ ปัจจัยด้านการให้ความสำคัญต่อการดำเนินงานจากบุคลากรภายในโรงเรียน ได้แก่

1. ความเอาใจใส่และการเป็นผู้ประสานงานที่ดีของผู้อำนวยการโรงเรียน ผู้อำนวยการโรงเรียนเป็นผู้ที่มีบทบาทในการวางแผนการดำเนินงาน ให้การสนับสนุน และอำนวยความสะดวกต่าง ๆ ให้กับครูในโรงเรียนจึงทำให้การดำเนินงานเป็นไปอย่างสะดวก

2. ความทุ่มเทและความเอาใจใส่ของครูผู้รับผิดชอบโครงการ ครูผู้รับผิดชอบในการดำเนินงานโรงเรียนรักการอ่านต้องมีความตั้งใจจริงในการทำงาน เข้าใจความต้องการ และสภาพการอ่านหนังสือของนักเรียนในโรงเรียน ทั้งยังต้องสามารถชี้แจงแนวทางการปฏิบัติงาน และสามารถขอความร่วมมือจากครูทุกคนในการทำงานได้ และถ้าครูไม่ได้รับการสนับสนุนด้านงบประมาณในการจัดกิจกรรมจากทางโรงเรียนมากนัก ครูก็ต้องสละทุนส่วนตัวหรือหาวิธีการอื่นมาแก้ไขปัญหาเพื่อให้งานดำเนินไปได้อย่างต่อเนื่อง

3. ความร่วมมือระหว่างครูทุกคนในโรงเรียน ครูผู้รับผิดชอบการดำเนินงานโรงเรียนรักการอ่านเพียงไม่กี่คนไม่สามารถทำโรงเรียนรักการอ่านให้ประสบความสำเร็จได้ แต่ต้องอาศัยความร่วมมือจากครูทุกคนโรงเรียนที่ต้องช่วยกันส่งเสริมให้นักเรียนได้เข้าร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ที่จัดขึ้น เพื่อให้การดำเนินงานสำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี

4. ความร่วมมือของนักเรียน นักเรียนในแต่ละโรงเรียนต้องให้ความร่วมมือกับครู โดยเข้าร่วมทำกิจกรรมต่าง ๆ ที่ครูจัดขึ้น เพื่อให้นักเรียนได้ทำกิจกรรม และมีผลงานการทำกิจกรรม

ของนักเรียนที่จะใช้ในการประเมินผลการดำเนินงาน ทั้งการประเมินภายในจากครู และการประเมินจากภายนอกเมื่อศึกษานิเทศก์มาตรวจงาน

ส่วนปัจจัยด้านการให้ความสำคัญต่อการดำเนินงานจากบุคลากรภายนอกโรงเรียน ได้แก่

5. การตรวจงานและการให้คำแนะนำจากศึกษานิเทศก์ ศึกษานิเทศก์มีบทบาทในการให้คำแนะนำถึงหลักการดำเนินงาน ทั้งในช่วงก่อนและหลังการดำเนินงาน โดยในช่วงก่อนการดำเนินงาน ศึกษานิเทศก์ได้จัดการอบรมถึงหลักการดำเนินงานให้แก่ผู้อำนวยการและครู ส่วนในช่วงหลังการดำเนินงานจะมีบางโรงเรียนที่ได้ดำเนินงานไปแล้ว แต่ยังไม่ผ่านการเกณฑ์ประเมิน ศึกษานิเทศก์ก็จะให้คำปรึกษา และให้คำแนะนำในการดำเนินงานเพิ่มเติมแก่ครู เพื่อให้คณะครูในโรงเรียนสามารถดำเนินงานได้ถูกต้องตามวัตถุประสงค์ของโครงการ และประสบความสำเร็จผ่านการประเมินเป็นโรงเรียนรักการอ่านได้ในปีการศึกษาถัดไป

6. การส่งเสริมให้นักเรียนอ่านหนังสือจากผู้ปกครอง ผู้ปกครองนักเรียนมีบทบาทในการส่งเสริมบุตรหลานของตนให้เห็นความสำคัญของการอ่าน และเป็นผู้อำนวยการความสะดวกในการจัดหาหนังสือให้บุตรหลานได้อ่านตั้งแต่ที่บ้าน เมื่อทางโรงเรียนรับโครงการโรงเรียนรักการอ่านเข้ามาดำเนินงาน ผู้ปกครองก็ให้ความร่วมมือกับทางโรงเรียน โดยการบริจาคหนังสือให้โรงเรียน

อภิปรายผล

1. กระบวนการสื่อสารของครูและนักเรียนผู้ช่วยครูในโครงการโรงเรียนรักการอ่าน

กระบวนการสื่อสารในการดำเนินงานโรงเรียนรักการอ่านประกอบด้วย 4 ขั้นตอน คือ ขั้นวางแผนงาน ขั้นเปิดตัวจัดกิจกรรม ขั้นประเมินผล และขั้นทบทวนเพื่อพัฒนาแผนงาน ซึ่งทั้ง 4 ขั้นตอนนี้จะเกิดขึ้นในลักษณะต่อเนื่องกันไป จากขั้นวางแผนงานดำเนินไปจนถึงขั้นทบทวนเพื่อพัฒนาแผนงาน แล้วจึงวนกลับมาสู่ขั้นวางแผนงานอีกครั้ง

ครูใช้วิธีการสื่อสารโดยการประชุม และการเสนอแผนงานในชั้นวางแผนงาน และชั้นทบทวนเพื่อพัฒนาแผนงาน

การสื่อสารของครูในชั้นวางแผนงาน และชั้นทบทวนเพื่อพัฒนาแผนงานของครูนั้นมีลักษณะที่คล้ายคลึงกัน คือใช้วิธีการสื่อสารโดยการประชุม และการเสนอแผนงาน ซึ่งทั้ง 2 วิธีเป็นการสื่อสารแบบเป็นทางการเหมือนกัน แตกต่างกันบ้างที่วัตถุประสงค์ และลำดับของการสื่อสาร เหตุที่ครูใช้วิธีการสื่อสารทั้ง 2 วิธีนี้ อาจเนื่องมาจากความสำคัญของเรื่องที่จะทำการสื่อสาร เพราะการดำเนินงานโรงเรียนรักการอ่านจะต้องได้รับการสนับสนุนจากผู้อำนวยการ และครูคนอื่นในโรงเรียนด้วย ฉะนั้นกลุ่มผู้วางแผนงานในแต่ละโรงเรียนจึงต้องวางแผนการดำเนินงานเป็นอย่างดี ก่อนที่จะดำเนินการใด ๆ ในโรงเรียน การสื่อสารโดยการประชุมจึงเป็นวิธีการที่เหมาะสม เพราะการประชุมจะมีการเชิญบุคลากรในโรงเรียนที่เกี่ยวข้องมาประชุมร่วมกัน เพื่อหาแนวทางในการดำเนินงาน แล้วจึงเสนอแผนงานนั้นให้ผู้อำนวยการพิจารณาอีกครั้งหนึ่ง หรือบางโรงเรียนที่ครูเป็นผู้วางแผนงานเอง ก็ต้องอาศัยการประชุมเป็นวิธีการสื่อสารในการระดมความคิดเห็นจากครูหลาย ๆ คน มาสร้างเป็นแนวทางการดำเนินงานเช่นกัน แสดงให้เห็นว่าการประชุมเป็นวิธีการสื่อสารที่สำคัญในโรงเรียน สอดคล้องกับงานวิจัยของ วิบูลย์ วิชาศาสตร์ (2538) ที่กล่าวว่า โอกาสในการสื่อสารภายในโรงเรียนใช้กับการประชุมคณะกรรมการฝ่ายต่าง ๆ มากที่สุด

หลังเสร็จสิ้นการประชุมก็ต้องมีการเสนอแผนงานตามมา เพื่อให้ผู้อำนวยการได้ทราบความคืบหน้าหลังประชุม นั้น ๆ ซึ่งการเสนอแผนงานนี้จะต่างจากการประชุมตรงที่การเสนอแผนงานเป็นการสื่อสารทางเดียวจากครูไปยังผู้ช่วยผู้อำนวยการ และผู้อำนวยการอีกทีหนึ่ง เหตุที่ครูต้องให้การเสนอแผนงานนั้นอาจเป็นไปได้ว่า เพื่อให้การดำเนินงานเป็นไปอย่างถูกต้องตามหลักการที่ต้องให้หัวหน้าของหน่วยงานได้อนุมัติแผนงานก่อนการปฏิบัติจริง และเพื่อป้องกันปัญหาระหว่างการดำเนินงาน โดยการสื่อสารวิธีนี้มีทิศทางการไหลของข่าวสารจากล่างขึ้นบนอย่างชัดเจน ในขณะที่การประชุมจะเป็นการสื่อสารสองทางที่มีทิศทางการไหลของข่าวสารเปลี่ยนแปลงไปตลอดเวลาตามสถานะของคู่สื่อสาร

ครู (ผู้รับผิดชอบหลักในการดำเนินงาน) ใช้วิธีการสื่อสารโดยการขอความร่วมมือจากครูคนอื่นในชั้นเปิดตัวจัดกิจกรรมเพื่อให้ช่วยกันส่งเสริมนิสัยรักการอ่านให้กับนักเรียนอย่างทั่วถึง

หลังจากที่ผู้อำนวยการเห็นชอบกับแผนการดำเนินงานโรงเรียนรักการอ่านแล้ว ขั้นตอนต่อไปก็เป็นชั้นเปิดตัวจัดกิจกรรม ซึ่งในขั้นตอนนี้ครูผู้รับผิดชอบหลักในการดำเนินงานจะต้องทำการสื่อ

สารกับนักเรียนทั้งหมดในโรงเรียนซึ่งมีจำนวนมาก ในขณะที่ครูที่เป็นผู้รับผิดชอบหลักในการดำเนินงาน ได้แก่ ครูภาษาไทยและครูบรรณารักษ์นั้นมีจำนวนน้อย ทำให้ครูแต่ละคนที่เป็นผู้รับผิดชอบหลักจะต้องทำการสื่อสารกับนักเรียนจำนวนมากเกินไป ครูจึงไม่สามารถสื่อสารกับนักเรียนทุกคนได้อย่างทั่วถึง ฉะนั้นครูที่เป็นผู้รับผิดชอบหลักจึงต้องขอความร่วมมือจากครูคนอื่นให้ช่วยทำการสื่อสารกับนักเรียนในชั้นตอนนี้ เพื่อกระตุ้นให้นักเรียนเข้าร่วมกิจกรรมส่งเสริมนิสัยรักการอ่าน ซึ่งการขอความร่วมมือจากครูคนอื่นนี้ เป็นการสื่อสารในแนวนอนที่ผู้ส่งสารและผู้รับสารมีลักษณะที่คล้ายคลึงกัน จึงทำให้ครูสามารถสื่อสารระหว่างกันได้ง่าย สอดคล้องกับแนวคิดของ Rogers (1983) ที่กล่าวว่า บุคคลจะพึงพอใจที่จะทำการสื่อสารกับบุคคลอื่นที่มีความคล้ายคลึงกันกับตน

ครูใช้วิธีการสื่อสารกับนักเรียนในชั้นเปิดตัวจัดกิจกรรมมากที่สุดถึง 5 วิธี

นอกจากการสื่อสารกับเพื่อนครูแล้ว ครูยังทำการสื่อสารกับนักเรียนในชั้นเปิดตัวจัดกิจกรรมถึง 5 วิธี ได้แก่ การประกาศ การเชิญชวน การสอน การสั่งงาน และการตักเตือน ในส่วนของการเชิญชวนนั้นแบ่งออกเป็นการเชิญชวนอย่างเป็นทางการ และการเชิญชวนอย่างไม่เป็นทางการ ซึ่งครูจะใช้การสื่อสารแต่ละวิธีในโอกาสที่แตกต่างกัน สำหรับการประกาศ และการเชิญชวนอย่างเป็นทางการจะใช้กับการสื่อสารกลุ่มใหญ่ เนื้อหาสารที่ครูสื่อออกไปจึงเป็นข่าวสารกว้าง ๆ สำหรับคนกลุ่มใหญ่ ครูจึงใช้วิธีการพูดหน้าเสาธง และการจัดป้ายนิเทศให้นักเรียนในโรงเรียนทั้งหมดได้ทราบ ในขณะที่การสื่อสารวิธีอื่น ๆ จะใช้กับการสื่อสารระหว่างบุคคล เนื่องจากครูมีวัตถุประสงค์ให้นักเรียนบางคนได้ทราบเท่านั้น เนื้อหาสารในลักษณะนี้จึงเป็นข่าวสารเฉพาะกลุ่ม ครูจึงไม่จำเป็นต้องใช้วิธีการส่งสารที่เป็นทางการมากนักในโอกาสการพูดกับนักเรียนในห้องเรียน หรือการพูดกับนักเรียนในบริเวณใดบริเวณหนึ่งของโรงเรียนซึ่งมีนักเรียนจำนวนน้อย สำหรับการสื่อสารระหว่างครูกับนักเรียนในสถานการณ์ดังกล่าว ครูจะใช้วิธีการเชิญชวนอย่างไม่เป็นทางการ การสอน การสั่งงาน และการตักเตือนมากกว่าการประกาศและการเชิญชวนอย่างเป็นทางการ

รูปแบบการสื่อสารของการประกาศ และการเชิญชวนอย่างเป็นทางการยังเป็นการสื่อสารทางเดียวอีกด้วย เพราะเป็นการสื่อสารกับคนกลุ่มใหญ่จึงไม่เอื้อให้ผู้รับสารทุกคนได้แสดงความคิดเห็นหรือซักถามข้อสงสัย แต่วิธีการสื่อสารอื่น ๆ จะเป็นการสื่อสารสองทาง อาจจะเนื่องมาจากวิธีการสื่อสารเหล่านั้นเป็นการสื่อสารระหว่างบุคคล ที่ผู้ส่งสารและผู้รับสารมีความใกล้ชิดกันมากกว่าการสื่อสารกลุ่มใหญ่ จึงทำให้ทั้งผู้ส่งสารและผู้รับสารมีโอกาสในการอธิบายชี้แจงและซักถามกันได้อย่างเต็มที่ สอดคล้องกับแนวคิดของ เมตตา กฤตวิทย์ (2532) ที่กล่าวว่า การสื่อสารระหว่างบุคคล ผู้สื่อสารจะมีปฏิสัมพันธ์กันโดยตรง ฉะนั้นจึงสามารถแสดงปฏิกิริยาตอบสนองต่าง ๆ ได้ใน

ทันทีและทันควัน ดังนั้นครูจึงต้องเลือกใช้การสื่อสารแต่ละวิธีให้เหมาะสมกับสาร และจำนวนของผู้รับสาร

นักเรียนผู้ช่วยครูได้สื่อสารกับเพื่อนนักเรียนในชั้นเปิดตัวจัดกิจกรรม

นอกจากนี้ในชั้นเปิดตัวจัดกิจกรรม ครูยังให้นักเรียนผู้ช่วยครูได้ทำการสื่อสารกับนักเรียนด้วย ซึ่งนักเรียนผู้ช่วยครูมีวิธีการสื่อสารกับนักเรียนด้วยกันเพียง 2 วิธี คือ การเชิญชวน และการช่วยสอน ซึ่งการเชิญชวนนี้แบ่งออกเป็นการเชิญชวนอย่างเป็นทางการ และการเชิญชวนอย่างไม่เป็นทางการเช่นเดียวกับการเชิญชวนของครู แต่ต่างกันที่วิธีการเชิญชวนอย่างไม่เป็นทางการของครูนั้น ครูจะใช้เชิญชวนกับนักเรียนคนใดก็ได้ที่ครูพบ แต่นักเรียนผู้ช่วยครูจะใช้วิธีการเชิญชวนอย่างไม่เป็นทางการกับเพื่อนที่ตนคุ้นเคยเท่านั้น อาจเป็นเพราะนักเรียนยังไม่กล้าที่จะทำการสื่อสารระหว่างบุคคลกับคนที่นักเรียนไม่คุ้นเคย ส่วนการสื่อสารโดยวิธีการช่วยสอนของนักเรียนผู้ช่วยครูก็ต่างจากวิธีการสอนของครู คือ นักเรียนผู้ช่วยครูได้ทำการสื่อสารโดยการช่วยสอนเล็ก ๆ น้อย ๆ ให้กับนักเรียนทั้งในและนอกห้องเรียน ในขณะที่ครูจะใช้วิธีการสอนเฉพาะในห้องเรียนเท่านั้น

การช่วยสอนนอกห้องเรียนของนักเรียนผู้ช่วยครู ได้แก่ การพูดภาษาไทยประจำวัน ส่วนการช่วยสอนในห้องเรียน ได้แก่ การทำกิจกรรมเพื่อนช่วยเพื่อน ลักษณะการช่วยสอนนอกห้องเรียนของนักเรียนผู้ช่วยครูนั้นเป็นการสื่อสารกลุ่มใหญ่ เนื้อหาสารจึงเป็นเรื่องทั่ว ๆ ไป ซึ่งจะใช้กับการพูดหน้าเสาธง หรือพูดเสียงตามสาย ฉะนั้นรูปแบบการสื่อสารดังกล่าวจึงเป็นการสื่อสารทางเดียว และเป็นการสื่อสารอย่างเป็นทางการ เพราะมีผู้ฟังจำนวนมาก ทำให้ผู้รับสารแต่ละคนไม่สามารถทำการสื่อสารตอบกลับผู้ส่งสารได้ ส่วนการช่วยสอนของนักเรียนผู้ช่วยครูในห้องเรียนนั้นเป็นการสื่อสารระหว่างบุคคล เพราะกิจกรรมเพื่อนช่วยเพื่อนเป็นการทำกิจกรรมกลุ่มในห้องเรียน นักเรียนผู้ช่วยครูจึงพูดสอนเฉพาะเพื่อนที่อยู่ในกลุ่ม เนื้อหาสารจึงเป็นเรื่องเฉพาะภายในกลุ่ม และยังเป็น การสื่อสารที่ไม่เป็นทางการอีกด้วย

ครูใช้วิธีการสื่อสารกับนักเรียนในชั้นเปิดตัวจัดกิจกรรมหลากหลายวิธีเพื่อให้นักเรียนได้รับการส่งเสริมนิสัยการอ่านอยู่ตลอดเวลา

เหตุที่ครูใช้วิธีการสื่อสารกับนักเรียนในชั้นเปิดตัวจัดกิจกรรมมากถึง 5 วิธีนั้นอาจเป็นไปได้ว่าครูต้องการทำการสื่อสารเรื่องรักการอ่านกับนักเรียนให้ได้มากที่สุด ครูจึงต้องใช้วิธีการสื่อสารหลาย ๆ วิธี เพื่อให้นักเรียนถูกกระตุ้นอยู่ตลอดเวลา และในชั้นตอนนี้จะมีการจัดกิจกรรมต่าง ๆ ขึ้น

ด้วย ครูจึงต้องพยายามสื่อสารกับนักเรียนให้มากเพื่อโน้มน้าวใจนักเรียนให้เข้าร่วมกิจกรรม โดยใช้วิธีการต่าง ๆ ได้แก่ การเชิญชวนและการสอนของครู การเชิญชวนและการช่วยสอนของนักเรียน ผู้ช่วยครู รวมทั้งยังมีการโน้มน้าวใจด้วยความต้องการของผู้ฟัง ได้แก่ การให้ของรางวัล ซึ่งถือเป็น การเสริมแรง ทำให้ครูสามารถโน้มน้าวใจนักเรียนเข้าร่วมกิจกรรมได้มากขึ้น จึงอาจกล่าวได้ว่าใน ชั้นเปิดตัวจัดกิจกรรมนี้เป็นขั้นตอนที่มีการสื่อสารเพื่อโน้มน้าวใจนักเรียนมากที่สุด สอดคล้องกับ งานวิจัยของ ตวงพร บุญยะสาระนันท์ (2543) ที่กล่าวว่า ผู้บริหารงานลูกค้าใช้การสื่อสารเพื่อโน้มน้าวใจลูกค้ามากที่สุดในขั้นการนำเสนองาน ในงานวิจัยนี้เทียบได้กับครูและนักเรียนผู้ช่วยครูที่ พยายามสื่อสารเพื่อโน้มน้าวนักเรียนให้เข้าร่วมกิจกรรมในขั้นตอนเปิดตัวจัดกิจกรรม ซึ่งก็คือการ นำเสนอกิจกรรมให้นักเรียนสนใจนั่นเอง

นักเรียนผู้ช่วยครูช่วยให้การส่งเสริมนิสัยรักการอ่านแก่นักเรียนประสบความสำเร็จมากยิ่งขึ้น

หากเปรียบเทียบการสื่อสารของครูกับนักเรียนผู้ช่วยครูในมุมทิศทางการไหลของข่าวสาร การสื่อสารระหว่างครูกับนักเรียนจะเป็นการสื่อสารจากบนลงล่าง คือ ครูมีสถานะ และบทบาทสูงกว่านักเรียน ซึ่งการที่ครูมีสถานะและบทบาทสูงกว่านักเรียนทำให้เกิดปัญหาในการสื่อสารบ้าง บางครั้ง จากข้อมูลที่พบนักเรียนบางคนไม่กล้าสื่อสารกับครู เพราะกลัวบทบาทของครูที่สูงกว่าตน นักเรียนคิดว่าถ้าเขาพูดผิดออกมาแล้วครูจะทำโทษเขา เขาจึงไม่กล้าพูด ไม่กล้าตอบคำถามครู หรือบางครั้งครูก็ไม่สามารถสื่อสารกับนักเรียนได้ เนื่องจากวัย ประสบการณ์ และทักษะทางภาษา ของครูกับนักเรียนแตกต่างกัน ครูจึงให้นักเรียนด้วยกัน ซึ่งก็คือนักเรียนผู้ช่วยครูมาช่วยในการสื่อสารระหว่างครูกับนักเรียนอีกทีหนึ่ง เพื่อให้ นักเรียนทุกคนสามารถเข้าใจสารได้ตรงตามวัตถุประสงค์ที่ครูต้องการสื่อสารมากขึ้น และเพื่อให้ผู้ส่งสารกับผู้รับสารไม่มีความแตกต่างกันมากนัก เนื่องจากเป็นการสื่อสารในแนวนอน

การให้นักเรียนเป็นผู้ช่วยครูในการสื่อสารกับนักเรียนในชั้นเปิดตัวจัดกิจกรรมจึงน่าจะช่วย เสริมให้การสื่อสารประสบความสำเร็จตามที่ครูต้องการมากยิ่งขึ้น สอดคล้องกับงานวิจัยของ เนาวนิต ยิ้มวัน (2543) ที่กล่าวว่า นักเรียนแกนนำสามารถช่วยส่งเสริมการเรียนรู้ การใช้อิทธิพล ของกลุ่มเพื่อนเป็นกลวิธีหลักในการเผยแพร่ความรู้ และสร้างความตระหนักให้กับเพื่อนนักเรียน ด้วยกันในการปรับเปลี่ยนพฤติกรรม เทียบได้กับนักเรียนผู้ช่วยครูในงานวิจัยนี้ที่สามารถสื่อสารกับ นักเรียนให้รับสารด้านการส่งเสริมนิสัยรักการอ่านมากขึ้นได้

ครูใช้วิธีการสื่อสารโดยการสอบถาม และการสั่งทำรายงานสรุปผลในชั้นประเมินผล

หลังจากชั้นเปิดตัวจัดกิจกรรมก็เป็นชั้นประเมินผล โดยในชั้นตอนนี้จะเป็นการสื่อสารระหว่างครูผู้รับผิดชอบหลักกับครูคนอื่น และเป็นการสื่อสารระหว่างครูกับนักเรียน เพื่อขอความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมต่าง ๆ ในโรงเรียน ซึ่งในชั้นตอนนี้ครูได้ใช้วิธีการสื่อสารอยู่ 2 วิธี คือ การสอบถาม และการสั่งทำรายงานสรุปผล ในส่วนของการสอบถามนั้นจะมีทั้งการสอบถามโดยตรง และการใช้แบบสอบถามกับครูและนักเรียน เหตุที่ครูต้องใช้ทั้งการสอบถามโดยตรงและใช้แบบสอบถามควบคู่กันไปนั้น อาจเนื่องมาจากการสอบถามความคิดเห็นจำเป็นต้องถามจากคนจำนวนมาก เพื่อให้ความคิดเห็นที่ได้เป็นตัวแทนความคิดเห็นของคนทั้งหมด ฉะนั้นจำนวนครูและนักเรียนที่ครูผู้รับผิดชอบหลักจะต้องสอบถามจึงมีจำนวนมาก ครูจึงต้องใช้ทั้งการสอบถามโดยตรง และการใช้แบบสอบถาม เพื่อให้เกิดความสะดวกรวดเร็วในการขอความคิดเห็น ซึ่งการสอบถามความคิดเห็นนี้จำเป็นต้องใช้การสื่อสารระหว่างบุคคล เพราะจะทำให้ผู้รับสารสามารถแสดงความคิดเห็นได้อย่างเต็มที่ แต่ด้วยเงื่อนไขเรื่องเวลาและจำนวนของผู้รับสาร ครูจึงต้องใช้การสื่อสารระหว่างบุคคล 2 แบบ คือ การสื่อสารระหว่างบุคคลแบบเผชิญหน้า ได้แก่ การสอบถามโดยตรง และการสื่อสารระหว่างบุคคลแบบมีสื่อคั่นกลาง ได้แก่ การใช้แบบสอบถามนั่นเอง

ส่วนสาเหตุที่ครูผู้รับผิดชอบหลักต้องสอบถามความคิดเห็นในการจัดกิจกรรมจากทั้งครูและนักเรียนนั้น อาจเป็นไปได้ว่าครูต้องการความคิดเห็นจากบุคคลที่เกี่ยวข้องทั้ง 2 ฝ่าย เพราะการขอความคิดเห็นจากทั้งครูและนักเรียนจะทำให้ได้ความคิดเห็นจาก 2 มุมมอง คือ ความคิดเห็นของครูในฐานะผู้สนับสนุนการจัดกิจกรรม และความคิดเห็นของนักเรียนในฐานะผู้เข้าร่วมกิจกรรม ซึ่งจะเป็นประโยชน์ในการนำความคิดเห็นเหล่านั้นมาปรับปรุงแนวทางการดำเนินงานให้เป็นที่พึงพอใจของทั้งครูและนักเรียนในปีการศึกษาต่อไป

นอกจากครูจะใช้วิธีการสื่อสารโดยการสอบถามในชั้นประเมินผลแล้ว ในชั้นนี้ครูยังใช้วิธีการสื่อสารโดยการสั่งทำรายงานสรุปผลด้วย การสื่อสารโดยการสั่งทำรายงานสรุปผลนี้เป็น การสื่อสารระหว่างครูด้วยกัน แต่เป็นครูที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการดำเนินงานโรงเรียนรักการอ่านแตกต่างกัน คือ ครูที่เป็นผู้รับผิดชอบหลักในการดำเนินงานจะเป็นผู้ส่งสารให้ครูที่เป็นผู้รับผิดชอบการจัดกิจกรรมแต่ละอย่างส่งผลการเข้าร่วมกิจกรรม และผลงานการทำกิจกรรมของนักเรียนให้ครูผู้รับผิดชอบหลักเป็นผู้รวบรวมและจัดทำเป็นรายงานสรุปผล เพื่อเสนอให้ผู้ช่วยผู้อำนวยการ และผู้อำนวยการพิจารณาต่อไป

2. การใช้สื่อและกิจกรรมส่งเสริมนิสัยรักการอ่านในโรงเรียนของคุณ

ครูที่เป็นผู้รับผิดชอบหลักในการดำเนินงานเป็นผู้มีทักษะในการสื่อสาร และมีความรู้เกี่ยวกับเรื่องที่จะทำการสื่อสารเป็นอย่างดี

ครูใช้สื่อในการสื่อสารกับนักเรียนอยู่ 2 ประเภท คือ สื่อบุคคล และสื่อเฉพาะกิจ ในส่วนของสื่อบุคคลที่ครูใช้ ได้แก่ ตัวครู กับนักเรียนผู้ช่วยครูที่ได้กล่าวถึงมาบ้างแล้วในส่วนของกระบวนการสื่อสารในการดำเนินงานโรงเรียนรักการอ่าน ถ้าจะพิจารณาครูในฐานะของสื่อบุคคลที่เป็นผู้ส่งสารแล้ว จากข้อมูลทั่วไปของครูก็จะพบว่า ครูเป็นผู้มีความรู้ ประสบการณ์ และทักษะในการสื่อสาร เนื่องจากครูผู้รับผิดชอบการดำเนินงานโรงเรียนรักการอ่านส่วนใหญ่จะจบจากสาขาวิชาภาษาไทย และบรรณารักษ์ ทั้งยังเป็นผู้มีประสบการณ์ในการสอนหนังสือไม่ต่ำกว่า 5 ปี และเคยได้รับการอบรมด้านการส่งเสริมนิสัยรักการอ่านให้กับนักเรียนมาแล้ว ซึ่งการที่ครูมีความรู้ในเรื่องที่จะทำการสื่อสาร และมีประสบการณ์ด้านการสอนน่าจะช่วยให้ครูสามารถสื่อสารเพื่อส่งเสริมนิสัยรักการอ่านให้กับนักเรียนได้ผลสำเร็จ สอดคล้องกับงานวิจัยของ นิตยา บรรลือเกียรติ (2539) ที่กล่าวว่า คุณสมบัติของครูที่สามารถจัดโครงการได้นั้นควรเป็นครูที่มีความรู้เรื่องโครงการที่จะทำ และยังสอดคล้องกับวิจัยของ จุไรรัตน์ สุธรุ่ง (2539) ที่กล่าวว่า การได้รับการอบรมทำให้ครูได้พัฒนาความรู้ ความสามารถทางการสอน และนำความรู้ที่ได้จากการอบรมมาปรับใช้ให้เป็นประโยชน์กับการเรียนการสอน

นอกจากความรู้เกี่ยวกับเรื่องที่จะทำการสื่อสารกับนักเรียนแล้ว ครูยังมีความรู้เรื่องการเลือกสื่อมาใช้ในการดำเนินงานอีกด้วย จากการผลวิจัยที่ได้แสดงให้เห็นถึงความรู้ด้านการเลือกสื่อของครู เนื่องจากครูสามารถบอกได้ถึงผลของการสื่อสารที่แตกต่างกันระหว่างการให้ครูพูดกับการให้นักเรียนผู้ช่วยครูพูดกับนักเรียนในสถานการณ์ต่าง ๆ และครูยังทราบถึงประสิทธิผลของสื่อแต่ละชนิดอีกด้วยว่ามีความแตกต่างกัน ดังเช่นการที่ครูกล่าวถึงการจัดป้ายนิเทศว่าสามารถจัดได้ง่าย แต่ไม่ประสบความสำเร็จ เพราะนักเรียนไม่ค่อยอ่านป้ายนิเทศ ดังนั้นครูจึงใช้สื่อหลาย ๆ ชนิดในการส่งเสริมนิสัยรักการอ่าน เพื่อให้มีสื่อที่ตรงกับความชอบของนักเรียนให้ได้มากที่สุด

การที่ครูมีทักษะในการสื่อสารจากประสบการณ์การสอนของตน มีความรู้เกี่ยวกับเรื่องที่จะสื่อสารจากการอบรมจากสำนักการศึกษา และยังมีความรู้เรื่องกระบวนการสื่อสารด้านการใช้สื่อด้วยนั้น อาจกล่าวได้ว่า ครูมีคุณสมบัติของผู้ส่งสารที่ดีตามแนวคิดของ ปรมะ สตะเวทิน

(2538) เพราะในกระบวนการสื่อสารนั้นมืองค์ประกอบหลายองค์ประกอบ แต่ละองค์ประกอบมีความสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน และมีความสำคัญต่อผลของการสื่อสารทั้งสิ้น

ในด้านทัศนคติของครูซึ่งเป็นปัจจัยอย่างหนึ่งที่มีผลต่อความสำเร็จของการสื่อสารนั้น กลับมีลักษณะที่ไม่แน่นอนและไม่ปรากฏเด่นชัดมากนัก ขึ้นอยู่กับตัวแปรด้านบุคคลที่เป็นผู้รับสาร เนื่องจากครูมีทัศนคติที่ดีต่อตนเอง และเรื่องที่จะทำการสื่อสารอยู่ในทุกขั้นตอนของการสื่อสาร ครูมีความมั่นใจที่จะทำการสื่อสาร และรู้ว่าสารเหล่านี้มีประโยชน์ต่อนักเรียน แต่ทัศนคติที่ครูมีต่อผู้รับสารนั้นเปลี่ยนไปตามสถานการณ์ของผู้รับสาร ถ้าเป็นการสื่อสารกับนักเรียนทั่วไป ครูจะมีทัศนคติที่ดีต่อนักเรียน แต่ถ้าครูต้องทำการสื่อสารกับนักเรียนที่ไม่สนใจเข้าร่วมกิจกรรมส่งเสริมนิสัยรักการอ่าน ครูอาจจะมีทัศนคติที่ไม่ดีต่อนักเรียนได้ เพราะนักเรียนไม่เชื่อฟังครูตั้งแต่แรก ครูจึงต้องทำการสื่อสารโดยการตักเตือนนักเรียนอีกครั้งหนึ่ง หรืออีกหลาย ๆ ครั้ง

หากเป็นการตักเตือนนักเรียนคนนั้นต่อหน้านักเรียนคนอื่นจะทำให้นักเรียนรู้สึกอายเพื่อนที่อยู่ใกล้เคียง ซึ่งการทำให้นักเรียนรู้สึกอายถือเป็นการลงโทษนักเรียน และอาจส่งผลให้นักเรียนคนนั้นรู้สึกไม่ชอบครูคนดังกล่าว เมื่อนักเรียนมีทัศนคติที่ไม่ดีต่อครูแล้วก็เป็นอาการที่ครูจะส่งสารด้านการส่งเสริมนิสัยรักการอ่านให้กับนักเรียนคนนั้นในครั้งต่อไป และน่าจะเป็นสาเหตุของผลการวิจัยที่พบว่า ไม่ว่าครูจะพยายามสื่อสารกับนักเรียนที่ไม่สนใจเข้าร่วมกิจกรรมมากเท่าไร นักเรียนคนนั้นก็จะยังไม่สนใจเข้าร่วมกิจกรรมเช่นเดิม

นักเรียนผู้ช่วยครูที่มีทัศนคติไม่ดีต่อตนเองจะไม่สามารถสื่อสารกับเพื่อนนักเรียนให้ประสบผลสำเร็จได้ทุกครั้ง

ส่วนนักเรียนผู้ช่วยครูที่เข้ามาทำหน้าที่ในการสื่อสารกับเพื่อนนักเรียนนั้น ก็เป็นนักเรียนที่มีความรู้ และมีทักษะการสื่อสารที่ดี เพราะครูส่วนใหญ่ได้คัดเลือกนักเรียนกลุ่มนี้จากผลการเรียน ความกล้าแสดงออก และความสามารถทางการพูดของนักเรียน ส่วนทัศนคติของนักเรียนผู้ช่วยครูนั้นพบว่า นักเรียนผู้ช่วยครูมีทัศนคติที่ดีต่อเรื่องที่จะทำการสื่อสารเหมือนกันทุกคน แต่ในส่วนของทัศนคติที่มีต่อตนเองนั้นต่างกัน นักเรียนผู้ช่วยครูบางคนมีทัศนคติที่ดีต่อตนเอง มีความเชื่อมั่นในการพูดของตน จึงทำให้การพูดของนักเรียนเป็นไปอย่างราบรื่น ขณะที่นักเรียนผู้ช่วยครูบางคนมีทัศนคติที่ไม่ดีต่อตนเอง ไม่มีความมั่นใจในการพูด จึงต้องท่องจำคำพูดให้ได้ก่อนที่จะทำการสื่อสารกับเพื่อนนักเรียน ฉะนั้นเมื่อถึงเวลาที่ต้องพูดจริง นักเรียนผู้ช่วยครูกลุ่มหลังนี้จะมีความวิตกกังวลในการพูดของตน จนทำให้นักเรียนพูดแบบติด ๆ ขัด ๆ ซึ่งจะทำให้ฟังเข้าใจได้ยาก และทำให้

นักเรียนทั่วไปไม่สนใจฟังในที่สุด การที่นักเรียนผู้ช่วยครูไม่สามารถพูดได้อย่างราบรื่นจึงน่าจะเป็นสาเหตุที่ครูมอบหมายให้นักเรียนผู้ช่วยครูพูดแทนครูในบางครั้ง แต่บางครั้งครูก็จะพูดเองเพื่อความสะดวกรวดเร็วในการสื่อสาร ส่วนทัศนคติของนักเรียนผู้ช่วยครูต่อผู้รับสารนั้นไม่ปรากฏลักษณะที่ชัดเจน

อย่างไรก็ตามความวิตกกังวลต่อการพูดของนักเรียนผู้ช่วยครูจะเกิดขึ้นเมื่อนักเรียนต้องทำการสื่อสารกับนักเรียนจำนวนมาก เช่น การพูดหน้าเสาธง ถ้าเป็นการสื่อสารกับนักเรียนจำนวนน้อย หรือเป็นการสื่อสารระหว่างบุคคลกับเพื่อนที่นักเรียนคุ้นเคย ความวิตกกังวลในการพูดก็จะลดลงตามลำดับ

หากมองในภาพรวมการที่ครูใช้สื่อบุคคล คือ ตัวครู และนักเรียนผู้ช่วยครูในการสื่อสารกับนักเรียนนั้น อาจเป็นเพราะบุคคลเหล่านี้เป็นบุคคลที่นักเรียนคุ้นเคยอยู่แล้ว ถ้าให้บุคคลเหล่านี้สื่อสารกับนักเรียน น่าจะทำให้นักเรียนมีความตั้งใจที่จะรับสารมากกว่าการให้บุคคลที่นักเรียนไม่คุ้นเคยมาส่งสารให้กับนักเรียน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ เนาวนิต ยิ้มวัน (2543) ที่กล่าวว่า การเผยแพร่ทางสื่อบุคคล ได้แก่ ครู อาจารย์ และนักเรียนแกนนำซึ่งเป็นผู้ที่อยู่ใกล้ชิด และเป็นผู้ที่มีความรู้ความสามารถ และผ่านการอบรมมาแล้ว สื่อบุคคลดังกล่าวมีอิทธิพลและเป็นที่ยอมรับของนักเรียน ซึ่งจะทำให้นักเรียนเข้าใจได้ง่าย และตัดสินใจมีส่วนร่วมกิจกรรม

ครูใช้สื่อเฉพาะกิจ 3 ชนิดในการส่งเสริมนิสัยรักการอ่าน แต่นักเรียนจะสนใจสื่อวีซีดีมากที่สุด

ด้านการใช้สื่อเฉพาะกิจของครูนั้น มีอยู่ 3 ชนิด คือ ป้ายนิเทศ วีซีดี และการจัดเหตุการณ์พิเศษต่าง ๆ ได้แก่ สัปดาห์ห้องสมุด และวันภาษาไทย ในส่วนของการจัดป้ายนิเทศนั้นเป็นสื่อที่ครูจากทุกโรงเรียนนิยมใช้มาก เพราะป้ายนิเทศมีข้อดีคือ สามารถจัดได้ง่าย ใช้งบประมาณในการจัดน้อย และสามารถจัดในบริเวณใดของโรงเรียนก็ได้ แต่ป้ายนิเทศเป็นสื่อที่นักเรียนให้ความสนใจน้อยเมื่อเทียบกับการใช้วีซีดีจากคำบอกเล่าของครูในบางโรงเรียน อาจเป็นเพราะป้ายนิเทศเป็นสื่อที่กระตุ้นการรับรู้จากประสาทสัมผัสทางตาเพียงอย่างเดียว ในขณะที่สื่อวีซีดีเป็นการส่งสารทางเสียงและภาพที่กระตุ้นการรับรู้จากประสาทสัมผัสทั้งทางตา และทางหูของนักเรียนไปพร้อมกัน จึงทำให้นักเรียนสนใจสื่อวีซีดีมากกว่าป้ายนิเทศ แต่การใช้สื่อวีซีดีก็มีข้อจำกัดเรื่องราคา และสถานที่ในการฉายวีซีดีให้นักเรียน เนื่องจากสื่อวีซีดีมีราคาสูง และการฉายวีซีดีสามารถทำได้ในสถานที่ที่สามารถติดตั้งอุปกรณ์การฉายได้เท่านั้น เช่น ห้องสมุด ในขณะที่นักเรียนจำนวนมากต้องการชม

สื่อวีซีดี สอดคล้องกับงานวิจัยของ อภิญา บุญจติศย์ (2539) ที่กล่าวว่า สื่อวีดีทัศน์เป็นสื่อที่นักเรียนส่วนใหญ่ให้ความสนใจเปิดรับมากที่สุด รองลงมาเป็นสื่อบุคคลและสื่อสิ่งพิมพ์ตามลำดับ

ส่วนการจัดเหตุการณ์พิเศษต่าง ๆ ในโรงเรียน ได้แก่ การจัดสัปดาห์ห้องสมุด และการจัดวันภาษาไทยนั้น จะจัดขึ้นปีการศึกษาละ 1 ครั้ง สำหรับการจัดสัปดาห์ห้องสมุดในแต่ละปีจะไม่มีการกำหนดการแน่นอนว่าจะจัดขึ้นวันใด ขึ้นอยู่กับปริมาณของกิจกรรมอื่น ๆ ที่จะจัดขึ้นในปีการศึกษานั้นด้วย ดังนั้นวันที่จัดและจำนวนวันที่จัดจึงอาจมีการเปลี่ยนแปลงได้ตามความเหมาะสม แต่การจัดวันภาษาไทยจะมีกำหนดการที่แน่นอน คือ วันที่ 29 กรกฎาคมของทุกปี ถ้าตรงกับวันเสาร์-อาทิตย์ ก็จะเลื่อนการจัดงานไปเป็นวันอื่นที่ใกล้เคียง ซึ่งการจัดเหตุการณ์พิเศษเพื่อส่งเสริมนิสัยรักการอ่านของทุกโรงเรียนได้มีการจัดมาก่อนที่จะมีการดำเนินงานโรงเรียนรักการอ่านเช่นเดียวกับการใช้สื่อเฉพาะกิจประเภทอื่น ๆ เมื่อผู้อำนวยการรับโครงการโรงเรียนรักการอ่านเข้ามาดำเนินงาน ครูจึงได้เพิ่มกิจกรรมเข้ามาเสริมกับการจัดเหตุการณ์พิเศษ เพื่อให้การส่งเสริมนิสัยรักการอ่านเป็นไปอย่างต่อเนื่อง โดยครูได้จัดกิจกรรมต่าง ๆ ขึ้นตลอดปีการศึกษา ทำให้นักเรียนได้รับการกระตุ้นเรื่องรักการอ่านอยู่ตลอดเวลา ต่างจากช่วงแรกที่จะมีเฉพาะการจัดเหตุการณ์พิเศษเท่านั้น หรืออาจจะมีการจัดกิจกรรมบ้าง แต่ไม่มากนัก

การจัดกิจกรรมส่งเสริมนิสัยรักการอ่านตามหลักการที่ถูกต้องช่วยให้นักเรียนมีนิสัยรักการอ่านมากขึ้น

การจัดกิจกรรมส่งเสริมนิสัยรักการอ่านในโรงเรียนแบ่งออกเป็น 4 ประเภท ได้แก่ กิจกรรมซึ่งเราใส่ใจประสาท กิจกรรมซึ่งเราจักประสาท กิจกรรมซึ่งเราใส่ใจและจักประสาทในเวลาเดียวกัน และกิจกรรมซึ่งให้ผู้เป็นเป้าหมายได้ร่วมด้วย โดยรวมแล้วในแต่ละโรงเรียนจะจัดกิจกรรมเหล่านี้ขึ้นไม่ต่ำกว่า 13 กิจกรรม เหตุที่ครูต้องจัดกิจกรรมจำนวนมากก็เพื่อให้มีกิจกรรมที่หลากหลายให้นักเรียนได้เลือกเข้าร่วมกิจกรรมตามที่นักเรียนสนใจ

เกณฑ์ที่ครูใช้ในการเลือกจัดกิจกรรมในโรงเรียนมาจากความรู้ที่ครูได้จากการอบรม และความชอบต่อกิจกรรมนั้น ๆ ของนักเรียนเป็นหลัก ซึ่งหลักการจัดกิจกรรมโดยใช้ความรู้ที่ครูได้จากการอบรมมาผนวกกับการเสริมแรงเข้าด้วยนั้น น่าจะทำให้เด็กมีนิสัยรักการอ่านมากขึ้น สอดคล้องกับงานวิจัยของ พจนารถ ศรีธธา (2543) ที่กล่าวว่า นักเรียนมีความสามารถในการอ่านเพิ่มขึ้นหลังจากได้รับการใช้กิจกรรมเพื่อนช่วยเพื่อน การใช้การเสริมแรง และได้รับการใช้กิจกรรมตามคู่มือครู เพราะในงานวิจัยนี้พบว่ามีการจัดกิจกรรมเพื่อช่วยเพื่อนเพื่อการส่งเสริมนิสัยรักการอ่าน

เช่นกัน นอกจากนี้ยังมีการใช้การเสริมแรง และครูยังได้เลือกกิจกรรมที่จะจัดขึ้นในโรงเรียนจากคู่มือในคราวที่ได้รับจากการไปอบรมด้านการส่งเสริมนิสัยรักการอ่านจากสำนักงานการศึกษา

ครูใช้สื่อหลายชนิดเพื่อช่วยให้การส่งเสริมนิสัยรักการอ่านเข้าถึงนักเรียนได้มากขึ้น

ส่วนการใช้สื่อหลาย ๆ ประเภท ได้แก่ สื่อบุคคล สื่อเฉพาะกิจ และการจัดกิจกรรมต่าง ๆ ขึ้นในโรงเรียนนั้น จัดเป็นวิธีการใช้สื่อแบบผสม (Mix Media) คือ มีการใช้สื่อหลายชนิดเพื่อส่งเสริมนิสัยรักการอ่านให้นักเรียน ซึ่งการใช้สื่อหลายชนิดประกอบกันจะช่วยให้การส่งเสริมนิสัยรักการอ่านเข้าถึงนักเรียนได้มากขึ้น เพราะในแต่ละโรงเรียนจะมีนักเรียนจำนวนมาก การเลือกใช้สื่อเพียงชนิดใดชนิดหนึ่งอาจทำให้นักเรียนไม่ได้รับสารอย่างทั่วถึงทุกคน สอดคล้องกับแนวคิดของ กิติมา สุรสนธิ (2545) ที่กล่าวว่า การใช้สื่อแบบผสม (Mix Media) ทำให้การสื่อสารนั้นมีความสามารถเข้าถึงผู้รับได้อย่างกว้างขวาง สามารถสร้างความน่าสนใจ และการเข้าใจการรับรู้ข่าวสารได้อย่างต่อเนื่อง เพราะสื่อแต่ละชนิดต่างก็มีข้อดีและข้อเสียแตกต่างกันไป ดังที่ได้กล่าวเปรียบเทียบไว้แล้วระหว่างสื่อป้ายนิเทศกับสื่อวีซีดี นอกจากนี้สื่อส่วนใหญ่ที่ครูนำมาใช้ยังเป็นสื่อที่ครูสามารถจัดหาได้ภายในโรงเรียน ทำให้ไม่มีปัญหาเรื่องงบประมาณในการจัดทำหรือการใช้สื่อสูงเกินไป สอดคล้องกับหลักการเลือกสื่อในโรงเรียนของ Davies (1981) ที่ว่า สื่อในโรงเรียนต้องเป็นสื่อที่ไม่มีราคาแพงจนเกินไป

ครูต้องเตรียมความพร้อมก่อนการสื่อสารกับนักเรียน

ทั้งนี้ก่อนการสื่อสารกับนักเรียนในชั้นเปิดตัวจัดกิจกรรม ครูจะต้องเตรียมความพร้อมก่อนการสื่อสาร โดยการอ่านหนังสืออย่างสม่ำเสมอเพื่อใช้เป็นข้อมูลในการสื่อสารกับนักเรียน (แมน มาส ซวลิต 2543) เช่น ก่อนที่ครูจะจัดป้ายนิเทศแนะนำหนังสือ ครูจะต้องอ่านเนื้อหาคร่าว ๆ ของหนังสือเล่มนั้นมาบ้างเพื่อใช้เป็นข้อมูลในการแนะนำหนังสือ นอกจากนี้ก่อนการสอนนักเรียนในห้อง ครูจะต้องอ่านหนังสือพิมพ์มาก่อน เพื่อนำข่าวในหนังสือพิมพ์ไปใช้ประโยชน์โดยการบอกเล่าพูดคุยแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับนักเรียนในห้องเรียน พร้อมทั้งบอกกับนักเรียนว่าครูนำข่าวนี้นี้มาจากหนังสือพิมพ์ใด เพื่อให้นักเรียนติดตามอ่านหนังสือพิมพ์ และรู้สึกว่าการอ่านหนังสือพิมพ์จะทำให้ตนเองเป็นคนทันสมัย เพราะการอ่านทำให้เขาเข้าใจเรื่องที่ครูพูดถึง ดังนั้นการอ่านหนังสือพิมพ์เพื่อนำไปใช้ประโยชน์ในการส่งเสริมนิสัยรักการอ่านของครูจึงสอดคล้องกับงานวิจัยของ บุญส่ง แก้วรากมุข (2537) ที่กล่าวว่า ระดับความสนใจเนื้อหาประเภทต่าง ๆ ในหนังสือพิมพ์รายวัน

ของครู มีความสัมพันธ์กับระดับการนำเอาเนื้อหาสาระของหนังสือพิมพ์มาใช้เพื่อพัฒนาการเรียนการสอน

ส่วนการเตรียมความพร้อมก่อนการจัดกิจกรรมต่าง ๆ ให้กับนักเรียนนั้น จะมีการจัดเตรียมอุปกรณ์ และซักซ้อมก่อนการนำไปใช้จริง เพื่อประโยชน์ในการสื่อสารกับนักเรียน และกิจกรรมบางอย่างที่จัดยังเป็นกิจกรรมที่ครูเคยจัดมาก่อนการดำเนินงานโรงเรียนรักการอ่านแล้ว เมื่อมีการดำเนินงานโครงการนี้ได้มีปรับกิจกรรมให้เหมาะสมกับการดำเนินงานมากยิ่งขึ้น สอดคล้องกับงานวิจัยของ มธุรส พะวินรัมย์ (2539) ที่กล่าวว่า ครูส่วนใหญ่มีการวางแผนล่วงหน้าแล้วเตรียมสื่อ ปรับเนื้อหาให้สอดคล้องกับสภาพท้องถิ่น ในงานวิจัยนี้อาจเทียบได้กับการปรับกิจกรรมใหม่ให้เข้ากับกิจกรรมเดิมที่เคยทำมาก่อนแล้ว เช่น การทำกิจกรรมอ่านได้ให้ดาว ของโรงเรียนนาหลวง ที่ให้นักเรียนอ่านหนังสือให้ครูฟัง ถ้านักเรียนสามารถอ่านได้ ครูจะให้ตัวเสริมแรงกับนักเรียน คือ ให้ดาวเป็นรางวัล เมื่อมีการดำเนินงานโรงเรียนรักการอ่าน ครูจึงสร้างแรงจูงใจให้กับนักเรียนในการทำกิจกรรมเพิ่มขึ้นอีก โดยกำหนดให้ดาวมีค่าแทนคะแนนของนักเรียน ฉะนั้นนักเรียนที่ได้รับดาวมากก็จะมีคะแนนมาก ทำให้นักเรียนอยากอ่านหนังสือให้ครูฟังมากยิ่งขึ้น เพราะนักเรียนต้องการสะสมดาวเป็นคะแนนเก็บของตัวเอง การจัดกิจกรรมอ่านได้ให้ดาวจึงเป็นการส่งเสริมนิสัยรักการอ่าน ให้กับนักเรียน เพราะการอ่านทำให้นักเรียนได้รับตัวเสริมแรงเป็นคะแนน

การโน้มน้าวใจด้วยความต้องการของผู้ฟังทำให้นักเรียนเข้าร่วมกิจกรรมส่งเสริมนิสัยรักการอ่านมากขึ้น

การที่นักเรียนเข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ อาจเป็นเพราะเขาชื่นชอบกิจกรรมเหล่านั้น หรืออาจจะเป็นผลมาจากความน่าสนใจของตัวเสริมแรงที่ตรงกับความต้องการของนักเรียน เพราะทั้งครูและนักเรียนผู้ช่วยครูต่างก็กล่าวยอมรับว่า การโน้มน้าวใจด้วยความต้องการของผู้ฟังโดยการให้ตัวเสริมแรงนั้นทำให้นักเรียนสามารถโน้มน้าวใจให้นักเรียนเข้าร่วมทำกิจกรรมได้มากขึ้น ฉะนั้นกิจกรรมใดที่ไม่มีการเสนอให้ตัวเสริมแรง จะทำให้นักเรียนสนใจเข้าร่วมกิจกรรมน้อยลง สอดคล้องกับงานวิจัยของ วุฒิ กาญจนสุนทร (2537) ที่กล่าวว่า ผู้ที่มีความคาดหวังในประโยชน์ที่จะได้รับสูง มีแนวโน้มเข้าร่วมกิจกรรมสูงกว่าผู้ที่มีความคาดหวังต่ำ

หลังจากที่ครู และนักเรียนผู้ช่วยครูได้ทำการสื่อสาร และได้จัดกิจกรรมส่งเสริมนิสัยรักการอ่านให้กับนักเรียนแล้ว ครูได้กล่าวถึงผลการดำเนินงานว่านักเรียนบางส่วนมีพัฒนาการด้านกรอ่านดีขึ้น เช่น นักเรียนสามารถตอบคำถามเกี่ยวกับเรื่องนั้นได้ รู้จักใช้เวลาว่างโดยการอ่านหนังสือ

ชอบเข้าห้องสมุดและยืมหนังสือจากห้องสมุด รู้จักเปรียบเทียบเรื่องจากภาพยนตร์หรือละครกับเรื่องทีอ่านจากหนังสือ นอกจากนี้นักเรียนบางคนยังมีผลการเรียนดีขึ้นอีกด้วย

นักเรียนที่ได้เข้าร่วมกิจกรรมส่งเสริมนิสัยรักการอ่านมาบ้างจะมีแนวโน้มเข้าร่วมกิจกรรมส่งเสริมนิสัยรักการอ่านอีกในครั้งต่อไป

นักเรียนที่เข้าร่วมกิจกรรมจะมีโอกาสได้สื่อสารกับครูและนักเรียนผู้ช่วยครูมากกว่านักเรียนคนอื่น ซึ่งจะทำให้นักเรียนได้รับสารด้านการส่งเสริมนิสัยรักการอ่านมากขึ้นด้วย ประกอบกับการทำกิจกรรมจะทำให้นักเรียนได้รับความพึงพอใจจากการเสริมแรง ดังนั้นนักเรียนที่เคยเข้าร่วมกิจกรรมมาก่อนแล้ว จะมีความต้องการที่จะเข้าร่วมกิจกรรมอื่น ๆ ต่อไป ในขณะที่นักเรียนบางส่วนไม่ได้เข้าร่วมกิจกรรมมาตั้งแต่แรก เมื่อมีการจัดกิจกรรมใหม่ ๆ ขึ้น เขายังคงไม่เข้าร่วมกิจกรรมเช่นเดิม แม้ว่าจะมีการเสนอตัวเสริมแรงให้แก่เด็กนักเรียนก็ตาม สอดคล้องกับงานวิจัยของ วุฒิกัญจนสุนทร (2537) ที่กล่าวว่า ผู้ที่มีการติดต่อกับเจ้าหน้าที่บ่อยครั้ง มีแนวโน้มเข้าร่วมกิจกรรมสูงกว่าผู้ที่ติดต่อเจ้าหน้าที่น้อยครั้ง จึงเป็นไปได้ว่าความพยายามให้นักเรียนทุกคนได้เข้าร่วมกิจกรรมตั้งแต่ครั้งแรกหรือเข้าร่วมในกิจกรรมแรกที่จัดจะมีผลต่อการเข้าร่วมกิจกรรมครั้งต่อไป

3. ปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จของโรงเรียนรักการอ่าน

ปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จของโรงเรียนรักการอ่านเกิดจากการให้ความสำคัญต่อการดำเนินงาน ทั้งจากบุคลากรภายในและภายนอกโรงเรียน

ผู้อำนวยการโรงเรียน ครู และนักเรียนทุกคนมีส่วนร่วมในการดำเนินงานโรงเรียนรักการอ่านให้ประสบความสำเร็จ

บุคลากรภายในโรงเรียนที่มีส่วนในการดำเนินงานโรงเรียนรักการอ่านได้แก่ ผู้อำนวยการโรงเรียน ครู และนักเรียนทุกคน ในส่วนของผู้อำนวยการโรงเรียนนั้นสามารถเทียบได้กับผู้จัดการโครงการ เพราะเป็นหัวหน้างาน มีบทบาทในการวางแผนงาน และเป็นผู้ประสานระหว่างครูทุกคนในโรงเรียน ทำให้การดำเนินงานมีขั้นตอนที่ชัดเจน และดำเนินไปอย่างเรียบร้อย ส่วนครูก็มีบทบาทในฐานะที่เป็นผู้ดำเนินงานโครงการ ซึ่งในส่วนนี้ก็มีความสำคัญอีกส่วนหนึ่ง เพราะจะต้องอาศัยความทุ่มเทของครูผู้รับผิดชอบหลัก และความร่วมมือระหว่างครูทุกคนในโรงเรียน ไม่ว่าจะเป็นครูผู้รับผิดชอบหลักในการดำเนินงานโครงการหรือครูทั่วไป หากครูทุกคนในโรงเรียนไม่ร่วมมือ

กัน การดำเนินงานโรงเรียนรักการอ่านก็ไม่สามารถประสบความสำเร็จได้ เพราะในแต่ละโรงเรียนมีจะนักเรียนจำนวนมาก ครูผู้รับผิดชอบหลักในการดำเนินงานมีเพียงไม่กี่คนจึงไม่สามารถทำการส่งเสริมนิสัยรักการอ่านให้กับนักเรียนได้อย่างทั่วถึง ส่วนนักเรียนทั่วไปก็มีความสำคัญต่อการดำเนินงานโดยการให้ความร่วมมือกับครูทำกิจกรรมที่ครูจัดขึ้น

การดำเนินงานโครงการจึงประกอบด้วยบุคลากรทั้ง 3 ฝ่ายภายในโรงเรียนดังที่ได้กล่าวมาแล้ว สอดคล้องกับงานวิจัยของ กุสุมาลย์ มาแมนสกุล (2540) ที่กล่าวว่า บุคลากรที่เกี่ยวข้องในการจัดโครงการได้แก่ ผู้บริหารซึ่งเป็นผู้กำหนดนโยบาย ครูซึ่งเป็นผู้รับผิดชอบในการจัดและควบคุมการดำเนินงานของโครงการ และนักเรียนซึ่งเป็นผู้เข้าร่วมโครงการ และเป็นผู้ลงมือปฏิบัติกิจกรรมต่าง ๆ นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ นิตยา บรรลือเกียรติ (2539) ที่กล่าวว่า ปัจจัยที่ทำให้โครงการประสบผลสำเร็จในโรงเรียนนั้น คือ การให้ความร่วมมือจากผู้เข้าร่วมโครงการ

นอกจากนี้การที่ครูสามารถดำเนินงานจนประสบความสำเร็จได้นั้น ส่วนหนึ่งน่าจะเกิดจากความเหมาะสมของครูที่รับผิดชอบการดำเนินงานในแต่ละตำแหน่ง สอดคล้องกับที่ Larson และ Lafasto (1989) ได้เสนอแนวคิดเกี่ยวกับคุณลักษณะของทีมงานที่มีประสิทธิภาพไว้ว่า ควรมีความเหมาะสมของสมาชิกในทีมงานที่จะทำหน้าที่ในแต่ละตำแหน่ง เพราะในชั้นวางแผนงานจะมีการประชุมเพื่อหาแนวทางการดำเนินงาน และตั้งคณะกรรมการดำเนินงานขึ้นมา ซึ่งหน้าที่ความรับผิดชอบในแต่ละตำแหน่งจะมาจากความสมัครใจ และความถนัดของครูแต่ละคน จึงทำให้การดำเนินงานสามารถดำเนินไปได้อย่างราบรื่น

ศึกษานิเทศก์และผู้ปกครองเป็นผู้ให้การสนับสนุนการดำเนินงานโรงเรียนรักการอ่านจนประสบความสำเร็จ

นอกจากความเหมาะสมของครูที่รับผิดชอบการดำเนินงานในแต่ละตำแหน่งแล้ว ส่วนหนึ่งที่ทำให้ครูสามารถดำเนินงานจนประสบความสำเร็จได้นั้น น่าจะมาจากการสนับสนุนของบุคลากรภายนอกที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการดำเนินงาน ได้แก่ ศึกษานิเทศก์ และผู้ปกครอง จากการวิจัยพบว่าศึกษานิเทศก์มีบทบาทในการให้ความรู้เกี่ยวกับการดำเนินงานแก่ครูผู้รับผิดชอบ ทั้งในช่วงการอบรมก่อนการดำเนินงาน และในช่วงที่ทางโรงเรียนได้ดำเนินงานโรงเรียนรักการอ่านแล้ว แต่ยังไม่ผ่านการประเมิน โดยในแต่ละปี ศึกษานิเทศก์จะไปตรวจดูผลงานการดำเนินงานโรงเรียนรักการอ่านที่โรงเรียนต่าง ๆ ว่าทางโรงเรียนมีการส่งเสริมนิสัยรักการอ่านให้กับนักเรียนมากน้อยเท่าใด และนักเรียนมีนิสัยรักการอ่านบ้างหรือไม่ ถ้าศึกษานิเทศก์ไปตรวจงานที่โรงเรียนใดแล้วพบ

ว่า ลักษณะการดำเนินงานยังไม่ถูกต้อง ศึกษานิเทศก์จะยังไม่ให้โรงเรียนนั้นผ่านการประเมินเป็นโรงเรียนรักการอ่าน แต่จะให้คำแนะนำเพิ่มเติมถึงแนวทางการดำเนินงานที่ถูกต้อง ซึ่งทำให้ครูผู้รับผิดชอบหลักเข้าใจถึงหลักการดำเนินงานที่ถูกต้อง เพื่อที่จะได้นำไปปรับปรุงแก้ไขผ่านการประเมินเป็นโรงเรียนรักการอ่านในปีการศึกษาถัดไป การที่ศึกษานิเทศก์ให้คำแนะนำเรื่องการดำเนินงานแก่ครู จึงสอดคล้องกับงานวิจัยของ วิไล ศษศิลา (2538) ที่กล่าวว่า พฤติกรรมการสื่อสารและการปฏิบัติงานของผู้นิเทศกับพฤติกรรมการสอนของครูโรงเรียนประถมศึกษาที่มีความสัมพันธ์กันทางบวก

นอกจากศึกษานิเทศก์แล้ว ผู้วิจัยพบว่าผู้ปกครองยังเป็นบุคลากรภายนอกโรงเรียนอีกคนหนึ่งที่มีส่วนช่วยให้การดำเนินงานโรงเรียนรักการอ่านประสบความสำเร็จ เนื่องจากผู้ปกครองเป็นผู้ที่มีโอกาสอยู่ใกล้ชิดกับนักเรียนมากที่สุด หากทางโรงเรียนทำการส่งเสริมนิสัยรักการอ่านให้แก่ นักเรียนแล้ว แต่ผู้ปกครองนักเรียนกลับไม่ให้การสนับสนุน การส่งเสริมนิสัยรักการอ่านก็จะไม่เกิดความต่อเนื่อง เพราะบางกิจกรรมที่ครูจัดจะให้ผู้ปกครองเข้ามามีส่วนร่วมในการส่งเสริมนิสัยรักการอ่านด้วย เช่น กิจกรรมใส่ใจลูกหลานให้อ่านหนังสือวันละหน้า ของโรงเรียนนาหลวง หรือการขอความร่วมมือจากผู้ปกครองให้ช่วยบริจาคหนังสือเข้าห้องสมุด เพราะทางโรงเรียนยังไม่ได้รับงบประมาณจัดซื้อหนังสือใหม่เข้าห้องสมุด ถ้าผู้ปกครองไม่ให้การสนับสนุนก็จะทำให้การดำเนินงานมีปัญหา เพราะครูจะต้องทำงานหนักขึ้น แต่ถ้าผู้ปกครองนักเรียนให้การสนับสนุนก็จะทำให้การดำเนินงานประสบความสำเร็จได้ง่ายขึ้น เพราะนักเรียนจะได้รับการกระตุ้นอย่างต่อเนื่องทั้งที่บ้านและที่โรงเรียน

หากผู้ปกครองได้ทำการส่งเสริมนิสัยรักการอ่านให้กับนักเรียนมาบ้าง ก่อนที่จะมีการทำโครงการนี้ในโรงเรียน จะทำให้ครูสามารถทำการส่งเสริมนิสัยรักการอ่านให้แก่ นักเรียนได้ง่าย และไวขึ้น เนื่องจากการสื่อสารที่มีความสอดคล้องกับประสบการณ์เดิมของกลุ่มผู้รับสารเป้าหมาย ทำให้ผู้รับสารมีความโน้มเอียงที่จะยอมรับสาร ที่สอดคล้องกับประสบการณ์ที่ตนเองมีมาก่อน (เกศินี จุฑาจิตร 2540) ซึ่งโรงเรียนที่ผู้ปกครองมีส่วนในการส่งเสริมนิสัยรักการอ่านให้แก่ นักเรียนมาก่อนการดำเนินงานโรงเรียนรักการอ่านอย่างเด่นชัด คือ โรงเรียนฤทธิยะวรรณาลัย

เมื่อก่อนโรงเรียนฤทธิยะวรรณาลัย เป็นโรงเรียนของทหารอากาศ จึงตั้งอยู่ในเขตพื้นที่ทหารอากาศ ต่อมาจึงได้โอนให้เป็นโรงเรียนในสังกัดกรุงเทพมหานคร การที่โรงเรียนตั้งอยู่ในเขตพื้นที่ทหารอากาศทำให้นักเรียนส่วนใหญ่ในโรงเรียนนี้เป็นบุตรหลานของทหารอากาศ ซึ่งผู้ปกครองนักเรียนจะให้ความสำคัญ และมีกำลังทรัพย์มากพอในการจัดหาหนังสือที่เหมาะสมให้นัก

เรียนได้อ่านเองที่บ้าน ต่างจากโรงเรียนอื่น แม้ว่าจะมีผู้ปกครองนักเรียนเป็นข้าราชการอยู่บ้าง แต่ก็มีหลากหลายทางสถานะของผู้ปกครอง อาจเนื่องมาจากที่ตั้งของโรงเรียนอยู่ในเขตชุมชน ผู้ปกครองของนักเรียนจึงมีระดับการศึกษา อาชีพ และฐานะที่แตกต่างกัน ซึ่งผู้ปกครองบางคน อาจจะไม่เห็นความสำคัญของการอ่าน หรือไม่มีกำลังทรัพย์มากพอที่จะซื้อหนังสือที่เหมาะสมให้นักเรียนอ่านได้

ผู้ปกครองจึงมีบทบาทอย่างมากในการส่งเสริมนิสัยรักการอ่านให้กับนักเรียน ซึ่งการส่งเสริมนิสัยรักการอ่านให้กับนักเรียนมาก่อนจากผู้ปกครอง น่าจะเป็นปัจจัยอย่างหนึ่งที่ทำให้การดำเนินงานโรงเรียนรักการอ่านประสบความสำเร็จได้ สอดคล้องกับงานวิจัยของ ดวงพร พวงเพชร (2540) ที่กล่าวว่า การส่งเสริมนิสัยรักการอ่านจากครอบครัวมีความสัมพันธ์ทางบวกกับนิสัยรักการอ่าน โดยที่ด้านการจัดสภาพแวดล้อมทำนายนิสัยรักการอ่านได้สูงสุด

การดำเนินงานโรงเรียนรักการอ่านในแต่ละโรงเรียนต่างก็ประสบปัญหาในการทำงานบ้าง เช่น ปัญหาการขาดความร่วมมือระหว่างครูทุกคนในโรงเรียน เพราะครูส่วนใหญ่จะเข้าใจว่าโครงการโรงเรียนรักการอ่าน ควรจะอยู่ในความรับผิดชอบของบรรณารักษ์ และครูภาษาไทยเท่านั้น แต่เมื่อบรรณารักษ์ และครูภาษาไทยได้ลงมือดำเนินงานแล้วก็ไม่ประสบความสำเร็จ เพราะครูคนอื่นในโรงเรียนไม่ให้ความร่วมมือในการส่งเสริมให้นักเรียนทำกิจกรรม การขาดความร่วมมือกันระหว่างครูในโรงเรียน จึงเป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้การดำเนินงานในช่วงปีแรกของบางโรงเรียนไม่ประสบความสำเร็จ เมื่อศึกษานิเทศก์มาตรวจผลการดำเนินงานจึงต้องชี้แจงให้ครูทราบถึงวัตถุประสงค์การดำเนินงานที่ถูกตั้งว่า “รักการอ่าน” หมายถึง รักที่จะอ่านทุกวิชา ฉะนั้นครูทุกคนในโรงเรียนจึงต้องร่วมมือกันส่งเสริมให้นักเรียนมีนิสัยรักการอ่าน การดำเนินงานจึงประสบความสำเร็จได้

การขาดแคลนหนังสือในห้องสมุดของโรงเรียน และการที่สำนักการศึกษามีโครงการจำนวนมากให้โรงเรียนในสังกัดทำในเวลาที่ไม่เอื้อกันเป็นปัญหาที่ทำให้การดำเนินงานโรงเรียนรักการอ่านประสบผลสำเร็จอย่างล่าช้าและไม่ประสบผลสำเร็จอย่างแท้จริง

นอกจากนี้ยังมีปัญหาที่เกิดจากการขาดที่อุปกรณ์ที่เหมาะสมในการดำเนินงาน ได้แก่ การขาดแคลนหนังสือในห้องสมุด ทำให้ครูไม่สามารถชักจูงนักเรียนให้เข้าห้องสมุดเพื่ออ่านหนังสือได้ เนื่องจากทางโรงเรียนไม่ได้รับงบประมาณในการจัดซื้อหนังสือใหม่ จึงทำให้หนังสือที่มีอยู่ในห้องสมุดเป็นหนังสือเก่า นักเรียนจึงไม่สนใจอ่านหนังสือเหล่านั้น ครูจึงต้องแก้ปัญหาโดยการเชิญ

ชวนให้ผู้ปกครองบริจาคหนังสือเข้าห้องสมุดโรงเรียน ซึ่งต้องอาศัยความร่วมมือจากผู้ปกครองดังที่ได้กล่าวมาแล้ว

ปัญหาอีกประการหนึ่งที่เป็นปัญหาใหญ่และเป็นปัญหาที่ครูจากทุกโรงเรียนพูดตรงกัน คือ ครูแต่ละคนมีงานที่ต้องรับผิดชอบมากอยู่แล้ว การทำโครงการทำให้ครูต้องทำงานหนักเพิ่มขึ้น และการจัดกิจกรรมยังทำให้เวลาเรียนหนังสือของนักเรียนลดลง เพราะนักเรียนต้องแบ่งเวลาไปเข้าร่วมกิจกรรมที่ครูจัด นอกจากนี้ทางสำนักการศึกษายังมีนโยบายให้โรงเรียนในสังกัดทำโครงการต่าง ๆ มากเกินไป จนทำให้ครูไม่สามารถดำเนินงานโครงการใดโครงการหนึ่งในโรงเรียนได้อย่างต่อเนื่อง ฉะนั้นความสำเร็จที่เกิดขึ้นจากการทำโครงการจึงเกิดขึ้นเพียงช่วงระยะเวลาสั้น ๆ เพราะการทำโครงการต่าง ๆ จะมีความเข้มข้นของการดำเนินงานเพียงช่วงระยะเวลาหนึ่งเท่านั้น หากมีโครงการใหม่เข้ามา การทำโครงการเดิมก็ต้องลดความสำคัญลง

เมื่อมีโครงการเข้ามาในโรงเรียนหลาย ๆ โครงการ จะทำให้เกิดการแย่งชิงเวลาของนักเรียนในการทำกิจกรรมต่าง ๆ ของแต่ละโครงการ นักเรียนจึงไม่สามารถทำกิจกรรมได้ในทุกโครงการ อาจจะได้ทำกิจกรรมบ้างเล็ก ๆ น้อย ๆ ดังนั้นการทำกิจกรรมของนักเรียนจึงไม่มีความต่อเนื่อง และไม่สามารถทำให้นักเรียนมีการเปลี่ยนแปลงได้ตามวัตถุประสงค์ของโครงการอย่างแท้จริง ที่มุ่งเน้นให้นักเรียนมีนิสัยรักการอ่าน เพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับงานวิจัยของ นิตยา บรรลือเกียรติ (2539) ที่กล่าวว่า ปัญหาในการจัดโครงการคือ นักเรียนมีกิจกรรมอื่นที่ต้องปฏิบัติมาก และยังคงสอดคล้องกับงานวิจัยของ กุสุมาลย์ มาแมนสกุล (2540) ที่กล่าวว่า ปัญหาในการจัดโครงการคือ โครงการมีจำนวนมากเกินไป ทำให้ครูซึ่งมีภารกิจอื่น ๆ นอกเหนือจากการจัดทำโครงการมีเวลาไม่เพียงพอ และบางโครงการไม่สามารถให้เด็กทุกคนเข้าร่วมได้

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะทั่วไป

1. ในขั้นตอนของการวางแผนงาน ควรให้ครูจากทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ได้เข้าร่วมการประชุมวางแผนการดำเนินงานด้วย เพื่อที่ครูทุกคนในโรงเรียนจะได้แสดงความคิดเห็นในการดำเนินงานโครงการนี้ได้อย่างเต็มที่ ถ้าไม่สามารถจัดได้ หลังจากการประชุมวางแผนงาน ครูที่ได้รับมอบ

หมายให้รับผิดชอบงานโครงการนี้ ควรจะชี้แจงทำความเข้าใจกับครูคนอื่น ๆ ในโรงเรียนตั้งแต่หลังการประชุมเสร็จใหม่ ๆ เพื่อให้ครูคนอื่น ๆ ในโรงเรียนเข้าใจบทบาทหน้าที่ของตน ซึ่งจะช่วยให้การประสานงานระหว่างครูแต่ละคนสามารถทำได้ง่ายขึ้น

2. ครูควรส่งเสริมทักษะด้านการพูดของนักเรียนผู้ช่วยครูให้มากขึ้น โดยเฉพาะการพูดหน้าเสาธง ถ้านักเรียนผู้ช่วยครูยังไม่มี confidence ในการพูด นักเรียนทั่วไปก็จะไม่สนใจฟัง ทำให้การสื่อสารประสบผลสำเร็จได้ยาก และในที่สุดครูก็ต้องเป็นผู้มาพูดกับนักเรียนเองอีกครั้ง
3. การใช้สื่อหลายชนิดในการส่งเสริมนิสัยรักการอ่าน เป็นการเพิ่มโอกาสให้ครูสามารถส่งสารเรื่องรักการอ่านได้หลายช่องทางทำให้สารสามารถเข้าถึงนักเรียนในโรงเรียนซึ่งมีจำนวนมากได้ ฉะนั้นในการทำโครงการ หรือการรณรงค์เรื่องใดในโรงเรียนควรมีการใช้สื่อหลาย ๆ ชนิด เพราะจะทำให้นักเรียนมีโอกาสได้รับสาร และได้รับการกระตุ้นอยู่ตลอดเวลา
4. ครูควรเลือกจัดกิจกรรมส่งเสริมนิสัยรักการอ่านที่สามารถปรับให้เข้ากับกิจกรรมอื่น ๆ ของโรงเรียนได้ เพื่อควบคุมจำนวนกิจกรรมที่นักเรียนต้องทำไม่ให้ออกไปจนส่งผลเสียต่อกิจกรรมอื่นและตัวนักเรียนเอง เช่น เมื่อมีโครงการโรงเรียนรักการอ่าน และโครงการต่อต้านยาเสพติด อยู่ในโรงเรียน ครูอาจจัดกิจกรรม นักข่าวน้อยต้านยาเสพติด โดยให้นักเรียนค้นคว้าข่าวเกี่ยวกับเสพติดมาอ่านให้เพื่อนฟัง เป็นต้น
5. ครูควรให้นักเรียนผู้ช่วยครูมีส่วนร่วมในขั้นตอนการประเมินผลการดำเนินงานด้วย โดยให้โอกาสนักเรียนผู้ช่วยครูได้สื่อสารกับนักเรียนในการสอบถามถึงกิจกรรมส่งเสริมนิสัยรักการอ่านที่ครูจัดขึ้น เพราะการสอบถามของครูจากนักเรียนโดยตรง อาจทำให้นักเรียนบางคนเกรงใจครูไม่กล้าตอบตามความรู้สึก และความต้องการที่แท้จริงของตน

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาเปรียบเทียบผลทางการสื่อสารระหว่างบุคคลของครูกับนักเรียนผู้ช่วยครูในการส่งเสริมนิสัยรักการอ่านให้แก่ นักเรียน โดยทำการวิจัยเชิงทดลอง
2. ควรมีการศึกษาความคิดเห็นของนักเรียนต่อวิธีการสื่อสาร และการจัดกิจกรรมส่งเสริมนิสัยรักการอ่าน รวมทั้งศึกษาพฤติกรรมของนักเรียนหลังจากที่ครูได้ทำการส่งเสริมนิสัยรักการอ่านให้กับนักเรียนแล้ว
3. ควรมีการศึกษาวิธีการโน้มน้าวใจของผู้ปกครองให้นักเรียนอ่านหนังสือ

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

รายการอ้างอิง

ภาษาไทย

- กรรณิการ์ อัครวรเดชา. การสื่อสารของมนุษย์. กรุงเทพฯ: คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2546.
- กาญจนา แก้วเทพ และคณะ. สื่อเพื่อชุมชน : การประมวลองค์ความรู้. กรุงเทพฯ: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย, 2543.
- การอ่านหนังสือของคนไทย[On Line] สารสถิติ, 2546. แหล่งที่มา:
<http://www.nos.go.th/thai/news/june/read.html>[24 มิถุนายน 2548]
- กิดานันท์ มลิทอง. เทคโนโลยีการศึกษาร่วมสมัย. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2536.
- กิติมา สุรสนธิ. ความรู้ทางการสื่อสาร. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2545.
- เกศกัญญา ชาญเขียวกอบกิจ. กระบวนการสื่อสารในการเรียนร่วมของเด็กตาบอดกับเด็กสายตาสปกติในห้องเรียน. วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต, ภาควิชาการประชาสัมพันธ์ สาขาวิชานิเทศศาสตร์พัฒนาการ บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2545.
- เกศินี จุฑาวิจิตร. การสื่อสารเพื่อการพัฒนาท้องถิ่น. นครปฐม: เพชรเกษมการพิมพ์, 2540.
- จุมพล ผ่องนัยเลิศ. ทักษะการสื่อสารและกลวิธีการสื่อสารเพื่อการโน้มน้าวใจของผู้นำเยาวชนด้านการป้องกันยาเสพติด. วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต, ภาควิชาการประชาสัมพันธ์ สาขาวิชานิเทศศาสตร์พัฒนาการ บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2545.
- ชูลี อินม่น. การอ่าน...สู่การพัฒนาคุณภาพชีวิต. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์การศาสนา, 2533.
- ดารกา ต้นครองจันทร์. ทำอย่างไรให้เด็กไทยรักการอ่าน. วารสารวิชาการ 5 (พฤศจิกายน 2545): 6-10.
- ดำรงศักดิ์ ชัยสนิท, สุณี เลิศแสงกิจ และพิศิษฐ์ กาญจนพิมาย. การประชาสัมพันธ์. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์วังอักษร, 2543.
- เดชานนท์ มหาภาพ. กลยุทธ์การสื่อสารในโครงการเพื่อบำบัดยาเสพติดปฏิบัติธรรมนำปัญญา. วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต, ภาควิชาการประชาสัมพันธ์ สาขาวิชานิเทศศาสตร์พัฒนาการ บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2545.

- เทย์เลอร์, ดับเบิลยู เจ และ วัลลิงก์. การบริหารโครงการเชิงปฏิบัติ. แปลโดย แก้ว สงขลา. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ, 2530.
- นิตยา แฝงสวัสดิ์. ความสัมพันธ์ระหว่างการมีส่วนร่วมในกิจกรรมการส่งเสริมการอ่านกับนิสัยรักการอ่านของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารศึกษาศาสตร์, ภาควิชาประถมศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, 2537.
- นิพนธ์ สุขปริดี. นวัตกรรมเทคโนโลยีสื่อสารการศึกษา. กรุงเทพฯ: นีลนาราการพิมพ์, 2545.
- ปรมะ สตะเวทิน. หลักนิเทศศาสตร์. พิมพ์ครั้งที่ 8. กรุงเทพฯ: ภาพพิมพ์, 2538.
- ปรมะ สตะเวทิน. แนวคิดเกี่ยวกับสื่อสารเพื่อการพัฒนา. เอกสารการสอนชุดวิชาสื่อสารเพื่อการพัฒนา. หน่วยที่ 2. สาขาวิชานิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, 2532.
- ปรีชา วิหคโต. ทฤษฎีและกระบวนการเรียนรู้. เอกสารการสอนชุดวิชาเทคโนโลยีและสื่อสารการสอน. หน่วยที่ 3. สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, 2537.
- แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 8 [On Line]. สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. แหล่งที่มา: [http://www.nesdb.go.th/plan/data/plan8/data/M2_4doc\[24 มิถุนายน 2548\]](http://www.nesdb.go.th/plan/data/plan8/data/M2_4doc[24 มิถุนายน 2548])
- ไพบุลย์ ดวงจันทร์. การใช้ภาษา. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, 2542.
- ไพพรรณ อินทนิล. การส่งเสริมการอ่าน. ชลบุรี: ชลบุรีการพิมพ์, 2546.
- เมตตา กฤตวิทย์. การสื่อสารระหว่างบุคคลในงานสารนิเทศ. เอกสารการสอนชุดวิชา การสื่อสาร. หน่วยที่ 7. สาขาวิชานิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, 2532.
- แมนมาศ ขวลิต. กิจกรรมส่งเสริมการอ่าน. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว, 2543.
- วราภา จิระรัตนวรรณ. กระบวนการสื่อสารระหว่างครูข้างถนนมูลนิธิสร้างสรรค์เด็กกับเด็กเร่ร่อน. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารศึกษาศาสตร์, ภาควิชาวาทวิทยาและสื่อสารการแสดง บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2544.
- วาสนา จันทร์สว่าง และ ทศนีย์ อินทรสุขศรี. การสื่อสารเพื่อชีวิต. กรุงเทพฯ: เจ้าพระยาการพิมพ์, 2532.
- วิรัช ภิรัตนกุล. การประชาสัมพันธ์ ฉบับสมบูรณ์. พิมพ์ครั้งที่ 10. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2546.
- ศิริกมล จันทร์ปัญญา. การสื่อสารเพื่อการพัฒนาประชาธิปไตยของศูนย์รัฐสภา-ประชาสังคมจังหวัดเชียงใหม่. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารศึกษาศาสตร์, ภาควิชาการประชาสัมพันธ์ สาขาวิชานิเทศศาสตร์พัฒนาการ บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2544.
- สมศักดิ์ สินธุระเวชญ์. กิจกรรมพัฒนาผู้เรียนระดับประถมศึกษา. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์วัฒนาพานิช, 2544.

แสวง อินทวงศ์. การศึกษากระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมเพื่อนำไปสู่การสร้างเสริมนิสัยรักการอ่านของนักเรียนในโรงเรียนประถมศึกษา อำเภอสันทราย.

วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ, ภาควิชาวิจัยและสถิติการศึกษา

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, 2539.

อรรวรรณ ปิลาธนโอบาท. การพูดเพื่อธุรกิจ. พิมพ์ครั้งที่ 5. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2540.

อรรวรรณ ปิลาธนโอบาท. การสื่อสารเพื่อการโน้มน้าวใจ. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2546.

อรสา กุมารี ปุกหุด. เจตคติของเด็กต่อหนังสือ. เอกสารการสอนชุดวิชาพฤติกรรมวัยเด็ก หน่วยที่ 13. สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, 2531.

ภาษาอังกฤษ

Baumgartner, Traci, Lipowski, Mary Beth, and Rush, Christy. Increasing Reading Achievement of Primary and Middle School Students through Differentiated Instruction[On Line]. U.S. Department of Education: Institute of Education Sciences. Available from: <http://www.eric.ed.gov/ED479203>[June, 10 2005]

Nieuwenhuizen, Agnes, and Cox, Sarah Mayor. Young Australians: Reading or Not? PEN [On Line]. U.S. Department of Education: Institute of Education Sciences. Available from: <http://www.eric.ed.gov/ED468247>[June, 10 2005]

Larson, C.E. and Lafasto, F.M.J. Team Work. Sage Press. 1989.

Rogers, Everett M. and Shoemaker, Floyd. Communication of Innovation. New York: The Free Press, 1971.

ภาคผนวก

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาคผนวก ก

แบบสัมภาษณ์

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

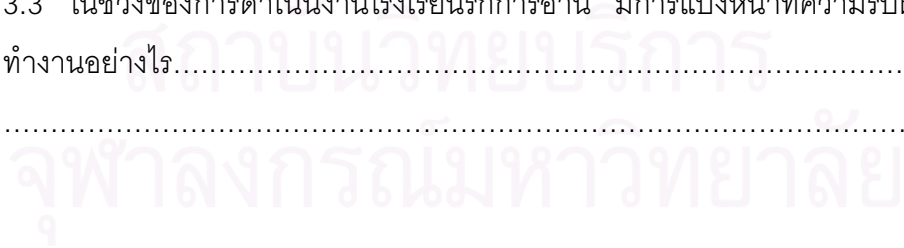
2.2 ผู้อำนวยการโรงเรียนรับโครงการนี้เข้ามาทำในโรงเรียนตั้งแต่เมื่อไร และใช้เวลาในการดำเนินงานนานเท่าไรจึงได้รับการประกาศให้เป็นโรงเรียนรักการอ่าน.....
.....

3. แผนการ และขั้นตอนการดำเนินงานโรงเรียนรักการอ่าน

3.1 ครูมีการวางแผนขั้นตอนการดำเนินงานโรงเรียนรักการอ่านหรือไม่ ถ้ามี ใครเป็นผู้วางแผนงานนี้ โดยมีเป้าหมาย หรือวัตถุประสงค์ของการทำงานคืออะไร.....
.....
.....
.....
.....

3.2 ในช่วงของการดำเนินงานโรงเรียนรักการอ่าน มีการประเมินผลการทำงานหรือไม่ ถ้ามี ใครเป็นผู้ประเมินผลการทำงาน และจะประเมินเมื่อไร บ่อยเท่าใด และใช้เกณฑ์อะไรในการประเมินบ้าง.....
.....
.....
.....

3.3 ในช่วงของการดำเนินงานโรงเรียนรักการอ่าน มีการแบ่งหน้าที่ความรับผิดชอบในการทำงานอย่างไร.....
.....

4. กระบวนการสื่อสารของคุณ และนักเรียนผู้ช่วยคุณในโครงการโรงเรียนรักการอ่าน

4.1 ในช่วงของการดำเนินงานโรงเรียนรักการอ่าน คุณมีวิธีการสื่อสารกับนักเรียนในเรื่องของหนังสือหรือการอ่านหนังสืออย่างไร และคุณได้ทำการสื่อสารเรื่องดังกล่าวในสถานที่ใดบ้างบ่อยเพียงใด และเพราะอะไรคุณจึงเลือกใช้วิธีเหล่านี้.....

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

4.2 ก่อนที่คุณจะทำการสื่อสารที่ได้กล่าวมาแล้วเมื่อสักครู่ คุณได้มีการเตรียมตัวล่วงหน้าก่อนการสื่อสารบ้างหรือไม่ ถ้ามี คุณเตรียมตัวหรือเตรียมความพร้อมอย่างไร.....

.....
.....
.....
.....
.....

4.3 ในช่วงของการดำเนินงานโรงเรียนรักการอ่าน นักเรียนผู้ช่วยคุณมีวิธีการสื่อสารในเรื่องของหนังสือหรือการอ่านหนังสือกับเพื่อนนักเรียนอย่างไร และเขาได้ทำการสื่อสารเรื่องดังกล่าวในสถานที่ใดบ้าง บ่อยเพียงใด รวมทั้งมีบทบาทหน้าที่อื่น ๆ ในการช่วยเหลือคุณอย่างไร.....

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

4.4 ก่อนที่นักเรียนผู้ช่วยครูจะได้ช่วยเหลือครูในด้านต่าง ๆ ที่ได้กล่าวมาแล้ว เขาได้มีการเตรียมตัวล่วงหน้าก่อนการสื่อสารกับเพื่อนนักเรียน หรือก่อนการทำงานบ้างหรือไม่ ถ้ามี เขามีการเตรียมตัวอย่างไร.....

.....
.....
.....
.....

5. วิธีการใช้สื่อและกิจกรรมส่งเสริมนิสัยรักการอ่านในโรงเรียนของคุณ

5.1 ครูใช้สื่อและจัดกิจกรรมอะไรบ้างที่เป็นการส่งเสริมนิสัยรักการอ่านในโรงเรียน โดยการใช้สื่อและการจัดกิจกรรมนั้นจัดขึ้นที่ใด ใช้เวลาเท่าไร ในการจัด และจัดบ่อยเพียงใด.....

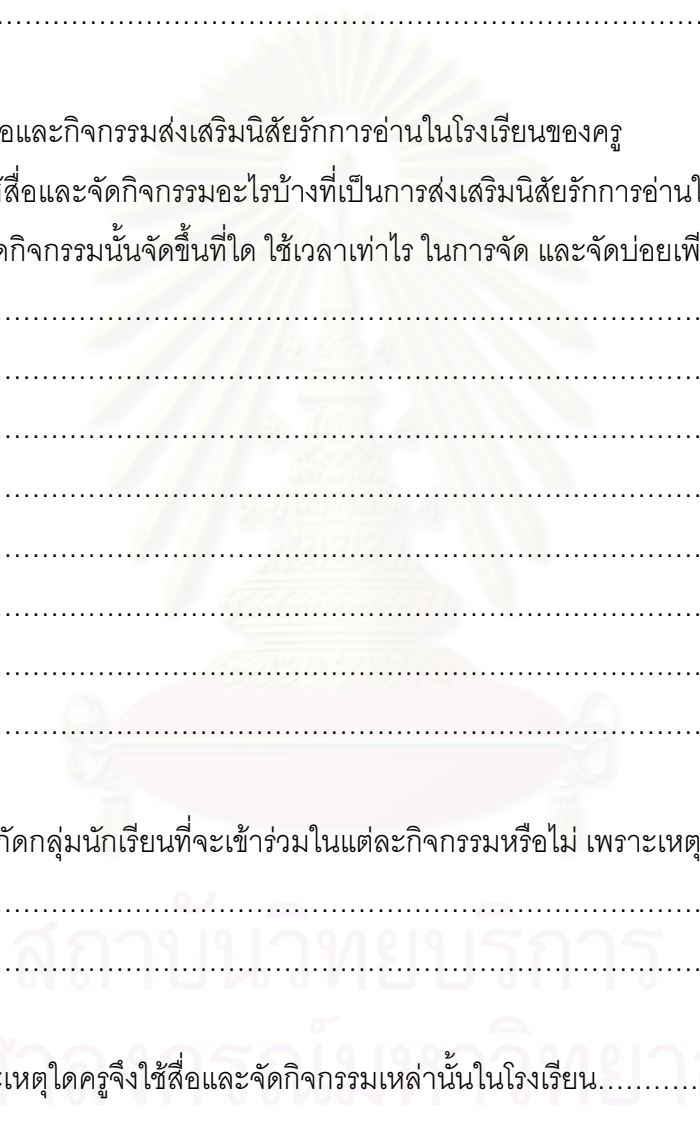
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

5.2 ครูจำกัดกลุ่มนักเรียนที่จะเข้าร่วมในแต่ละกิจกรรมหรือไม่ เพราะเหตุใด.....

.....
.....

5.3 เพราะเหตุใดครูจึงใช้สื่อและจัดกิจกรรมเหล่านั้นในโรงเรียน.....

.....
.....
.....

5.4 จากการจัดกิจกรรมทั้งหมดที่ครูได้กล่าวมา นักเรียนให้ความสนใจ หรือเข้าร่วมในกิจกรรมใดมากที่สุด รวบรวมมาคือกิจกรรมอะไร และครูคิดว่าเพราะเหตุใดนักเรียนจึงสนใจหรือเข้าร่วมในกิจกรรมนั้น ๆ มากที่สุด.....

.....
.....
.....

6. การพัฒนาด้านการอ่านของนักเรียนหลังจากได้ทำการสื่อสารกับครู นักเรียนผู้ช่วยครู และเข้าร่วมในสื่อและกิจกรรมส่งเสริมนิสัยรักการอ่าน

6.1 หลังจากที่ครู และนักเรียนผู้ช่วยครูได้ทำการสื่อสารกับนักเรียน และนักเรียนได้เข้าร่วมกิจกรรมส่งเสริมนิสัยรักการอ่านแล้ว นักเรียนมีการพัฒนาด้านการอ่านหรือไม่ ถ้ามี นักเรียนมีการพัฒนาไปอย่างไร และครูวัดการเปลี่ยนแปลงดังกล่าวจากอะไร.....

.....
.....
.....
.....
.....

7. ปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จของโรงเรียนรักการอ่าน

7.1 ครูคิดว่าการดำเนินงานโครงการนี้ในโรงเรียนได้ผลดีหรือไม่ และเพราะเหตุใดที่ทำให้โรงเรียนนี้เป็นโรงเรียนรักการอ่านได้สำเร็จ.....

.....
.....
.....
.....
.....

วันที่..... โรงเรียน.....
 ชื่อผู้ให้สัมภาษณ์..... หมายเลขโทรศัพท์.....

แบบสัมภาษณ์นักเรียนผู้ช่วยครู

1. ลักษณะทั่วไปของนักเรียนผู้ช่วยครู

เพศ..... เรียนอยู่ในระดับชั้น.....

เข้ามาเป็นนักเรียนผู้ช่วยครูได้อย่างไร.....

.....

.....

หน้าที่ในการเป็นนักเรียนผู้ช่วยครู.....

.....

.....

2. กระบวนการสื่อสารของครู และนักเรียนผู้ช่วยครูในโครงการโรงเรียนรักการอ่าน

2.1 ในช่วงของการดำเนินงานโรงเรียนรักการอ่าน ครูมีวิธีการสื่อสารกับนักเรียนในเรื่องของหนังสือหรือการอ่านหนังสืออย่างไร และครูได้ทำการสื่อสารเรื่องดังกล่าวในสถานที่ใดบ้าง บ่อยเพียงใด และคิดว่าเพราะอะไรครูจึงเลือกใช้วิธีเหล่านี้.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

สถาบันวิทยบริการ

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

2.2 ก่อนที่ครูจะทำการสื่อสารที่ได้กล่าวมาแล้วเมื่อสักครู่ ครูได้มีการเตรียมตัวล่วงหน้าก่อนการสื่อสารบ้างหรือไม่ ถ้ามี ครูเตรียมตัวหรือเตรียมความพร้อมอย่างไร.....

.....
.....
.....
.....

2.3 ในช่วงของการดำเนินงานโรงเรียนรักการอ่าน นักเรียนผู้ช่วยครูมีวิธีการสื่อสารในเรื่องของหนังสือหรือการอ่านหนังสือกับเพื่อนนักเรียนอย่างไร และได้ทำการสื่อสารเรื่องดังกล่าวในสถานที่ใดบ้าง บ่อยเพียงใด รวมทั้งมีบทบาทหน้าที่อื่น ๆ ในการช่วยเหลือครูอย่างไร.....

.....
.....
.....
.....

2.4 ก่อนที่นักเรียนผู้ช่วยครูจะได้ช่วยเหลือครูในด้านต่าง ๆ ที่ได้กล่าวมาแล้ว ได้มีการเตรียมตัวล่วงหน้าก่อนการสื่อสารกับเพื่อนนักเรียน หรือก่อนการทำงานบ้างหรือไม่ ถ้ามี มีการเตรียมตัวอย่างไร.....

.....
.....
.....

3. วิธีการใช้สื่อและกิจกรรมส่งเสริมนิสัยรักการอ่านในโรงเรียนของคุณ

3.1 ครูใช้สื่อและจัดกิจกรรมอะไรบ้างที่เป็นการส่งเสริมนิสัยรักการอ่านในโรงเรียน โดยการใช้สื่อและการจัดกิจกรรมนั้นจัดขั้นที่ใด ใช้เวลาเท่าไร ในการจัด และจัดบ่อยเพียงใด.....

.....
.....
.....
.....

.....
.....

3.2 ครูจำกัดกลุ่มนักเรียนที่จะเข้าร่วมในแต่ละกิจกรรมหรือไม่ เพราะเหตุใด.....

.....
.....

3.3 รู้ใหม่ว่าทำไมครูจึงใช้สื่อและจัดกิจกรรมเหล่านั้นในโรงเรียน ถ้ารู้ เพราะอะไรครูจึงใช้สื่อและจัดกิจกรรม.....

.....
.....

3.4 จากกิจกรรมทั้งหมดที่ครูจัดขึ้น นักเรียนให้ความสนใจ หรือเข้าร่วมในกิจกรรมใดมากที่สุด รองลงมาคือกิจกรรมอะไร และคิดว่าเพราะเหตุใดนักเรียนจึงสนใจหรือเข้าร่วมในกิจกรรมนั้น ๆ มากที่สุด.....

.....
.....

4. การพัฒนาด้านการอ่านของนักเรียนหลังจากได้ทำการสื่อสารกับครู นักเรียนผู้ช่วยครู และเข้าร่วมในสื่อและกิจกรรมส่งเสริมนิสัยรักการอ่าน

4.1 หลังจากที่ครู และนักเรียนผู้ช่วยครูได้ทำการสื่อสารกับนักเรียน และนักเรียนได้เข้าร่วมกิจกรรมส่งเสริมนิสัยรักการอ่านแล้ว นักเรียนมีการพัฒนาด้านการอ่านหรือไม่ ถ้ามี นักเรียนมีการพัฒนาไปอย่างไร และรู้ได้อย่างไร.....

.....
.....

.....
.....

.....
.....

5. ปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จของโรงเรียนรักการอ่าน

5.1 คิดว่าการดำเนินงานโครงการนี้ประสบความสำเร็จหรือไม่ และเพราะเหตุใดที่ทำให้โรงเรียนนี้เป็นโรงเรียนรักการอ่านได้.....

.....

.....

.....

.....

.....

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

วันที่..... โรงเรียน.....
 ชื่อผู้ให้สัมภาษณ์..... เรียนอยู่ในระดับชั้น..... เพศ.....

แบบสัมภาษณ์นักเรียนทั่วไปของโรงเรียน

1. คุณมีวิธีการสื่อสารกับนักเรียนในเรื่องของหนังสือหรือการอ่านหนังสืออย่างไร และคุณได้ทำการสื่อสารเรื่องดังกล่าวในสถานที่ใดบ้าง บ่อยเพียงใด.....

.....
 .....

2. เคยเห็นนักเรียนผู้ช่วยครูมาช่วยครูทำงานหรือจัดกิจกรรมบ้างหรือไม่ ถ้าเคย เคยเห็นนักเรียนผู้ช่วยครูเขาช่วยครูทำอะไรบ้าง.....

.....
 .....

3. คุณได้จัดกิจกรรมอะไรบ้างที่เป็นการส่งเสริมนิสัยรักการอ่าน และได้เข้าร่วมในกิจกรรมใดบ้าง....

.....
 .....

4. ชอบกิจกรรมส่งเสริมนิสัยรักการอ่านกิจกรรมใดมากที่สุด เพราะอะไร.....

.....
 .....

5. ทำไมถึงเข้าร่วมกิจกรรมที่คุณจัด.....

.....
 .....

6. เมื่อก่อนตอนที่ครูยังไม่จัดกิจกรรม เคยอ่านหนังสือบ้างหรือไม่ ถ้าเคย อ่านบ่อยไหม และอ่านหนังสืออะไร.....

.....
 .....

7. เมื่อก่อนตอนที่ครูยังไม่จัดกิจกรรม เคยเข้าห้องสมุดบ้างหรือไม่ ถ้าเคย เข้าบ่อยไหม และเข้าไปทำอะไรในห้องสมุด.....

.....

8. หลังจากที่ครูจัดกิจกรรม ได้อ่านหนังสือ และเข้าห้องสมุดมากขึ้นหรือไม่ เพราะอะไร.....

.....

.....

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาคผนวก ข

รายชื่อผู้ให้สัมภาษณ์

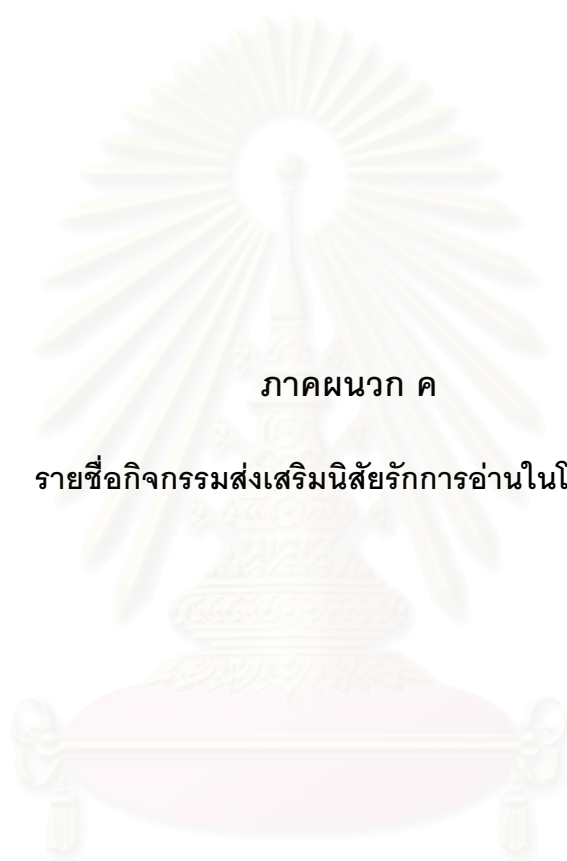
สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

รายชื่อครูผู้ให้สัมภาษณ์

1. นางยุพิน มุ่งสังเกต	โรงเรียนวัดนิมมานรดี
2. นางกัญฐิกา พราหมณโชติ	โรงเรียนวัดนิมมานรดี
3. นางจรรย์ คำชนะ	โรงเรียนมีนบุรี
4. นางนิทรา ต่อสุวรรณ	โรงเรียนมีนบุรี
5. นางอังคณา แก้วใหญ่	โรงเรียนฤทธิยะวรรณาลัย
6. นางนันทวรรณ พรหมคช	โรงเรียนฤทธิยะวรรณาลัย
7. นายนิมนต์ นามวงศ์	โรงเรียนศรีเยี่ยมอนุสรณ์
8. นางสาวจุฑามาส จุลวัฒน์	โรงเรียนศรีเยี่ยมอนุสรณ์
9. นางสาวละเอียด แยมดอนไพร	โรงเรียนวัดบึงทองหลาง
10. นางสาวสุวกุล ปราบรมภ์	โรงเรียนวัดบึงทองหลาง
11. นางดาเรศน์ สุวรรณปฏิภ	โรงเรียนนาหลวง
12. นางสาวพรพิตร พจนอารี	โรงเรียนนาหลวง

รายชื่อนักเรียนผู้ช่วยครูผู้ให้สัมภาษณ์

1. ด.ญ.ทรรศนีย์ จินต์อัจริยะกุล	โรงเรียนวัดนิมมานรดี
2. ด.ญ.ปภัตสร ครั้งกระโทก	โรงเรียนมีนบุรี
3. ด.ญ.อิสยาภรณ์ พระพรเพ็ญ	โรงเรียนฤทธิยะวรรณาลัย
4. ด.ช.ณัฐดนัย แพรดำ	โรงเรียนศรีเยี่ยมอนุสรณ์
5. ด.ญ.พรกนก ธนสมบัติศุก	โรงเรียนวัดบึงทองหลาง
6. ด.ญ.กัลยา อินทรแยม	โรงเรียนนาหลวง

ภาคผนวก ค

รายชื่อกิจกรรมส่งเสริมนิสัยรักการอ่านในโรงเรียน

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

รายชื่อกิจกรรมส่งเสริมนิสัยรักการอ่านของทั้ง 6 โรงเรียน

โรงเรียนวัดนิมมานรดี

1. ยอดนักอ่าน
2. ห่านาที่ทวีปัญญา
3. ห้องสมุดโลกกว้างทางการศึกษา
4. พัฒนาห้องสมุด (CAI เพื่อการศึกษา)
5. วิดีทัศน์เพื่อการศึกษา
6. ห้องสมุดดิจิทัล
7. ก้าวทันโลก (หนังสือหน้าเดียว)
8. เสี่ยงตามสาย
9. หนึ่งสปดาห์ หนึ่งคำถาม
10. หนังสือเล่มเล็ก
11. สปดาห์ห้องสมุด
12. มุมหนังสือและตะกร้าหนังสือ
13. ที่พักนักอ่าน (ผู้ปกครอง)

โรงเรียนมีนบุรี

1. ห้องสวยสะอาด บรรยากาศวิชาการ
2. การสอนวิธีใช้ห้องสมุด
3. การใช้ห้องสมุดเพื่อการเรียนการสอน
4. การแนะนำและเล่าเรื่องจากหนังสือ
5. การเล่านิทาน
6. บันทึกการอ่าน
7. เพื่อนช่วยเพื่อน
8. ระเบียบความรู้
9. หมอภาษา
10. ค้นหายอดนักอ่าน
11. สปดาห์ห้องสมุด
12. ห้องสมุดเคลื่อนที่
13. ภาษาไทยรายวัน

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

โรงเรียนฤทธิยะวรรณาลัย

1. ความรู้คือประทีป
2. ต้นเสาเล่าเรื่อง
3. เชิดหุ่นมือ
4. บันทึกการอ่าน
5. ห้องสมุดริมระเบียง
6. หนังสือมือสอง
7. มุมหนังสือ
8. หนังสือคือเพื่อน
9. นักเล่าเจ้าคารม
10. บอกกล่าวด้วยข่าวสาร
11. หนังสือพิมพ์แผ่น
12. ไพเราะร้อยแก้ว
13. เล่าเรื่องจากภาพ
14. หนังสือของฉันแบ่งปันให้เพื่อนอ่าน
15. ฐานเยาวชนรักการอ่าน (ค่าย)

โรงเรียนศรีเอี่ยมอนุสรณ์

1. วางทูกงานอ่านทุกคน
2. เก่งภาษาไทยวันพุธ
3. ห้องสมุดสายชั้น
4. บันทึกตามรอยพระจรรย์วัตร
5. คุณธรรมกลุ่มสี่
6. วรรณกรรมไทย
7. เล่านิทานประกอบท่าทาง
8. เล่านิทานและตอบคำถาม
9. เชิดหุ่นมือ
10. เวทีคนเก่ง
11. จุลสารศรีเอี่ยม
12. หมอภาษาพัฒนาเยาวชน
13. ค่ายรักการอ่าน
14. Variety English
15. บทบาทสมมติ
16. ภาษาไทยสัปดาห์ละ 2 คำ
17. สร้างผู้นำรักการอ่าน
18. ใต้วาที
19. ฝึกให้นักเรียนค้นคว้า
20. ต้นไม้พูดได้

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

โรงเรียนวัดบึงทองหลวง

1. วางทุกงานอ่านทุกคน
2. บันทึกการอ่าน
3. หนังสือเล่มเล็ก
4. หอมภาษา
5. ลายมืองามตามแบบไทย
6. บันทึกนิทานจากการเล่า
7. หนังสือเล่มใหญ่
8. ห้องสมุดเคลื่อนที่
9. ห้องสมุดชุมชน
10. ยอดนักอ่าน
11. นิทานผ้ากันเปื้อน
12. ฟังไปวาดไป
13. ภาษาแสนสนุก
14. อักษรแสนกล
15. ชมรมยุวกวี
16. ผู้นำเยาวชนรักการอ่าน
17. ชวนน้องอ่านนิทาน
18. ภาษาไทยประจำวัน
19. วรรณกรรมข้างฝา
20. ร้อยกรองทำนองเสนาะ
21. พิธีกรประจำวัน
22. นักข่าวน้อย
23. รักการอ่านในห้องสมุด
24. ภาษาแสนสนุก
25. หนังสือทำมือ
26. หนังสือหน้าเดียว
27. ฟังไปพับไป

โรงเรียนนาหลวง

1. บันทึกตามรอยพระจริยวัตร
  2. ลายมืองามตามแบบไทย
  3. แบ่งกันฝันปันกันอ่าน
  4. ทุกวิชาทุกชั้นขยันอ่าน
  5. ใส่ใจลูกหลานให้อ่านหนังสือวันละหน้า
  6. บ้านนิทาน
  7. อ่านได้ให้ดาว
  8. ภาษานี้มีทำนอง
  9. หอมภาษา
  10. สร้างผู้นำเยาวชนรักการอ่าน
- ในโรงเรียน
11. เสี่ยงตามสาย
  12. การจัดป้ายนิเทศ
  13. ห้องสมุดเคลื่อนที่
  14. ปรีศนาภาษาไทย
  15. เรียนรู้รอบโรงเรียน
  16. สร้างแบบฝึกพัฒนาทักษะการอ่าน
  17. รักษภาษาไทย (ค่าย)

ภาคผนวก ง

รายชื่อโรงเรียนรักการอ่าน

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

รายชื่อโรงเรียนระดับประถมศึกษาในสังกัดกรุงเทพมหานครที่เป็นโรงเรียนรักการอ่าน ตั้งแต่ พ.ศ.2545 ถึง พ.ศ.2547 และจำนวนนักเรียนในโรงเรียน (ข้อมูลจำนวนนักเรียนของปีการศึกษา 2547 จากสำนักการศึกษา)

ปีการศึกษา 2545 มีโรงเรียนรักการอ่านในระดับประถมศึกษาทั้งหมด 41 โรงเรียน

โรงเรียน	จำนวนนักเรียน	โรงเรียน	จำนวนนักเรียน
ราชบพิธ	536	วัดแก้วแจ่มฟ้า	112
วัดธรรมมาภิรัตาราม	692	วัดสร้อยทอง	779
วัดดิสหงสอาราม	720	อยู่เป็นสุขอนุสรณ์	937
บ้านคลองบัว	1270	วัดเสมียนนารี	1110
วัดลาดปลาเค้า	1289	เพชรถนนอม	1067
วัดบางเตย	1799	วัดบางสะแกใน	821
วัดนิมมานรดี	2310	วัดจันทร์ประดิษฐาราม	2103
วัดกำแพง	372	วัดเลา	1140
บางขุนเทียนศึกษา	2177	วัดนางนอง	748
วัดสี่สุก	1297	วัดนาคนิมิตร	1124
วัดโพธิ์เรียง	307	วัดเทพากร	219
วัดจักรแก้ววงกลม	414	วัดราชสิทธิาราม	921
มีนบุรี	2269	วัดพลมานีย์	700
เคหะชุมชนลาดกระบัง	2087	วัดทรัพย์สโมสร	713
วัดพระยาปลา	460	คลองสอง	287
วัดปากบ่อ	1253	วัดเกาะสุวรรณาราม	992
ซอยแอนเนกซ์	955	สมโภชน์กรุงอนุสรณ์	1020
คันทนายาว	1216	วัดภาษี	455
วัดม่วง	868	หมู่บ้านเศรษฐกิจ	1066
อำนวยการกนกศิริอนุสรณ์	906	ตั้งพิรุฬห์ธรรม	685
บางมด	572		

ปีการศึกษา 2546 มีโรงเรียนรกรการอ่านในระดับประถมศึกษาทั้งหมด 83 โรงเรียน

โรงเรียน	จำนวนนักเรียน	โรงเรียน	จำนวนนักเรียน
วัดมหาธาตุ	158	วัดใหม่อมตรส	113
วัดพระพิเรนทร์	133	สวนลุมพินี	776
ปทุมวัน	510	วัดดวงแข	293
วัดหัวลำโพง	360	วัดเทวราชกุญชร	263
เบญจมพิตร	633	สุขโขทัย	640
วัดบางโพธิ์อมาวาส	594	วัดดอกไม้	776
วัดช่องนนทรี	1002	วัดดอน	667
วัดราษฎร์ศรัทธาธรรม	800	วัดตะกล้า	1214
วัดกระทุ่มเสือปลา	1190	สุเหร่าศาลาลอย	269
คชเผือกอนุสรณ์	390	วัดไตรรัตนาราม	792
พหลโยธิน	682	วัดศรีบุญเรือง	1011
คลองทรงกระเทียม	620	พิชัยพัฒนา	787
แย้มจาดวิชานุสรณ์	1324	วัดราชคฤห์	263
ก้นตฬาราราม	486	วัดใหม่ยายนุ้ย	246
วัดชัยฉิมพลี	626	วัดมะพร้าวเตี้ย	487
วัดประดู่	337	หมู่บ้านเกาะโพธิ์	115
ศาลเจ้า	1008	วัดศาลาครืน	362
วัดบางขุนเทียนนอก	662	วัดไทร (เขตจอมทอง)	1567
วัดยางสุทธาราม	867	วัดสุวรรณาราม	713
วัดสุวรรณคีรี	275	วัดเปาโรหิตย์	515
วัดบางพลัด	672	วัดรวก	652
วัดโพธิ์	417	วัดปากน้ำฝั่งเหนือ	442
วัดรัชดาภิเษฐาน	489	คลองสาม	366
วัดใหม่ลำนกแขวก	501	สุเหร่าบางชัน	377
วัดปลูกศรัทธา	562	วัดสุทธาโกชน์	525
แสงหิรัญวิทยา	377	วัดหนองจอก	1015
หนองจอกพิทยานุสรณ์	1049	หลวงแพ่ง	178

โรงเรียน	จำนวนนักเรียน	โรงเรียน	จำนวนนักเรียน
บ้านเจียรดับ	609	อิสลามลำไทร	178
วัดแสนเกษม	223	วัดใหม่เจริญราษฎร์	109
วัดราษฎร์บำรุง	148	วัดแจรงร้อน	621
วัดสน	469	วัดหนองแขม	1615
วัดศรีนวลธรรมวิมล	638	พระราม 9 กาญจนภิเษก	1313
คลองกลั่นต้น	663	เคหะทุ่งสองห้องวิทยา 2	702
ฤทธิยะวรรณาลัย	3424	วัดราษฎร์นิยมธรรม	1142
สุเหร่าซีรอก	585	จินดาบำรุง	948
บ้านหนองระแหง	425	วัดบัวแก้ว	748
วัดสุขใจ	222	สุเหร่าคลองหนึ่ง	691
วัดธาตุทอง	1417	สุเหร่าสามอิน	677
วัดบุญประดิษฐ์	899	วัดพรหมสุวรรณสามัคคี	1292
วัดบางนาใน	565	ศรีเอี่ยมอนุสรณ์	1634
บ้านนายผล	419	สามัคคีบำรุง	756
วัดทุ่งครุ	1423		

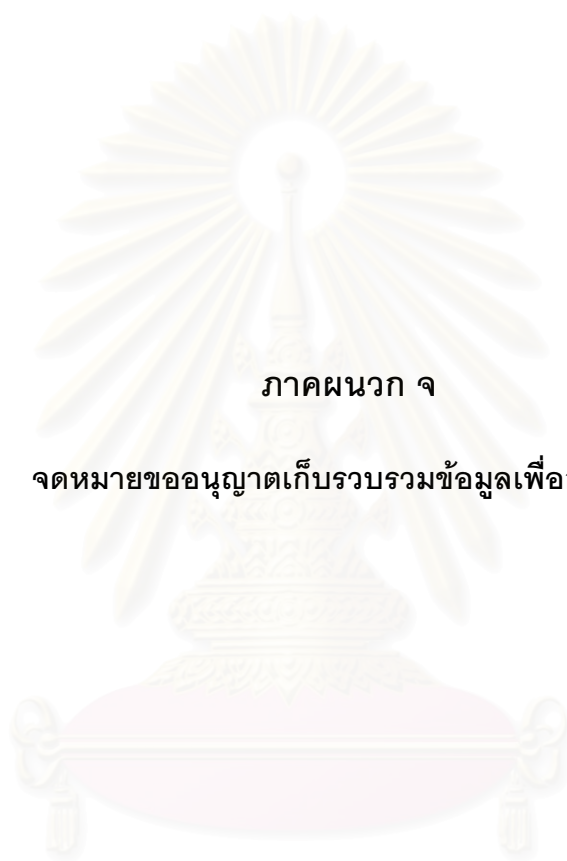
ปีการศึกษา 2547 มีโรงเรียนรกรการอ่านในระดับประถมศึกษาทั้งหมด 96 โรงเรียน

โรงเรียน	จำนวนนักเรียน	โรงเรียน	จำนวนนักเรียน
วัดมกุฏกษัตริยาราม	478	วัดตรีศูเทพ	222
วัดราชนัดดา	96	วัดสุทัศน์	130
วัดอินทรวินัย	303	วัดคณิกาผล	218
สวนหลวง	217	จักรวรรดิ	173
วัดปทุมคงคา	173	วัดมหาพฤฒาราม	137
วัดประหารระเบิดธรรม	668	วัดราชผาติการาม	170
วัดประดู่ธรรมาริบัติย์	408	วัดทองสุทธาราม	666
วัดเลียบราษฎร์บำรุง	403	วัดไผ่ตัน	962
วัดช่องลม	1016	วัดยานนาวา	331
วัดไผ่เงินโชตนาราม	1108	วัดไทร (เขตบางคอแหลม)	712

โรงเรียน	จำนวนนักเรียน	โรงเรียน	จำนวนนักเรียน
วัดจันทร์นอก	262	คลองมะขามเทศ	361
สุเหร่าจรเข้ขบ	577	สุเหร่าทับช้าง	240
งามมานะ	533	บ้านบัวมล	451
ประชาภิบาล	769	บ้านลาดพร้าว	644
วัดเทพลีลา	1590	วัดบึงทองหลาง	2072
ลอยสายอนุสรณ์	427	คลองลำเจียก	652
วัดนวลจันทร์	880	วัดประยุรวงค์	245
วัดโพธิ์นิมิตร	596	วัดใหญ่ศรีสุพรรณ	302
วัดทองนพคุณ	120	วัดสุวรรณ	806
วัดตะล่อม	197	วัดทองศาลางาม	450
บางจาก	276	คลองห้วยทราย	480
คลองพิทยาลงกรณ์	421	วัดท่าข้าม	779
วัดบัวผัน	159	วัดมงคลวราราม	810
วัดบางประทุนนอก	638	วัดโพธิ์แก้ว	513
วัดศรีสุदारาม	301	วัดดงมูลเหล็ก	277
วัดดุสิตาราม	606	วัดอาวุธวิกสิตาราม	382
วัดสามัคคีสุทธาวาส	553	วัดทอง	291
วัดมะกอก	267	วัดอินทราวาส	338
วัดประสาธ	289	วัดกระโเจมทอง	124
วัดตลิ่งชัน	254	วัดท่าพระ	794
คลองสองต้นนุ่น	479	วัดแสนสุข	619
ลำพะอง	530	วัดชุมทอง	114
ลำบัวหรืพวง	98	สุเหร่าใหม่ (เขตหนองจอก)	275
นิลราชฎ์อุปถัมภ์	124	สุเหร่านาต๊ับ	190
วัดสีชมพู	150	สุเหร่าคลองแก้ว	132
วัดใหม่กระทุ่มล้ม	135	ผลสี่รุ่งเรือง	117
คารีอุปถัมภ์	139	วัดสารอด	488
วัดใต้	473	สุเหร่าใหม่ (เขตสวนหลวง)	666
วัดทองใน	381	วิชากร	996

โรงเรียน	จำนวนนักเรียน	โรงเรียน	จำนวนนักเรียน
วัดหลักสี่	1003	สุเหร่าลาดบัวขาว	486
สุเหร่าดอนสะแก	656	วัดสามัคคีธรรม	664
พระราชราษฎร์อุปถัมภ์	1130	วัดพระยาสุเรนทร์	430
วัดสุทธิสะอาด	635	สุเหร่าเกาะขุนเณร	176
สุเหร่าบางมะเขือ	470	ส่วสดีวิทยา	538
บางแค	904	เพชรเกษม	730
วัดบางไผ่	199	สถานีพรหมแดน	326
วัดนินสุขาราม	479	คลองตันไทร	334
นาหลวง	1610	รางราชพฤกษ์	311

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาคผนวก จ

จดหมายขออนุญาตเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อการวิจัย

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บันทึกข้อความ

ส่วนราชการ สำนักการศึกษา (กองวิชาการ โทร 0 2437 2047 หรือ โทร 3419 โทรสาร 0 24372047)

ที่ กท 0806/ ๗๐๐๔ วันที่ ๑๙ สิงหาคม 2548

เรื่อง ขออนุญาตเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อการวิจัย

เรียน ผู้อำนวยการเขตบางกะปิ มีนบุรี สายไหม บางนา ทungkru และภาษีเจริญ

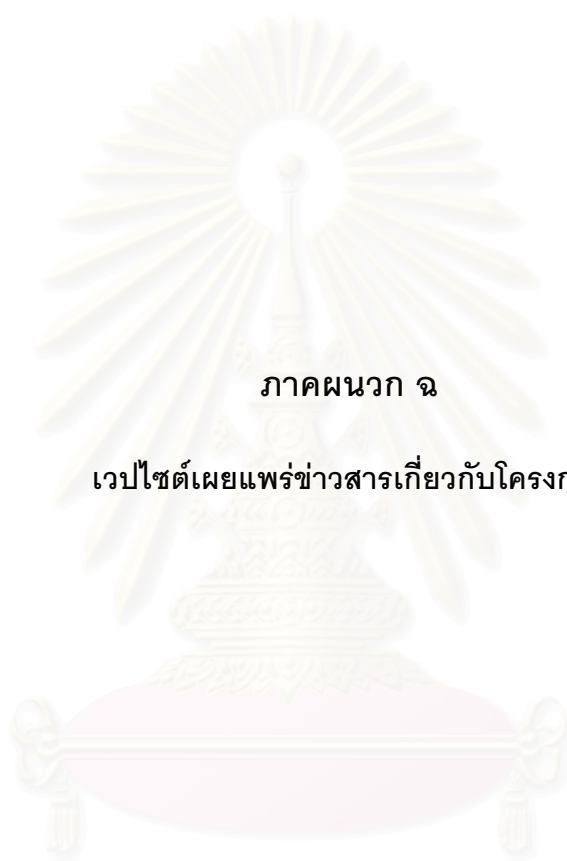
ด้วยคณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ได้มีหนังสือที่ ศร 0512.10/0796 ลงวันที่ 10 สิงหาคม 2548 ขออนุญาตให้ นางสาวภัทรภา เพชรแก้ว นิสิตปริญญาโท สาขาวิชานิเทศศาสตร์ พัฒนาการ เก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อวิจัยประกอบการทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง “กระบวนการสื่อสารในโครงการโรงเรียนรักการอ่านของโรงเรียนในสังกัดกรุงเทพมหานคร” โดยเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสัมภาษณ์ ผู้อำนวยการโรงเรียน จำนวน 6 โรงเรียน ได้แก่ โรงเรียนวัดบึงทองหลาง โรงเรียนมีนบุรี โรงเรียนฤทธิยะวรรณาลัย โรงเรียนศรีเอี่ยมอนุสรณ์ โรงเรียนนาหลวง และโรงเรียนวัดนิมมานรดี ซึ่งรายละเอียดผู้วิจัยจะประสานกับทางโรงเรียนโดยตรงต่อไป

สำนักการศึกษาพิจารณาแล้วเห็นว่าการวิจัยนี้จะทำให้ได้รับข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนากระบวนการสื่อสารในโครงการโรงเรียนรักการอ่านของโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร สมควรอนุญาต

จึงเรียนประสานมาเพื่อโปรดอนุญาต และแจ้งผู้บริหารโรงเรียนดังกล่าวให้ความร่วมมือต่อไปด้วย จักขอบคุณยิ่ง

(นางสาวประนอม เอี่ยมประเสริฐ)

รองผู้อำนวยการสำนักการศึกษา
ปฏิบัติราชการแทนผู้อำนวยการสำนักการศึกษา

ภาคผนวก จ

เว็บไซต์เผยแพร่ข่าวสารเกี่ยวกับโครงการ

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

เมนู : ข่าวกิจกรรม ::

- ➔ ข่าว : ส่งเสริมการอ่าน
  - ➔ ข่าว : พัฒนาคู่มือทฤษฎี
  - ➔ ข่าว : ก้าวรณรงค์
  - ➔ ข่าว : 7 Book Awards
  - ➔ ข่าว : คำยกรุด
  - ➔ ข่าว : กิจกรรมหมากล้อม
  - ➔ ข่าว : กิจกรรมอื่น ๆ
  - ➔ ข่าว : ธุรกิจ 7-11
- ☐ ข้อมูล : การอ่าน
  - ☐ ข้อมูล : พัฒนาคู่มือทฤษฎี
  - ☐ ข้อมูล : ทวิภาคี

ประชุมผู้บริหารโรงเรียน กทม. ซึ่งแจ้งหลักเกณฑ์โรงเรียนรักการอ่าน

ซี.พี.เซเว่นอีเลฟเว่น ร่วมกับศึกษานิเทศก์ สำนักการศึกษากรุงเทพมหานคร จัดประชุมผู้บริหารซึ่งแจ้งหลักเกณฑ์โรงเรียนรักการอ่าน

ปฏิทินกิจกรรม ::

มีนาคม 2006

1	2	3	4
5	6	7	8
9	10	11	12
13	14	15	16
17	18	19	20
21	22	23	24
25	26	27	28
29	30	31	

- ☐ กิจกรรมอื่นๆ
- ☐ กิจกรรมเพื่อสังคม

บริษัท ซี.พี.เซเว่นอีเลฟเว่น จำกัด (มหาชน) ร่วมกับหน่วยศึกษานิเทศก์ สำนักการศึกษา กรุงเทพมหานคร จัดการประชุมผู้บริหารโรงเรียนสังกัด กทม. จำนวนกว่า 400 คน เพื่อรับทราบหลักเกณฑ์โรงเรียนรักการอ่าน ประจำปี 2546 โดยเป้ายายผลโครงการเพิ่มจำนวน 100 แห่ง เพื่อเฉลิมพระเกียรติสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ในวโรกาส ทรงเจริญพระชนมายุ 48 พรรษา และเป็นการส่งเสริมการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนทั้งในระดับโรงเรียน ระดับพื้นที่การศึกษา และระดับชาติ เพื่อปลูกฝังในเยาวชนมีนิสัยรักการอ่าน

นายก่อศักดิ์ ไชยรัศมีศักดิ์ ประธานกรรมการบริหาร ประธานเจ้าหน้าที่บริหาร บริษัท ซี.พี.เซเว่นอีเลฟเว่น จำกัด (มหาชน) ได้เล็งเห็นถึงความสำคัญของการส่งเสริมการอ่านของเยาวชน ซึ่งเป็นส่วนสำคัญในการพัฒนาสังคม จึงได้โครงการส่งเสริมการอ่าน โดยร่วมมือกับหน่วยศึกษานิเทศก์ สำนักการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ มาตั้งแต่ปี 2542 และเนื่องจนถึงปัจจุบัน โดยในปีนี้จะขยายผลโครงการโรงเรียนรักการอ่านเพิ่มจำนวนโรงเรียนเป็น 100 แห่ง เพื่อให้สอดคล้องนโยบายปีแห่งการส่งเสริมการอ่านและการเรียนรู้ เนื่องในวโรกาสเฉลิมพระเกียรติสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ในวโรกาส ทรงเจริญพระชนมายุ 48 พรรษา โดยจะร่วมกันประเมินและคัดเลือกโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร กิจกรรมส่งเสริมการอ่านดีเด่น ให้เป็น "โรงเรียนรักการอ่าน"

เมนูทั่วไป ::

- ★ เพิ่มใน Favourites!
- 👤 ติดต่อ Admin
- 🌐 เว็บลิงค์น่าสนใจ
- 📧 แนะนำส่งต่อให้เพื่อน
- 👥 สำหรับสมาชิก
- 🔍 ค้นหาข้อมูลในเว็บ

Survey ::

คุณเข้าร้านเซเว่นอีเลฟเว่น บ่อยแค่ไหน?

1 ครั้ง ต่อสัปดาห์

2 ครั้ง ต่อสัปดาห์

สำหรับการประชุมผู้บริหารโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร เพื่อแจ้งหลักเกณฑ์โรงเรียนรักการอ่าน ปี 2546 ที่ผ่านมามีรับเกียรติจาก นายอนันต์ ศิริภัสราภรณ์ ผู้อำนวยการสำนักการศึกษา กรุงเทพมหานคร มาเป็นประธานในพิธีเปิด ภายในงานบรรยายในหัวข้อ "ปีแห่งการส่งเสริมการอ่านสู่การเรียนรู้" โดยนายสุชาติ วงศ์สุวรรณ ผู้อำนวยการศูนย์พัฒนาหนังสือ กรมกระทรวงศึกษาธิการ การอภิปรายหัวข้อ "ยุทธศาสตร์ในการพัฒนาและสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้" โดยมีผู้อภิปรายคือ นายไชยรัศมีศักดิ์ ประธานกรรมการบริหารและประธานเจ้าหน้าที่บริหาร บริษัท ซี.พี.เซเว่นอีเลฟเว่น จำกัด (มหาชน) พร้อมนายอนันต์ ศิริภัสราภรณ์ ผู้อำนวยการสำนักการศึกษา ดำเนินการอภิปรายโดย นางสาวประนอม เอี่ยมประยูร รองผู้อำนวยการสำนักการศึกษา ช่วงบ่ายของการประชุมจัดให้มีการเสวนา ในหัวข้อ "เส้นทางสู่ความสำเร็จในการส่งเสริมการอ่าน" โดยนายสุวรรณวงศ์ ผู้อำนวยการโรงเรียนบางขุนเทียนศึกษา นางวิณา สุนทรรัตน์ ผู้อำนวยการโรงเรียนราชพิชญ์ เขตพระนคร นาย

-
- 3 ครั้ง ต่อสัปดาห์
- มากกว่า 3 ครั้งต่อสัปดาห์
- ไม่เคยเข้าร้านเซเว่นฯ

ลงคะแนน

ผลสำรวจ
แบบสำรวจอื่นๆ

จำนวนผู้ลงคะแนน: **1826**
คำแนะนำ: **1**

สมาคมกีฬาหมากล้อม
แห่งประเทศไทย

วัยใสหัวใจการ์ตูน

จันทร์โอกุล ผู้อำนวยการโรงเรียนอนุบาลวัดปรีดิยาศักดิ์ สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษา กรุงเทพมหานคร ได้ดำเนินการเสวนา นางมิ่งขวัญ กิตติวรรณกร ต่อด้วยการสนทนากับผู้นำเยาวชนรักการอ่าน ดำเนินการเสวนาโดยนางอรสา ปิดท้ายรายการด้วยการแนะนำหลักเกณฑ์และแนวดำเนินการโรงเรียนรักการอ่าน โดย นางสุดสวาท พลานันทกุลธร หัวหน้าศึกษานิเทศก์ สำนักงานการศึกษา

ทั้งนี้ นายอนันต์ ศิริภัสสรณ์ ผู้อำนวยการสำนักงานการศึกษา กรุงเทพมหานคร ได้ให้รายละเอียดของการดำเนินโครงการโรงเรียนรักการอ่านว่า "การประเมินโรงเรียนรักการอ่านนี้ จะแบ่งการประเมินออกเป็น 2 รอบด้วยกัน โดยในรอบแรกจะอยู่ในช่วงเดือนมิถุนายนนี้ไปจนถึงเดือนกันยายน โดยคัดเลือกจาก 371 โรงเรียน ให้เหลือเพียง 150 โรงเรียน และในรอบที่ 2 จะเหลือ 100 โรงเรียน โดยจะใช้ระยะเวลาในช่วงเดือนพฤศจิกายน ถึงเดือนธันวาคม 2546 นี้ สำหรับขั้นตอนการคัดเลือกจะเริ่มจากการประชุมเพื่อจัดทำมาตรฐานและเกณฑ์การคัดเลือก ต่อด้วยการประชุมโรงเรียนที่สมัครเข้าคัดเลือกเพื่อแจ้งให้ดำเนินการคัดเลือกโรงเรียนรักการอ่าน การจัดพิธีมอบรางวัลโรงเรียนที่ได้รับคัดเลือก และขั้นตอนสุดท้าย คือ นิตย ตัดดาโรงเรียนที่ได้รับรางวัลรักษาคุณภาพให้สูงขึ้นและทำประโยชน์เผยแพร่จัดเครือข่ายเพิ่มเติม"

นายอนันต์กล่าวสรุปว่า "ทางสำนักงานศึกษากรุงเทพมหานคร และบริษัท ซี.พี.เซเว่นอีเลฟเว่น จำกัด (มหาชน) เป็นอย่างยิ่งว่า โครงการโรงเรียนรักการอ่านนี้ จะเป็นส่วนหนึ่งที่จะผลักดันให้ครูและนักเรียนตระหนักในความสำคัญของการอ่าน พร้อมทั้งดำเนินการอย่างเป็นรูปธรรม เพื่อให้เกิดการเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพและนำไปสู่การพัฒนา ระดับโรงเรียน ระดับเขตพื้นที่การศึกษา และระดับชาติต่อไป"

ตีตประกาศ Wednesday 11 Jun 03 @ 05:11 โดย toomtamtam

ความคิดเห็นที่แสดงนี้เป็นของของผู้ประกาศ. ทางเว็บไซต์ ไม่ขอรับผิดชอบ

ผู้ไม่ลงทะเบียน ไม่มีสิทธิ์แสดงความคิดเห็น , โปรด ลงทะเบียน

จัดทำโดยสำนักประชาสัมพันธ์และกิจการสังคม บริษัท ซี.พี. เซเว่นอีเลฟเว่น จำกัด (มหาชน)
โทร : 0-2677-1628-9 Fax. : 0-2638-2680 Email : prommate@7eleven.co.th

>> :: 7 Book Awards ::

ข่าว กิจกรรม สังคม: เซเว่นอีเลฟเว่น มอบป้ายโรงเรียนรักการอ่าน

เซเว่นอีเลฟเว่น มอบป้ายโรงเรียนรักการอ่าน ต่อเนื่องเป็นปีที่ 3 ในงานวันครู กทม. "กรุงเทพก้าวหน้า การศึกษาทั่วโลก"

>> :: เมนู : ข่าวกิจกรรม ::

- ➔ ข่าว : ส่งเสริมการอ่าน
- ➔ ข่าว : พัฒนาคู่มือครู
- ➔ ข่าว : กล้ารณรงค์
- ➔ ข่าว : 7 Book Awards
- ➔ ข่าว : คำยกย่อง
- ➔ ข่าว : กิจกรรมหมากล้อม
- ➔ ข่าว : กิจกรรมอื่น ๆ
- ➔ ข่าว : ธุรกิจ 7-11

- ข้อมูล : การอ่าน
- ข้อมูล : พัฒนาคู่มือครู
- ข้อมูล : ทวีภาคี

บริษัท ซี.พี. เซเว่นอีเลฟเว่น จำกัด (มหาชน) มอบป้ายโรงเรียนรักการอ่านแก่โรงเรียนสังกัด กทม. 114 แห่ง ใน กทม. "กรุงเทพก้าวหน้า การศึกษาทั่วโลก" เมื่อวันที่ 16 มกราคม ณ อาคารกีฬาเวสน์ 2 ศูนย์เยาวชนกรุงเทพมหานคร (ไทย-ญี่ปุ่น) ดินแดง

สำนักการศึกษากรุงเทพมหานคร จัดงานวันครู กทม. "กรุงเทพก้าวหน้า การศึกษาทั่วโลก" ระหว่างวันที่ 14-16 : ที่ผ่านมา ณ อาคารกีฬาเวสน์ 2 ศูนย์เยาวชนกรุงเทพมหานคร (ไทย-ญี่ปุ่น) ดินแดง เพื่อรำลึกถึงพระคุณของครู แสดง ก้าวหน้าทางวิชาการและเทคโนโลยีของโรงเรียนในสังกัด กทม. จัดแสดงผลงานทางวิชาการของครูและนักเรียน อีกทั้งกา นิทรรศการทางวิชาการและอื่น ๆ จากภาคเอกชนที่มีส่วนร่วมสนับสนุนโรงเรียนในสังกัด กทม. ทั้งนี้ เมื่อวันที่ 16 มกราคม คุณสุพจน์ ชิดเกษรพงศ์ ผู้ช่วยกรรมการผู้จัดการสำนักบัญชีและการเงิน บมจ. ซี.พี. เซเว่นอีเลฟเว่น และคุณอนันต์ ภัสราภรณ์ รองปลัดกรุงเทพมหานคร ให้เกียรติร่วมเป็นประธานในพิธีมอบป้ายโรงเรียนรักการอ่าน แก่โรงเรียนสังกัด กทม. แห่ง และในโอกาสเดียวกันนี้ กรุงเทพมหานครได้มอบโล่เกียรติยศให้แก่บริษัทฯ ที่ได้ให้การสนับสนุนกิจกรรมทางการศึกษาของกรุงเทพมหานครมาโดยตลอดด้วย

>> :: ปฏิทินกิจกรรม ::

กุมภาพันธ์ 2005

	1	2	3	4	5	
6	7	8	9	10	11	12
13	14	15	16	17	18	19
20	21	22	23	24	25	26
27	28					

- กิจกรรมอื่นๆ
- กิจกรรมเพื่อสังคม

สำหรับโครงการ "โรงเรียนรักการอ่าน" จัดขึ้นโดยความร่วมมือระหว่างบริษัทฯ และสำนักการศึกษากรุงเทพมหานคร ประสงค์เพื่อส่งเสริมให้โรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร ตระหนักถึงความสำคัญของการส่งเสริมการอ่าน ผลักดันให้นักเรียน อาจารย์ ผู้บริหาร และบุคลากรในโรงเรียนมีนิสัยรักการอ่าน ตระหนักถึงความสำคัญและสนับสนุนให้เกิดนิสัยรักการอ่านซึ่ง 2545 มีโรงเรียนรักการอ่านเกิดขึ้น จำนวน 60 แห่ง ปี 2546 ได้พิจารณาคัดเลือกเพิ่มขึ้นอีก 100 แห่ง และปี 2547 นี้ ได้พิจารณาคัดเลือกโรงเรียนรักการอ่านต่อเนื่องเป็นปีที่ 3 ซึ่งได้โรงเรียนรักการอ่านทั้งสิ้น จำนวน 114 แห่งในอนาคตคาดว่าโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร ทั้ง 433 แห่งจะเป็น "โรงเรียนรักการอ่าน" ทั้งหมด

>> :: เมนูทั่วไป ::

 เพิ่มใน Favourites!
 ติดต่อ Admin
 เว็บไซต์น่าสนใจ
 แนะนำส่งต่อให้เพื่อน
 สำหรับสมาชิก
 ค้นหาข้อมูลในเว็บไซต์

:: Survey ::

คุณเข้าร้านเซเว่นอีเลฟเว่น บ่อยแค่ไหน?

- 1 ครั้ง ต่อสัปดาห์
- 2 ครั้ง ต่อสัปดาห์
- 3 ครั้ง ต่อสัปดาห์
- มากกว่า 3 ครั้งต่อสัปดาห์
- ไม่เคยเข้าร้านเซเว่นฯ

ลงคะแนน

ผลสำรวจ
แบบสำรวจอื่นๆ

จำนวนผู้ลงคะแนน: **1153**
คำแนะนำ: **1**

นอกจากนี้ ทางบริษัทฯ และสมาคมกีฬาหมากล้อมแห่งประเทศไทย ได้เข้าร่วมจัดกิจกรรมสาธิตวิธีเล่นหมากล้อมแก่ผู้สนใจ รวมถึงแสดงผลสัมฤทธิ์ของโครงการหมากล้อมระดับปฐมวัย ซึ่งจัดขึ้นโดยความร่วมมือระหว่างบริษัทฯ สมาคมฯ และสำนักศึกษารุงเทพมหานคร โดยนำนักเรียนอนุบาลจากโรงเรียนในสังกัด กทม. รวม 8 แห่งมาแสดงวิธีเล่นหมากล้อม ซึ่งก็งักกล่าวได้รับความสนใจจากคณะครู นักเรียน และผู้ปกครองที่มาร่วมงานเป็นอย่างดี

ติดประกาศ Monday 17 Jan 05 @ 05:13 โดย ree

ความคิดเห็นที่แสดงนี้เป็นของเจ้าของประกาศ. ทางเว็บไซต์ ไม่ขอรับผิดชอบ

:: ทักหาทางปัญหา ::

 สมาคมกีฬาหมากล้อม
 แห่งประเทศไทย

ผู้ไม่ลงทะเบียน ไม่มีสิทธิ์แสดงความคิดเห็น , โปรด ลงทะเบียน

 หน้าแรก ดาวน์โหลด กระดานข่าว บทความ ข้อมูลส่วนตัว

จัดทำโดยสำนักประชาสัมพันธ์และกิจการสัมพันธ์ บริษัท ซี.พี. เซเว่นอีเลฟเว่น จำกัด (มหาชน)
 โทร : 0-2677-1628-9 Fax. : 0-2638-2680 Email : prommate@7eleven.co.th

ประวัติผู้เขียนวิทยานิพนธ์

นางสาวภัทราภา เพชรแก้ว เกิดเมื่อวันที่ 3 เมษายน พ.ศ.2525 ที่กรุงเทพมหานคร จบการศึกษาระดับปริญญาตรีจากคณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ พ.ศ.2546 และเข้าศึกษาต่อระดับปริญญาโทที่ คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ภาควิชาการประชาสัมพันธ์ สาขานิเทศศาสตร์พัฒนาการ เมื่อ พ.ศ.2547 ขณะกำลังศึกษาเคยได้รับทุนการศึกษาจากบริษัท ซุมิโตโม คอร์ปอเรชั่น ไทยแลนด์ จำกัด เมื่อ พ.ศ.2543 ถึง พ.ศ.2546 และได้รับทุนการศึกษาจากสมาคมนิสิตเก่าจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เมื่อ พ.ศ. 2547

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย